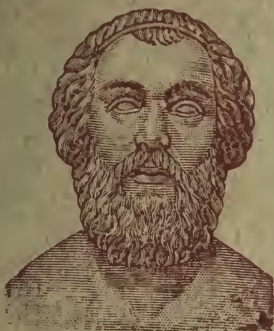
'Εγκεκριμένη ἐπὶ πενταετίαν.

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΥΠΟ

ΑΛΕΞ. Γ. ΜΑΚΡΥΝΑΙΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΑΞΙΣ ΤΡΙΤΗ

Ἡ ἀρχικὴ πώλησις ἐν τοῖς Βιβλιοπωλείοις 'Αποστολοπούλου.

Ἐγκεκριμένη ἐπὶ πενταετίαν.

ΟΜΗΡΟΥ

ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΜΕΤΑ ΠΟΛΛΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ

Ἐγκριθεῖσα ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ πενταετίαν

ἀπὸ τοῦ 1897—1902.

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ Γ΄ ΤΑΞΕΩΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΑΡΡΕΝΩΝ ΚΑΙ ΘΗΛΕΩΝ

ΥΠΟ

ΑΛΕΞ. Γ. ΜΑΚΡΥΝΑΙΟΥ

ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ

ΕΚΔΟΣΙΣ

ΒΙΒΛΙΕΜΠΟΡΕΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΓ. ΘΕΟΔΩΡΩΝ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΕΜΠΟΡΕΙΩΝ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

'Αριθμ. $\frac{\text{Πρωτ. 8488}}{\text{Διεκπ. 5765}}$ 'Εν 'Αθήναις, τῇ 22 'Ιουλίου 1897.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ

ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τὸν κ. 'Αλέξ. Γ. Μακρυναῖον.

(Περίληψις). *"Εχοντες ὑπ' ὄψει τὸν νόμον ͵ΒΤΓ' κλπ., τὸ σχετικὸν Β. Διάταγμα κλπ., τὰς προκηρύξεις περὶ διαγωνισμοῦ κλπ. καὶ τὴν ἔκθεσιν τῆς οἰκείας 'Επιτροπείας, δηλοῦμεν ὑμῖν ὅτι ἐγκρίνομεν τὴν ὑφ' ὑμῶν εἰς τὸν διαγωνισμὸν ὑποβληθεῖσαν ΟΔΥΣΣΕΙΑΝ, ὅπως εἰσαχθῇ ἐπὶ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑΝ κλπ. ὡς διδακτικὸν βιβλίον διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Γ' τάξεως τῶν δημοτ. σχολείων, δημοσίων, δημοσυντηρήτων καὶ ἰδιωτικῶν κλπ. κλπ.*

'Ο 'Υπουργὸς
'Αθ. Εὐταξίας

Τὰ γνήσια ἀντίτυπα φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς ἰδιοχείρου ὑπογραφῆς τοῦ ἐκπονήσαντος τόδε τὸ βιβλίον καὶ τὴν τῶν Βιβλιεμπορικῶν Καταστημάτων 'Αποστολοπούλου.

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Κατὰ τὴν ἐκπόνησιν τοῦ βιβλίου τούτου εἶχον ὑπ' ὄψει τὴν Ὀδύσσειαν τοῦ Wilmman, *παρ' ἧς τὴν εἰσαγωγὴν καί τινα κεφάλαια τοῦ πρώτου μέρους ἠρανίσθην, τὴν ἐν ἔτει 1895 ἐκδοθεῖσαν Ὀδύσσειαν τοῦ* Alph Feillet, *παρ' ἧς τὰ περὶ τῶν παθημάτων τοῦ Ὀδυσσέως παρέλαβον, καὶ τὸν Ὅμηρον αὐτόν.*

Διῄρεσα δὲ τὸ πόνημα τοῦτο εἰς μέρη τέσσαρα ἀποτελοῦντα τέσσαρας μεγάλας μεθοδικὰς ἑνότητας πρὸς εὐκολωτέραν κατανόησιν τῆς οἰκονομίας τοῦ ὅλου ἔργου. Καὶ τὸ μὲν α' μέρος περιλαμβάνει τὴν εἰσαγωγήν, τὸ β' τὰς περιπλανήσεις καὶ τὴν ἐπάνοδον τοῦ Ὀδυσσέως, τὸ γ' τὸ ταξείδιον τοῦ Τηλεμάχου καὶ τὸ δ' τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ Ὀδυσσέως καὶ τὴν μνηστηροφονίαν.

Οὕτω συντεταγμένον τὸ βιβλίον τοῦτο ἐνεκρίθη ὑπὸ τῆς Πολιτείας ὡς ἀναγνωστικὸν τῆς Γ' τάξεως τῶν δημοτ. σχολείων ἀμφοτέρων τῶν φύλων ἐπὶ πενταετίαν ὅλην. Εὔχομαι ν' ἀνταποκριθῇ πρὸς ὃν προώρισται σκοπόν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 1 Αὐγούστου 1897.

Ο ΕΚΠΟΝΗΣΑΣ

ΑΛΕΞ. Γ. ΜΑΚΡΥΝΑΙΟΣ

ΕΡΓΑ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Γ. ΜΑΚΡΥΝΑΙΟΥ

Ὁμήρου Ὀδύσσεια, ἐγκεκριμένη ἐπὶ πενταετίαν.

Γεωγραφία *κατὰ τὴν νέαν διοικητικὴν διαίρεσιν τοῦ Κράτους* ἐγκριθεῖσα ὡς ἡ ἀρίστη πασῶν ἐπὶ πενταετίαν κατὰ τὸν διαγωνισμὸν τοῦ 1899.

Παλαιὰ Διαθήκη, ἐγκεκριμένη ἐπὶ πενταετίαν.

Καινὴ Διαθήκη » » »

Ἱστορία τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἐγκεκριμένη ἐπὶ 5ταετίαν.

Ἱστορία τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος » » »

Συλλογὴ ποιημάτων, ἐγκριθέντων τῷ 1895.

Θρησκευτικὰ Β′ τάξεως κατὰ τὰ ἀναλυτικὰ προγράμματα τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας.

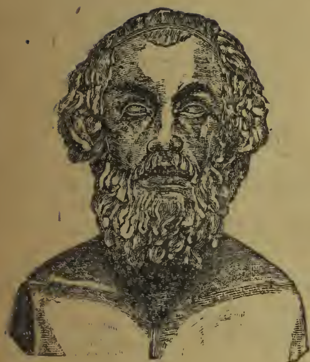
Θρησκευτικὰ Γ′ τάξεως.

Θρησκευτικὰ Δ′ τάξεως.

ΜΕΡΟΣ Α'

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Περὶ Τροίας.

1. Ὅμηρος

Εἰς τὴν ἱστορίαν, τὴν ὁποίαν θὰ διηγηθῶμεν ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ ἔχομεν ν' ἀναφέρωμεν ἀκτὰς καὶ νήσους, λιμένας καὶ παραθαλασσίους πόλεις, θαλασσίους πλοῦς καὶ τρικυμίας· διότι ἡ ἱστορία αὕτη συνέβη εἰς παραλίους χώρας.

Ἡ θάλασσα εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς ὁποίας, ὡς θὰ ἴδωμεν, συνέβη κατ' ἀρχὰς ἡ ἱστορία αὕτη, εἶνε μέρος τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ ὀνομάζεται Αἰγαῖον πέλαγος. Τὸ πέλαγος τοῦτο πρὸς βορρᾶν καὶ δυσμὰς βρέχει χώρας τῆς Εὐρώπης, πρὸς νότον ἑνοῦται μετὰ τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ πρὸς ἀνατολὰς βρέχει τὰς ἀκτὰς τῆς μεγάλης χερσονήσου τῆς Ἀσίας. Ἡ χερσόνησος αὕτη καλεῖται Μικρὰ Ἀσία· ἀπ' αὐτῆς δ' ἄρχεται ἡ ἱστορία, τὴν ὁποίαν θὰ διηγηθῶμεν.

Εἰς τὴν βορειοδυτικὴν ἄκραν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας κεῖται πεδιάς τις, διαρρεομένη ὑπὸ πολλῶν μικρῶν ποταμῶν. Ἡ πεδιὰς αὕτη ἐκ τριῶν μερῶν κλείεται ὑπὸ ὑψωμάτων, καὶ μόνον πρὸς βορρᾶν μένει ἀνοικτὴ πρὸς τὴν θάλασσαν. Εἰς τὸ ἄκρον τῆς πεδιάδος ταύτης κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἔκειτο ἐπὶ κλιτύος τινὸς ἡ πόλις τῶν Τρώων, ἥτις ὠνομάζετο Τροία ἢ

Ἴλιον. Ταύτης βασιλεὺς ἦτο κατὰ τὸ ἔτος 1200 περίπου πρὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ ὁ Πρίαμος, ὅστις εἶχε πολλοὺς υἱοὺς καὶ θυγατέρας. Ἐξ ὅλων τῶν υἱῶν του ὁ Πάρις, ὅστις ἐκαλεῖτο καὶ Ἀλέξανδρος, διεκρίνετο διὰ τὴν μεγάλην αὐτοῦ ὡραιότητα.

Ὁ Πάρις ἦτο νέος ζωηρός· δὲν ηὐχαριστεῖτο νὰ μένῃ εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός του, ἀλλ᾽ ἤθελε νὰ ταξειδεύσῃ μακρὰν τῆς πατρίδος του, νὰ διέλθῃ θαλάσσας καὶ νὰ ἴδῃ ξένας χώρας καὶ πόλεις. Ὁ πατήρ του Πρίαμος κατ᾽ ἀρχὰς ἀντέστη εἰς τοῦτο, κατόπιν ὅμως, μετὰ πολλὰς παρακλήσεις, ἐπέτρεψεν εἰς αὐτὸν νὰ ταξειδεύσῃ καὶ ἐπισκεφθῇ ξένας χώρας καὶ πόλεις. Μίαν ἡμέραν λοιπὸν ὁ Πάρις ἐπέβη μετά τινων συντρόφων του ἐπὶ πλοίου καὶ ἔπλεε διευθυνόμενος εἰς τὴν χώραν, ἥτις κεῖται πρὸς δυσμὰς τοῦ Αἰγαίου Πελάγους καὶ καλεῖται Ἑλλάς.

2. Ταξείδιον τοῦ Πάριδος.

Ταξειδεύων ὁ Πάρις ἔφθασεν εἰς τὴν χώραν τῆς Λακεδαίμονος. Ἡ χώρα αὕτη ἀποτελεῖ τὸ νοτιοδυτικὸν μέρος τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰσέρχεται μὲ δύο ὀρεινὰς γλώσσας γῆς εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν. Κατῳκεῖτο δὲ ὑπὸ τοῦ λαοῦ τῶν Ἀχαιῶν, οἵτινες κατεῖχον καὶ ἄλλα ἀκόμη μέρη τῆς Ἑλλάδος. Ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ὠνομάζετο Μενέλαος. Τοῦτον ἐσκέφθη ὁ Πάρις νὰ ἐπισκεφθῇ, καὶ διὰ τοῦτο ἐξεκίνησε πρὸς τὴν πόλιν Σπάρτην, ἥτις ἔκειτο εἰς τὸ μέσον περίπου τῆς χώρας Λακεδαίμονος πλησίον τοῦ ποταμοῦ Εὐρώτα. Ἐλθὼν ἐκεῖ ἐφιλοξενήθη ἐν τοῖς ἀνακτόροις ὑπὸ τοῦ Μενελάου καὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ Ἑλένης, ἥτις ἦτο ἡ ὡραιοτάτη ὅλων τῶν γυναικῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

2. Ἁρπαγὴ τῆς Ἑλένης ὑπὸ τοῦ Πάριδος.

Ὁ Πάρις μόλις εἶδε τὴν ὡραίαν Ἑλένην, εὐθὺς κατελήφθη ὑπὸ σφοδρᾶς ἐπιθυμίας ν᾽ ἀποκτήσῃ αὐτὴν σύζυγον καὶ φέρῃ εἰς τὴν πατρίδα του. Δὲν ἐσκέφθη ὅτι αὕτη ἦτο σύζυγος ἄλλου, ὅτι ἐφιλοξενεῖτο εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης, καὶ ὅτι δὲν ἐπετρέπετο εἰς αὐτὸν νὰ διαταράξῃ τὴν ἡσυχίαν τοῦ οἴκου. Τότε ὁ καλὸς Μενέλαος χωρὶς νὰ ὑποπτεύσῃ κακόν τι ἀνεχώρησεν εἰς Κρήτην, ἕνεκα ὑποθέσεών του. Κατὰ τὴν ἀπουσίαν του ὅμως ὁ Πάρις μετὰ δακρύων παρεκάλει τὴν Ἑλένην ἵνα μετ᾽ αὐτοῦ φύγῃ εἰς Τροίαν. Ἡ Ἑλένη κατ᾽ ἀρχὰς ἀπέκρουσε τὴν παράκλησίν του· ἔπειτα ὅμως ἐκλονίσθη ἕνεκα τῶν πολλῶν καὶ ἐπιμόνων παρακλήσεων τοῦ Πάριδος καὶ ἐπὶ τέλους συγκατένευσε νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ.

Ὁ Πάρις καὶ ἡ Ἑλένη ἔλαβον μέρος τῶν θησαυρῶν τοῦ Μενελάου, ἔσπευσαν εἰς τὸ μέρος, ἔνθα ἦτο ἠγκυροβολημένον τὸ πλοῖον, καὶ ἐπιβιβασθέντες εἰς αὐτὸ ἀπέπλευσαν. Ὡς ὁ Μενέλαος ἔλαβε γνῶσιν τῆς φυγῆς τῆς συζύγου του, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Σπάρτην, ἀλλ᾽ ὅμως ἦτο ἤδη πολὺ ἀργὰ πρὸς καταδίωξιν. Τότε μετέβη εἰς τὸν ἀδελφόν του Ἀγαμέμνονα, ἵνα συμβουλευθῇ αὐτόν. Ὁ Ἀγαμέμνων ἦτο βασιλεὺς ἐν Μυκήναις καὶ εἶχε μεγίστην φήμην εἰς ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα ἕνεκα τῆς δυνάμεώς του καὶ τοῦ πλούτου του.

4. Πρεσβεία εἰς Τροίαν.

Οἱ ἀδελφοί, ἀφ᾽ οὗ ἐσκέφθησαν τί ἔπρεπε νὰ πράξωσιν, ἀπεφάσισαν ν᾽ ἀνακοινώσωσιν εἰς ὅλους τοὺς Ἕλληνας ἡγεμόνας τὸ μέγα κακόν, τὸ ὁποῖον ὁ Ἀλέξανδρος ἔπραξεν εἰς τὸν Μενέλαον. Οἱ ἡγεμόνες τῆς Ἑλλάδος μαθόντες τοῦτο ἀπήντησαν, ὅτι εἶνε πρόθυμοι νὰ βοηθήσωσι τοὺς δύο ἀδελφούς, διότι τὸ διαπραχθὲν ἀδίκημα εἰς τὸν Μενέλαον ἐθεώρησαν ὡς προσ-

βολὴν γενομένην καθ᾽ ὅλης τῆς Ἑλλάδος. Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως ἀπεφασίσθη να μεταβῇ αὐτὸς ὁ Μενέλαος εἰς Τροίαν καὶ νὰ ζητήσῃ ὀπίσω τὴν Ἑλένην καὶ τοὺς θησαυρούς. Σύντροφός του δ᾽ ἐξελέγη ὁ Ὀδυσσεύς, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰθακησίων, ὅστις ἦτο ὀνομαστὸς διὰ τὴν σύνεσιν καὶ τὴν εὐγλωττίαν του.

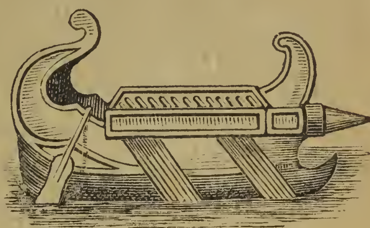
Ὁ Μενέλαος λοιπὸν καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπιβιβασθέντες εἰς τὸ πλοῖον ἔπλεον εἰς τὴν Τροίαν. Φθάσαντες δὲ ἐκεῖ εἶπον εἰς τὸν Πρίαμον τὴν ἀπαίτησίν των. Οὗτος ὅμως ἐκάλεσεν εἰς συνέλευσιν τὸν λαὸν τῶν Τρώων, ἐνώπιον τῆς ὁποίας παρουσιασθέντες οἱ ἀπεσταλμένοι κατηγόρουν τὸν Πάριν διὰ διπλοῦν ἔγκλημα. Ὁ Πάρις, ἔλεγον οἱ ἀπεσταλμένοι, ἐλῄστευσε τὴν οἰκίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐφιλοξενήθη καὶ διὰ τοῦτο ἠσέβησε πρὸς τὸν Δία τὸν ἀνώτατον τῶν θεῶν καὶ προστάτην τῆς φιλοξενίας· ἀφ᾽ ἑτέρου διέλυσε τὸν δεσμὸν τοῦ γάμου καὶ διὰ τοῦτο ἡμάρτησε πρὸς τὴν Ἥραν τὴν σύζυγον τοῦ Διός, ἡ ὁποία προστατεύει τὸν γάμον. Τοιοῦτον ἀνόσιον, ἐξηκολούθουν οἱ ἀπεσταλμένοι νὰ λέγωσι, δὲν πρέπει νὰ ὑπερασπίζωσιν οἱ Τρῶες, ἀλλα πρέπει ν᾽ ἀποδώσωσι τὴν Ἑλένην καὶ τοὺς θησαυρούς. Ἐὰν τοῦτο δὲν γείνῃ, οἱ Ἕλληνες θὰ ἔλθωσι μὲ πολεμικὴν δύναμιν διὰ νὰ ζητήσωσιν ὅ,τι εἰς αὐτοὺς ἀνήκει.

Οὕτως ὡμίλησαν οἱ ἀπεσταλμένοι· ἀλλ᾽ οἱ Τρῶες παραπεισθέντες ὑπὸ τοῦ Πάριδος ἐθεώρησαν κακὸν νὰ ὑποχωρήσωσιν εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν ἀπεσταλμένων· διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἀπέρριψαν αὐτάς.

Συνάθροισις τῶν Ἑλλήνων εἰς τὴν Αὐλίδα.

Ἀφ᾽ οὗ οἱ ἀπεσταλμένοι ἐπέστρεψαν ἄπρακτοι, ὁ Ἀγαμέμνων ἐκάλεσεν ὅλους τοὺς ἡγεμόνας τῆς Ἑλλάδος νὰ ἐκδικήσωσι τὴν ὕβριν, ἡ ὁποία ἐγένετο εἰς ἕνα ἐξ αὐτῶν. Ὡς τόπος συναθροίσεως ὡρίσθη ἡ παράλιος πόλις τῆς Βοιωτίας Αὐλίς,

ἥτις ἔκειτο εἰς βραχώδη ἀκτήν. Ἐκεῖ λοιπὸν συνῆλθε τὸ ὑπερήφανον στράτευμα τῶν Ἑλλήνων, τὸ ὁποῖον ἀπετελεῖτο ἐξ ἑκατὸν χιλιάδων περίπου πολεμιστῶν καὶ 1200 περίπου πλοίων ἐξ ὅλων τῶν Ἑλληνικῶν φυλῶν. Ἀρχιστράτηγος δὲ ὅλου τοῦ στρατοῦ τούτου ἦτο ὁ Ἀγαμέμνων. Ἐκτὸς τούτου ἄλλοι ἡγεμόνες ἦσαν ὁ Μενέλαος· ὁ σοφὸς Νέστωρ ὁ βασιλεὺς τῶν Πυλίων· ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεὺς ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰθακησίων· ὁ Ἀχιλεὺς ὁ ὡραιότατος καὶ ἀνδρειότατος τῶν Ἑλλήνων ἡρώων καὶ βασιλεὺς τῶν Μυρμιδόνων, καὶ πολλοὶ ἄλλοι.

2. Πολεμικὸν πλοῖον.

6. Οἱ Ἕλληνες εἰς τὴν Αὐλίδα.

Οἱ Ἕλληνες, πρὶν ἀποπλεύσωσιν ἐκ τῆς Αὐλίδος, ἐζήτησαν ἀπὸ τοὺς θεοὺς διὰ προσευχῶν καὶ θυσιῶν εὐτυχῆ ἐπιτυχίαν τῆς ἐκστρατείας των. Πλησίον πηγῆς ὑπὸ μεγάλην πλάτανον διεσκορπισμένοι εἰς τοὺς βωμοὺς προσέφερον εἰς τοὺς θεοὺς ἐκλεκτὰς θυσίας.

Τότε συνέβη σπάνιον θαῦμα. Ὄφις φοβερὸς ἐνεφανίσθη αἰφνιδίως ὑπό τινα βωμὸν καὶ ἔσπευσεν ἐπάνω εἰς τὴν πλάτανον, ἐπὶ τῆς ὁποίας ὑπῆρχε φωλεὰ στρουθίων εἰς τὸ ἄκρον κλάδου καὶ ἐν μέσῳ τῶν φύλλων. Ἐντὸς τῆς φωλεᾶς ἐκάθηντο ὀκτὼ πολὺ μικρὰ στρουθία, ἡ δὲ μήτηρ ἦτο ἡ ἐνάτη. Ὁ ὄφις ἐλθὼν ἐναντίον αὐτῶν κατέτρωγε τὰ μικρὰ τερετίζοντα θρηνωδῶς. Ἡ δὲ μήτηρ ὀδυρομένη ἐπέτα περὶ τὰ τέκνα αὐτῆς.

Ὁ ὄφις καταφαγὼν τὰ μικρὰ συνέλαβε κατόπιν καὶ τὴν μητέρα ἐκ τῆς πτέρυγος. Μόλις δὲ ὁ ὄφις εἶχε καταφάγῃ καὶ αὐτήν, ὁ Ζεὺς μετέβαλεν αὐτὸν εἰς λίθον.

Οἱ Ἕλληνες ἰδόντες ταῦτα ἵσταντο ἄφωνοι καὶ ἐθαύμαζον διὰ τὸ θαῦμα, τὸ ὁποῖον διέκοψε τὴν ἑορτὴν τῆς θυσίας. Τότε ὁ Κάλχας ὁ περιφημότατος μάντις εἶπε· «Διατί ἐμείνατε ἄφωνοι, ὦ Ἀχαιοί; Ὁ Ζεὺς ἀπέστειλεν εἰς ἡμᾶς τὸ θαῦμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον βραδέως βεβαίως θὰ ἐκτελεσθῇ, ἀλλὰ θὰ μείνῃ αἰώνιον εἰς τὴν μνήμην τῶν ἀνθρώπων. Καθὼς ὁ ὄφις κατέφαγε τὰ ἐννέα στρουθία, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐννέα ἔτη θὰ πολεμῶμεν πρὸ τῆς Τροίας, κατὰ δὲ τὸ δέκατον θὰ κυριεύσωμεν αὐτήν. Οὕτω προεμάντευσεν ὁ Κάλχας.

7. Ἀπόπλους τῶν Ἑλλήνων.

Ἐν τῇ Αὐλίδι παρέμειναν οἱ Ἕλληνες ἐπὶ πολὺν χρόνον, διότι ἠμπόδιζον αὐτοὺς σφοδροὶ ἐναντίοι ἄνεμοι, τοὺς ὁποίους ἀπέστειλεν ἡ Ἄρτεμις, ἐπειδὴ ὁ Ἀγαμέμνων εἶχε φονεύσῃ τὴν ἔλαφον αὐτῆς. Ὁ Ἀγαμέμνων τότε, ὅπως ἐξιλεώσῃ τὴν θεάν, κατὰ συμβουλὴν τοῦ Κάλχαντος, ἀπεφάσισε νὰ θυσιάσῃ τὴν κόρην τοῦ Ἰφιγένειαν. Ὅτε ὅμως ἡ Ἰφιγένεια ἐτέθη ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, ἐσώθη ὑπὸ τῆς Ἀρτέμιδος, ἥτις μετέφερεν αὐτὴν εἰς τὴν Ταυρίδα καὶ ἔκαμεν ἱέρειαν τοῦ ναοῦ της. Εὐθὺς τότε οἱ ἐναντίοι ἄνεμοι ἔπαυσαν καὶ οἱ Ἕλληνες ἡτοιμάσθησαν πρὸς ἀπόπλουν.

Μετ᾽ ὀλίγον οἱ Ἕλληνες ἀπέπλευσαν, ἀλλ᾽ ἐπειδὴ δὲν ἠδύναντο νὰ προχωρήσωσι κατ᾽ εὐθεῖαν εἰς τὴν Τροίαν, διότι ἀπέναντι τῆς Αὐλίδος ἐκτείνεται ἡ μεγάλη νῆσος Εὔβοια, διὰ τοῦτο ἔπλεον διευθυνόμενοι πρὸς τὰ νοτιοανατολικά. Ἀλλὰ καὶ ὅτε εἶχον παρέλθῃ τὰς ἀκτὰς τῆς Εὐβοίας, ἐξηκολούθουν νὰ πλέωσι πάλιν κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν, ἵνα ἀποφύγωσι τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν. Κατόπιν στραφέντες πρὸς ἀνατολὰς ἔπλεον διὰ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ φθάσαντες

εἰς τὴν Ἀσιατικὴν ἤπειρον διηυθύνθησαν πρὸς βορρᾶν καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, ἔνθα καὶ προσωρμίσθησαν.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ καὶ οἱ Τρῶες δὲν ἔμειναν βεβαίως ἄπρακτοι. Ἀπέστειλαν ἀγγέλους εἰς ὅλους τοὺς γειτονικοὺς συμμάχους λαοὺς καὶ ἐζήτησαν βοήθειαν. Ἦλθον δὲ ἀπὸ πολλὰ μέρη βοηθοὶ καὶ κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν. Καὶ ἐκ μὲν τῆς Εὐρώπης ἦλθον οἱ Θρᾷκες, οἱ κατοικοῦντες ἀπέναντι τῶν Τρώων, ἐκ δὲ τῆς Ἀσίας οἱ λαοὶ οἱ κατοικοῦντες πρὸς νότον καὶ ἀνατολὰς τῆς Τροίας.

Τίνι δὲ τρόπῳ οἱ Ἕλληνες προσωρμίσθησαν εἰς τὴν παραλίαν τῆς Τροίας, πῶς ἀνείλκυσαν τὰ πλοῖα καὶ ἐστρατοπέδευσαν, πῶς πρὸς τοὺς Τρῶας ἐπολέμησαν, ποῖοι ἥρωες διεκρίθησαν καὶ ποῖοι ἐφονεύθησαν, ὅλα ταῦτα μᾶς περιγράφουσιν ἄλλα βιβλία. Ἐν τῷ παρόντι δὲ βιβλίῳ ἡμεῖς σκοπὸν ἔχομεν νὰ διηγηθῶμεν τὴν ἱστορίαν, ἡ ὁποία ἀναφέρεται εἰς ἕνα μόνον ἐκ τῶν ἡρώων, τὸν Ὀδυσσέα. Ἡ ἱστορία αὕτη περιγράφει τὰς περιπλανήσεις καὶ τὰ παθήματα τοῦ Ὀδυσσέως, ἅτινα ὑπέφερε κατὰ τὴν εἰς τὴν πατρίδα του ἐπιστροφήν.

Τὴν ἱστορίαν ταύτην θὰ διηγηθῶμεν κατὰ ἓν ἀρχαῖον βιβλίον, **Ὀδύσσειαν** καλούμενον. Τὸ βιβλίον τοῦτο καὶ ἓν ἄλλο, **Ἰλιὰς** καλούμενον, (τὸ ὁποῖον περιγράφει τὴν φιλονικίαν τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ Ἀχιλλέως, ἥτις ἐγένετο αἰτία πολλῶν συμφορῶν εἰς τοὺς Ἕλληνας, τὴν μονομαχίαν τοῦ Μενελάου καὶ Πάριδος, τοῦ Ἕκτορος καὶ Αἴαντος, καὶ ἄλλας λεπτομερείας τοῦ Τρωικοῦ πολέμου) εἶνε ἔργα τοῦ Ἕλληνος ῥαψῳδοῦ Ὁμήρου, ὅστις ἔζησε 300 περίπου ἔτη μετὰ τὸν πόλεμον τοῦτον. Ὅπως ἐννοήσωμεν ὅμως τὰ κατωτέρω πρέπει ἀκόμη νὰ διηγηθῶμεν ἐκ τοῦ Τρωικοῦ πολέμου τὸν θάνατον τοῦ Ἀχιλλέως, τὴν ἅλωσιν τῆς Τροίας καὶ τὴν ἐπάνοδον τοῦ Μενελάου καὶ τοῦ Ἀγαμέμνονος εἰς τὰς πατρίδας των.

8. Θάνατος τοῦ Ἀχιλλέως.

Ἐάν τις ἐκ τῶν ἡρώων ἐφονεύετο ἐν τῇ μάχῃ, οἱ σύντροφοί του προσεπάθουν νὰ λάβωσι τὸ πτῶμα αὐτοῦ τοὐλάχιστον, ἵνα θάψωσιν αὐτὸ μετὰ πομπῆς. Διὰ τοῦτο σφοδρότατοι ἀγῶνες πολλάκις ἐγίνοντο πέριξ φονευθέντος ἥρωος.

Ἀλλ' ὅμως δι' οὐδένα ἄλλον ἥρωα ἐγένετο σφοδρότερος ἀγών, οὐδεὶς ἄλλος ἐτάφη μετὰ μεγαλειτέρας πομπῆς ἢ ὁ Ἀχιλλεύς, ὁ ἀνδρειότατος ὅλων τῶν Ἑλλήνων καὶ βασιλεὺς τῶν Μυρμιδόνων. Οὗτος πολλάκις ἐπὶ τοῦ ἅρματός του φερόμενος εἶχε διασπείρῃ τὸν τρόμον εἰς τοὺς Τρῶας καὶ εἶχε γεμίσῃ τοὺς ποταμοὺς τῆς πεδιάδος μὲ τὰ πτώματα αὐτῶν. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἡμέρα τοῦ θανάτου αὐτοῦ τοῦ ἰδίου δὲν ἐβράδυνε νὰ ἔλθῃ. Τὸ βέλος τοῦ Πάριδος ἐπέφερεν εἰς αὐτὸν τὸν θάνατον. Τότε σφοδρὸς ἀγὼν ἐγένετο περὶ τὸ πτῶμα αὐτοῦ. Περὶ τούτου διηγεῖται εἰς ἡμᾶς ὁ Ὅμηρος τὰ ἑξῆς.

Πολλοὶ ἀνδρεῖοι Τρῶες καὶ Ἀχαιοὶ ἐφονεύοντο ἐν τῷ ἀγῶνι, ὅστις διὰ τὸ πτῶμα τοῦ Ἀχιλλέως ἐγίνετο. Ὁ ἀγὼν διήρκεσεν ὁλόκληρον ἡμέραν καὶ ἀκόμη δὲν θὰ ἔπαυεν, ἐὰν ὁ Ζεὺς δὲν ἐτελείωνεν αὐτὸν διὰ θυέλλης. Μετὰ τὸν ἀγῶνα οἱ Ἕλληνες ἔλαβον τὸ πτῶμα τοῦ Ἀχιλλέως, ὅπερ ἔκειτο ἐπὶ πολλῆς ἄμμου καὶ τὸ ἔφερον εἰς τὰ πλοῖα. Πολλὰ δὲ θερμὰ δάκρυα ἔχυσαν καὶ ἔκειραν τὰς κόμας των.

Τότε ἀνῆλθεν ἐκ τῆς θαλάσσης ὀδυρομένη ἡ μήτηρ αὐτοῦ, ἡ θαλασσία θεὰ Θέτις, ἥτις κατῴκει εἰς τὰ θαλάσσια σπήλαια τοῦ Πηλίου. Τὴν Θέτιδα ἠκολούθησαν καὶ αἱ θαλάσσιαι νύμφαι θρηνοῦσαι, αἵτινες ἐνέδυσαν τὸν Ἀχιλλέα μὲ ὡραῖα ἐνδύματα. Ἐπὶ δέκα καὶ ἑπτὰ ἡμέρας ἐθρήνουν αἱ ἀθάνατοι καὶ οἱ θνητοί, διὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀχιλλέως, τὴν δὲ δεκάτην ὀγδόην ἔθεσαν τὸ πτῶμα εἰς τὸ πῦρ καὶ ἐθυσίασαν πρόβατα καὶ βοῦς. Ὅτε δὲ ἡ φλὸξ κατέκαυσε τὸ πτῶμα, συνήθροισαν τὴν τέφραν εἰς χρυσοῦν ἀγγεῖον, τὸ ὁποῖον ἔθαψαν εἰς ὑψηλὸν λόφον, τὸν

3. Ὁπλίτης Ἕλλην φέρων τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ δόρυ.

ὁποῖον κατεσκεύασαν οἱ Ἕλληνες παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον, ἵνα οἱ παραπλέοντες μακρόθεν βλέπωσιν αὐτόν. Ἔπειτα ἐτελέσθησαν ἀγῶνες, κατὰ τοὺς ὁποίους ἡ θεὰ Θέτις ὥρισε πολύτιμα βραβεῖα. Οὕτω λαμπρῶς ἐτιμήθη ὁ Ἀχιλλεὺς καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ.

---

9. Ἅλωσις τῆς Τροίας.

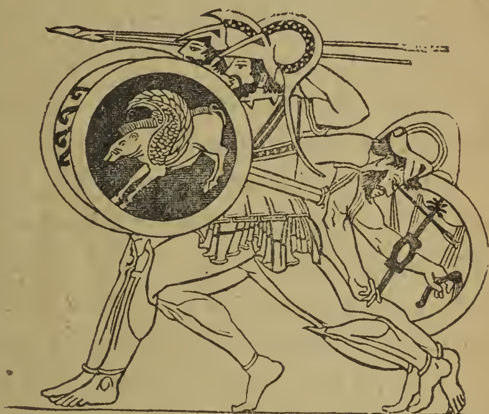
Ἐπὶ ἐννέα ὁλόκληρα ἔτη οἱ Ἕλληνες ἐπολιόρκουν τὴν Τροίαν ἀλλὰ δὲν ἠδύναντο νὰ κυριεύσωσιν αὐτήν. Κατὰ τὸ δέκατον ὅμως ἔτος, ὅτε εἶχον πλέον ἀπελπισθῇ καὶ ἐσκέπτοντο νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰς πατρίδας των, ἐκυρίευσαν αὐτὴν διὰ τοῦ ἑξῆς τεχνάσματος, τὸ ὁποῖον ἡ Ἀθηνᾶ ἔβαλεν εἰς τὸν νοῦν τοῦ προσφιλοῦς αὐτῇ Ὀδυσσέως.

Ὁ Ὀδυσσεὺς διέταξε καὶ κατεσκεύασαν μέγαν ξύλινον ἵππον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐκρύβη οὗτος, ὁ Μενέλαος καὶ πολλοὶ ἄλλοι τολμηροί, ἀφ᾿ οὗ συνεβούλευσε τοὺς ἄλλους Ἕλληνας ν᾿ ἀποπλεύσωσι καὶ νὰ κρυφθῶσιν εἰς τὴν μικρὰν νῆσον Τένεδον. Ἡμέραν τινὰ λοιπὸν ἐπεκράτει μεγάλη κίνησις εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων. Τὰ πλοῖα ἡτοιμάζοντο ν᾿ ἀναχωρήσωσιν, ὁ στρατὸς ἐπέβαινεν εἰς τὰ πλοῖα, αἱ δὲ σκηναὶ ἐκαίοντο.

Οἱ Τρῶες μετὰ χαρᾶς ἔβλεπον ταῦτα, ὅτε δὲ τὸ τελευταῖον πλοῖον ἀπεμακρύνθη τῆς παραλίας ἤνοιξαν τὰς πύλας καὶ πάντες ἔσπευσαν εἰς τὸ μέρος, ἔνθα ὁ φοβερὸς ἐχθρός των ἦτο ἐστρατοπεδευμένος. Ἐκεῖ εἶδον καὶ τὸν ξύλινον ἵππον, περὶ τὸν ὁποῖον πάντες σωρηδὸν ἔσπευδον καὶ ἐθαύμαζον. Τότε τινὲς αὐτῶν προέτειναν νὰ κατακόψωσι τὸν ἵππον διὰ πελέκεων, ἄλλοι νὰ τὸν ἀνασύρωσιν εἰς βράχον τινὰ καὶ ἐκεῖθεν νὰ τὸν κατακρημνίσωσιν, ἄλλοι δὲ νὰ τὸν φέρωσιν εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῆς Τροίας καὶ νὰ τὸν ἀφιερώσωσιν εἰς τοὺς θεούς.

Ἡ τελευταία αὕτη γνώμη ἐπεδοκιμάσθη ὑπὸ τῶν πλείστων

καὶ μετὰ κόπου ἔσυραν τὸν ξύλινον ἵππον εἰς τὴν πόλιν καὶ ἐτοποθέτησαν αὐτὸν ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως. Ἔπειτα πλέον, χωρὶς νὰ ὑποπτεύωσί τι, παρεδόθησαν εἰς τὴν διασκέδασιν. Ἀλλ᾽ ὅτε ἐπῆλθεν ἡ νύξ, τὰ πλοῖα τῶν Ἑλλήνων ἐπέστρεψαν· συγχρόνως δὲ καὶ οἱ ἐντὸς τοῦ ἵππου ἐξῆλθον καὶ ἤνοιξαν τὰς πύλας τῆς πόλεως. Τότε εἰσελθόντες οἱ Ἕλληνες διεσπάρησαν ἀνὰ τὴν πόλιν καὶ ἐπέπεσον κατὰ τῶν Τρώων, οἵτινες ἔντρομοι ἐκ τοῦ ὕπνου ἐξηγείροντο. Φοβερὸς ἀγὼν ἐγένετο τότε, κατὰ τὸν ὁποῖον ὁ Πρίαμος, ὁ Πάρις καὶ οἱ ἄλλοι υἱοὶ τοῦ Πριάμου καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἥρωες ἐφονεύθησαν. Ὀλίγιστοι ἐκ τῶν Τρώων ἐσώθησαν· οἱ περισσότεροι δ᾽ ἐφονεύθησαν, γυναῖκες δέ, παιδία καὶ πράγματα ὡς λάφυρα ἐσύροντο εἰς τὰ πλοῖα.

4. Ἕλληνες πολεμισταί.

Οὕτως ἡ μεγάλη καὶ ὑπερήφανος Τροία ἔπεσεν ἐν μιᾷ φοβερᾷ νυκτὶ ἕνεκα τοῦ ἀνοσιουργήματος, τὸ ὁποῖον ὁ Πάρις διέπραξε κατὰ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἥρας. Τοῦτο ἐγένετο κατὰ τὸ ἔτος 1184 πρὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ.

10. Ἐπάνοδος τῶν Ἑλλήνων εἰς τὰς πατρίδας των.

Ἀλλὰ καὶ οἱ Ἕλληνες δὲν ἔμειναν ἀπηλλαγμένοι δυστυχιῶν καὶ θλίψεων. Ὅτε ἐκυρίευσαν τὴν Τροίαν, ἐπέβησαν εἰς τὰ πλοῖα, ἵνα ἐπανέλθωσιν ἕκαστοι εἰς τὰς πατρίδας των. Ὁ

Ζεὺς ὅμως προώρισε δυστυχῆ ἐπάνοδον δι᾽ αὐτούς· διότι πολλοὶ μεταξὺ αὐτῶν ἦσαν ἄθεοι καὶ ἄδικοι, οἱ ὁποῖοι εἶχον ἀσεβήση εἰς τὴν Ἀθηνᾶν.

Τότε διεφώνησαν ὁ Ἀγαμέμνων καὶ ὁ Μενέλαος καὶ ὁ μὲν Ἀγαμέμνων ἤθελε νὰ κρατήσῃ τὸν λαὸν εἰς τὴν Τροίαν καὶ νὰ προσφέρῃ μεγαλοπρεπεῖς θυσίας εἰς τὴν Ἀθηνᾶν, ἵνα καταπραΰνῃ τὴν ὀργὴν αὐτῆς, καὶ ἔπειτα ν᾽ ἀναχωρήσῃ, ὁ δὲ Μενέλαος προέτεινε ν᾽ ἀναχωρήσωσιν ἀμέσως. Ἐπειδὴ δὲ δὲν συνεφώνησαν, ἓν μέρος τῶν Ἑλλήνων ἔμεινε μετὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος, τὸ δὲ ἄλλο ἔσυρε τὰ πλοῖα εἰς τὴν θάλασσαν, ἐπέβη αὐτῶν φέρον καὶ τὴν λείαν καὶ ἀπέπλευσεν.

Ἀλλὰ καὶ οἱ ἀποπλεύσαντες δὲν ἔμειναν ὁμοῦ. Ὅτε ἔφθασαν εἰς τὴν Τένεδον, ἔνθα προσέφεραν θυσίας εἰς τοὺς θεοὺς ὑπὲρ τῆς εὐοδώσεως τοῦ ταξειδίου των, συνέβη δευτέρα φιλονικία, ἕνεκα τῆς ὁποίας ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπέστρεψε μὲ τὰ πλοῖά του εἰς τὴν Τροίαν, ἵνα ἀναχωρήσῃ μετὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος.

Ὁ Μενέλαος, ἐξακολουθήσας τὸν πλοῦν του, ἔφθασεν εἰς τὸ Σούνιον, ἔνθα ἀπέθανεν ὁ πηδαλιοῦχός του, τὸν ὁποῖον ἔθαψεν εἰς τὴν ξηρὰν ἀναγκασθεὶς ν᾽ ἀποβιβασθῇ. Ἀπ᾽ ἐκεῖ οἱ ἄνεμοι καὶ τὰ κύματα παρέσυραν αὐτὸν εἰς τὴν νῆσον Κρήτην, εἰς τὰς βραχώδεις ἀκτὰς τῆς ὁποίας πολλὰ τῶν πλοίων του ἐναυάγησαν. Ἀπὸ τῆς Κρήτης παρεσύρθη εἰς τὴν νῆσον Κύπρον, ἥτις εἶνε περίφημος διὰ τὰ μέταλλά της. Ἐκεῖθεν δὲ εἰς τὴν χώραν τῶν Φοινίκων, οἵτινες τὰ πολύτιμα προϊόντα τῆς Ἀσίας ἐπώλουν εἰς μακρυνὰς χώρας. Προσέτι δὲ καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον περιεπλανήθη καὶ μόλις μετὰ ὀκτὼ ἔτη ἐπέστρεψε μετὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ εἰς τὴν Σπάρτην, τελευταῖος πάντων τῶν Ἑλλήνων. Μετὰ τῆς Ἑλένης εἶχε πλέον ἤδη συμφιλιωθῇ καὶ ἔζη ἔκτοτε ἡσύχως καὶ εἰρηνικῶς εἰς τὰ ἀνάκτορά του. Ὁ Νέστωρ ἐπανῆλθεν εὐτυχῶς εἰς τὴν πατρίδα του ὡς καὶ οἱ Μυρμιδόνες.

Ὁ Ἀγαμέμνων ὅμως εἶχε τὴν δυστυχεστάτην μοῖραν. Οὗτος

ἐφονεύθη ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ οἰκίᾳ ὑπὸ τοῦ πλησιεστάτου τῶν συγγενῶν του. Ὅτε ὁ Ἀγαμέμνων εὑρίσκετο ἐν Τροίᾳ, ὁ Αἴγισθος εἶχεν ἐξαπατήσῃ τὴν σύζυγον αὐτοῦ καὶ ἐσκέπτετο περὶ τοῦ φόνου του. Ὁ Ἀγαμέμνων ἐπανελθὼν εἰς τὴν πατρίδα του ἄνευ ἀτυχήματός τινος, μετὰ χαρᾶς ἐπάτησε τὴν πατρῴαν γῆν, ἠσπάσθη τὸ πατρικὸν ἔδαφος καὶ ἔχυσε θερμὰ δάκρυα χαρᾶς.

Ὅτε δὲ ἀνυπόπτως εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἀκρόπολιν, ἡ βασίλισσα διέταξε νὰ παρασκευάσωσι δεῖπνον. Ἐν ᾧ δὲ οὗτος ἔτρωγεν, ὁ Αἴγισθος ἐπέπεσεν αἴφνης καὶ τὸν ἐφόνευσε. Τότε ἐγένετο οὗτος βασιλεὺς ἐν Μυκήναις καὶ ἐβασίλευσεν ἑπτὰ ἔτη. Ἀλλ᾽ ἡ ἐκδίκησις δὲν ἐβράδυνε. Κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ φόνου τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὁ Ὀρέστης ὁ υἱὸς αὐτοῦ, παῖς τότε ἀκόμη ὤν, ἐστάλη εἰς τὴν Φωκίδα καὶ ἐπανῆλθε κατὰ τὸ ὄγδοον ἔτος, τὴν ἡμέραν κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Μενέλαος ἐπανῆλθεν ἐκ τῆς ξένης. Τότε ἐφόνευσε τὸν φονέα τοῦ πατρός του καὶ ἀνέκτησε τὴν χώραν τῶν προγόνων του. Τὸ πτῶμα δὲ τοῦ Αἰγίσθου ἔρριψε καὶ κατέφαγον τὰ ὄρνεα καὶ οἱ κύνες.

3. **Ὁ Ὀρέστης καθήμενος ὡς ἱκέτης ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Δελφοῖς.**

Ἐν τοῖς ἐφεξῆς θὰ διηγηθῶμεν περὶ τῆς ἐπανόδου τοῦ ἀνδρός, ὅστις τὰς πλείστας περιπλανήσεις ἔπαθε, τὰς κατοικίας πολλῶν ἀνθρώπων εἶδε, τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα αὐτῶν ἐγνώρισε καὶ πολλὰς θλίψεις ἐν τῇ θαλάσσῃ ὑπέφερε, σκεπτόμενος περὶ τῆς σωτηρίας ἑαυτοῦ καὶ τῶν συντρόφων του. Ὁ ἀνὴρ οὗτος, ὅστις ἔπαθε πολλά, εἶνε ὁ **Ὀδυσσεύς.**

ΜΕΡΟΣ Β'

ΕΠΑΝΟΔΟΣ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΩΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ ΤΟΥ

11. Συνέλευσις τῶν θεῶν ἐν Ὀλύμπῳ.

Ὅλοι οἱ ἄλλοι Ἕλληνες, οἵτινες εἶχον ἀποφύγῃ τὴν καταστροφήν, ἦσαν ἤδη εἰς τὰς πατρίδας των ἀπηλλαγμένοι τῶν κινδύνων τοῦ πολέμου καὶ τῆς θαλάσσης. Μόνον ὁ δυστυχὴς Ὀδυσσεὺς ἔμενε μακρὰν τῆς πατρίδος του, ἂν καὶ ἐπεθύμει πολὺ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν οἶκόν του καὶ ἴδῃ τὴν σύζυγόν του. Τοῦτον ἐκράτει ἡ σεβαστὴ θεὰ Καλυψὼ ἐν τῷ σπηλαίῳ αὐτῆς ἐπιθυμοῦσα ν' ἀποκτήσῃ αὐτὸν σύζυγον. Πάντες οἱ ἄλλοι θεοὶ εὐσπλαγχνίζοντο τὸν Ὀδυσσέα καὶ ἤθελον νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του, ἐκτὸς τοῦ Ποσειδῶνος. Οὗτος ἦτο πολὺ ὠργισμένος κατ' αὐτοῦ καὶ τὸν κατεδίωκεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη, μέχρις ὅτου ἔφθασεν εἰς τὴν πατρίδα του.

Ἀλλ' ὅτε ὁ Ποσειδῶν εἶχε μεταβῇ εἰς τοὺς Αἰθίοπας, οἵτινες προσέφερον εἰς αὐτὸν θυσίας ταύρων καὶ προβάτων, οἱ ἄλλοι θεοὶ συνηθροίσθησαν εἰς τὸν Ὄλυμπον εἰς τὰ μέγαρα τοῦ Διός. Τότε ὁ Ζεὺς ἐνθυμηθεὶς τὸν Αἴγισθον, τὸν ὁποῖον ἐφόνευσεν ὁ Ὀρέστης, εἶπε πρὸς τοὺς ἀθανάτους τοὺς ἑξῆς λόγους·

«Φεῦ! ὁπόσας κατηγορίας οἱ θνητοὶ δὲν λέγουσιν ἐναντίον τῶν θεῶν! Νομίζουσιν ὅτι ἀπὸ ἡμᾶς προέρχονται τὰ δυστυχήματα αὐτῶν, ἐν ᾧ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι γίνονται αἴτιοι τούτων διὰ τῶν ἰδίων των ἁμαρτημάτων. Οὕτω καὶ τώρα ὁ Αἴγισθος ἐνυμφεύθη τὴν σύζυγον τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ αὐτὸν τὸν ἴδιον ἐπιστρέψαντα εἰς τὴν πατρίδα του ἐφόνευσεν, ἂν καὶ ἐγνώριζε τὴν καταστροφήν του· διότι ἡμεῖς ἐστείλαμεν τὸν ἄγγελόν μας τὸν Ἑρμῆν καὶ τὸν συνεβουλεύσαμεν μήτε τὸν Ἀγαμέμνονα νὰ φονεύσῃ μήτε τὴν σύζυγόν του νὰ νυμφευθῇ· διότι ὁ Ὀρέστης θὰ ἐκδικηθῇ τὸν φόνον τοῦ πατρός του, εὐθὺς ὡς γείνῃ ἔφηβος.

6. Συνέλευσις τῶν θεῶν ἐν Ὀλύμπῳ.

Ταῦτα εἶπεν εἰς τὸν Αἴγισθον ὁ Ἑρμῆς, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ πείσῃ αὐτόν, καὶ τώρα τὰ ἐπλήρωσεν ὅλα διὰ μιᾶς».

Τότε ἀπήντησε πρὸς αὐτὸν ἡ Ἀθηνᾶ· «Ὦ πάτερ ἡμῶν, υἱὲ τοῦ Κρόνου! Βεβαίως παραπολὺ ἄξια ἔπαθεν ἐκεῖνος. Εἴθε τοιουτοτρόπως νὰ τιμωρῆται πᾶς ὅστις πράττει παρόμοια. Ἀλλ' ἐμοῦ σπαράσσεται ἡ καρδία διὰ τὸν συνετὸν Ὀδυσσέα, ὅστις ἐπὶ πολὺν χρόνον ὑποφέρει δυστυχίας μακρὰν τῶν ἀγαπητῶν αὐτοῦ ἐπὶ δασώδους νήσου, ἐπὶ τῆς ὁποίας κατοικεῖ ἡ κόρη τοῦ Ἄτλαντος. Αὕτη κρατεῖ αὐτὸν πλησίον της καὶ κολακεύει μὲ γλυκεῖς καὶ θελκτικοὺς λόγους, ἵνα λησμονήσῃ τὴν πατρίδα του Ἰθάκην. Ἀλλ' ὁ Ὀδυσσεὺς ὄχι μόνον δὲν λησμονεῖ τὴν πατρίδα του, ἀλλ' ἐπιθυμεῖ καὶ καπνὸν μόνον νὰ ἴδῃ ἐξ αὐτῆς ἀνερχόμενον καὶ ὕστερον ἂς ἀποθάνῃ. Τοῦτο δὲν συγκινεῖ τὴν καρδίαν σου, Ὀλύμπιε; Δὲν προσέφερε καὶ οὗτος ἐν τῇ εὐρυχώρῳ Τροίᾳ θυσίας εἰς τοὺς Θεούς; Διατί λοιπὸν εἶσαι τόσον ἐναντίον αὐτοῦ ὠργισμένος;»

7. Εἰκὼν Διός.

Πρὸς ταύτην ἀπεκρίθη ὁ Ζεύς· «Τέκνον μου, ὁποῖος λόγος διέφυγε τὰ χείλη σου; Πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ λησμονήσω τὸν Ὀδυσσέα, ὅστις ὑπερτερεῖ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους κατὰ τὴν φρόνησιν καὶ προσέφερε πολλὰς θυσίας εἰς τοὺς ἀθανάτους; Ὁ Ποσειδῶν εἶνε πολὺ ὠργισμένος κατ' αὐτοῦ, ἕνεκα τοῦ Κύκλωπος, τὸν ὁποῖον ὁ Ὀδυσσεὺς ἐτύφλωσεν. Ἔκτοτε ὁ Ποσειδῶν

δὲν φονεύει μὲν αὐτόν, ἀλλ' ἀποπλανᾷ μακρὰν τῆς πατρίδος του. Ἀλλ' ἡμεῖς ὅμως τώρα ἂς σκεφθῶμεν περὶ τῆς ἐπανόδου τοῦ Ὀδυσσέως εἰς τὴν πατρίδα του. Ὁ δὲ Ποσειδῶν θὰ καταπαύσῃ βεβαίως τὴν ὀργήν του, διότι μόνος του δὲν δύναται νὰ πράξῃ τίποτε ἐναντίον τῆς θελήσεως ὅλων τῶν ἄλλων θεῶν».

Ἔπειτα ἀπήντησε πάλιν ἡ Ἀθηνᾶ· «Πάτερ μου, ἐὰν τῷ ὄντι ὅλοι οἱ θεοὶ ἐπιθυμῶσι νὰ ἐπιστρέψῃ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν πατρίδα του, τότε ἂς στείλωμεν τὸν Ἑρμῆν εἰς τὴν νῆσον Ὠγυγίαν, ἵνα ἀναγγείλῃ εἰς τὴν εὐπλόκαμον νύμφην τὴν ἀπόφασιν ἡμῶν ταύτην, ὅτι δῆλα δὴ ὁ πολυπαθὴς Ὀδυσσεὺς πρέπει νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του».

Οὕτως ὡμίλησεν ἡ Ἀθηνᾶ, ὁ δὲ Ζεὺς ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν ἀγαπητόν του υἱὸν εἶπε τὰ ἑξῆς· «Ἑρμῆ, ἐπειδὴ εἶσαι ὁ ἄγγελος ἡμῶν, ἀνάγγειλον εἰς τὴν εὐπλόκαμον νύμφην τὴν ἀπόφασιν, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς πρέπει νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του, διότι εἶνε πεπρωμένον εἰς αὐτὸν νὰ ἐπανίδῃ τοὺς ἀγαπητούς του καὶ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν οἶκόν του καὶ εἰς τὴν πατρικήν του γῆν».

12. Ὁ Ἑρμῆς μεταβαίνει εἰς τὴν Ὠγυγίαν.

Μετὰ ταῦτα ὁ Ἑρμῆς ἀμέσως ἔδεσεν εἰς τοὺς πόδας του τὰ χρυσᾶ πέδιλα, τὰ ὁποῖα ἔφερον αὐτὸν ταχέως ὡς πνοὴν ἀνέμου, ἔλαβε τὴν ῥάβδον του καὶ ἀπῆλθεν. Ἀφ' οὗ διῆλθε τὴν Πιερίαν, ἔπεσεν ἐκ τοῦ αἰθέρος εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἔτρεχεν ἐπὶ τῶν κυμάτων ὡς γλάρος.

Ὅτε δ' ἔφθασεν εἰς τὴν νῆσον, ἀφῆκε τὴν θάλασσαν καὶ ἀπέβη εἰς τὴν ξηρὰν διευθυνόμενος πρὸς τὸ σπήλαιον εἰς τὸ ὁποῖον κατῴκει ἡ εὐπλόκαμος νύμφη Καλυψώ. Αὕτη ἦτο ἐντὸς τοῦ σπηλαίου καὶ ὕφαινε μὲ χρυσῆν κερκίδα, ἐν ᾧ συγχρόνως ἐτραγῴδει μὲ γλυκεῖαν φωνήν. Μεγάλη δὲ πυρὰ ἐκαίετο ἐπὶ τῆς ἑστίας καὶ ἀνὰ τὴν νῆσον μακρὰν διεχέετο ἡ εὐώδης ὀσμὴ τοῦ καιομένου κέδρου καὶ θύου. Πέριξ δὲ τοῦ σπηλαίου ἔθαλλε πάντο-

τε δάσος ἐκ σκλήθρων, ἐκ λευκῶν καὶ εὐωδῶν κυπαρίσσων, ἐπὶ τῶν ὁποίων εἶχον τας φωλεάς των γλαῦκες, ἱέρακες καὶ θαλάσσιαι κορῶναι. Κλῆμα δὲ εὐθαλὲς καὶ πλῆρες σταφυλῶν ἐξηπλοῦτο περὶ τὸ σπήλαιον. Τέσσαρες δὲ κρῆναι κατὰ σειρὰν ἔχυνον διαυγέστατον ὕδωρ κατὰ πρῶτον πλησίον ἀλλήλων, ἔπειτα δὲ τὸ ὕδωρ διεκλαδοῦτο κατὰ διαφόρους διευθύνσεις. Πέξρι δὲ αὐτῶν ἦτο λειμὼν ὡραῖος καὶ καταπράσινος ἐξ ἴων καὶ

8. Εἰκὼν Ἑρμοῦ.

σελίνων. Ἡ θέα τούτων δὲν ἠδύνατο ἢ καὶ θεὸν νὰ ἐκπλήξῃ καὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ νὰ εὐχαριστήσῃ. Ἐδῶ ἵστατο ὁ Ἑρμῆς καὶ παρετήρει μετὰ θαυμασμοῦ. Ὅτε δὲ τὰ πάντα ἱκανῶς παρετήρησεν, εἰσῆλθεν εἰς τὸ σπήλαιον, καὶ ἡ Καλυψὼ μόλις

εἶδεν αὐτὸν εὐθὺς τὸν ἀνεγνώρισεν. Ἀλλὰ τὸν δυστυχῆ Ὀδυσσέα δὲν εὗρεν ἐκεῖ. Οὗτος ἐκάθητο παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης, ὡς πάντοτε, καὶ ἔκλαιε βασανίζων τὴν καρδίαν του μὲ δάκρυα, ἀναστεναγμοὺς καὶ θλίψεις.

13. Συνομιλία Ἑρμοῦ καὶ Καλυψοῦς.

Ὅτε εἰσῆλθεν ὁ Ἑρμῆς εἰς τὸ σπήλαιον, ἐκάθισεν αὐτὸν ἡ Καλυψὼ εἰς λαμπρὸν θρόνον καὶ τὸν ἠρώτησεν ὡς ἑξῆς· «Τίς

9. Ἡ Καλυψὼ ἐν τῷ σπηλαίῳ της· ὁ Ἑρμῆς καὶ ὁ Ὀδυσσεύς.

σὲ ἔστειλε πρὸς ἐμέ, ἀγαπητὲ Ἑρμῆ; Βεβαίως, ἄλλως, πολὺ σπανίως σὺ ἔρχεσαι. Εἰπέ μοι καθαρὰ τί ἔχεις εἰς τὸν νοῦν σου, καὶ ἐγὼ θὰ τὸ ἐκπληρώσω, ἐὰν δύναμαι καὶ ἂν τὸ πρᾶγμα εἶνε δυνατόν».

Οὕτως ὡμίλησεν ἡ θεὰ καὶ ἔθηκε πρὸ αὐτοῦ τράπεζαν πλήρη ἀμβροσίας καὶ νέκταρος. Οὗτος δ' ἔτρωγε καὶ ἔπινεν. Ἀφ' οὗ δ' ἔφαγε καὶ ἔπιεν εἶπε τὰ ἑξῆς· «Ἐρωτᾷς με, ὦ θεά, διατί ἦλθον. Ναί· θὰ σοῦ εἴπω τὴν ἀλήθειαν, ἐπειδὴ τὸ ἀπαιτεῖς. Ἔρχομαι κατὰ διαταγὴν τοῦ Διός, τοῦ ὁποίου τὴν θέλησιν οὐδεὶς ἄλλος θεὸς δύναται νὰ παρακούσῃ οὐδὲ νὰ ματαιώσῃ. Οὗτος λέγει ὅτι πλησίον σου διατρίβει ὁ δυστυχέστατος τῶν ἀνθρώπων, ὁ Ὀδυσσεύς. Τοῦτον σὲ διατάσσει νὰ ἀποστείλῃς ὡς τάχιστα εἰς τὴν πατρίδα του. Διότι δὲν εἶνε εἰς αὐτὸν πεπρωμένον ν' ἀποθάνῃ ἐνταῦθα μακρὰν τῶν ἀγαπητῶν του, ἀλλὰ νὰ ἐπανίδῃ τοὺς ἀγαπητούς του καὶ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν οἶκόν του καὶ εἰς τὴν χώραν τῶν πατέρων του».

Οὕτως ὡμίλησεν ὁ Ἑρμῆς· ἡ δὲ Καλυψὼ λυπηθεῖσα πολὺ εἶπε τοὺς ἑξῆς λόγους· «Σκληροὶ εἶσθε σεῖς, ὦ θεοί, ἀφ' οὗ δὲν ἀφίνετε νὰ μείνῃ ἐδῶ οὗτος ὁ ἀνήρ, τὸν ὁποῖον ἐγὼ ἔσωσα, περιεποιήθην καὶ ὑπεσχέθην ὅτι θὰ τὸν κάμω ἀθάνατον, ἀγήρατον καὶ σύζυγόν μου. Ἀλλ' ἐπειδὴ οὕτω διατάσσει ὁ Ζεύς, ἐγὼ θὰ ἀνακοινώσω εἰς τὸν Ὀδυσσέα τοῦτο καὶ θὰ τὸν συμβουλεύσω τίνι τρόπῳ θὰ ἐπανέλθῃ ἀβλαβὴς εἰς τὴν πατρίδα του». Πρὸς αὐτὴν ἀπεκρίθη ὁ ἄγγελος· «Οὕτως ἀπόστειλον αὐτὸν καὶ φοβοῦ τὴν ὀργὴν τοῦ Διός». Τοιουτοτρόπως ὡμίλησεν ὁ ἄγγελος καὶ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν.

---

14. Συνομιλία Καλυψοῦς καὶ Ὀδυσσέως.

Ἡ Καλυψὼ μετέβη κατόπιν εἰς τὴν ἀκτήν, ἔνθα ἐκάθητο ὁ Ὀδυσσεὺς κλαίων καὶ στενάζων διὰ τὴν ἐπάνοδόν του. Πλησίον του δὲ σταθεῖσα εἶπε· «Δυστυχῆ, δὲν πρέπει πλέον νὰ θρηνῇς καὶ νὰ φθείρῃς τὴν ζωήν σου. Θὰ σὲ ἀποστείλω εὐχαρίστως εἰς τὴν πατρίδα σου. Ἐγέρθητι λοιπόν, κόψον ὑψηλοὺς κορμοὺς δένδρων καὶ κατασκεύασον εὐρύχωρον σχεδίαν. Αὕτη μέλλει

νὰ φέρῃ σὲ ἐκεῖ διὰ μέσου τῆς θαλάσσης. Ἐγὼ δὲ θὰ θέσω εἰς τὴν σχεδίαν ἄρτον, ὕδωρ καὶ ἐρυθρὸν οἶνον, διὰ νὰ μὴ ὑποφέρῃς πεῖναν καὶ δίψαν, θὰ σοὶ δώσω δὲ καὶ ἐνδύματα καὶ θὰ σοῦ στείλω καὶ οὔριον ἄνεμον, ἵνα αἰσίως ἐπανέλθῃς εἰς τὴν πατρίδα σου».

Οὕτως ὡμίλησεν ἡ Καλυψώ, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς δὲν ἐπίστευσε καὶ εἶπεν· «Ἄλλο τι, ὦ θεά, θὰ ἔχῃς εἰς τὸν νοῦν σου ταῦτα λέγουσα, καὶ οὐχὶ τὴν ἀποστολήν μου εἰς τὴν πατρίδα μου, ἀφ' οὗ μὲ διατάττεις μὲ πλοιάριον νὰ πλεύσω ὑπεράνω τῆς ἀνοικτῆς θαλάσσης, τὴν ὁποίαν μόλις μεγάλα καὶ ταχέα πλοῖα δύνανται νὰ πλεύσωσι καὶ ἂν ὁ Ζεὺς ἐξαποστείλῃ αὐτοῖς οὔριον ἄνεμον. Ἐγὼ οὐδέποτε θὰ ἐπιβῶ εἰς τὴν σχεδίαν, ἐκτὸς ἂν ἀποφασίσῃς νὰ ὁρκισθῇς μέγαν ὅρκον, ὅτι οὐδὲν κακὸν κατ' ἐμοῦ σκέπτεσαι».

Ἀκούσασα ταῦτα ἡ Καλυψὼ ἐμειδίασε καὶ θωπεύσασα αὐτὸν εἶπε τοὺς ἑξῆς λόγους· «Βεβαίως εἶσαι πανοῦργος ἄνθρωπος, ἀφ' οὗ ἐσκέφθης νὰ μοῦ εἴπῃς τοιούτους λόγους. Λοιπὸν ἂς εἶνε μάρτυρες ἡ γῆ, ὁ εὐρὺς οὐρανὸς καὶ τὸ ὕδωρ τῆς Στυγός, ὅτι οὐδὲν κακὸν κατὰ σοῦ σκέπτομαι. Σὲ συμβουλεύω δὲ νὰ πράξῃς ὅ,τι καὶ ἐγὼ θὰ ἔπραττον, ἐὰν εὑρισκόμην εἰς τὴν ἰδίαν ἀνάγκην. Διότι σὲ λυποῦμαι καὶ δὲν ἔχω καρδίαν ἄσπλαγχνον».

Μετὰ ταῦτα ἡ θεὰ ἐπορεύετο ἐμπρός, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἠκολούθει αὐτήν. Οὕτως ἔφθασαν εἰς τὸ σπήλαιον· καὶ ὁ μὲν Ὀδυσσεὺς ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ θρόνου, ἀπὸ τοῦ ὁποίου εἶχεν ἐγερθῇ πρὸ ὀλίγου ὁ Ἑρμῆς, ἡ δὲ θεὰ παρέθηκεν εἰς αὐτὸν φαγητὰ ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα τρώγουσιν οἱ ἄνθρωποι· αὐτὴ δὲ ἡ ἰδία ἐκάθισεν ἀντικρὺ τοῦ Ὀδυσσέως· αἱ δὲ ὑπηρέτριαι ἔφερον εἰς αὐτὴν ἀμβροσίαν καὶ νέκταρ. Ἀφ' οὗ δὲ ἔφαγον καὶ ἔπιον καὶ οἱ δύο, τότε ἡ Καλυψὼ ὡμίλησεν ὡς ἑξῆς· «Ὀδυσσεῦ, ἐπιθυμεῖς λοιπὸν νὰ πορευθῇς εἰς τὴν ἀγαπητήν σου πατρίδα; Ἔστω· ἂς γείνῃ τοῦτο, καί σοι εὔχομαι καλὸν ταξείδιον. Ἐὰν ὅμως ἐγνώριζες ὁπόσας συμφορὰς ἀκόμη σοὶ εἶνε πεπρωμένον νὰ

ὑποφέρῃς πρὶν ἢ φθάσῃς εἰς τὴν πατρίδα σου, θὰ ἔμενες ἐν τῇ νήσῳ μου, ἔνθα εἶνε τὰ πάντα καλλίτερα».

Πρὸς ταύτην ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς· «Ὦ θεά, γνωρίζω ὅτι ὅλα ἐδῶ εἶνε καλλίτερα τῆς πατρίδος μου, ἐγὼ ὅμως ἐπιθυμῶ καὶ εὔχομαι καθ᾽ ἑκάστην νὰ ἐπανέλθω εἰς τὴν πατρίδα μου καὶ ἐπανίδω τοὺς ἀγαπητούς μου. Ἐὰν δὲ θεός τις πάλιν μὲ κάμῃ νὰ ναυαγήσω εἰς τὴν θάλασσαν, θὰ ὑποφέρω καὶ τοῦτο, διότι εἰς τὰ στήθη μου ἔχω καρδίαν, ἡ ὁποία δύναται νὰ ὑποφέρῃ δυστυχήματα. Πολλὰ ἕως τώρα ἔπαθον καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ καὶ ἐν τῷ πολέμῳ. Εἰς ταῦτα ἂς προστεθῇ καὶ τοῦτο».

Οὕτως ὡμίλησεν, ὁ δὲ ἥλιος ἔδυσε καὶ τὸ σκότος ἐπῆλθεν. Ἕκαστος δὲ μετέβη νὰ κοιμηθῇ.

---

15. Ὁ Ὀδυσσεὺς ναυπηγεῖ πλοῖον.

Ὡς ἐξημέρωσεν, ὁ μὲν Ὀδυσσεὺς ἐνεδύθη τὴν χλαῖναν καὶ τὸν χιτῶνά του, ἡ δὲ νύμφη περιεβλήθη μέγα ἔνδυμα, λάμπον ἐξ ἀργύρου, λεπτῶς κατεσκευασμένον, ἐζώσθη τὴν πολυτελῆ καὶ χρυσῆν ζώνην καὶ ἔθηκε τὴν καλύπτραν περὶ τὴν κεφαλήν. Κατόπιν ἔδωκεν εἰς τὸν Ὀδυσσέα μέγαν χαλκοῦν πέλεκυν δίκοπον (τοῦ ὁποίου ὁ στυλεὸς ἦτο ἐξ ἐλαίας) καὶ σκέπαρνον καὶ ὡδήγησεν αὐτὸν εἰς τὸ ἄκρον τῆς νήσου, ἔνθα ὑπῆρχον ὑψηλὰ δένδρα κατάξηρα καὶ κατάλληλα δι᾽ ἐλαφρὸν πλοῖον.

Μετὰ ταῦτα αὕτη ἐπανῆλθεν εἰς τὴν κατοικίαν της, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἤρχισε νὰ κόπτῃ ξύλα. Εἴκοσιν ἐν ὅλῳ κορμοὺς ἔκοψε καὶ ἔθηκε κατὰ μέρος καὶ ἐπελέκησε διὰ τοῦ πελέκεως. Ἔπειτα ἐλείανεν αὐτοὺς μετὰ πολλῆς τέχνης καὶ ἔκαμεν εὐθεῖς μὲ τὴν στάθμην.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ Καλυψὼ ἔφερεν εἰς αὐτὸν καὶ τρυπάνην. Τότε ἐτρύπησεν οὗτος τὰς δοκοὺς καὶ προσήρμοσεν αὐτὰς πρὸς ἀλλήλας διὰ ξυλίνων καρφίων. Ἔκαμε δὲ τὴν σχεδίαν αὐτοῦ τόσον εὐρεῖαν, ὅσον ἔμπειρος ναυπηγὸς κατασκευάζει τὸ ἔδαφος εὐρέος φορτηγοῦ πλοίου. Κατόπιν ὕψωσε τὰς πλευρὰς τοῦ

πλοίου καὶ συνέδεσεν αὐτὰς διὰ πλαγίων δοκῶν. Μετὰ ταῦτα ἐτοποθέτησεν ἱστὸν μὲ κατάλληλον κεραίαν καὶ κατεσκεύασε πηδάλιον, ἵνα διευθύνῃ τὴν σχεδίαν. Ἔπειτα περιέφραξεν αὐτὴν μὲ κλάδους λυγαριᾶς, ἵνα μὴ τὸν προσβάλλωσι τὰ ὕδατα, καὶ ἔθηκεν ἐντὸς πολὺ ἕρμα. Ἐν τῷ μεταξὺ ἔφερεν εἰς αὐτὸν ἡ θεὰ πανίον, ἐκ τοῦ ὁποίου κατεσκεύασε μετὰ πολλῆς τέχνης τὰ ἱστία. Μετὰ ταῦτα ἔδεσε στερεῶς καὶ τὰ ἄλλα διάφορα σχοινία καὶ διὰ μοχλῶν ὤθησε τὴν σχεδίαν εἰς τὴν θάλασσαν.

---

16. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἀναχωρεῖ ἐκ τῆς νήσου Ὠγυγίας.

Τὴν τετάρτην ἡμέραν ὅλα ταῦτα ἦσαν ἕτοιμα· τὴν δὲ πέμπτην ἡ θεὰ Καλυψὼ προέπεμπε τὸν Ὀδυσσέα ἐκ τῆς νήσου της, ἀφ' οὗ ἔλουσεν αὐτὸν καὶ ἐνέδυσε μὲ εὐώδη ἐνδύματα. Ἔθηκε δὲ ἐντὸς τοῦ πλοίου του ἀσκὸν πλήρη μέλανος οἴνου, ἄλλον μεγαλείτερον πλήρη ὕδατος καὶ δερμάτινον σάκκον μὲ πολλὰς τροφάς. Κατόπιν του δὲ ἔστειλεν ἥσυχον καὶ εὐνοϊκὸν ἄνεμον. Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς μετὰ χαρᾶς ἀνεπέτασε τὰ ἱστία καὶ ἐκάθισε παρὰ τὸ πηδάλιον, τὸ ὁποῖον διηύθυνε μετὰ πολλῆς τέχνης.

Ὕπνος δὲν ἔκλειε τὰ βλέφαρά του, διότι ἔβλεπεν ἀδιακόπως πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τοὺς ἀστέρας, τοὺς ὁποίους εἶχεν ὁδηγοὺς εἰς τὸν πλοῦν του κατὰ διαταγὴν τῆς θεᾶς. Ἐπὶ δέκα καὶ ἑπτὰ ἡμέρας ἔπλεεν οὕτως εἰς τὸ πέλαγος, κατὰ δὲ τὴν δεκάτην ὀγδόην ἐφάνησαν εἰς αὐτὸν τὰ σκιερὰ ὄρη τῆς νήσου τῶν Φαιάκων, ἔνθα ἐνόμιζεν, ὅτι ἤθελεν ἀπαλλαγῇ τῶν βασάνων.

---

17. Ναυάγιον Ὀδυσσέως.

Ἀλλὰ τότε ἐπανερχόμενος ὁ Ποσειδῶν ἐκ τῆς Αἰθιοπίας εἶδεν αὐτὸν καὶ ὠργίσθη ἀκόμη περισσότερον· κινήσας δὲ τὴν κεφαλήν του εἶπε καθ' ἑαυτόν· «Ὦ βεβαίως οἱ θεοὶ μετέβαλον

γνώμην περὶ τοῦ Ὀδυσσέως, ὅτε ἐγὼ ἤμην εἰς τοὺς Αἰθίοπας, καὶ τώρα ἰδοὺ οὗτος εἶνε πλησίον τῆς χώρας τῶν Φαιάκων, ἔνθα εἶνε πεπρωμένον νὰ παύσωσι τὰ δεινά του. Ἀλλὰ νομίζω ὅτι δύναμαι ἀκόμη νὰ κάμω αὐτὸν νὰ ὑποφέρῃ πολλὰς ταλαιπωρίας».

Οὕτως εἶπε καὶ συνήθροισε τὰς νεφέλας καὶ λαβὼν τὴν τρίαιναν εἰς τὰς χεῖράς του συνετάραξε τὴν θάλασσαν. Ἐξήγειρε δὲ θύελλαν ἐξ ὅλων τῶν ἀνέμων καὶ διὰ νεφῶν ἐκάλυψεν ὁμοῦ γῆν καὶ θάλασσαν καὶ ἀμέσως σκότος βαθὺ ἐπῆλθεν. Ὁ Εὖρος καὶ ὁ Νότος, ὁ ὁρμητικὸς Ζέφυρος καὶ ὁ Βορρᾶς συγχρόνως ἔπνευσαν καὶ ἐσήκωσαν παμμεγέθη κύματα.

Τότε παρέλυσαν τὰ γόνατα τοῦ Ὀδυσσέως καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ ἀναστενάξας εἶπε καθ' ἑαυτόν· «Ὢ! δυστυχὴς ἐγώ, πόσα ἀκόμη ἔχω νὰ πάθω! Φοβοῦμαι μὴ ὅσα μοῦ εἶπεν ἡ θεὰ εἶνε ἀληθῆ, ὅτι θὰ ὑποφέρω ἐν τῷ πελάγει πρὶν ἢ φθάσω εἰς τὴν πατρίδα μου. Ταῦτα πάντα τώρα ἐκτελοῦνται. Μὲ ποῖα φοβερὰ νέφη ὁ Ζεὺς ἐκάλυψε τὸν οὐρανὸν καὶ συγχρόνως συνετάραξε τὴν θάλασσαν! Ὁποία θύελλα τῶν διαφόρων ἀνέμων ἐξερράγη! Τώρα εἶνε ἄφευκτος ἡ καταστροφή μου! Τρὶς καὶ τετράκις εὐτυχεῖς εἶνε οἱ Ἕλληνες, οἵτινες ἔπεσον ἐν τῇ Τροίᾳ χάριν τῆς πατρίδος. Εἴθε νὰ εὕρισκον καὶ ἐγὼ τὸν θάνατον κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν πλεῖστοι Τρῶες ὥρμησαν νὰ ἁρπάσωσι τὸν νεκρὸν τοῦ Ἀχιλλέως! Τότε οἱ Ἕλληνες θὰ μοῦ ἀπέδιδον τιμὰς καὶ δόξας καὶ τὴν φήμην μου θὰ διέδιδον. Τώρα ὅμως ἀποθνήσκω θάνατον ἐλεεινόν».

Μόλις εἶπε ταῦτα, ἰσχυρὸν κῦμα μὲ φοβερὰν ὁρμὴν ἐκτύπησεν αὐτὸν καὶ ἀνέτρεψε τὴν σχεδίαν. Αὐτὸς ἔπεσε μακρὰν τοῦ πλοίου εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἀφῆκε τὸ πηδάλιον ἐκ τῶν χειρῶν του· ἡ φοβερὰ δὲ θύελλα ἔθραυσε τὸν ἱστὸν εἰς τὸ μέσον, τὰ δὲ ἱστία καὶ τὴν κεραίαν ἔρριψε μακρὰν εἰς τὴν θάλασσαν. Ἐπὶ πολὺν χρόνον οὗτος ἦτο ὑπὸ τὸ ὕδωρ καὶ μάτην προσε-

πάθει ν' ἀνέλθῃ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης· δὲν κατώρθωνε τοῦτο, διότι ἠμποδίζετο ὑπὸ τῶν μεγάλων κυμάτων καὶ ὑπὸ τοῦ βάρους τῶν ἐνδυμάτων, τὰ ὁποῖα ἔδωκεν εἰς αὐτὸν ἡ Καλυψώ. Πολὺ βραδέως ἀνῆλθε καὶ ἔπτυσεν ἐκ τοῦ στόματός του τὸ πικρὸν ὕδωρ τῆς θαλάσσης, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τῆς κεφαλῆς του κατέρρεε κελαρύζον. Ἀλλὰ ἂν καὶ ἦτο εἰς τοιαύτην ἀθλίαν κατάστασιν, δὲν ἐλησμόνησε τὴν σχεδίαν του, ἀλλ' ὁρμήσας διὰ μέσου τῶν κυμάτων συνέλαβεν αὐτὴν διὰ τῶν χειρῶν του καὶ ἐκάθισεν εἰς τὸ μέσον, ἀποφυγὼν οὕτω τὸν θάνατον. Ταύτην δὲ τὰ κύματα ἔφερον ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, καθὼς ὁ Βορρᾶς τὸ φθινόπωρον φέρει τὰς ἀκάνθας εἰς τὴν πεδιάδα. Καὶ ἄλλοτε μὲν ὁ Νότος ἄφινεν αὐτὴν εἰς τὸν Βορρᾶν νὰ τὴν φέρῃ, ἄλλοτε δὲ πάλιν ὁ Εὖρος ἄφινεν αὐτὴν εἰς τὸν Ζέφυρον νὰ τὴν καταδιώκῃ.

10. Ὁ Ποσειδῶν.

Τότε εἶδε τὸν Ὀδυσσέα ἡ θαλασσία θεὰ Λευκοθέα ἡ κόρη τοῦ Κάδμου, εὐσπλαγχνίσθη αὐτὸν καὶ καθίσασα ἐπὶ τοῦ πλοίου του εἶπε· «Δυστυχῆ, διατί εἶνε τόσον πολὺ ὠργισμένος ἐναντίον σου ὁ Ποσειδῶν; Βεβαίως δὲν θά σε καταστρέψῃ, ἂν καὶ ἐπιθυμεῖ τοῦτο. Ἀλλὰ πρᾶξον καθὼς θὰ σοῦ εἴπω· φαίνεται δὲ ὅτι ἐννοεῖς τὰς καλὰς συμβουλάς. Ἐκδύθητι τὰ ἐνδύματά σου, ἄφες τὴν σχεδίαν νὰ φέρηται εἰς τὰ κύματα ὑπὸ τῶν ἀνέμων καὶ προσπάθησον κολυμβῶν νὰ φθάσῃς εἰς τὴν χώραν τῶν Φαιάκων, ἔνθα σοῦ εἶνε πεπρωμένον νὰ διαφύγῃς τοὺς κινδύνους. Λάβε δὲ τὸ κρήδεμνον τοῦτο καὶ ἅπλωσον αὐτὸ ἐπὶ

τοῦ στήθους σου. Ἐν ὅσῳ ἔχεις αὐτό, δὲν ἔχεις ἀνάγκην νὰ φοβῆσαι κακόν τι καὶ τὸν θάνατον. Ἀλλ' εὐθὺς ὡς διὰ τῶν χειρῶν σου ἐγγίσῃς τὴν ξηράν, νὰ λύσῃς αὐτό, νὰ τὸ ῥίψῃς μακρὰν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ν' ἀπομακρυνθῇς ταχέως».

Ταῦτα εἰποῦσα ἡ θεὰ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὸ κρήδεμνον καὶ εὐθὺς ἐβυθίσθη εἰς τὴν κυμαινομένην θάλασσαν. Ἀλλ' ὁ πολυπαθὴς Ὀδυσσεὺς ἐδίστασε νὰ ἐκτελέσῃ ταῦτα καὶ εἶπε καθ' ἑαυτόν· «Ὦ, ἀλλοίμονον εἰς ἐμέ, μήπως πάλιν κανεὶς ἐκ τῶν θεῶν μὲ δολιεύεται, ἀφ' οὗ μὲ συμβουλεύει ν' ἀφήσω τὸ πλοῖον; Ἀλλ' ὄχι, δὲν θὰ πράξω τοῦτο ἀκόμη· διότι οἱ ὀφθαλμοί μου εἶδον πολὺ μακρὰν τὴν γῆν, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἡ θεὰ μοὶ εἶπεν, ὅτι θὰ εὕρω σωτηρίαν. Θὰ πράξω τὸ ἑξῆς, τὸ ὁποῖον μοὶ φαίνεται καλλίτερον. Ἐφ' ὅσον αἱ δοκοὶ μένουσι συνηρμοσμέναι πρὸς ἀλλήλας, ἐπὶ τοσοῦτον θὰ μένω ἐντὸς τοῦ πλοίου καὶ θὰ ὑπομένω τὰ δεινά μου. Ὅταν δὲ τὰ κύματα διασκορπίσωσι τὸ πλοῖον, τότε θὰ ῥιφθῶ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ θὰ καλυμβήσω».

Ἐν ᾧ οὗτος ταῦτα ἐσκέπτετο, ὁ Ποσειδῶν ἐσήκωσε μέγα καὶ φοβερὸν κῦμα, τὸ ὁποῖον κατέπεσε μετὰ πολλῆς δυνάμεως κατὰ τοῦ Ὀδυσσέως. Καθὼς δὲ σφοδρὸς ἄνεμος διασκορπίζει θημωνίαν ξηρῶν ἀχύρων, οὕτω καὶ τὸ κῦμα διεσκόρπισε τὰς δοκοὺς τοῦ πλοίου Εὐθὺς τότε ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπέβη μιᾶς δοκοῦ, ὡς ἐπὶ ἵππου, ἐξεδύθη τὰ ἐνδύματά του, ἥπλωσεν ἐπὶ τοῦ στήθους του τὸ κρήδεμνον καὶ ἔπεσε πρηνὴς εἰς τὴν θάλασσαν, ἁπλώσας τὰς χεῖράς του, ἵνα κολυμβᾷ.

Τότε εἶδεν αὐτὸν ὁ Ποσειδῶν καὶ κινήσας τὴν κεφαλήν, εἶπε καθ' ἑαυτόν· «Οὕτω τώρα, ἀφ' οὗ ἔπαθες πολλὰ κακά, ἐξακολούθει νὰ περιπλανᾶσαι εἰς τὴν θάλασσαν, ἕως ὅτου φθάσῃς εἰς τὴν ξηράν. Βεβαίως δὲν θὰ ἔχῃς νὰ παραπονεθῇς κατόπιν ὅτι ὀλίγα δυστυχήματα ὑπέφερες». Οὕτως εἶπε καὶ ἐμάστιξε τοὺς καλλίτριχας ἵππους του καὶ ἀπῆλθεν.

---

18. Ὁ Ὀδυσσεὺς σῴζεται ἐπὶ τῆς νήσου τῶν Φαιάκων.

Ἡ Ἀθηνᾶ ὅμως ἄλλα ἐσκέπτετο. Διέταξε πάντας τοὺς ἀνέμους νὰ παύσωσι καὶ μόνον τὸν Βορρᾶν ἀφῆκε νὰ πνέῃ ἕως ὅτου ὁ Ὀδυσσεὺς ἤθελε φθάσῃ εἰς τὴν ξηράν. Οὕτως ἐπὶ δύο ἡμέρας καὶ δύο νύκτας ἐπλανᾶτο εἰς τὴν θάλασσαν· τὴν δὲ τρίτην ἔπαυσεν ὁ ἄνεμος καὶ ἐγένετο γαλήνη. Ἀλλ' ὅτε ἦτο πλησίον τῆς ἀκτῆς τόσον, ὅσον δύναται ν' ἀκουσθῇ ἄνθρωπος φωνάζων, ἤκουσε τὸν κρότον τῶν κυμάτων, τὰ ὁποῖα προσέκρουον εἰς τὴν βραχώδη ἀκτήν, καὶ εἶδεν ὅτι τὸ πᾶν ἦτο κεκαλυμμένον ὑπὸ τοῦ ἀφροῦ τῆς θαλάσσης. Πρὸς δὲ εἶδεν ὅτι ἐκεῖ δὲν ὑπῆρχον λιμένες οὐδὲ ὅρμοι, ἀλλ' ἀκταὶ προεξέχουσαι καὶ βράχοι. Τότε παρέλυσαν τὰ γόνατα καὶ ἡ καρδία του καὶ βαθέως στενάξας εἶπε καθ' ἑαυτόν·

«Ἀλλοίμονον εἰς ἐμέ! Ἀφ' οὗ ἀνελπίστως ὁ Ζεὺς μοὶ ἔδειξε ξηρὰν καὶ διέσχισα τὴν φοβερὰν θάλασσαν, ἰδοὺ τώρα τόπος ἀποβάσεως δὲν φαίνεται οὐδαμοῦ. Βράχοι ὀξεῖς καὶ ἀπότομοι προβάλλουσι πρὸς τὰ ἔξω, ἀντηχοῦντες ὑπὸ τοῦ ὁρμητικοῦ κύματος· ἡ θάλασσα παρὰ τὴν ἀκτὴν εἶνε βαθεῖα καὶ οἱ πόδες μου δὲν εὑρίσκουσιν ἔδαφος νὰ πατήσωσι. Φοβοῦμαι μή, ἐὰν θελήσω νὰ ἐξέλθω, μέγα κῦμα μὲ ἁρπάσῃ καὶ μὲ ῥίψῃ εἰς τοὺς βράχους. Ἂν δὲ πάλιν κολυμβήσω περαιτέρω καὶ ζητήσω νὰ εὕρω ὁμαλὴν ἀκτὴν καὶ λιμένα τινά, φοβοῦμαι μὴ ἡ θύελλα μὲ ἁρπάσῃ καὶ μὲ φέρῃ πάλιν εἰς τὴν πλήρη ἰχθύων θάλασσαν ἢ κῆτός τι μὲ καταφάγῃ, διότι γνωρίζω πόσον ὠργισμένος εἶνε ἐναντίον μου ὁ Ποσειδῶν».

Ἐν ᾧ δὲ οὗτος ταῦτα ἐσκέπτετο, μέγα κῦμα ἔρριψεν αὐτὸν ἔξω εἰς τὴν βραχώδη ἀκτήν. Τότε τὸ δέρμα αὐτοῦ θὰ κατεσχίζετο καὶ τὰ ὀστᾶ του θὰ συνετρίβοντο, ἐὰν δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν του δὲν προσεκολλᾶτο εἰς τοὺς βράχους. Ἐκεῖ οὗτος ἔμεινε προσκεκολλημένος ἕως ὅτου τὸ κῦμα παρῆλθεν. Ἀλλὰ τὸ κῦμα ἐν τῇ ἐπιστροφῇ του ἐκτύπησεν αὐτὸν καὶ ἔρριψε μα-

κρὰν εἰς τὴν θάλασσαν. Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς παρὰ τὸ πεπρωμένον θὰ ἐπνίγετο ἐκεῖ, ἐὰν δὲν ἀνεσηκώνετο ὑπεράνω τῶν κυμάτων καὶ ἐκολύμβα πρὸς τὰ ἔξω παρατηρῶν πάντοτε πρὸς τὴν ξηρὰν διὰ νὰ εὕρῃ ἐκεῖ ὁμαλὴν ἀκτὴν ἢ λιμένα. Οὕτω κολυμβῶν ἔφθασεν οὗτος εἰς τὰς ἐκβολὰς ποταμοῦ, ἔνθα ἐφάνη εἰς αὐτὸν τόπος διὰ νὰ ἐξέλθῃ καταλληλότατος ἄνευ βράχων καὶ προφυλαττόμενος ἀπὸ τοὺς ἀνέμους. Ἐκεῖ λοιπὸν ἐξῆλθε καὶ κατέπεσεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἄπνους καὶ ἄφωνος, διότι ἡ θάλασσα εἶχεν ἐντελῶς ἐξασθενίσῃ αὐτόν· τὸ σῶμά του εἶχεν ὀξογκωθῆ, θαλάσσιον δὲ ὕδωρ ἔρρεεν ἀφθόνως ἐκ τοῦ στόματός του καὶ τῆς ῥινός του.

Ὅτε δὲ συνῆλθεν εἰς ἑαυτόν, τότε ἔλυσε τὸ κρήδεμνον καὶ ἔρριψεν αὐτὸ εἰς τὸν ποταμόν, ὅστις τὸ παρέσυρεν εἰς τὴν θάλασσαν· ἐκεῖθεν δὲ ἔλαβεν αὐτὸ ἡ Λευκοθέα. Ἔπειτα δὲ ἀπομακρυνθεὶς τοῦ ποταμοῦ, ἀφ' οὗ ἐφίλησε τὴν γῆν, ἐκρύβη ὑπὸ σχοῖνον καὶ εἶπε τὰ ἑξῆς· «Ἀλλοίμονον εἰς ἐμέ! τί θὰ γείνω; τί ἐπὶ τέλους θὰ μοῦ συμβῇ; Ἐὰν παρὰ τὸν ποταμὸν ἀγρυπνήσω, φοβοῦμαι μήπως συγχρόνως ἡ πάχνη καὶ ἡ ψυχρὰ δρόσος μὲ καταβάλωσιν. ἐπειδὴ εἶμαι ἐξησθενημένος ἐκ τοῦ ὑπερβολικοῦ κόπου. Ἐὰν δὲ ἀναβὰς εἰς λόφον καὶ σύσκιον δάσος κατακλιθῶ μεταξὺ πυκνῶν θάμνων, ἂν βεβαίως τὸ ψῦχος καὶ ὁ κόπος μὲ ἀφήσωσι νὰ κοιμηθῶ, φοβοῦμαι μή με κατασπαράξωσι τὰ ἄγρια θηρία».

Ταῦτα συλλογιζόμενος, εὗρεν ὅτι τὸ δεύτερον ἦτο προτιμότερον. Ἐξεκίνησε λοιπὸν νὰ πορευθῇ εἰς δάσος, τὸ ὁποῖον εὗρεν ἐπὶ ὑψώματός τινος καὶ ἐκρύβη ὑποκάτω δύο θάμνων ἐκφυομένων ἐκ τοῦ αὐτοῦ χώρου, τῶν ὁποίων ὁ μὲν ἦτο ἀγρία ἐλαία, ὁ δὲ ἥμερος ἐλαία. Οἱ κλάδοι τούτων ἦσαν τόσον πυκνῶς συμπεπλεγμένοι πρὸς ἀλλήλους, ὥστε οὔτε ἡ πνοὴ τῶν ὑγρῶν ἀνέμων διήρχετο οὔτε αἱ ἀκτῖνες τοῦ λάμποντος ἡλίου προσέβαλλον οὔτε ἡ βροχὴ διεπέρα. Ὑπὸ τούτους λοιπὸν ὁ Ὀδυσσεὺς

11. Ναυάγιον τοῦ Ὀδυσσέως
μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του ἐκ τῆς νήσου τῆς Καλυψοῦς (ἰδὲ σελ. 30)

εἰσέδυ καὶ ἀμέσως ἐπεσώρευσε διὰ τῶν χειρῶν του εὐρὺ στρῶμα ἐκ φύλλων, διότι ἦσαν πολλὰ καταπεπτωκότα, ἱκανὰ ἵνα προφυλάξωσι δύο ἢ καὶ τρεῖς ἀνθρώπους ἐν καιρῷ χειμῶνος.

Μετὰ ταῦτα κατεκλίθη καὶ ἐπεσώρευσε καὶ ἄλλα φύλλα ἐπάνω του. Καθὼς δέ, ὅτε γεωργός τις, κατοικῶν ἔξω εἰς τοὺς ἀγροὺς καὶ μὴ ἔχων γείτονας, κρύπτει τὸν δαυλὸν ὑπὸ τὴν τέφραν, ἵνα διατηρήσῃ σπέρμα πυρὸς καὶ μὴ ἀναγκασθῇ νὰ ἔλθῃ νὰ ζητήσῃ πῦρ παρ' ἄλλων, οὕτω καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς ἐκρύβη ὑπὸ τὰ φύλλα. Ἡ δὲ Ἀθηνᾶ ἀπεκοίμισεν αὐτόν, ἵνα ἀναπαυθῇ ἐκ τοῦ φοβεροῦ κόπου.

---

19. Ἡ Ἀθηνᾶ ἐν τοῖς ἀνακτόροις τοῦ Ἀλκινόου.

Ἐνῷ ὁ πολυπαθὴς Ὀδυσσεὺς ἐκοιμᾶτο καταβεβλημένος ὑπὸ τοῦ κόπου καὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ ὕπνου, ἡ Ἀθηνᾶ φροντίζουσα περὶ τῆς ἐπανόδου του, μετέβη εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ βασιλέως τῶν Φαιάκων Ἀλκινόου. Εἰσῆλθε δὲ εἰς τὸν μετὰ πολλῆς τέχνης κατεσκευασμένον θάλαμον, εἰς τὸν ὁποῖον ἐκοιμᾶτο κόρη, ὁμοία πρὸς θεὰς κατὰ τὸ ἀνάστημα καὶ τὴν μορφήν, ἡ Ναυσικᾶ, ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἀλκινόου. Πλησίον δὲ αὐτῆς καὶ ἑκατέρωθεν τῶν παραστάδων τῆς θύρας ἐκοιμῶντο δύο ὑπηρέτριαι. Ἦλθε δὲ ὡς πνοὴ ἀνέμου μέχρι τῆς κλίνης τῆς κόρης, ἐστάθη ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς της καὶ λαβοῦσα τὴν μορφὴν κόρης συνομήλικος καὶ ἀγαπητῆς φίλης τῆς Ναυσικᾶς, τῆς κόρης τοῦ περιφήμου ναυτικοῦ Δύμαντος, εἶπε·

«Ναυσικᾶ, διατί εἶσαι τόσον ὀκνηρά; Τὰ ὡραῖα ἐνδύματα κεῖνται παρημελημένα, ἐνῷ ἡ ἡμέρα τοῦ γάμου σου πλησιάζει, κατὰ τὴν ὁποίαν καὶ σὺ ἡ ἰδία πρέπει νὰ φέρῃς ὡραῖα ἐνδύματα, καὶ εἰς ἐκείνους, οἵτινες θὰ σὲ λάβωσιν ὡς νύμφην νὰ προσφέρῃς τοιαῦτα. Τοιουτοτρόπως θὰ ἀποκτήσῃς καλὸν ὄνομα, οἱ δὲ γονεῖς σου θὰ χαίρωσι πολύ. Διὰ τοῦτο λοιπόν, εὐθὺς ὡς

12. Ἡ Ἀθηνᾶ κρατοῦσα τὴν νίκην.

ἐξημερώσῃ, ἂς ὑπάγωμεν νὰ πλύνωμεν, θά σε συνοδεύσω δὲ καὶ ἐγὼ καὶ θά σε βοηθήσω, ἵνα τελειώσῃς ταχύτερον. Διότι ἀληθῶς δὲν θὰ εἶσαι πολὺν χρόνον ἀκόμη ἄγαμος. Ἤδη ζητοῦσί σε εἰς γάμον εὐγενεῖς νέοι τῆς χώρας. Παρακάλεσον λοιπον τὸν πατέρα σου, ἵνα σοῦ ἑτοιμάσῃ ἡμιόνους καὶ ἅμαξαν διὰ νὰ μεταφέρῃς ὅλα τὰ ἐνδύματα εἰς τὸν ποταμόν. Καὶ διὰ σὲ εἶνε καλλίτερον τοῦτο ἢ νὰ ὑπάγῃς πεζῇ, διότι οἱ πλυνοὶ κεῖνται πολὺ μακρὰν τῆς πόλεως». Οὕτως ὡμίλησεν ἡ Ἀθηνᾶ καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὸν Ὄλυμπον.

20. Ἡ Ναυσικᾶ μεταβαίνει εἰς τὸν ποταμόν.

Εὐθὺς ὡς ἐφώτισεν ἡ ἡμέρα, ἐσηκώθη ἐκ τῆς κλίνης ἡ Ναυσικᾶ καὶ θαυμάσασα διὰ τὸ ὄνειρον μετέβη εἰς τὰ δωμάτια τῶν γονέων της, ἵνα διηγηθῇ αὐτό. Εὗρε δὲ ἀμφοτέρους ἐν τῇ αἰθούσῃ. Ἡ μὲν μήτηρ της μετὰ τῶν ὑπηρετριῶν της ἐκάθητο παρὰ τὴν ἑστίαν καὶ ἔκλωθε διὰ τῆς ἠλακάτης ἔρια πορφυροβαφῆ· ὁ δὲ πατήρ της ἡτοιμάζετο νὰ πορευθῇ εἰς τὴν συνεδρίαν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχον καλέσῃ αὐτόν οἱ εὐγενεῖς Φαίακες.

Ἐλθοῦσα δὲ πλησίον του εἶπε τὰ ἑξῆς· «Ἀγαπητέ μου πάτερ, δὲν θά μου κάμῃς τὴν χάριν νὰ διατάξῃς νά μου ἑτοιμάσωσιν ἅμαξαν, διὰ νὰ μεταφέρω εἰς τὸν ποταμὸν καὶ πλύνω τὰ ὡραῖα ἐνδύματα, τὰ ὁποῖα εἶνε ἄπλυτα; Καὶ σὺ βεβαίως πρέπει νὰ φορῇς καθαρὰ ἐνδύματα, ὅταν συνεδριάζῃς μὲ τοὺς ἡγεμόνας. Ἔχεις δὲ καὶ πέντε υἱοὺς εἰς τὰ ἀνάκτορα, δύο νυμφευμένους καὶ τρεῖς ἀγάμους εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας των. Οὗτοι θέλουσι πάντοτε νὰ ἔχωσι νεόπλυτα ἐνδύματα, ὅταν μεταβαίνωσιν εἰς τὸν χορόν. Περὶ πάντων δὲ τούτων ἐγὼ πρέπει νὰ φροντίζω».

Οὕτως ὡμίλησεν αὕτη, διότι ἐντρέπετο καὶ λέξιν νὰ εἴπῃ περὶ γάμου εἰς τὸν ἀγαπητόν της πατέρα. Οὗτος ὅμως τὰ πάντα

ἐνόησε καὶ ἀπεκρίθη εἰς αὐτήν. «Δέν σου ἀρνοῦμαι, τέκνον μου, οὔτε ἡμιόνους οὔτε ὅ,τι ἄλλο θελήσῃς. Ὕπαγε λοιπὸν καὶ οἱ ὑπηρέται εὐθὺς θά σου ἑτοιμάσωσιν ἅμαξαν». Ταῦτα εἶπε καὶ ἔδωκε τὰς ἀναγκαίας διαταγὰς εἰς τοὺς ὑπηρέτας.

Οὗτοι δὲ ἀμέσως ὑπακούσαντες ἡτοίμασαν τὴν ἅμαξαν καὶ ἔφεραν καὶ ἔζευξαν ὑπ' αὐτὴν τὰς ἡμιόνους. Τότε ἡ Ναυσικᾶ ἔφερεν ἐκ τοῦ θαλάμου τὰ ὡραῖα ἐνδύματα καὶ ἐναπέθηκεν αὐτὰ ἐν τῇ ἁμάξῃ, ἡ δὲ μήτηρ της ἔθηκεν ἐντὸς μικροῦ κιβωτίου διάφορα φαγητὰ καὶ οἶνον ἐντὸς αἰγείου ἀσκοῦ. Ἔπειτα ἡ κόρη ἀνέβη εἰς τὴν ἅμαξαν, ἡ δὲ μήτηρ της ἔδωκεν εἰς αὐτὴν χρυσοῦν ἀγγεῖον μὲ εὐῶδες ἔλαιον διὰ νὰ ἀλειφθῇ, ἐὰν ἤθελε λουσθῇ μὲ τὰς ἀκολούθους της. Τότε ἔλαβεν ἀνὰ χεῖρας τὴν μάστιγα καὶ τὰ στίλβοντα ἡνία καὶ ἐμάστιξε τὰς ἡμιόνους, ἵνα ἐκκινήσωσιν. Αἱ δὲ ἡμίονοι κροτοῦσαι θορυβωδῶς τοὺς πόδας ἐξεκίνησαν τρέχουσαι καὶ ἔφερον τὴν Ναυσικᾶν ὁμοῦ μὲ τὰ ἐνδύματα, αἱ δὲ ὑπηρέτριαι ἠκολούθουν.

21. Ναυσικᾶ καὶ Ὀδυσσεύς.

Οὕτως ἔφθασαν εἰς τὸ ῥεῦμα τοῦ ποταμοῦ. Ἐκεῖ ἦσαν παντοτινοὶ πλυνοί, οἵτινες εἶχον ἄφθονον καὶ διαυγὲς ὕδωρ ἱκανὸν νὰ καθαρίσῃ καὶ τὰ μᾶλλον ῥυπαρὰ ἐνδύματα. Τότε ἔλυσαν τὰς ἡμιόνους, ὡδήγησαν αὐτὰς εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ καὶ ἀφῆκαν νὰ βοσκήσωσιν. Ἔπειτα ἔλαβον τὰ ἐνδύματα ἐκ τῆς ἁμάξης, ἔφερον αὐτὰ εἰς τὸ ῥεῦμα καὶ τὰ ἐστοίβαζον εἰς τοὺς βόθρους ἁμιλλώμεναι. Ὅτε δὲ αὗται ἔπλυναν τὰ ἐνδύματα καὶ ἐκαθάρισαν παντὸς ῥύπου, ἥπλωσαν ταῦτα κατὰ σειρὰν παρὰ τὴν παραλίαν ἐπὶ τῶν καθαρῶν χαλίκων.

Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐστέγνωνον, ἐλούσθησαν, ἠλείφθησαν μὲ ἔλαιον καὶ ἐκάθισαν παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ νὰ προγευματίσωσιν. Ἀφ' οὗ δὲ ἔφαγον, ἀπέθεσαν τὰ κρήδεμνα καὶ ἤρ-

χισαν νὰ παίζωσι τὴν σφαῖραν· πρώτη δὲ ἤρχισε τὸ παιγνίδιον· ἡ λευκώλενος Ναυσικᾶ. Αὕτη διεκρίνετο μεταξὺ τῶν ἀκολούθων της, ὡς ἡ Ἄρτεμις μεταξὺ τῶν νυμφῶν τῶν ἀγρῶν.

Ἀλλ' ὅτε ἡ Ναυσικᾶ ἐπρόκειτο νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πόλιν, ζεύξασα τὰς ἡμιόνους καὶ διπλώσασα τὰ ἐνδύματα, τότε ἔρριψε τὴν σφαῖραν αὐτῆς εἰς μίαν τῶν ἀκολούθων της· ἡ σφαῖρα ὅμως ἀπέτυχε τῆς ἀκολούθου καὶ ἔπεσεν εἰς τὸ ῥεῦμα τοῦ ποταμοῦ. Τότε πᾶσαι ἐφώναξαν μεγαλοφώνως· ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἐξύπνησεν, ἐκάθισε καὶ εἶπε καθ' ἑαυτόν· «Ἀλλοίμονον εἰς ἐμέ! Εἰς τίνων ἀνθρώπων τὴν χώραν πάλιν ἔχω ἔλθῃ; Εἶνε ἆρά γε ὑπερήφανοι, ἄγριοι καὶ ἄδικοι, ἢ φιλόξενοι καὶ θεοσεβεῖς; Μοὶ ἐφάνη ὡς ἐὰν ἤκουσα γυναικείαν φωνήν. Ἴσως εὑρίσκομαι πλησίον ἀνθρώπων λαλούντων. Ἀλλ' ἂς δοκιμάσω ἐγὼ ὁ ἴδιος καὶ ἂς ἴδω».

Οὕτως ὡμίλησε καὶ ἐξῆλθε τῶν θάμνων, ἀπέσπασε δὲ διὰ τῆς στιβαρᾶς χειρός του κλάδον φυλλοφόρον, ἵνα καλύψῃ τὴν γυμνότητά του. Ἔπειτα δὲ προυχώρησε πρὸς τὸ μέρος, ἔνθα ἦσαν αἱ κόραι· αὗται δὲ μόλις εἶδον αὐτόν, ἐτρόμαξαν καὶ διεσκορπίσθησαν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ πρὸς τοὺς βράχους τῆς παραλίας. Μόνη ἡ Ναυσικᾶ ἔμεινεν ἀκίνητος, διότι τῇ εἶχεν ἐμπνεύσῃ θάρρος ἡ Ἀθηνᾶ. Ἰδὼν τὴν Ναυσικᾶν ὁ Ὀδυσσεὺς ἐστάθη μακρὰν καὶ εἶπε τοὺς ἑξῆς λόγους· «Ἱκετεύω σε, ὦ βασίλισσα, εἴτε θεὰ εἶσαι εἴτε θνητή. Ἐὰν μὲν εἶσαι θεά, παρομοιάζω σε μὲ τὴν Ἄρτεμιν, τὴν θυγατέρα τοῦ μεγάλου Διός, καὶ κατὰ τὴν ὡραιότητα καὶ κάτὰ τὸ ἀνάστημα καὶ κατὰ τὴν μεγαλοπρέπειαν. Ἐαν δὲ εἶσαι θνητή, τρισμάκαρες εἶνε ὁ πατήρ σου καὶ ἡ μήτηρ σου, τρισμάκαρες δὲ καὶ οἱ ἀδελφοί σου. Βεβαίως ἡ καρδία των εὐφραίνεται, ὅταν βλέπωσι τοιοῦτον βλαστόν, ὡς σέ, νὰ προβαίνῃ εἰς τὸν χορόν· ἐκεῖνος δὲ θὰ εἶνε περισσότερον εὐτυχής, ὅστις θὰ λάβῃ σὲ ὡς σύζυγον. Διότι ἐγὼ δὲν εἶδον ἀκόμη μὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου τοιοῦτον θνητόν οὔτε ἄνδρα οὔτε γυναῖκα.

13. Ἡ Ναυσικᾶ εἰς τοὺς πλυνοὺς τοῦ ποταμοῦ.

Διὰ τοῦτο τώρα θαυμάζω σέ, ὦ γύναι, καὶ ἐκπλήττομαι καὶ φοβοῦμαι νὰ πλησιάσω καὶ προσπέσω εἰς τοὺς πόδας σου ἱκέτης, ἂν καὶ μὲ κατέχῃ μεγάλη δυστυχία. Εἴκοσιν ἡμέρας τὰ κύματα καὶ οἱ σφοδροὶ ἄνεμοι μὲ ἔφερον ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀπὸ τῆς νήσου Ὠγυγίας. Τώρα δὲ μὲ ἔρριψεν ἐνταῦθα θεός τις, ἵνα πάθω ἀκόμη κακόν τι. Διότι δὲν πιστεύω ἀκόμη, ὅτι θὰ παύσωσι τὰ δεινά μου. Διὰ τοῦτο εὐσπλαγχνίσθητί με, ὦ βασίλισσα, διότι σὺ εἶσαι ἡ πρώτη τὴν ὁποίαν ἀπαντῶ μετὰ πολλὰ δυστυχήματα. Ἐκ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, οἵτινες κατοικοῦσιν ἐνταῦθα, οὐδένα γνωρίζω. Δεῖξόν μοι τὴν πόλιν καὶ δός μοι, ἵνα περιβληθῶ, ῥάκος τι ἢ ὕφασμα ἐν τῷ ὁποίῳ τυλίσσεις τὰ ἐνδύματα, ἂν ἐνταῦθα ἐλθοῦσα ἔφερες τοιοῦτόν τι. Εἴθε δὲ οἱ θεοὶ νὰ δώσωσιν εἰς σὲ τόσα, ὅσα ἐπιθυμεῖ ἡ καρδία σου, σύζυγον, περιουσίαν καὶ ὁμόνοιαν. Διότι βεβαίως δὲν ὑπάρχει ἄλλο καλλίτερον καὶ ἐπιθυμητότερον ἢ ὅταν ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ ζῶσιν ἐν ὁμονοίᾳ καὶ ἀγάπῃ.»

Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησεν ἡ Ναυσικᾶ· «Ξένε, μοὶ φαίνεσαι ὅτι εἶσαι εὐγενὴς καὶ συνετός. Ὁ Ζεὺς αὐτὸς διανέμει τὴν εὐτυχίαν εἰς τοὺς καλοὺς καὶ εἰς τοὺς κακούς, ὅπως ἂν θέλῃ εἰς ἕκαστον. Εἰς σὲ ἔδωκε τὴν δυστυχίαν ταύτην, εἰς τὴν ὁποίαν σὲ βλέπω, καὶ πρέπει βεβαίως νὰ ὑποφέρῃς ἀγογγύστως. Τώρα δ' ἀφ' οὗ ἦλθες εἰς τὴν χώραν ἡμῶν, δὲν θὰ στερηθῇς οὔτε ἐνδυμάτων οὔτε ἄλλου τινὸς ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα δυστυχὴς ἱκέτης πρέπει νὰ λαμβάνῃ. Θά σε ὁδηγήσω δὲ καὶ εἰς τὴν πόλιν καὶ θά σοι εἴπω τὸ ὄνομα τοῦ λαοῦ. Οἱ Φαίακες κατοικοῦσι τὴν χώραν ταύτην, ἐγὼ δὲ εἶμαι θυγάτηρ τοῦ βασιλέως αὐτῶν Ἀλκινόου».

Ἔπειτα στραφεῖσα πρὸς τὰς ἀκολούθους της διέταξεν αὐτὰς νὰ μὴ φύγωσι, διότι ὁ ἄνθρωπος, ὃν εἶδον, δὲν ἦτο ἐχθρός, ἀλλὰ δυστυχὴς περιπλανηθεὶς ἐκεῖ. Κατόπιν διέταξεν αὐτὰς νὰ τὸν ὁδηγήσωσιν εἰς μέρος τοῦ ποταμοῦ προφυλαττόμενον ἀπὸ τοὺς ἀνέμους, διὰ νὰ λουσθῇ. Αὗται εὐθὺς ἐξετέλεσαν ταῦτα, ὁ

δὲ Ὀδυσσεύς, ἀφ᾽ οὗ ἐλούσθη, ἠλείφθη μὲ ἔλαιον καὶ ἐνεδύθη τὰ ἐνδύματα, τὰ ὁποῖα τῷ ἔδωκεν ἡ Ναυσικᾶ, καὶ ἐστάθη παρὰ τὴν παραλίαν. Ἐφαίνετο δὲ μεγαλείτερος καὶ ὡραιότερος, διότι τοιοῦτον εἶχε κάμῃ αὐτὸν ἡ Ἀθηνᾶ.

Ἡ Ναυσικᾶ, ὡς εἶδεν αὐτόν, ἐθαύμασε καὶ εἶπεν εἰς τὰς ἀκολούθους της· « Ὁ ἄνθρωπος οὗτος δὲν ἦλθεν ἐδῶ ἄνευ τῆς θελήσεως τῶν θεῶν. Πρότερον μοὶ ἐφαίνετο ὅτι εἶνε δύσμορφος, τώρα ὅμως ὁμοιάζει μὲ τοὺς ἀθανάτους, οἵτινες κατοικοῦσι τὸν εὐρὺν οὐρανόν. Εἴθε ποτὲ καὶ ἐγὼ τοιοῦτόν τινα ἄνδρα νὰ ὀνομάσω σύζυγόν μου. Ἀλλὰ τώρα δότε εἰς αὐτὸν φαγητὸν καὶ ποτόν». Οὕτως ὡμίλησεν αὕτη, ἐκεῖναι δὲ παρέθηκαν εἰς τὸν Ὀδυσσέα φαγητὸν καὶ ποτόν· ἔτρωγε δὲ οὗτος καὶ ἔπινεν ἀπλήστως, διότι πολλὰς ἡμέρας εἶχε νὰ φάγῃ. Μετὰ ταῦτα ἡτοιμάσθησαν ν᾽ ἀναχωρήσωσιν.

22. Ὁδηγίαι Ναυσικᾶς πρὸς τὸν Ὀδυσσέα.

Ἡ Ναυσικᾶ, ἀφ᾽ οὗ ἀνέβη ἐπὶ τῆς ἁμάξης, εἶπε πρὸς τὸν Ὀδυσσέα· « Ἐγέρθητι, ὦ ξένε, νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν πόλιν, ἵνα σε ὁδηγήσω εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ πατρός μου, ἔνθα θὰ γνωρίσῃς τοὺς ἀρίστους τῶν Φαιάκων. Ἐπειδὴ δὲ εἶσαι ἄνθρωπος συνετός, νὰ πράξῃς ὡς θά σου εἴπω. Ἐφ᾽ ὅσον μὲν πορευόμεθα διὰ μέσου τῶν λειμώνων καὶ τῶν ἀγρῶν, ἀκολούθει μὲ τὰς ἀκολούθους μου τὴν ἅμαξαν. Ὅταν ὅμως πλησιάσωμεν εἰς τὴν πόλιν, τότε νὰ μείνῃς εἰς τὸ πλησίον τῆς ὁδοῦ ὡραῖον ἐξ αἰγείρων ἄλσος, μέχρις ὅτου ἐννοήσῃς ὅτι ἐφθάσαμεν εἰς τὴν πόλιν. Διότι ἐπιθυμῶ ν᾽ ἀποφύγω τὴν κακολογίαν τῶν ἀνθρώπων, ἐπειδὴ ὑπάρχουσι βεβαίως πολλοὶ μεταξὺ τοῦ λαοῦ ὑβρισταί, καὶ ἴσως τις ἐξ αὐτῶν συναντήσας ἡμᾶς εἴπῃ: Τίς εἶνε ὁ ξένος, ὅστις ἀκολουθεῖ τὴν Ναυσικᾶν; ποῦ εὗρεν αὐτὸν τὸν μεγαλόσωμον καὶ ὡραῖον ἄνδρα; Ἴσως εἶναι ὁ μέλλων σύζυγός της. Ἴσως

..ροσεκάλεσε τοῦτον ἐκ τοῦ πλοίου περιπλανώμενον, διότι βεβαίως ἐδῶ δὲν ὑπάρχουσιν ἄνδρες δι' αὐτήν. Βεβαίως προτιμότερον δι' αὐτὴν ἦτο νὰ ζητήσῃ σύζυγον ἀπὸ ἄλλο μέρος, ἀφ' οὗ τοὺς εὐγενεῖς Φαίακας, οἵτινες τὴν ζητοῦσι, καταφρονεῖ. Τοιοῦτοι λόγοι δι' ἐμέ, ὦ ξένε, εἶνε ὄνειδος. Καὶ ἐγὼ αὐτὴ θὰ κατηγόρουν ἐκείνην, ἥτις παρὰ τὴν συγκατάθεσιν τῶν γονέων της ἤθελε συναναστρέφεσθαι μὲ ἄνδρας πρὶν ἢ δημοσίᾳ ἐπισήμως ἔλθῃ εἰς γάμον. Ὅταν δ' ἐννοήσῃς ὅτι ἡμεῖς ἐφθάσαμεν εἰς τὴν πόλιν, τότε νὰ πορευθῇς εἰς αὐτὴν καὶ νὰ ζητήσῃς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἀλκινόου. Εἶνε δ' εὔκολον νὰ εὕρῃς αὐτήν, διότι οὐδεμία ἄλλη οἰκία εἶνε ὁμοία μὲ τὴν τοῦ Ἀλκινόου. Ὅταν δὲ διέλθῃς τὴν αὐλήν, τότε διὰ μέσου τῆς αἰθούσης νὰ πορευθῇς κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὴν μητέρα μου, ἥτις κάθηται παρὰ τὴν ἑστίαν, νήθουσα ἔρια πορφυροβαφῆ, καὶ νὰ προσπέσῃς εἰς τοὺς πόδας της καὶ νὰ παρακαλέσῃς αὐτὴν νά σε βοηθήσῃ νὰ ἐπανέλθῃς εἰς τὴν πατρίδα σου. Ἂν αὕτη συμπαθήσῃ πρὸς σέ, δύνασαι νὰ ἐλπίσῃς, ὅτι θὰ ἐπανίδῃς τοὺς φιλτάτους σου καὶ τὴν πατρίδα σου».

Ταῦτα εἶπε καὶ ἐμάστιξε τὰς ἡμιόνους, αὗται δὲ ταχέως ἀφῆκαν ὀπίσω των τὸ ῥεῦμα τοῦ ποταμοῦ. Ἡ Ναυσικᾶ ὅμως διηύθυνεν ἐπιτηδείως τὰς ἡμιόνους, διὰ νὰ δύνωνται ν' ἀκολουθῶσιν αὐτὴν πεζῇ· αἱ ἀκόλουθοι καὶ ὁ Ὀδυσσεύς. Ὅτε ἔδυσεν ὁ ἥλιος, ἔφθασαν εἰς τὸ ἄλσος, ἔνθα ἐστάθη ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ προσηυχήθη εἰς τὴν Ἀθηνᾶν, ἵνα καταστήσῃ τοὺς Φαίακας εὐμενεῖς πρὸς αὐτόν· ἡ δὲ Ναυσικᾶ ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον της.

23. Ἄφιξις τοῦ Ὀδυσσέως εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ἀλκινόου.

Ὅτε ἡ Ναυσικᾶ ἔφθασεν εἰς τὰ ἀνάκτορα, ὁ Ὀδυσσεὺς ἐξεκίνησε νὰ μεταβῇ εἰς τὴν πόλιν. Ὅτε δὲ εἰσήρχετο εἰς αὐτήν, ἡ

14. Τὸ Ἐρέχθειον (ναὸς τῆς Παλλάδος Ἀθηνᾶς καὶ τοῦ Ποσειδῶνος ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν).

Ἀθηνᾶ λαβοῦσα τὴν μορφὴν μικρᾶς κόρης, κρατούσης ὑδρίον, ἦλθε καὶ ἐστάθη ἔμπροσθέν του. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἰδὼν τὴν κόρην εἶπε· «Τέκνον μου, δύνασαι νά με ὁδηγήσῃς εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ἀλκινόου; Εἶμαι ξένος καὶ δὲν γνωρίζω κανένα».

Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησεν ἡ Ἀθηνᾶ·

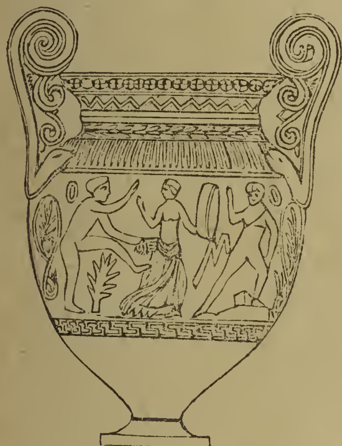
«Εὐχαρίστως, ὦ ξένε, θά σοι δείξω τὴν οἰκίαν, τὴν ὁποίαν ζητεῖς. Εἶνε πλησίον τῆς ἰδικῆς μας. Ἀλλ᾽ ἀκολούθει με ἐν σιωπῇ, χωρὶς οὔτε νὰ κυττάξῃς οὔτε νὰ ἐρωτήσῃς κανένα, διότι οἱ ἄνθρωποι ἐδῶ δὲν εἶνε φιλόξενοι».

Ταῦτα εἰποῦσα ἐπορεύετο ἐμπρός, ἠκολούθει δὲ ὁ Ὀδυσσεὺς θαυμάζων τὸν λιμένα, τὰ πλοῖα, τὴν ἀγορὰν καὶ τὰ μακρὰ καὶ ὑψηλὰ τείχη τῆς πόλεως. Ὅτε δὲ ἔφθασαν εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ἀλκινόου, τότε ἡ Ἀθηνᾶ εἶπεν·

«Ἰδού, ὦ ξένε, τὰ ἀνάκτορα τοῦ βασιλέως. Θὰ εὕρῃς δὲ ἐντὸς τοὺς βασιλεῖς συμποσιάζοντας. Εἴσελθε ἀφόβως, διότι ὁ θαρραλέος ἄνθρωπος ἐπιτυγχάνει καλλίτερον εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις του. Ὅταν εἰσέλθῃς, νὰ ζητήσῃς νὰ εὕρῃς κατὰ πρῶτον τὴν βασίλισσαν, ἥτις ὀνομάζεται Ἀρήτη. Αὕτη ἀγαπᾶται ὑπὸ τοῦ συζύγου της, τῶν τέκνων της καὶ τοῦ λαοῦ ὁλοκλήρου τόσον, ὅσον οὐδεμία ἄλλη γυνή. Ἐὰν αὕτη συμπαθήσῃ πρὸς σέ, δύνασαι νὰ ἐλπίσῃς ὅτι θὰ ἐπιστρέψῃς εἰς τὴν πατρίδα σου».

Ταῦτα εἶπεν ἡ Ἀθηνᾶ καὶ ἀπῆλθεν ἐκ τῆς χώρας τῶν Φαιάκων καὶ μετέβη εἰς τὸν ἐν Ἀθήναις ναόν, τὸν ὁποῖον ᾠκοδόμησεν αὐτῇ ὁ Ἐρεχθεύς. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς εἰσῆλθεν εἰς τὰ ἀνάκτορα καί, ἀφ᾽ οὗ ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἔμεινεν ἔκπληκτος παρατηρῶν τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ τὴν πολυτέλειαν τῶν ἀνακτόρων, διηυθύνθη εἰς τὴν αἴθουσαν, ἔνθα εὗρε τοὺς ἡγεμόνας τῶν Φαιάκων κάμνοντας σπονδὰς εἰς τὸν Ἑρμῆν, διότι εἰς αὐτὸν ἔκαμνον τὰς τελευταίας σπονδάς, ὅτε ἤρχετο ἡ ὥρα τοῦ ὕπνου. Εἰσῆλθε δὲ χωρὶς νὰ τὸν ἴδῃ κανεὶς καὶ φθάσας πρὸ τῆς βασιλίσσης ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας της καὶ ἱκέτευεν αὐτὴν ὡς ἑξῆς·

«Ἀρήτη, θύγατερ τοῦ Ῥηξήνορος, ἀφ' οὗ ὑπέφερα πολλὰς ταλαιπωρίας, προσπίπτω ἱκέτης τοῦ συζύγου σου, σοῦ καὶ τῶν συνδαιτυμόνων τούτων. Εἴθε οἱ θεοὶ νὰ σᾶς δώσωσι βίον εὐδαίμονα καὶ ἕκαστος νὰ ἀφήσῃ εἰς τὰ τέκνα αὐτοῦ τοὺς θησαυροὺς καὶ τὴν τιμήν, τὴν ὁποίαν ἔλαβε παρὰ τοῦ λαοῦ. Ἐμὲ δὲ ἀποστείλατε ταχέως εἰς τὴν πατρίδα μου, διότι ἐπὶ πολὺν χρόνον μακρὰν αὐτῆς ὑποφέρω πολλὰ δεινά».

15. Κρατῆρες (ἀγγεῖα ἐν οἷς ἐμίγνυον τὸν οἶνον μὲ ὕδωρ καὶ ἐξ ὧν ἤντλουν μὲ τὸ κύπελλον).

Οὕτως ὡμίλησε καὶ ἐκάθισε πλησίον τῆς ἑστίας εἰς τὴν τέφραν· ἐκεῖνοι δὲ πάντες ἔμειναν ἄφωνοι. Μετ' ὀλίγον ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ ὁ σοφὸς γέρων Ἐχένειος καὶ εἶπεν· «Ἀλκίνοε, τοῦτο βεβαίως δέν σε τιμᾷ οὐδὲ ἁρμόζει ὁ ξένος νὰ κάθηται χαμαὶ εἰς τὴν τέφραν τῆς ἑστίας. Σήκωσον λοιπὸν αὐτὸν καὶ κάθισον ἐπὶ θρόνου καὶ διάταξον τοὺς κήρυκας νὰ φέρωσιν οἶνον διὰ νὰ κάμωμεν σπονδὰς εἰς τὸν Δία, τὸν προστάτην τῶν ἱκετῶν, ἡ δὲ οἰκονόμος ἂς παραθέσῃ δεῖπνον εἰς τὸν ξένον.

Ὁ Ἀλκίνοος, ὡς ἤκουσε ταῦτα, ἐσηκώθη καὶ λαβὼν τὸν ξέ-

νον ἐκ τῆς χειρὸς ὡδήγησεν αὐτὸν καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ ὡραίου θρόνου. Κατόπιν δὲ ὑπηρέτρια ἔχυσεν εἰς αὐτὸν ὕδωρ καὶ ἐνίφθη, ἡ δὲ οἰκονόμος παρέθηκε τράπεζαν μὲ ἄφθονα φαγητά.

Ἐν ᾧ δὲ ὁ Ὀδυσσεὺς ἔτρωγε καὶ ἔπινεν, ὁ Ἀκκίνοος εἶπε πρὸς τὸν κήρυκα· «Ποντόνοε, ἀνάμιξον εἰς τὸν κρατῆρα οἶνον καὶ διαμοίρασον εἰς ὅλους τοὺς ἐν τῇ αἰθούσῃ, ἵνα κάμωμεν σπονδὰς εἰς τὸν Δία τὸν προστάτην καὶ συνοδὸν τῶν ἱκετῶν».

Ὁ κῆρυξ ἐξετέλεσεν εὐθὺς τὴν διαταγὴν καί, ἀφ' οὗ οἱ συνδαιτυμόνες ἔκαμον τὰς σπονδάς, ὁ Ἀλκίνοος εἶπε πρὸς αὐτούς· «Ἀκούσατε, ἡγεμόνες καὶ ἀρχηγοὶ τῶν Φαιάκων· αὔριον τὴν πρωίαν ἂς προσκαλέσωμεν καὶ ἄλλους τῶν Φαιάκων καὶ ἂς φιλεύσωμεν τὸν ξένον προσφέροντες λαμπρὰν θυσίαν εἰς τοὺς θεούς. Κατόπιν δὲ ἂς σκεφθῶμεν πῶς καλλίτερον θὰ ἀποστείλωμεν αὐτὸν εἰς τὴν πατρίδα του.

Ταῦτα εἶπε· πάντες δὲ ἐπεδοκίμασαν τοὺς λόγους τοῦ Ἀλκινόου καὶ ἀνεχώρησαν εἰς τὰς κατοικίας των, ἀφήσαντες τὸν Ὀδυσσέα ἐν τοῖς ἀνακτόροις. Πλησίον δὲ αὐτοῦ ἔμειναν καθήμενοι ἡ Ἀρήτη καὶ ὁ Ἀλκίνοος, ἐν ᾧ αἱ ὑπηρέτριαι ἐτακτοποίουν τὰ σκεύη τῆς τραπέζης. Ἐν ᾧ δὲ οὕτως ἐκάθηντο, ἡ Ἀρήτη ἀνεγνώρισε τὰ ἐνδύματα τοῦ Ὀδυσσέως, τὰ ὁποῖα ἡ ἰδία μετὰ τῶν ὑπηρετριῶν της εἶχε κάμῃ, καὶ εἶπε πρὸς τὸν Ὀδυσσέα.

«Ξένε, ποῖος εἶσαι καὶ πόθεν ἔρχεσαι; Ποῖος σοὶ ἔδωκε τὰ ἐνδύματα ταῦτα; Δὲν εἶπες ὅτι περιπλανηθεὶς ἦλθες ἐνταῦθα;».

Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς διηγήθη τὴν ἑπταετῆ διαμονήν του ἐν τῇ νήσῳ Ὠγυγίᾳ, τὸ ναυάγιον καὶ τὴν περιποίησιν, τὴν ὁποίαν παρέσχεν εἰς αὐτὸν ἡ Ναυσικᾶ. Κατόπιν ὁ Ἀλκίνοος ἐβεβαίωσε καὶ πάλιν τὸν Ὀδυσσέα περὶ τῆς ἀποστολῆς του εἰς τὴν πατρίδα ἡ δὲ Ἀρήτη διέταξε τας ὑπηρετρίας νὰ ἑτοιμάσωσι κλίνην μὲ ὡραῖα σκεπάσματα διὰ τὸν Ὀδυσσέα. Μετὰ ταῦτα μετέβησαν ἵνα κοιμηθῶσι.

---

24. Συμπόσιον τῶν Φαιάκων.

Ὡς ἐφώτισεν ἡ ἡμέρα, ὁ Ἀλκίνοος καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς ἠγέρθησαν ἐκ τῆς κλίνης καὶ ἐνδυθέντες ἐπορεύθησαν εἰς τὴν ἀγοράν, ἥτις ἦτο πλησίον τῆς θαλάσσης. Ὅτε δὲ ἔφθασαν ἐκεῖ, ἐκάθισαν πλησίον ἀλλήλων ἐπὶ ὡραίων λιθίνων ἑδρῶν. Εὐθὺς δὲ συνήχθησαν καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν Φαιάκων καὶ ἐκάθισαν ἐπὶ τῶν ἑδρῶν θαυμάζοντες τὸν Ὀδυσσέα, διότι ἡ Ἀθηνᾶ εἶχε κάμῃ αὐτὸν ὑψηλότερον καὶ μεγαλοπρεπέστερον.

Τότε σηκωθεὶς ὁ Ἀλκίνοος ὡμίλησεν ὡς ἑξῆς· «Ὦ ἡγεμόνες καὶ ἀρχηγοὶ τῶν Φαιάκων, ὁ ξένος οὗτος ἦλθεν εἰς τὴν κατοικίαν μου, ἀφ' οὗ ὑπέφερε πολλὰς ταλαιπωρίας. Δὲν γνωρίζω ποῖος εἶνε· μὲ ἱκετεύει ὅμως νὰ τὸν πέμψωμεν ταχέως εἰς τὴν πατρίδα του. Ἂς σπεύσωμεν λοιπόν, ὅπως ἐπράξαμεν πάντοτε, νὰ τὸν βοηθήσωμεν. Ἂς ῥίψωμεν εἰς τὴν θάλασσαν πρωτόπλουν πλοῖον καὶ ἂς ἐκλέξωμεν μεταξὺ τοῦ λαοῦ πεντήκοντα δύο νέους, οἵτινες νὰ εἶνε οἱ ἄριστοι. Ἀφ' οὗ δὲ οὗτοι ἑτοιμάσωσι τὰ διὰ τὸ ταξείδιον, ἂς ἔλθωσιν εἰς τὸν οἶκόν μου, ἔνθα ἑτοιμάζεται συμπόσιον. Ὑμεῖς δὲ νὰ ἔλθητε πάντες εἰς τά ἀνάκτορά μου, ἔνθα θὰ φιλεύσωμεν τὸν ξένον. Νὰ προσκαλέσητε δὲ καὶ τὸν ἀοιδὸν Δημόδοκον, ἵνα μᾶς διασκεδάσῃ διὰ τῶν ᾀσμάτων καὶ τῆς κιθάρας».

Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἀλκίνοος προεπορεύθη εἰς τὰ ἀνάκτορα, ἠκολούθησαν δὲ αὐτὸν οἱ ἡγεμόνες. Εὐθὺς δὲ ἐκλεχθέντες οἱ πεντήκοντα δύο νέοι μετέβησαν εἰς τὴν παραλίαν καί, ἀφ' οὗ ἡτοίμασαν τὸ πλοῖον διὰ τὸ ταξείδιον, ἦλθον εἰς τὰ ἀνάκτορα, εἰς τα ὁποῖα εἶχον ἤδη ἔλθῃ οἱ προσκεκλημένοι.

Ὅτε ἡ τράπεζα ἦτο ἑτοίμη, ἦλθε καὶ ὁ Δημόδοκος, ὅστις ἦτο μὲν τυφλός, ἀλλ' ἐτραγῴδει γλυκύτατα. Οὗτος ἐκάθισεν ἐπὶ θρόνου ὁδηγηθεὶς ὑπὸ τοῦ κήρυκος. Κατόπιν ὁ κῆρυξ ἐκρέμασεν ἄνωθεν τοῦ ἀοιδοῦ ἀπό τινος πασσάλου τὴν κιθάραν καὶ

ὡδήγησεν αὐτὸν πῶς νὰ τὴν λάβῃ, ὅταν ἤθελεν. Ἀφ' οὗ δὲ πάντες ἔφαγον καὶ ἔπιον, τότε ὁ Δημόδοκος ἤρχισε νὰ ψάλλῃ τὴν φιλονικίαν τοῦ Ὀδυσσέως καὶ τοῦ Ἀχιλλέως, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ μὲν Ὀδυσσεὺς ἔλεγεν, ὅτι ἡ Τροία θὰ κυριευθῇ διὰ δόλου, ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς διὰ τῆς βίας.

Τὸ ᾆσμα τοῦτο συνεκίνησε τὸν Ὀδυσσέα καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ. Ἀμέσως ὅμως ἐσήκωσε τὸ ἐπανωφόριόν του καὶ ἐκάλυψε τὸ πρόσωπόν του, διότι ἐντρέπετο νὰ τὸν ἴδωσι κλαίοντα. Μόνος ὁ Ἀλκίνοος, ὅστις ἐκάθητο πλησίον του, παρετήρησε τοῦτο καὶ ἀκούσας τοὺς στεναγμοὺς εἶπε πρὸς τοὺς ἄλλους·

«Ἀκούσατε, ἡγεμόνες καὶ ἀρχηγοὶ τῶν Φαιάκων· ἀρκούντως εὐχαριστήθημεν ἐκ τοῦ συμποσίου καὶ τῆς κιθάρας· τώρα ἂς ἐξέλθωμεν καὶ ἂς ἀγωνισθῶμεν εἰς ὅλους τοὺς ἀγῶνας, ἵνα διηγῆται ὁ ξένος, ὅταν ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του, πόσον ἐξέχομεν εἰς τὴν πυγμήν, εἰς τὴν πάλην, εἰς τὸ πήδημα καὶ εἰς τὸν δρόμον». Ταῦτα εἶπε καὶ προεπορεύθη, ἠκολούθησαν δὲ αὐτὸν πάντες.

25. Ἀγῶνες τῶν Φαιάκων.

Ὅτε ἦλθον εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ ἐκάθισαν, οἱ νέοι ἤρχισαν τοὺς ἀγῶνας. Καὶ ἄλλοι μὲν ἠγωνίσθησαν εἰς τὸν δρόμον, ἄλλοι εἰς τὴν πάλην, ἄλλοι εἰς τὸ πήδημα, ἄλλοι εἰς τὸν δίσκον καὶ ἄλλοι εἰς τὴν πυγμήν. Ἀφ' οὗ δὲ εὐχαριστήθησαν ὅλοι ἐκ τῶν ἀγώνων, ὁ Λαοδάμας, ὁ υἱὸς τοῦ Ἀλκινόου, εἶπεν·

«Ἔλθετε, φίλοι, ἂς παρακαλέσωμεν τὸν ξένον νὰ λάβῃ μέρος εἰς τοὺς ἀγῶνας, διότι τὸ σῶμά του φαίνεται λίαν κατάλληλον δι' ἀγῶνας καὶ ἐξησκημένον εἰς τούτους. Διατηρεῖ δὲ ἀκόμη ἀκμαίαν τὴν νεότητά του μὲ ὅλας τὰς κακουχίας, διότι οὐδὲν ἄλλο νομίζω καταβάλλει τὸν ἄνθρωπον τόσον, ὅσον ἡ θάλασσα, ὅσον ἰσχυρὸς καὶ ἂν εἶνε οὗτος».

Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησεν ὁ Ὀδυσσεύς· «Λαοδάμα, διατί με -

16. Ἕλλην ὁπλίτης κρατῶν τὸ δόρυ καὶ τὴν ἀσπίδα.

προκαλεῖς νὰ λάβω μέρος εἰς τοὺς ἀγῶνας; Πῶς δύναμαι ἐγὼ νὰ πράξω τοῦτο, ἀφ' οὗ ὑπέφερα πλείστας ταλαιπωρίας καὶ ἤδη κάθημαι εἰς τὴν ἀγορὰν ὡς ἱκέτης παρακαλῶν τὸν βασιλέα καὶ ὅλον τὸν λαὸν νά με ἀποστείλῃ εἰς τὴν πατρίδα μου;».

Πρὸς τοῦτον ἀπήντησε τότε ὑβριστικῶς ὁ Εὐρύαλος· «Ἀληθῶς δὲν δύναμαι, ὦ ξένε, νά σε παρομοιάσω μὲ ἄνθρωπον ἔμπειρον τῶν ἀγώνων. Σὺ ὁμοιάζεις μᾶλλον μὲ ἐπιστάτην ἐμπορικοῦ πλοίου, ὅστις φροντίζει νὰ κερδίζῃ περισσότερα χρήματα, ἢ μὲ ἀγωνιστήν». Οἱ λόγοι οὗτοι ἠρέθισαν τὸν Ὀδυσσέα, ὅστις παρατηρήσας τὸν Εὐρύαλον μὲ βλέμμα βλοσυρὸν εἶπε· «Φίλε, δὲν ὡμίλησας φρονίμως. Βεβαίως οἱ θεοὶ δὲν δίδουσι τὰ δῶρά των εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἐξ ἴσου. Καὶ εἰς σὲ ἔδωκαν μὲν ὡραιότητα, ἀλλὰ δέν σοι ἔδωκαν καὶ φρόνησιν. Δὲν εἶμαι ἄπειρος τῶν ἀγώνων ὡς νομίζεις, ἀλλ' ὅτε ἤμην νέος, ἤμην μεταξὺ τῶν πρώτων. Τώρα ὅμως μὲ κατέβαλον αἱ ταλαιπωρίαι καὶ αἱ θλίψεις. Ἀλλ' ἂν καὶ ὑπέφερα πολλά, θὰ ἀγωνισθῶ, διότι οἱ ἀπρεπεῖς λόγοι σου μὲ ἠρέθισαν».

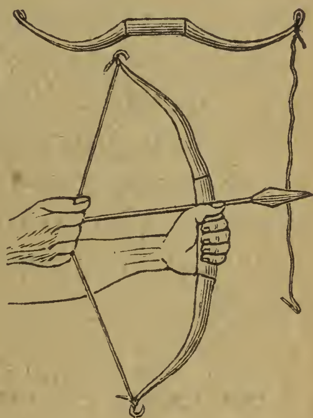

17. Δισκοβόλος.

Ταῦτα εἶπε, καὶ ὡς ἦτο ἐνδεδυμένος ἔλαβε δίσκον μέγαν καὶ πολὺ βαρύτερον ἐκείνου, τὸν ὁποῖον ἔρριπτον οἱ Φαίακες, καὶ τὸν ἔρριψεν. Ὁ λίθος ἐβόμβησε, πάντες δὲ οἱ Φαίακες ἔκυψαν τὰς κεφαλὰς ἐκπλαγέντες διὰ τὴν ὁρμὴν τοῦ λίθου. Οὗτος ἔπεσε πολὺ μακρὰν τῶν ἄλλων σημείων, ἡ δὲ Ἀθηνᾶ, λα-

βοῦσα τὴν μορφὴν ἀνδρός, ἔθεσε τὸ σημεῖον καὶ εἶπε· «Καὶ αὐτὸς ὁ τυφλός, ὦ ξένε, θὰ διέκρινε διὰ τῆς ἁφῆς του τὸ σημεῖον, διότι κεῖται πολὺ μακρὰν τῶν ἄλλων. Ἔχε θάρρος λοιπόν, διότι οὐδεὶς τῶν Φαιάκων θά σε φθάσῃ, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον θά σε ὑπερβῇ».

Οὕτως ὡμίλησεν αὕτη· ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἐχάρη καὶ εἶπεν· «Ἐμπρός, νέοι, φθάσατε τὸ σημεῖον τοῦτο καὶ δὲν θὰ βραδύνω νὰ ῥίψω ἄλλον δίσκον εἰς τὴν αὐτὴν ἀπόστασιν ἢ καὶ ἔτι μακρότερον. Ἂν θέλετε, εἶμαι ἕτοιμος ν' ἀγωνισθῶ καὶ εἰς τὴν πυγμὴν καὶ εἰς τὴν πάλην καὶ εἰς τὸν δρόμον μὲ ὅλους ὑμᾶς, ἐκτὸς τοῦ Λαοδάμαντος, διότι φιλοξενοῦμαι εἰς τὴν οἰκίαν του. Καὶ τὸ τόξον μεταχειρίζομαι τόσον καλῶς, ὅσον οὐδεὶς ἄλλος ἐπὶ τῆς γῆς. Ἐν Τροίᾳ, μόνον ὁ Φιλοκτήτης μὲ ὑπερέβαινε. Καὶ μὲ τὸ δόρυ βάλλω τόσον μακράν, ὅσον ἄλλος ῥίπτει τὸ βέλος. Μόνον εἰς τὸν δρόμον φοβοῦμαι μή με νικήσῃ τις τῶν Φαιάκων, διότι αἱ κακουχίαι τῆς θαλάσσης μὲ ἐστέρησαν πολλὴν δύναμιν».

18. **Τόξον καὶ βέλος.**

Ταῦτα εἶπε· πάντες δὲ οἱ Φαίακες ἐσιώπησαν καὶ μόνος ὁ Ἀλκίνοος εἶπεν· »Ὦ ξένε, βλέπομεν ὅτι δὲν λέγεις ταῦτα διὰ νὰ μᾶς δυσαρεστήσῃς, ἀλλ' ἁπλῶς διὰ νὰ δείξῃς τὰ προτερήματά σου, ἐπειδὴ σὲ ἠρέθισαν οἱ λόγοι τοῦ Εὐρυάλου. Οὐδεὶς φρόνιμος ἄνθρωπος δύναται νὰ περιφρονήσῃ τὴν ἀνδρείαν σου. Ἡμεῖς δὲν καυχώμεθα ὅτι εἴμεθα ἄριστοι πυγμάχοι καὶ παλαισταί, ἀλλ' εἴμεθα ἱκανοὶ εἰς τὸν χορὸν καὶ εἰς τὸν δρόμον καὶ ἄριστοι εἰς τὴν ναυτιλίαν. Ἔλθετε λοιπόν, νεαροὶ χορευ-

ταί, ἵνα χορεύσητε καὶ δείξητε τὴν εὐκαμψίαν σας, διὰ νὰ ἴδῃ ὁ ξένος καὶ διηγῆται εἰς τοὺς φίλους του, ὅταν ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα του, ὅτι ἡμεῖς ὑπερβαίνομεν ὅλους εἰς τοῦτο. Ἂς σπεύσῃ δὲ καὶ ὁ κῆρυξ εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ φέρῃ τὴν κιθάραν τοῦ Δημοδόκου».

Ἀφοῦ ὁ κῆρυξ ἔφερε τὴν κιθάραν καὶ ἔδωκεν εἰς τὸν Δημόδοκον, οὗτος ἤρχισε νὰ ψάλλῃ ᾆσμα τοῦ χοροῦ. Τότε οἱ νέοι ἐτάχθησαν περὶ αὐτὸν καὶ ἤρχισαν τὸν χορόν. Καὶ πάντες μὲν ἐχόρευον καλῶς, ἰδίως δὲ οἱ υἱοὶ τοῦ Ἀλκινόου Λαοδάμας καὶ Ἅλιος. Οὗτοι ἔλαβον ὡραίαν πορφυρᾶν σφαῖραν, καὶ ὁ μὲν κλίνων πρὸς τὰ ὀπίσω ἔρριπτεν αὐτὴν μέχρι τῶν νεφῶν, ὁ δὲ ἀναπηδῶν ἀπὸ τῆς γῆς ἥρπαζεν αὐτὴν μετ' εὐκολίας πρὶν πέσῃ εἰς τὸ ἔδαφος. Ἔπειτα ἐχόρευσαν πολυποίκιλον χορὸν καὶ μὲ πυκνὰς περιστροφάς, οἱ δὲ ἄλλοι νέοι ἵσταντο πέριξ καὶ ἐκρότουν τὰς χεῖρας μὲ ῥυθμόν. Τοῦτον ἰδὼν ὁ Ὀδυσσεὺς ἐθαύμασε καὶ εἶπε «Βασιλεῦ Ἀλκίνοε, δικαίως ἐκαυχήθης, ὅτι οἱ Φαίακες εἶναι ἄριστοι χορευταί. Τῷ ὄντι βλέπων αὐτοὺς θαυμάζω».

26. Δῶρα τῶν Φαιάκων πρὸς τὸν Ὀδυσσέα.

Οἱ λόγοι οὗτοι εὐχαρίστησαν τὸν Ἀλκίνοον, ὅστις εὐθὺς εἶπε πρὸς τοὺς Φαίακας· «Ἀκούσατε, ἡγεμόνες καὶ ἀρχηγοὶ τῶν Φαιάκων. Ὁ ξένος μοὶ φαίνεται ἄνθρωπος συνετώτατος. Ἂς δώσωμεν λοιπὸν εἰς αὐτὸν δῶρα φιλοξενίας, καθὼς ἁρμόζει. Εἴμεθα δώδεκα βασιλεῖς ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ καὶ ἐγὼ δέκατος τρίτος. Ἂς φέρῃ ἕκαστος ἐπανωφόριον, χιτῶνα καὶ ἓν τάλαντον χρυσοῦ. Ἂς φέρωμεν δὲ ταῦτα ἀμέσως, ἵνα καὶ οὗτος καθίσῃ μετ' εὐχαριστήσεως εἰς τὸ συμπόσιον· ὁ δὲ Εὐρύαλος ἂς ἐξιλεώσῃ αὐτὸν διὰ λόγων καὶ διὰ δώρων, διότι εἶπεν αὐτῷ λέξεις ἀπρεπεῖς».

Ταῦτα εἶπεν ὁ Ἀλκίνοος· πάντες δὲ παρεδέχθησαν τοὺς λόγους του καὶ ἔπεμψεν ἕκαστος τὸν κήρυκά του διὰ νὰ φέρῃ τὰ δῶρα. Ὁ δὲ Εὐρύαλος ἀπήντησε πρὸς τὸν Ἀλκίνοον· «Βασιλεῦ Ἀλκίνοε, ναί, θὰ ἱκανοποιήσω τὸν ξένον ὡς διατάττεις. Θὰ τῷ προσφέρω τὸ ξίφος μου τοῦτο, τοῦ ὁποίου ἡ λαβὴ εἶναι ἀργυρᾶ, ἡ δὲ θήκη ἐξ ἐλέφαντος». Ταῦτα εἰπὼν ἔθεσεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Ὀδυσσέως τὸ ξίφος καὶ εἶπε· «Χαῖρε, σεβαστὲ ξένε· ἂν εἶπον λέξιν τινά, ἥτις σε ἐλύπησεν, ἃς διασκορπίσωσιν αὐτὴν οἱ ἄνεμοι. Εἴθε δὲ οἱ θεοὶ νά σε ἀξιώσωσι νὰ ἐπανίδῃς τὴν σύζυγόν σου καὶ νὰ ἐπιστρέψῃς εἰς τὴν πατρίδα σου, διότι ἱκανὸν χρόνον ὑποφέρεις ταλαιπωρίας μακρὰν τῶν φιλτάτων σου.

Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησεν ὁ Ὀδυσσεύς· «Καὶ σύ, φίλε, χαῖρε μεγάλως· εἴθε δὲ οἱ θεοὶ νά σοι δώσωσιν εὐτυχίαν καὶ οὐδέποτε νὰ λάβῃς ἀνάγκην τοῦ ξίφους τούτου». Ταῦτα εἶπε καὶ ἐκρέμασεν ἀπὸ τῶν ὤμων του τὸ ξίφος. Ἐν τῷ μεταξὺ ἔδυσεν ὁ ἥλιος, οἱ δὲ κήρυκες ἔφερον τὰ δῶρα, ἅτινα παρέλαβεν ἡ Ἀρήτη· ὁ δὲ Ἀλκίνοος ὡδήγησε τοὺς Φαίακας εἰς τὰ ἀνάκτορα, καί, ἀφ' οὗ ἐκάθισεν αὐτοὺς ἐπὶ ὡραίων θρόνων, εἶπε πρὸς τὴν σύζυγόν του·

«Ἀρήτη, φέρε τὸ ὡραιότερον τῶν κιβωτίων καὶ θὲς ἐντὸς αὐτοῦ τὰ δῶρα τῶν ἄλλων ἡγεμόνων καὶ ἓν ἐπανωφόριον καὶ χιτῶνα ἐκ μέρους ἡμῶν, ἵνα βλέπων αὐτὰ ὁ ξένος εὐχαριστῆται. Ἐγὼ δὲ θὰ προσφέρω τὸ χρυσοῦν τοῦτο ποτήριόν μου, ἵνα μὲ ἐνθυμῆται εἰς τὰ ἀνάκτορά του ὁσάκις κάμνῃ σπονδὰς πρὸς τὸν Δία καὶ τοὺς ἄλλους θεούς».

Οὕτως ὡμίλησεν· ἡ δὲ Ἀρήτη εὐθὺς ἐξετέλεσε ταῦτα καὶ καλέσασα τὸν Ὀδυσσέα ὡδήγησεν αὐτὸν νὰ κλείσῃ τὸ κιβώτιον διὰ δεσμῶν, ἵνα μή του ἀφαιρέσωσί τι κατὰ τὸ ταξείδιον, ὅταν θὰ κοιμᾶται. Ἔπειτα ὁ Ὀδυσσεὺς μετέβη εἰς τὸν λουτρῶνα, ἔνθα ἐλούσθη, ἠλείφθη μὲ ἔλαιον καὶ ἐνεδύθη καθαρὰ

ἐνδύματα. Ὅτε δὲ μετέβαινεν εἰς τὴν αἴθουσαν, ἡ Ναυσικᾶ, ἥτις ἵστατο παρὰ τὸν παραστάτην τῆς θύρας καὶ παρετήρει αὐτὸν μὲ θαυμασμόν, εἶπε.

«Χαῖρε, ὦ ξένε· ὅταν ἐπιστρέψῃς εἰς τὴν πατρίδα σου μὴ λησμονήσῃς ἐμέ, εἰς τὴν ὁποίαν κατὰ πρῶτον ὀφείλεις τὴν ζωήν σου». Πρὸς αὐτὴν ἀπήντησεν ὁ Ὀδυσσεύς· «Ναυσικᾶ, εἴθε νὰ δώσῃ ὁ Ζεὺς νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν πατρίδα μου καὶ ἐκεῖ θά σε λατρεύω ὡς θεὰν καθ' ὅλην μου τὴν ζωήν, διότι σύ, καλή μου κόρη, μὲ ἔσωσας».

Ταῦτα εἰπὼν εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν, ἔνθα εἶχε παρατεθῆ πλουσία τράπεζα, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ θρόνου πλησίον τοῦ Ἀλκινόου. Ὅτε δὲ ἔτρωγον, ὁ Ὀδυσσεὺς ἔλαβε μέγα τεμάχιον ἐκ τοῦ μηροῦ χοίρου, τὸ ὁποῖον ἔδωκεν εἰς τὸν κήρυκα καὶ εἶπε· «Κῆρυξ, λάβε καὶ δὸς τὸ τεμάχιον τοῦτο εἰς τὸν ἀοιδόν. Ἐπιθυμῶ μὲ ὅλας τὰς λύπας μου νὰ περιποιηθῶ αὐτόν, διότι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι σέβονται καὶ τιμῶσι τοὺς ἀοιδούς». Ὁ κῆρυξ λαβὼν ἔδωκε τὸ τεμάχιον, ὁ δὲ Δημόδοκος ἐδέχθη αὐτὸ καὶ ἐχάρη πολύ. Ἀφ' οὗ δὲ ἔφαγον καὶ ἔπιον πάντες, ὁ Ὀδυσσεὺς εἶπε πρὸς τὸν ἀοιδόν· «Δημόδοκε, σὲ τιμῶ πλειότερον ὅλων τῶν θνητῶν, διότι ψάλλεις τόσον ἀκριβῶς ὅσα ἔπραξαν καὶ ἔπαθον οἱ Ἕλληνες ἐν Τροίᾳ, ὡς ἐὰν ἦσο παρὼν ἢ ἤκουσας ταῦτα παρά τινος ἐξ αὐτῶν. Ἔλα λοιπὸν τώρα, ψάλλε τὸ ᾆσμα περὶ τοῦ Δουρείου ἵππου, τὸν ὁποῖον κατεσκεύασεν ὁ Ἐπειός, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἐγέμισε πολεμιστῶν, οἵτινες ἐκυρίευσαν τὴν Τροίαν. Ἂν τοῦτο ψάλῃς ἀκριβῶς, θὰ κηρύττω εἰς ὅλον τὸν κόσμον, ὅτι εἶσαι ὁ ἄριστος τῶν ἀοιδῶν».

Ταῦτα εἶπεν· ὁ δὲ Δημόδοκος ἤρχισε νὰ ψάλλῃ μὲ γλυκεῖαν φωνήν. Ἐν ᾧ δὲ ἔψαλλεν, ὁ Ὀδυσσεὺς συνεκινήθη καὶ δάκρυα ἄφθονα κατέβρεχον τὰς παρειάς του. Τοῦτο ἰδὼν ὁ Ἀλκίνοος εἶπεν· «Ἀκούσατε, ὦ ἡγεμόνες καὶ ἀρχηγοὶ τῶν Φαιάκων· ἂς παύσῃ ὁ Δημόδοκος τὸ ᾆσμα, διότι δὲν ἀρέσκει εἰς ὅλους

19. Ὁ Δημόδοκος ψάλλει ἐνώπιον τοῦ Ὀδυσσέως

ὁμοίως. Ἀφ' ὅτου ὁ ἀοιδὸς ἤρχισε τὸ ᾆσμα, ὁ ξένος μας δὲν ἔπαυσε κλαίων πικρῶς. Βεβαίως μεγάλη λύπη κατέχει τὴν ψυχήν του. Ἂς παύσῃ λοιπὸν τὸ ᾆσμα διὰ νὰ εὐφραινώμεθα ὅλοι ὁμοίως, καὶ μάλιστα ὁ ξένος, πρὸς τιμὴν τοῦ ὁποίου γίνονται ὅλα ταῦτα. Σὺ δέ, ὦ ξένε, μὴ ἀποκρύψῃς τίποτε εἰς ὅτι σε ἐρωτήσω, διότι εἶναι καλλίτερον νὰ εἴπῃς καθαρὰ τὴν ἀλήθειαν. Εἰπέ μοι τὸ ὄνομά σου καὶ τὴν πατρίδα σου διὰ νά σε μεταφέρωμεν ἐκεῖ διὰ πλοίου. Εἰπὲ προσέτι εἰς τίνας χώρας καὶ πόλεις περιεπλανήθης καὶ διατί κλαίεις καὶ θρηνεῖς, ὅταν ἀκούῃς περὶ τῆς τύχης τῶν Ἑλλήνων ἐν Τροίᾳ. Μήπως ἐφονεύθη ἐκεῖ τις συγγενής σου ἢ γαμβρὸς ἢ πενθερὸς ἢ ἀγαπητὸς φίλος; Διότι καὶ ὁ καλὸς φίλος εἶναι ἴσος πρὸς ἀδελφόν».

27. Ὁ Ὀδυσσεὺς φανεροῦται εἰς τοὺς Φαίακας.

Οὕτως ὡμίλησεν ὁ Ἀλκίνοος, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἀπεκρίθη· «Βασιλεῦ Ἀλκίνοε, τῷ ὄντι εἶναι εὐχάριστον ν' ἀκούῃ τις τοιοῦτον ἀοιδόν, τοῦ ὁποίου ἡ φωνὴ εἶναι ὁμοία μὲ τὴν τῶν θεῶν. Νομίζω ὅτι δὲν ὑπάρχει ἄλλο τι τερπνότερον ἐν τῷ βίῳ ἢ ὅταν ὅλος ὁ λαὸς εὐφραίνηται καὶ οἱ συνδαιτυμόνες ἀκούοντες τοιοῦτον ἀοιδὸν κάθωνται πέριξ τραπεζῶν πλήρων φαγητῶν, ὁ δὲν οἰνοχόος φροντίζῃ νὰ γεμίζῃ τὰ ποτήρια οἴνου. Τοῦτο νομίζω ὅτι εἶναι τὸ κάλλιστον. Σὺ ὅμως ἐπεθύμησας νά με ἐρωτήσῃς διὰ τὰς δυστυχίας μου, διὰ νὰ στενάζω περισσότερον. Ἀλλὰ τί πρῶτον καὶ τί τελευταῖον νά σοι διηγηθῶ, ἀφ' οὗ πλεῖστα ὑπέφερα; Καὶ πρῶτον θά σας εἴπω τὸ ὄνομά μου, διὰ νά με γνωρίσητε ὅλοι καὶ ἐὰν διαφύγω τὸν θάνατον, μὲ ἔχητε φίλον.

Εἶμαι ὁ Ὀδυσσεύς, ὁ υἱὸς τοῦ Λαέρτου γνωστὸς εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους διὰ τὰ στρατηγήματά μου. Ἡ δόξα μου ἔχει φθάσῃ μέχρις οὐρανοῦ. Κατοικῶ δὲ εἰς τὴν τερπνὴν νῆσον Ἰθά-

κην, ἔνθα ὑψοῦται τὸ ὄρος Νήριτον. Ἡ νῆσος αὕτη εἶναι μὲν τραχεῖα, τρέφει ὅμως γενναίους ἄνδρας. Οὐδεμία ἄλλη γῆ μοι φαίνεται γλυκυτέρα αὐτῆς, οὔτε ἐκείνη, εἰς ἣν μὲ ἐκράτησεν ἡ Καλυψώ, οὔτε ἡ νῆσος Αἰαία, εἰς τὴν ὁποίαν ἠθέλησε νά με κρατήσῃ ἡ Κίρκη. Καὶ αἱ δύο θεαὶ ἐπεθύμησαν νά με κρατήσωσι καί με κάμωσιν ἀγήρατον. ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθησαν νά με πείσωσι, διότι δι᾽ ἐμὲ οὐδὲν ἄλλο εἶναι προσφιλέστερον τῆς πατρίδος μου.

Τώρα θέλω σᾶς διηγηθῇ τὸ ἐπίπονον ταξείδιον μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Τροίας, τὸ ὁποῖόν μοι ἐπεφύλαξεν ὁ Ζεύς».

---

28. Ὁ Ὀδυσσεὺς διηγεῖται τὰς πλάνας του. Περιπλάνησις εἰς Κίκονας καὶ Λωτοφάγους.

Ὡς ἀνεχώρησα ἐκ τῆς Τροίας μὲ τὰ δώδεκα πλοῖά μου, ὁ ἄνεμος μὲ ἔρριψεν εἰς τὴν Ἴσμαρον, παράλιον πόλιν τῶν Κικόνων. Ἀφ᾽ οὗ δὲ ἐλαφυραγωγήσαμεν τὴν πόλιν καὶ ἐφονεύσαμεν τοὺς περισσοτέρους τῶν κατοίκων, τότε οἱ σύντροφοί μου ἐκάθισαν καὶ ἔτρωγον καὶ ἔπινον, ἂν καὶ ἐγὼ τοὺς παρεκίνουν νὰ ἀναχωρήσωμεν. Ἐν τῷ μεταξὺ ὅσοι τῶν Κικόνων ἐσώθησαν, προσεκάλεσαν εἰς βοήθειαν τοὺς ἄλλους Κίκονας, γενναίους καὶ πολυαρίθμους, οἵτινες κατοικοῦσι μεσογείως. Οὗτοι ἔδραμον τὴν πρωίαν καὶ ἤρχισαν νὰ μᾶς πολεμῶσι πλησίον τῶν πλοίων μας καὶ μᾶς ἐνίκησαν. Ἑβδομήκοντα καὶ δύο σύντροφοί μου ἐφονεύθησαν, οἱ δὲ ἄλλοι διεφύγομεν τὸν θάνατον.

Ἐκεῖθεν ἀπεπλεύσαμεν μὲ τεθλιμμένην καρδίαν διὰ τὴν ἀπώλειαν τῶν ἀγαπητῶν μας συντρόφων καὶ μετὰ τρικυμιώδη πλοῦν ἐννέα ἡμερῶν ἐφθάσαμεν εἰς τὴν χώραν τῶν Λωτοφάγων, τῶν ὁποίων ἡ τροφὴ εἶναι ἄνθη φυτῶν. Ἐνταῦθα, ἀφ᾽ οὗ ἐξήλθομεν εἰς τὴν παραλίαν καὶ ἠντλήσαμεν ὕδωρ καθαρόν, ἐξέλεξα δύο συντρόφους μου καὶ ἕνα κήρυκα καὶ διέταξα αὐτοὺς νὰ

προχωρήσωσιν εἰς τὴν χώραν, διὰ νὰ μάθωσι ποῖοι ἄνθρωποι κατῴκουν. Ἀλλ᾽ οὗτοι μεταβάντες ἀνεμίχθησαν μὲ τοὺς Λωτοφάγους, οἵτινες δὲν ἐσκέφθησαν μὲν νὰ φονεύσωσιν αὐτούς, ἔδωκαν ὅμως λωτόν, ὅστις κάμνει τὸν τρώγοντα νὰ λησμονῇ τὴν πατρίδα του· διὸ καὶ οὗτοι λησμονήσαντες τὴν πατρίδα των, εἰς τὴν ὁποίαν ἔπλεον, δὲν ἐπανῆλθον εἰς τὰ πλοῖα. Τότε ἔτρεξα εἰς αὐτοὺς καὶ τοὺς ἔσυρα διὰ τῆς βίας εἰς τὸ πλοῖον καὶ διέταξα τοὺς ἄλλους συντρόφους νὰ εἰσέλθωσι ταχέως εἰς τὰ πλοῖα ἐπὶ τῷ φόβῳ μὴ καὶ οὗτοι φάγωσι λωτόν.

---

29. Περιπλάνησις Ὀδυσσέως εἰς Κύκλωπας.

Ἐκεῖθεν ἀπεπλεύσαμεν καὶ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν χώραν τῶν Κυκλώπων, ἀνθρώπων βιαίων καὶ ἀνόμων, οἵτινες τὰ πάντα περιμένουσιν ἀπὸ τοὺς θεούς. Διὰ τοῦτο οὗτοι οὔτε καλλιεργοῦσι τοὺς ἀγροὺς οὔτε φυτεύουσι μὲ τὰς χεῖράς των φυτόν τι, ἀλλ᾽ ὅλα βλαστάνουσιν ἄνευ καλλιεργείας καὶ σπορᾶς, καὶ ὁ σῖτος καὶ ἡ κριθὴ καὶ αἱ ἄμπελοι, αἵτινες καρποφοροῦσιν ὑπερμεγέθεις σταφυλάς. Οὗτοι δὲν ἔχουσιν οὔτε ἀγορὰν οὔτε συνελεύσεις, ἀλλὰ κατοικοῦσιν ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν ὑψηλῶν ὀρέων ἐντὸς βαθέων σπηλαίων καὶ ἕκαστος κυβερνᾷ τὴν οἰκογένειάν του, χωρὶς νὰ φροντίζῃ διὰ τοὺς ἄλλους.

Πρὸ τοῦ λιμένος τῆς χώρας τῶν Κυκλώπων καὶ εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἐκτείνεται νῆσος μικρὰ καὶ δασώδης. Ἐπ᾽ αὐτῆς ὑπάρχουσιν ἄπειροι ἄγριαι αἶγες, διότι οὐδείς ποτε μετέβη εἰς αὐτήν, οὔτε οἱ Κύκλωπες, διότι δὲν ἔχουσι πλοῖα. Αὕτη δὲν εἶναι ἄκαρπος, ἀλλὰ δύναται νὰ παράγῃ ἀπὸ ὅλους τοὺς καρποὺς ὅλων τῶν ὡρῶν τοῦ ἔτους. Ὁ λιμήν της εἶναι τοσοῦτον ἀσφαλής, ὥστε τὰ πλοῖα δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην οὔτε σχοινίων οὔτε ἀγκύρας. Εἰς τὸ βάθος τοῦ λιμένος ῥέει κάτωθεν σπηλαίου διαυγέστατον ὕδωρ ἐκ μιᾶς κρήνης περικυκλουμένης ὑπὸ αἰγεί-

ρων. Ἐκεῖ κατεπλέομεν καὶ θεός τις μᾶς ὡδήγησε κατὰ τὴν σκοτεινὴν ἐκείνην νύκτα, κατὰ τὴν ὁποίαν οὐδὲν ἀντικείμενον ἐφαίνετο. Ὡς δ' ἐφώτισεν ἡ ἡμέρα, περιήλθομεν τὴν νῆσον καὶ ἐφονεύσαμεν ἄφθονον κυνήγιον. Καθ' ὅλην δὲ τὴν ἡμέραν μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου ἐκαθήμεθα τρώγοντες καὶ πίνοντες. Ἐβλέπομεν δὲ τὴν πλησίον χώραν τῶν Κυκλώπων, τὸν καπνόν, καὶ ἠκούομεν τὰς φωνὰς καὶ τὰ βελάσματα τῶν αἰγῶν καὶ τῶν προβάτων.

30. Ὁ Ὀδυσσεὺς μεταβαίνει εἰς τὸν Πολύφημον.

Ὅτε ἔδυσεν ὁ ἥλιος καὶ ἐπῆλθε τὸ σκότος, ἐκοιμήθημεν κατακλιθέντες ἐπὶ τῆς παραλίας. Τὴν ἐπαύριον ἀνεχώρησα μὲ ἓν μόνον πλοῖον καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ συντρόφους μου καὶ ἔφθασα εἰς τὴν παραλίαν τῆς χώρας τῶν Κυκλώπων. Ἐνταῦθα εἴδομεν ἓν μέγα σπήλαιον, ἐν τῷ ὁποίῳ κατῴκει ὁ Πολύφημος, ἀνὴρ πελώριος, ὅστις μόνος ἐφρόντιζε περὶ τῶν ποιμνίων του καὶ δὲν εἶχε σχέσεις μὲ τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ μόνος ζῶν διέπραττεν ἀδικίας. Οὐδὲν φοβερώτερον τοῦ τέρατος ἐκείνου. Δὲν ὡμοίαζε μὲ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, οἵτινες τρέφονται μὲ σῖτον, ἀλλὰ μὲ δασώδη καὶ μεμονωμένην κορυφὴν ὑψηλοῦ ὄρους. Εἰς τὴν παραλίαν ἀφῆκα τὸ πλοῖον καὶ ἐκλέξας δώδεκα ἐκ τῶν συντρόφων μου ἐπορεύθην πρὸς τὸ σπήλαιον λαβὼν καὶ ἀσκὸν πλήρη γλυκέος οἴνου, τὸν ὁποῖον μοὶ ἔδωκεν ἐν Ἰσμάρῳ ὁ Μάρων, ὁ ἱερεὺς τοῦ Ἀπόλλωνος. Φθάσαντες εἰς αὐτὸ δὲν εὕρομεν τὸν Πολύφημον, διότι ἔβοσκε τὰ πρόβατά του. Εἰσελθόντες δὲ εἰς τὸ σπήλαιον παρετηροῦμεν τὰ πάντα καὶ περιεμένομεν αὐτόν.

Ὅτε ἦλθεν, ἔφερε μέγα φορτίον ξηρῶν ξύλων, τὸ ὁποῖον ἔρριψε κατὰ γῆς μετὰ πολλοῦ κρότου· ἡμεῖς δὲ ἐκ τῆς θέας του φοβηθέντες ἐκρύβημεν εἰς σκοτεινήν τινα γωνίαν τοῦ σπηλαίου. Ἔπειτα εἰσήγαγε τὰ θήλεα ἐκ τοῦ ποιμνίου του, ὅσα ἤμελγε,

τὰ δὲ ἄρρενα ἀφῆκεν ἔξω εἰς τὴν αὐλήν. Μετὰ ταῦτα, ἀφ᾽ οὗ ἔθηκεν εἰς τὸ στόμιον τοῦ σπηλαίου ἕνα βράχον, ἤμελξε κατὰ σειρὰν τὰς προβατίνας καὶ τὰς αἶγας· καὶ τὸ μὲν ἥμισυ τοῦ γάλακτος ἔπηξεν εἰς τυρόν, τὸ δὲ ἕτερον ἥμισυ ἐφύλαξε διὰ νὰ τὸ πίῃ. Μετὰ τὰς προετοιμασίας ταύτας ἤναψε μεγάλην πυρὰν καὶ ἰδὼν ἡμᾶς εἶπε·

«Ξένοι, ποῖοι εἶσθε καὶ πόθεν ἔρχεσθε; Ἐπλεύσατε ἐνταῦθα χάριν ἐμπορίου ἢ πλανᾶσθε ὡς πειραταί, οἵτινες διακινδυνεύοντες τὴν ζωήν των προξενοῦσι δυστυχίας εἰς τοὺς ἄλλους;».

Οὕτως ὡμίλησεν· ἡμῶν δὲ ἡ καρδία συνετρίβη ἀπὸ τὴν φοβερὰν φωνήν του· ἐν τούτοις εὗρον λέξεις καὶ τῷ ἀπεκρίθην·

«Εἴμεθα Ἕλληνες περιπλανηθέντες ἐκ τῆς Τροίας ὑπὸ τῶν σφοδρῶν ἀνέμων καὶ τῶν μεγάλων κυμάτων τῆς θαλάσσης.

Ἐπιθυμοῦντες νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν πατρίδα μας, ἀπεπλανήθημεν ἐνταῦθα. Ἀναμφιβόλως τοιαύτη εἶναι ἡ θέλησις τοῦ Διός. Εἴμεθα ἐκ τῶν πολεμιστῶν τοῦ Ἀγαμέμνονος, τοῦ ὁποίου ἡ δόξα εἶναι μεγίστη, διότι κατέστρεψεν ἰσχυρὰν πόλιν καὶ ἐνίκησε πολυαρίθμους λαούς. Ἐλθόντες ἐνταῦθα προσπίπτομεν εἰς τὰ γόνατά σου ἐλπίζοντες παρὰ σοῦ φιλοξενίαν ἢ δῶρα, τὰ ὁποῖα δίδονται συνήθως εἰς τοὺς ξένους. Σεβάσθητι τοὺς θεούς, ἰσχυρότατε, καὶ εὐσπλαγχνίσθητι ἡμᾶς, οἵτινες εἴμεθα ἱκέται σου. Ὁ Ζεὺς εἶναι προστάτης τῶν ἱκετῶν καὶ τῶν σεβαστῶν ξένων»..

Ταῦτα εἶπον· ἐκεῖνος δὲ ἀπεκρίθη μὲ ἄσπλαγχνον καρδίαν· «Ξένε, ἢ μωρὸς εἶσαι ἢ ἔρχεσαι ἀπὸ μακρυνὰς χώρας, διὰ νά με προτρέπῃς νὰ φοβῶμαι τοὺς θεοὺς ἢ νὰ φυλάττωμαι ἀπὸ τὴν ὀργὴν αὐτῶν. Οἱ Κύκλωπες ἀδιαφοροῦσι διὰ τὸν Δία καὶ διὰ τοὺς ἄλλους θεούς, διότι εἴμεθα πολὺ ἰσχυρότεροι. Μὴ πιστεύσῃς λοιπόν, ὅτι διὰ νὰ ἀποφύγω τὴν ὀργὴν τῶν θεῶν ἤθελον φεισθῆ τῆς ζωῆς τῶν συντρόφων σου καὶ σοῦ τοῦ ἰδίου, ἐκτὸς ἂν ἡ ψυχή μου θελήσῃ. Ἀλλ᾽ εἰπέ μοι ποῦ ἀφῆκας τὸ

πλοῖόν σου, μακρὰν ἢ πλησίον τῆς κατοικίας μου ; Διότι ἐπιθυμῶ νὰ γνωρίζω».

Ταῦτα εἶπε διὰ νά με ἀπατήσῃ, ἀλλ' ἐγὼ ἐνόησα τὴν ἀπάτην καὶ ἀπήντησα δολίως. «Τὸ πλοῖόν μου ὤθησαν οἱ ἄνεμοι ἔξω καὶ ὁ Ποσειδῶν κατασυνέτριψεν αὐτὸ ἐπὶ τῶν βράχων τῆς χώρας σου. Μόνον ἡμεῖς ἐσώθημεν ἀπὸ τὸν φοβερὸν ὄλεθρον». Ταῦτα εἶπον· ἐκεῖνος δέ, χωρὶς ν' ἀπαντήσῃ, ἐσηκώθη, ἥπλωσε τὰς χεῖράς του ἐπὶ τῶν συντρόφων μου, συνέλαβε δύο καὶ ὡς σκύλακας συνέτριψεν αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους· ἔπειτα ἔκοψεν αὐτοὺς εἰς τεμάχια καὶ τοὺς κατέφαγε, χωρὶς ν' ἀφήσῃ τίποτε ἐκ τῶν ἐντοσθίων των, τῶν σαρκῶν των καὶ τῶν μυελωδῶν ὀστῶν των. Ἡμεῖς δὲ ἰδόντες τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο θέαμα ὑψώσαμεν τὰς χεῖράς μας πρὸς τὸν Δία καὶ ἐκλαίομεν, διότι ἀπελπισία κατέλαβε τὴν ψυχήν μας.

Τότε ὁ Κύκλωψ, ἀφ' οὗ ἐγέμισε τὸν στόμαχόν του ἀνθρωπίνων κρεάτων καὶ ἔπιε καθαρὸν γάλα, ἐξηπλώθη ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σπηλαίου μεταξὺ τοῦ ποιμνίου του. Τότε ἐσκέφθην νὰ κτυπήσω αὐτὸν διὰ τοῦ ξίφους μου θανατηφόρως, ἀλλ' ἄλλη σκέψις μὲ ἠμπόδισε· διότι οὐδέποτε θὰ ἠδυνάμην νὰ κινήσω μὲ τὰς χεῖράς μου τὸν τεράστιον βράχον ἀπὸ τὴν εἴσοδον τοῦ σπηλαίου. Οὕτω λοιπὸν ἐκαθήμεθα λυπημένοι καὶ περιεμένομεν στενάζοντες τὴν πρωίαν. Ὅτε δὲ αὕτη ἦλθεν, ὁ Κύκλωψ ἥναψε μεγάλην πυράν, ἤμελξε κατὰ σειρὰν τὰ πρόβατα, ἔλαβε πάλιν δύο τῶν συντρόφων μου καὶ παρεσκεύασε τὸ πρωινὸν γεῦμα. Ἔπειτα, ἀφ' οὗ ἔφαγε καὶ ἀπώθησεν εὐκόλως τὸν βράχον ἐκ τοῦ στομίου τοῦ σπηλαίου, ἐξέβαλε τὰ παχέα πρόβατα. Μετὰ ταῦτα ἐπέθηκε πάλιν εἰς τὸ στόμιον τὸν βράχον καὶ συρίζων ὡδήγησε τὸ ποίμνιον εἰς τὸ ὄρος. Ἐγὼ ἔμεινα μετὰ τῶν συντρόφων μου ἐν τῷ σπηλαίῳ σκεπτόμενος ἐκδίκησιν. Ἡ ἑξῆς δέ μοι ἐφάνη ἡ ἀρίστη. Ἔκοψα ἓν ξύλον ἕως μίαν ὀργυιάν, ὤξυνα αὐτὸ καὶ τὸ ἐπυράκτωσα εἰς τὸ πῦρ. Ἔπειτα

ἔκρυψα αὐτὸ καλῶς ὑπὸ σωρὸν κόπρου, ἥτις ἦτο ἄφθονος ἐν τῷ σπηλαίῳ, καὶ ἐξέλεξα διὰ κλήρου τέσσαρας τῶν συντρόφων μου, οἵτινες ἤθελόν με βοηθήσει νὰ ἐξορύξωμεν τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ Κύκλωπος, ὅτε οὗτος θὰ ἐκοιμᾶτο.

31. Ὁ Ὀδυσσεὺς τυφλοῖ τὸν Πολύφημον.

Τὴν ἑσπέραν ἐπιστρέψας ὁ Κύκλωψ ἐκ τῆς βοσκῆς εἰσήγαγεν ὅλα τὰ πρόβατά του εἰς τὸ σπήλαιον καὶ δὲν ἀφῆκε κανὲν ἔξω, εἴτε διότι ὑπώπτευσέ τι εἴτε διότι θεός τις τῷ ἐνέπνευσε τοιαύτην ἀπόφασιν. Ἔπειτα ἔθηκε πάλιν τὸν βράχον εἰς τὸ στόμιον τοῦ σπηλαίου καὶ ἐκάθισε καὶ ἤμελξε κατὰ σειρὰν τὰς προβατίνας καὶ τὰς αἶγας καὶ ἀπέλυσε τὰ μικρά των. Ἀφ' οὗ δὲ ἐτελείωσε τὰς ἐργασίας ταύτας, ἔλαβε πάλιν δύο τῶν συντρόφων μου καὶ παρεσκεύασε τὸ δεῖπνόν του. Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐπλησίασα αὐτὸν κρατῶν ἀγγεῖον πλῆρες ἐρυθροῦ οἴνου καὶ εἶπον.

«Κύκλωψ, λάβε καὶ πίε τὸν οἶνον τοῦτον τώρα, ἀφ' οὗ ἐχόρτασας ἀνθρωπίνων κρεάτων, διὰ νὰ ἴδῃς τί ποτὸν εἶχε τὸ πλοῖόν μας. Τὸ ἔφερον ἐδῶ διὰ νά με εὐσπλαγχνισθῇς καί με ἀποστείλῃς εἰς τὴν πατρίδα μου. Ἀλλ' ἡ μανία σου δὲν ἔχει ὅρια. Κακὲ ἄνθρωπε, πῶς θέλεις νὰ ἔλθῃ ἄλλος ἐκ τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν χώραν ταύτην, ἀφ' οὗ μᾶς ὑπεδέχθης τόσον κακῶς;».

Ταῦτα εἶπον ἐκεῖνος δὲ ἔλαβε τὸ ἀγγεῖον, τὸ ἐκένωσε καὶ εὐχαριστήθη πίνων γλυκὺ ποτόν. Ἔπειτα μοῦ ἐζήτησε καὶ ἄλλο καὶ εἶπε·

«Δός μοι ἀκόμη καὶ εἰπέ μοι τὸ ὄνομά σου διὰ νά σοι κάμω δῶρον φιλοξενίας, διὰ τὸ ὁποῖον πολὺ θὰ εὐχαριστηθῇς. Καὶ ἡ χώρα μας παράγει οἶνον, ἀλλ' ὁ ἰδικός σου ὁμοιάζει μὲ νέκταρ καὶ ἀμβροσίαν».

20. Ὁ Ὀδυσσεὺς τυφλοῖ τὸν Πολύφημον.

Ταῦτα εἶπεν· ἐγὼ δὲ ἔδωκα εἰς αὐτὸν πάλιν τὸ ἀγγεῖον πλῆρες οἴνου, τὸ ὁποῖον ἔπιε. Τρὶς ἐγέμισα τὸ ἀγγεῖον καὶ τρὶς ἐκένωσεν αὐτὸ ὁ ἀνόητος. Ὅτε δὲ ὁ οἶνος ἐθόλωσε τὸν νοῦν του, εἶπον· «Κύκλωψ, Κανεὶς ὀνομάζομαι, Κανένα μὲ καλοῦσιν οἱ γονεῖς μου καὶ οἱ σύντροφοί μου».

Τότε ὁ Κύκλωψ ἀπεκρίθη· «Τὸν Κανένα θὰ φάγω τελευταῖον μετὰ τοὺς συντρόφους του. Τοῦτο θὰ εἶναι τὸ δῶρόν μου».

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἔπεσεν ὕπτιος καὶ ἤρχισε νὰ ἐξεμῇ οἶνον καὶ τεμάχια ἀνθρωπίνων κρεάτων. Τότε ἔθεσα τὸ ξύλον ὑπὸ τὴν τέφραν, διὰ νὰ τὸ θερμαίνω, καὶ διὰ λόγων ἐνεθάρρυνα τοὺς συντρόφους μου μή τις δειλιάσῃ καὶ ἀποσυρθῇ. Ὅτε τὸ ξύλον ἐπυρακτώθη, τὸ ἀπέσυρα καὶ περικυκλούμενος ὑπὸ τῶν συντρόφων μου ἐπλησίασα τὸ τέρας. Τότε ἐβύθισα εἰς τὸ μέσον τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ Κύκλωπος τὴν αἰχμὴν τοῦ ξύλου, καὶ ἐν ᾧ οἱ σύντροφοί μου ἐκράτουν αὐτὸ μετὰ δυνάμεως, ἐγὼ πιέζων ἐπὶ τῆς ἄλλης ἄκρας, τὸ ἔστρεφον ταχέως ὡς τρυπάνην, μέχρις οὗ ὁ ὀφθαλμός του κατεστράφη.

Τὸ τέρας τότε ἐξέβαλε φοβερὰν φωνὴν καὶ οἱ πέριξ βράχοι ἀντήχησαν, ἡμεῖς δὲ φοβηθέντες ἐφύγομεν εἰς γωνίαν τινὰ τοῦ σπηλαίου. Ἔπειτα ἀπέσπασεν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ του τὸ ξύλον, βεβρεγμένον μὲ αἷμα, καί, ἐκτὸς ἑαυτοῦ, τὸ ἔρριψε μακρὰν καὶ διὰ μεγάλων φωνῶν ἐκάλεσε τοὺς Κύκλωπας, οἵτινες κατῴκουν πέριξ του ἐντὸς σπηλαίων. Εἰς τὰς φωνάς του ἔτρεξαν πανταχόθεν καὶ ἀπὸ τὴν εἴσοδον τοῦ σπηλαίου τὸν ἠρώτησαν τί τὸν ἐβασάνιζεν.

«Φίλοι, ἀπεκρίθη ὁ Πολύφημος ἀπὸ τὸ βάθος τοῦ σπηλαίου, ὁ Κανεὶς μὲ φονεύει διὰ δόλου καὶ οὐχὶ διὰ τῆς βίας».

Εἰς τοὺς λόγους τοῦ Κύκλωπος ἀπήντησαν ἐκεῖνοι· «Κανεὶς σε φονεύει; Εἶσαι λοιπὸν μόνος; Τότε δὲν δύνασαι ν' ἀποφύγῃς τὸ κακὸν τὸ σταλμένον ὑπὸ τοῦ Διός. Ζήτησον τὴν βοήθειαν τοῦ θεοῦ Ποσειδῶνος τοῦ πατρός σου». Ταῦτα εἶπον καὶ

ἀνεχώρησαν, ἐγὼ δὲ ηὐχαριστήθην, διότι τοὺς ἐξηπάτησεν ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ὀνόματός μου.

32. Ὁ Ὀδυσσεὺς σῴζεται διὰ πανουργίας.

Ὁ τυφλὸς Πολύφημος στενάζων καὶ βασανιζόμενος ὑπὸ τῶν πόνων ἐζήτει ψηλαφῶν μὲ τρεμούσας χεῖρας νὰ εὕρῃ τὸ στόμιον τοῦ σπηλαίου. Εὑρὼν δὲν τοῦτο ἀφήρεσε τὸν βράχον, ἐκάθισεν εἰς τὴν εἴσοδον καὶ ἐκτείνας τὰς χεῖρας ἤλπιζεν, ὅτι θὰ μᾶς συνελάμβανεν ἐὰν ἠθέλομεν ἐξέλθῃ μετὰ τῶν προβάτων.

Ἀλλ ἐγὼ ἔδεσα ἀνὰ τρεῖς δασυμάλλους κριοὺς μὲ λυγαριάν, ἥτις ἦτο ἐκεῖ, καὶ ὑπὸ τὸν μεσαῖον ἔδενον ἀνὰ ἕνα ἄνδρα. Οὕτως ὁ μεσαῖος κριὸς ἔφερε τὸν σύντροφόν μου, οἱ δὲ ἄλλοι δύο βαδίζοντες ἑκατέρωθεν προεφύλαττον αὐτόν. Ἐγὼ δὲ ἐξέλεξα τὸν πλέον δυσύμαλλον καὶ ἰσχυρὸν κριὸν καὶ βυθισθεὶς ὑπὸ τὴν πυκνόμαλλον κοιλίαν του ἐκρατούμην ἰσχυρῶς διὰ τῶν χειρῶν μου ἀπὸ τὰ πολλὰ ἔρια. Οὕτω μὲ τεθλιμμένην καρδίαν περιεμένομεν τὴν ἡμέραν.

Ὡς δ' ἐφώτισεν ἡ ἡμέρα, τὰ μὲν ἄρρενα ἐξώρμησαν πρὸς βοσκήν, τὰ δὲ θήλεα, ἐπειδὴ δὲν εἶχον ἀμελχθῆ, οἱ δὲ μαστοί των ἦσαν πλήρεις γάλακτος, ἐβέλαζον. Ὁ κύριός των βασανιζόμενος ὑπὸ φοβερῶν πόνων ἐψηλάφα διὰ τῶν χειρῶν τὰ νῶτα τῶν διερχομένων προβάτων καὶ δὲν ὑπώπτευεν ὁ ἀνόητος, ὅτι ὑπὸ τὰ δασύμαλλα στήθη ἦσαν δεδεμένοι οἱ σύντροφοί μου. Ὁ κριὸς δέ, ὅστις ἔφερεν ἐμέ, ἐξῆλθε τελευταῖος, διότι τὸν ἐβάρυνον τὰ ἔριά του καὶ ἐγὼ ὁ πανοῦργος. Τοῦτον ψηλαφήσας ὁ Πολύφημος εἶπεν·

« Ἀγαπητέ μου κριέ, διατί σήμερον ἐξέρχεσαι ἐκ τοῦ σπηλαίου τελευταῖος πάντων ; Σὺ πάντοτε προεπορεύεσο καὶ εἰς τὴν βοσκὴν καὶ εἰς τὸ ὕδωρ καὶ πρῶτος πάντοτε τὴν ἑσπέραν ἐπέστρεφες εἰς τὴν μάνδραν. Σήμερον διατί εἶσαι τελευταῖος ὅλων ; Βεβαίως λυπεῖσαι διὰ τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ κυρίου σου, τὸν

ὁποῖον ἐξώρυξεν ὁ ἄθλιος «Κανεὶς» μὲ τοὺς συντρόφους του, μεθύσας με δι᾽ οἴνου. Ἀλλ᾽ ὅμως δὲν πιστεύω νὰ διαφύγῃ τὸν θάνατον. Ἂν καὶ σὺ ᾐσθάνεσο, ὡς ἐγώ, καὶ ἠδύνασο νὰ μοῦ ὁμιλήσῃς, θὰ μοῦ ἔλεγες ποῦ κρύπτεται ὁ ἄθλιος. Τότε θὰ ἔβλεπες πῶς θὰ ἐσκορπίζετο ὁ ἐγκέφαλός του ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἡ δὲ καρδία μου θὰ ἀνεκουφίζετο ἀπὸ τὰ δεινά, τὰ ὁποῖα μοι ἐπροξένησεν ὁ ἄθλιος». Ταῦτα εἶπε καὶ ἀφῆκε τὸν κριὸν νὰ ἐξέλθῃ.

Ἀφ᾽ οὗ δὲ ἀπεμακρύνθημεν ὀλίγον τοῦ σπηλαίου, ἔλυσα τοὺς συντρόφους μου, ἐλάβομεν τὰ παχέα πρόβατα, ὑπὸ τὰ ὁποῖα ἐσώθημεν, καὶ ὡδηγήσαμεν αὐτὰ εἰς τὸ πλοῖόν μας καὶ τοὺς συντρόφους μας, οἵτινες ἐχάρησαν διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν, ἐθρήνησαν δὲ πολὺ διὰ τὴν ἀπώλειαν τῶν ἄλλων.

33. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἀναχωρεῖ ἐκ τῆς νήσου τοῦ Πολυφήμου.

Μετὰ ταῦτα ἀπεπλεύσαμεν, καὶ ὅτε ἀπεμακρύνθημεν τόσον, ὅσον ν᾽ ἀκούηται ἡ φωνή, ἀπέτεινα πρὸς τὸν Κύκλωπα τοὺς ἑξῆς σαρκαστικοὺς λόγους·

«Κύκλωψ, μάθε ὅτι δὲν ἔφαγες τοὺς συντρόφους ἀνάνδρου ἀνδρός. Ἔπρεπε νὰ τιμωρηθῇς, ὦ ἀνόητε, διὰ τὰς κακάς σου πράξεις, διότι ἄνευ φόβου κατέφαγες τοὺς ξένους τοὺς ἐλθόντας εἰς τὴν οἰκίαν σου.

Ταῦτα εἶπον· οἱ δὲ λόγοι μου ἐδιπλασίασαν τὴν ὀργήν του καὶ ἀποσπάσας μέγαν λίθον ἔκ τινος ὄρους ἔρριψεν αὐτὸν καθ᾽ ἡμῶν. Ὁ λίθος ἔπεσε πρὸ τοῦ πλοίου μας, τὰ δὲ μεγάλα κύματα, ἅτινα ἐσηκώθησαν ὑπὸ τοῦ λίθου, ἔφερον τὸ πλοῖόν μας πλησίον τῆς παραλίας. Ἀλλ᾽ ἐγὼ λαβὼν ἀκόντιον ἐστήριξα αὐτὸ ἐπὶ τῆς παραλίας, καὶ οὕτως ἀπεμάκρυνα τὸ πλοῖον. Ἔπειτα ἐνεθάρρυνα καὶ τοὺς συντρόφους μου καὶ διὰ νεύματος διέταξα αὐτοὺς νὰ κωπηλατῶσι ταχέως, διὰ ν᾽ ἀποφύγωμεν τὸν

ὄλεθρον. Ὅτε τέλος εἴμεθα εἰς διπλασίαν τῆς προτέρας ἀπόστασιν, ἐφώναξα πάλιν πρὸς τὸν Κύκλωπα, ἂν καὶ οἱ σύντροφοί μου μὲ ἠμπόδιζον νὰ ἐρεθίζω ἄγριον ἄνθρωπον, τὰ ἑξῆς·

Κύκλωψ, ἄν σε ἐρωτήσῃ τις περὶ τῆς τυφλώσεώς σου, εἰπὲ ὅτι σε ἐτύφλωσεν ὁ Ὀδυσσεὺς ὁ υἱὸς τοῦ Λαέρτου ἐκ τῆς Ἰθάκης, ὁ πορθητὴς τῶν πόλεων».

Ταῦτα εἶπον, ἐκεῖνος δὲ ἀπεκρίθη στενάζων· «Πάντα ταῦτα μοὶ εἶχε προείπῃ ὁ μεταξὺ τῶν Κυκλώπων γηράσας μάντις Τήλεμος, ὅτι θὰ τυφλωθῶ ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως. Ἀλλ' ἐγὼ περιέμενον νὰ ἴδω ἄνδρα γενναῖον καὶ ῥωμαλέον καὶ οὐχὶ μικρὸν καὶ οὐτιδανὸν ἀνθρωπάριον, τὸ ὁποῖον μὲ ἐτύφλωσεν ἀπατῆσάν με δι' οἴνου. Ἀλλ' ἐλθὲ ἐδῶ, Ὀδυσσεῦ, διὰ νά σοι δώσω δῶρα φιλοξενίας καὶ νὰ παρακαλέσω τὸν πατέρα μου Ποσειδῶνα νά σε ἀποστείλῃ εἰς τὴν πατρίδα σου. Οὗτος, ἂν θέλῃ, θὰ θεραπεύσῃ καὶ τὸν ὀφθαλμόν μου». Ταῦτα ἐκεῖνος εἶπεν· ἐγὼ δὲ ἀπεκρίθην·

«Εἴθε νὰ ἠδυνάμην νά σε φονεύσω, καὶ τότε καὶ ὁ Ποσειδῶν δὲν θὰ ἠδύνατο νά σε θεραπεύσῃ».

Τότε ἐκεῖνος ὑψώσας τὰς χεῖράς του πρὸς τὸν οὐρανὸν εἶπε τὰ ἑξῆς·

«Εἰσάκουσόν μου, ὦ Πόσειδον· ἐὰν ἀληθῶς εἶμαι υἱός σου, δὸς ὅπως ὁ Ὀδυσσεὺς μὴ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του. Ἐὰν δὲ εἶναι πεπρωμένον νὰ ἐπανίδῃ τοὺς φιλτάτους του καὶ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν του, δὸς νὰ ἐπιστρέψῃ βραδέως καὶ ἐλεεινῶς ἐπὶ ξένου πλοίου, ἀφ' οὗ ἀπολέσῃ ὅλους τοὺς συντρόφους του, εἰς δὲ τὸν οἶκόν του νὰ εὕρῃ συμφοράς».

Ἔπειτα σηκώσας λίθον πολὺ μεγαλείτερον τοῦ πρώτου ἔρριψεν αὐτὸν μετὰ μεγάλης δυνάμεως. Νῦν ὅμως ὁ λίθος ἔπεσεν ὄπισθεν τοῦ πλοίου, τὰ δὲ κύματα, ἅτινα ἐσηκώθησαν ἐκ τοῦ λίθου, ὤθησαν τὸ πλοῖόν μας πρὸς τὴν νῆσον, ἔνθα ἦσαν τὰ ἄλλα πλοῖά μας. Ὅτε δ' ἐφθάσαμεν ἐκεῖ, εὕρομεν τοὺς συντρόφους μας κλαίοντας, διότι ἐνόμιζον ὅτι ἀπωλέσθημεν. Ἔπειτα

ἀνειλκύσαμεν τὸ πλοῖόν μας εἰς τὴν ξηρὰν καὶ ἐξηγάγομεν τὰ πρόβατα τοῦ Κύκλωπος, τὰ ὁποῖα ἐμοιράσθημεν. Εἰς ἐμὲ δὲ οἱ ἀνδρεῖοι σύντροφοί μου ἔδωκαν τὸν κριόν, ὅστις με ἔφερεν ἔξω τοῦ σπηλαίου, τὸν ὁποῖον ἐθυσίασα εἰς τὸν Δία, ἀλλ᾽ εἰς μάτην, διότι οὗτος ἐσκέπτετο τὴν καταστροφὴν τῶν πλοίων μου καὶ τῶν ἀγαπητῶν μου συντρόφων. Καθ᾽ ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου ἐτρώγομεν ἡσύχως τὰ ἄφθονα κρέατα καὶ ἐπίνομεν οἶνον. Ὅτε δὲ ἔδυσεν ὁ ἥλιος καὶ ἐπῆλθε τὸ σκότος, τότε ἐξηπλώθημεν καὶ ἐκοιμήθημεν ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τῆς θαλάσσης.

34. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐν τῇ νήσῳ Αἰολίᾳ.

Ὡς δ᾽ ἐφώτισεν ἡ ἡμέρα, ἀπεπλεύσαμεν ἐκεῖθεν λυπούμενοι διὰ τὸν θάνατον τῶν συντρόφων μας καὶ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν νῆ-

21. Οἱ ἄνεμοι τοῦ Αἰόλου.

σον Αἰολίαν. Ἐν αὐτῇ κατῴκει ὁ Αἴολος, τὸν ὁποῖον ὁ Ζεὺς διώρισε φύλακα τῶν ἀνέμων. Ἀφ᾽ οὗ ἐμείναμεν ἐκεῖ ἕνα μῆνα, ἀνεχωρήσαμεν λαβόντες ἀσκόν, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Αἴολος εἶχε πε-

ρικλείση τοὺς ἐναντίους ἀνέμους. Μόνον τὸν Ζέφυρον ἀφῆκε νὰ πνέῃ, διὰ νὰ φέρῃ τὰ πλοῖά μας ἐπὶ τῆς θαλάσσης.

Ἐπὶ ἐννέα ἡμέρας καὶ ἐννέα νύκτας ἐπλέομεν ἀδιακόπως. Κατὰ δὲ τὴν δεκάτην ἡμέραν διεκρίναμεν τὴν γῆν τῆς πατρίδος μας καὶ πυρὰ ἀνημμένα πλησίον τῆς παραλίας. Τότε βεβαρημένον ὑπὸ τοῦ κόπου, διότι δὲν ἀφῆκα οὐδὲ ἐπὶ στιγμὴν τὸ πηδάλιον θέλων νὰ φθάσωμεν τὸ ταχύτερον εἰς τὴν πατρίδα μας, μὲ κατέλαβε γλυκὺς ὕπνος. Ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ οἱ σύντροφοί μου συνωμίλουν περὶ ἐμοῦ νομίζοντες, ὅτι ἔφερον εἰς τὸν οἶκόν μου χρυσὸν καὶ ἄργυρον, δῶρα τοῦ Αἰόλου.

Ἡ περιεργία παρεκίνησεν αὐτοὺς καὶ ἤνοιξαν τὸν ἀσκόν, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀμέσως ἐξώρμησαν ὅλοι οἱ ἄνεμοι. Τότε ἐγένετο φοβερὰ τρικυμία, ἥτις μᾶς συμπαρέσυρε μακρὰν τῆς πατρίδος μας κλαίοντας καὶ μᾶς ἔφερε πάλιν εἰς τὴν νῆσον τοῦ Αἰόλου. Ἀλλὰ τὴν φορὰν ταύτην ὁ Αἴολος ἀπέπεμψεν ἡμᾶς βαθέως στενάζοντας.

---

35. Ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τοὺς Λαιστρυγόνας.

Ἐκεῖθεν ἀπεπλεύσαμεν ἀφεθέντες εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἀνέμων. Καὶ ἐπὶ ἓξ ἡμέρας καὶ ἓξ νύκτας ἐπλέομεν ἀδιακόπως, κατὰ δὲ τὴν ἑβδόμην ἐφθάσαμεν εἰς τὴν πόλιν τῶν Λαιστρυγόνων Τηλέπυλον. Ἀφοῦ δὲ εἰσήλθομεν εἰς τὸν λιμένα, πέριξ τοῦ ὁποίου ὑψοῦνται βράχοι ἀπότομοι, οἱ μὲν ἄλλοι σύντροφοί μου ἔδεσαν τὰ πλοῖα ἐντὸς τοῦ λιμένος, ἐγὼ δὲ ἐκτὸς αὐτοῦ εἰς τὸ ἄκρον. Ἔπειτα ἐκλέξας δύο ἄνδρας διέταξα αὐτοὺς καὶ τὸν κήρυκα νὰ προχωρήσωσιν εἰς τὴν χώραν, διὰ νὰ ἴδωσι τίνες ἄνθρωποι κατῴκουν. Οὗτοι φθάσαντες εἰς τὴν κρήνην Ἀρτακίαν, ἔνθα οἱ κάτοικοι ἐλάμβανον ὕδωρ, ἀπήντησαν τὴν κόρην τοῦ βασιλέως Ἀντιφάτου, ἥτις ἔδειξεν εἰς αὐτοὺς τὰ ἀνάκτορα τοῦ πατρός της, εἰς τὰ ὁποῖα μετέβησαν ἀμέσως.

Ἀλλὰ μόλις εἰσῆλθον ἐτρόμαξαν, διότι εὗρον γυναῖκα ὑψηλὴν ὡς κορυφὴν βουνοῦ. Αὕτη εὐθὺς ἐκάλεσε τὸν σύζυγόν της, ὅστις ἐλθὼν ἥρπασεν ἕνα τῶν συντρόφων μου καὶ κατέφαγε, τῶν ἄλλων δύο καταφυγόντων ταχέως εἰς τὰ πλοῖα. Εὐθὺς τότε ὁ Ἀντιφάτης ἐκάλεσε καὶ τοὺς ἄλλους Λαιστρυγόνας, οἵτινες ὡμοίαζον πρὸς γίγαντας μᾶλλον ἢ πρὸς ἀνθρώπους. Οὗτοι ἔδραμον ταχέως καὶ διὰ μεγάλων λίθων κατασυνέτριψαν τὰ πλοῖα καὶ ἐφόνευσαν τοὺς συντρόφους μου. Ἔπειτα διεπέρασαν αὐτοὺς ὡς ἰχθῦς καὶ τοὺς ἔλαβον ἵνα προετοιμάσωσι τὸ δεῖπνόν των. Ἐν ᾧ δὲ ἐγίνοντο ταῦτα, ἀπέκοψα διὰ τοῦ ξίφους μου τὰ σχοινία τοῦ πλοίου μου καὶ ἐνθαρρύνας τοὺς συντρόφους μου διέταξα αὐτοὺς νὰ κωπηλατήσωσι μετὰ δυνάμεως. Οὗτοι εὐθὺς ὑπήκουσαν καὶ ἐξετέλεσαν τὴν διαταγήν μου, καὶ οὕτως ἀπεμακρύνθημεν τῆς χώρας ταύτης καὶ διεφύγομεν τὸν κίνδυνον μόνον ἡμεῖς, ἐν ᾧ πάντα τὰ ἄλλα πλοῖα μὲ τοὺς ἄνδρας των ἀπωλέσθησαν.

---

36. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐν τῇ νήσῳ Αἰαίᾳ.

Ἔπειτα ἐξηκολουθήσαμεν τὸν πλοῦν μας μὲ τεθλιμμένην καρδίαν διὰ τὴν ἀπώλειαν τῶν συντρόφων μας καὶ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν νῆσον Αἰαίαν, ἔνθα κατῴκει ἡ εὐπλόκαμος θεὰ Κίρκη. Ἀποβάντες εἰς τὴν ξηρὰν ἐκείμεθα δύο ἡμέρας καὶ δύο νύκτας καταβεβλημένοι ὑπὸ τοῦ κόπου καὶ τῆς λύπης. Τὴν τρίτην ἡμέραν ἔλαβον τὸ ξίφος καὶ τὸ δόρυ, ἀπεμακρύνθην τοῦ πλοίου καὶ ἀνέβην ταχέως ἐπὶ ὑψώματός τινος διὰ νὰ ἴδω τὰς ἐργασίας τῶν ἀνθρώπων ἢ ν' ἀκούσω τὰς φωνάς των. Φθάσας εἰς τὴν κορυφήν, ἐστάθην καὶ διέκρινα καπνὸν ἀνυψούμενον ἄνωθεν τῶν ἀνακτόρων τῆς Κίρκης καὶ διὰ μέσου δάσους ἐκ μεγάλων δρυῶν. Τότε ἐσκέφθην νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὸ πλοῖόν μου καὶ νὰ πέμψω τινὰς τῶν συντρόφων μου εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς νήσου,

ἵνα λάβωσι πληροφορίας. Ὅτε δὲ ἐπέστρεφον καὶ ἤμην πλησίον τῆς παραλίας, συνήντησα μεγάλην ἔλαφον, ἥτις στενοχωρηθεῖσα ὑπὸ τοῦ καύσωνος τοῦ ἡλίου κατέβαινεν ἐκ τῶν βοσκῶν τοῦ δάσους, διὰ νὰ πίῃ ὕδωρ εἰς τὸν ποταμόν. Ταύτην ἐφόνευσα διὰ τοῦ δόρατός μου καὶ θέσας ἐπὶ τῶν ὤμων μου ἔφερον εἰς τοὺς συντρόφους μου καὶ εἶπον·

«Ἀγαπητοί μου, ὅσας λύπας καὶ ἂν ἔχωμεν, δὲν θὰ καταβῶμεν εἰς τὸν Ἅδην, πρὶν ἔλθῃ ἡ ὡρισμένη ὑπὸ τῆς μοίρας ἡμέρα. Ἐμπρὸς λοιπόν, τώρα φάγετε καὶ πίετε, ἐν ὅσῳ ἔχομεν εἰς τὰ πλοῖα, καὶ ἂς μὴ σᾶς βασανίζῃ ἡ πεῖνα». Ταῦτα εἶπον, ἐκεῖνοι δὲ ἔλαβον θάρρος καὶ λαβόντες τὴν ἔλαφον προητοίμασαν τὸ δεῖπνόν μας. Ἔπειτα ἐκαθίσαμεν καὶ ἐτρώγομεν καὶ ἐπίνομεν καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, ὅτε ἐκοιμήθημεν ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τῆς θαλάσσης.

---

37. Ἡ Κίρκη καὶ οἱ σύντροφοι τοῦ Ὀδυσσέως.

Ὡς ἐφώτισεν ἡ ἡμέρα, διῄρεσα τοὺς συντρόφους μου εἰς δύο τμήματα καὶ τοῦ μὲν πρώτου ἐτάχθην ἐγὼ ἀρχηγός, τοῦ δὲ δευτέρου ἔταξα τὸν Εὐρύλοχον. Ἔπειτα ἐρρίψαμεν κλῆρον τίς θὰ μεταβῇ εἰς τὴν Κίρκην, καὶ ὁ κλῆρος ἔλαχεν εἰς τὸν Εὐρύλοχον, ὅστις ἀνεχώρησε μὲ τοὺς εἴκοσι καὶ δύο συντρόφους του κλαίοντας, ἡμᾶς δὲ ἀφῆκαν ἐπὶ τῆς παραλίας στενάζοντας. Ὡς δ' ἔφθασαν εἰς τὸ βάθος τῆς κοιλάδος, εὗρον τὰ μεγαλοπρεπῆ ἀνάκτορα τῆς Κίρκης, ἅτινα ἦσαν ᾠκοδομημένα ἐκ λίθων πελεκητῶν. Πέριξ δὲ αὐτῶν ἦσαν λύκοι καὶ λέοντες, τοὺς ὁποίους ἡ Κίρκη διὰ φαρμάκων εἶχε μαγεύσῃ, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ὥρμησαν, ἀλλ' ἐθώπευον κινοῦντες τὰς οὐράς των, ὡς ὁ κύων πέριξ τοῦ κυρίου των. Οἱ σύντροφοί μου, ὡς εἶδον τὰ θηρία ταῦτα, ἐφοβήθησαν καὶ ἐστάθησαν εἰς τὰ πρόθυρα τῶν ἀνακτόρων.

Τότε ἀκούσαντες τὴν θεὰν ὑφαίνουσαν καὶ τραγῳδοῦσαν μὲ γλυκυτάτην φωνὴν ἐφώναξαν νὰ τοὺς ἀνοίξῃ. Ἡ θεά, ἀμέσως ὡς ἤκουσε τὰς φωνάς των, ἐξῆλθε καὶ ἀνοίξασα τὰς πύλας προσεκάλεσεν αὐτοὺς νὰ εἰσέλθωσιν. Οὗτοι πάντες εἰσῆλθον πλὴν τοῦ Εὐρυλόχου, ὅστις ὑπώπτευσε δόλον τινά. Ἔπειτα ἐκάθισεν αὐτοὺς ἡ θεὰ ἐπὶ θρόνων καὶ ἀναμίξασα οἶνον, τυρόν, ἄλευρον καὶ μέλι προσέθηκεν εἰς ταῦτα καὶ τὰ ἀπαίσια φάρμακα καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς νὰ φάγωσιν. Ἀφ᾽ οὗ δ᾽ ἔφαγον καὶ ἔπιον, τότε τοὺς ἤγγισε μὲ τὴν μαγικὴν ῥάβδον καὶ εὐθὺς μετεμορφώθησαν εἰς γρυλλίζοντας χοίρους. Ἔπειτα δὲ τοὺς ἔκλεισεν εἰς στάβλον καὶ τοὺς ἔρριψε βαλάνους καὶ κράνη νὰ φάγωσιν, ὁποῖα τρώγουσιν οἱ χοῖροι.

22. Ἡ Κίρκη μεταμορφοῦσα εἰς χοίρους τοὺς συντρόφους τοῦ Ὀδυσσέως.

Τότε ὁ Εὐρύλοχος, ἀφ᾽ οὗ ἐπὶ πολλὴν ὥραν περιέμεινεν αὐτούς, ἔσπευσεν εἰς τὸ πλοῖον καί μοι ἀνήγγειλε τὰ συμβάντα.

38. Ὁ Ὀδυσσεὺς παρὰ τῇ Κίρκῃ.

Τότε ἐγὼ λαβὼν τὸ τόξον καὶ τὸ ξίφος μου ἀνεχώρησα πορευόμενος πρὸς τὰ ἀνάκτορα τῆς Κίρκης. Ὅτε δὲ διηρχόμην τὸ δάσος καὶ ἐπλησίαζον εἰς τὰ ἀνάκτορα, ὁ Ἑρμῆς μὲ ἐπλησίασε καὶ λαβὼν ἐμὲ ἀπὸ τῆς χειρὸς εἶπε· «Δυστυχῆ, ποῦ πηγαίνεις εἰς ἀγνώστους τόπους : τοὺς συντρόφους σου μετεμόρφωσεν ἡ Κίρκη εἰς χοίρους καὶ τοὺς ἐνέκλεισεν εἰς στάβλους. Ἐὰν μεταβαίνῃς διὰ νὰ τοὺς ἐλευθερώσῃς, νομίζω ὅτι οὔτε σὺ θὰ ἐπιστρέψῃς, ἀλλὰ θὰ μείνῃς ἐκεῖ ὡς ἐκεῖνοι. Ἐγὼ ὅμως θὰ σε προφυλάξω ἀπὸ τὸ πάθημα τοῦτο καὶ θὰ σε σώσω. Λάβε

τὸ φάρμακον τοῦτο, τὸ ὁποῖον θά σε προφυλάξῃ ἀπὸ πάντα κίνδυνον καὶ εἴσελθε ἀφόβως εἰς τὰ ἀνάκτορα τῆς Κίρκης. Δύνασαι νὰ φάγῃς ὅ,τι θά σοι προσφέρῃ ἡ θεά. Ὅταν ὅμως θελήσῃ νά σε κτυπήσῃ διὰ τῆς μαγικῆς ῥάβδου, τότε σὺ νὰ σύρῃς τὸ ξίφος καὶ νὰ ὁρμήσῃς ὡς θέλων νὰ τὴν φονεύσῃς. Αὕτη τότε θὰ φοβηθῇ καὶ θὰ προσπαθήσῃ διὰ γλυκέων λόγων νά σε πείσῃ νὰ θέσῃς τὸ ξίφος σου εἰς τὴν θήκην. Σὺ ὅμως νὰ πράξῃς τοῦτο, μόνον ὅταν σοῦ ὀμόσῃ τὸν μέγαν ὅρκον τῶν θεῶν, ὅτι δὲν θὰ πράξῃ κατὰ σοῦ κακόν».

Ταῦτα εἶπεν ὁ Ἑρμῆς καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὸν Ὄλυμπον· ἐγὼ δὲ μετέβην εἰς τὰ ἀνάκτορα τῆς Κίρκης. Ὡς δὲ ἐφώναξα, ἀμέσως αὕτη ἤνοιξε τὰς πύλας καί με εἰσήγαγεν. Ἔπειτα δέ, ἀφ' οὗ με ἐκάθισεν ἐπὶ ὡραίου θρόνου καὶ ἔθηκεν ὑπὸ τοὺς πόδας μου σκαμνίον, μοὶ ἔδωκεν ἐντὸς χρυσοῦ ποτηρίου τὸ ὀλέθριον ποτὸν καὶ ἠθέλησε νά με κτυπήσῃ διὰ τῆς ῥάβδου εἰποῦσα· «Ὕπαγε τώρα νὰ κατακλιθῇς εἰς τὸν στάβλον μὲ τοὺς συντρόφους σου». Τότε ἐγὼ ἔσυρα τὸ ξίφος μου καὶ ὥρμησα κατ' αὐτῆς ὡς θέλων νὰ τὴν φονεύσω. Αὕτη δὲ ἐφώναξε δυνατὰ καὶ πεσοῦσα εἰς τοὺς πόδας μου εἶπε κλαίουσα τὰ ἑξῆς·

«Τίς εἶσαι καὶ πόθεν ἔρχεσαι; Θαυμάζω διότι εἰς σὲ πρῶτον τὰ φάρμακά μου δὲν φέρουσι τὸ σύνηθες ἀποτέλεσμα. Βεβαίως θὰ εἶσαι ὁ Ὀδυσσεύς, περὶ τοῦ ὁποίου μοι εἶπεν ὁ Ἑρμῆς, ὅτι θὰ ἔλθῃς εἰς τὴν νῆσόν μου ἐπιστρέφων ἐκ τῆς Τροίας. Ἀλλὰ θέσον τὸ ξίφος σου εἰς τὴν θήκην καὶ ἐλθὲ νὰ εὐφρανθῇς». Πρὸς αὐτὴν ἐγὼ ἀπεκρίθην· «Ὦ Κίρκη, πῶς δύναμαι νὰ χαίρω καὶ νὰ ἔχω πίστιν πρὸς σέ, ἥτις μετέβαλες τοὺς συντρόφους μου εἰς χοίρους καὶ ἐμὲ τὸν ἴδιον σκέπτεσαι νὰ κακοποιήσῃς; Τότε θὰ πιστεύσω εἰς σέ, ὅταν μοῦ ὀμόσῃς τὸν μέγαν ὅρκον, ὅτι οὐδὲν κακὸν κατ' ἐμοῦ σκέπτεσαι».

Ταῦτα εἶπον, ἐκείνη δὲ ὤμοσε τὸν μέγαν ὅρκον. Ἔπειτα δὲ διέταξε τὰς ὑπηρετρίας καὶ παρέθηκαν τράπεζαν. Ἐγὼ ὅμως

δὲν εἶχον ὄρεξιν νὰ φάγω, ἀλλ᾽ ἔμεινα ἀκίνητος σκεπτόμενος. Ἡ Κίρκη παρατηρήσασα τοῦτο εἶπε· Διατί, Ὀδυσσεῦ, μένεις ἀκίνητος καὶ ἄφωνος; Διατί δὲν ἐγγίζεις τὰ φαγητά; μήπως φοβεῖσαι δόλον τινά; Δὲν πρέπει νὰ φοβῆσαι τοιοῦτόν τι, ἀφ᾽ οὗ σοι ὤμοσα τὸν μέγιστον ὅρκον μου». Τότε ἐγὼ ἀπεκρίθην· «Ὦ Κίρκη, τίς φρόνιμος ἄνθρωπος δύναται νὰ τρώγῃ καὶ νὰ πίνῃ πρὶν ἐλευθερώσῃ τοὺς συντρόφους του; Ἐὰν θέλῃς νὰ φάγω καὶ νὰ πίω, ἐλευθέρωσον αὐτοὺς καὶ ὁδήγησον ἐδῶ διὰ νὰ τοὺς ἴδω μὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου»

Ταῦτα εἶπον· ἡ δὲ Κίρκη λαβοῦσα τὴν ῥάβδον μετέβη εἰς τοὺς στάβλους καὶ ἐξήγαγε τοὺς συντρόφους μου ὁμοιάζοντας μὲ χοίρους. Οὗτοι ἐστάθησαν ἐνώπιόν μου, ἡ δὲ θεὰ ἤλειψεν ἕκαστον διὰ διαφόρου φαρμάκου καὶ ἔπεσαν αἱ τρίχες καὶ ἐγένοντο ὡραιότεροι καὶ μεγαλείτεροι παρὰ πρότερον. Ὅλοι δέ με ἀνεγνώρισαν καὶ σφίγγοντες τὰς χεῖράς μου ἔκλαιον ὑπὸ χαρᾶς. Ἔπειτα ἐκάλεσα καὶ τοὺς λοιποὺς συντρόφους μου ἐκ τοῦ πλοίου, οἵτινες ἐλθόντες εἰς τὰ ἀνάκτορα ἔκλαιον ὑπὸ χαρᾶς.

Τότε ἡ Κίρκη ἦλθε πρὸς ἐμὲ καὶ εἶπεν· «Υἱὲ τοῦ Λαέρτου, πολυμήχανε Ὀδυσσεῦ, παύσατε πλέον τοὺς θρήνους. Γνωρίζω τὰς ταλαιπωρίας, τὰς ὁποίας ὑπεφέρατε καὶ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ εἰς τὴν ξηράν. Ἀλλὰ τώρα τρώγετε καὶ πίνετε ἕως ὅτου ἀνακτήσητε τὰς ἀπολεσθείσας ἐκ τῶν κακουχιῶν δυνάμεις σας». Οἱ λόγοι οὗτοι ηὐχαρίστησαν ἡμᾶς καὶ ἐμείναμεν ἐκεῖ ἐπὶ ἓν ἔτος τρώγοντες καὶ πίνοντες. Ὅτε δὲ ἤρχισε τὸ δεύτερον ἔτος, οἱ σύντροφοί μου μὲ παρεκάλεσαν νὰ ἀναχωρήσωμεν εἰς τὴν πατρίδα μας. Τότε ἐγὼ ἐλθὼν εἰς τὴν θεὰν εἶπον· «Ὦ Κίρκη, καιρὸς εἶναι πλέον νὰ ἀποστείλῃς ἡμᾶς εἰς τὴν πατρίδα μας. Ἡ ψυχὴ ἐμοῦ καὶ τῶν συντρόφων μου, οἵτινες κλαίουσιν, ὅταν δὲν εἶσαι παροῦσα, περιμένει τοῦτο ἀνυπομόνως».

Αὕτη δέ μοι ἀπεκρίθη· «Πολυμήχανε Ὀδυσσεῦ, καὶ ἐγὼ δὲν ἐπιθυμῶ νὰ μείνητε περισσότερον εἰς τὴν οἰκίαν μου ἀκουσίως.

Ἀλλὰ πρὶν ἀναχωρήσητε εἰς τὴν πατρίδα σας, πρέπει νὰ καταβῆτε εἰς τὸν Ἅδην ἵνα συμβουλευθῆτε περὶ τῆς ἐπιστροφῆς σας τὴν ψυχὴν τοῦ Θηβαίου μάντεως Τειρεσίου, εἰς τὸν ὁποῖον ἡ Περσεφόνη ἔδωκε τὸ χάρισμα νὰ διατηρῇ τὸν νοῦν του καὶ μετὰ θάνατον, ἐν ᾧ αἱ ψυχαὶ τῶν ἄλλων περιφέρονται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ὡς σκιαί».

Ὡς ἤκουσα ταῦτα ἀπηλπίσθην, ἤρχισα νὰ κλαίω καὶ δὲν ἤθελον νὰ ζῶ καὶ νὰ βλέπω τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, εἶπον δὲ εἰς τὴν θεάν· «Ὦ Κίρκη, τίς θά με ὁδηγήσῃ εἰς τὸν Ἅδην, ἀφ' οὗ οὐδεὶς μέχρι τοῦδε ζῶν μετέβη ἐκεῖ μὲ πλοῖον;».

Εὐθὺς δὲ αὕτη μοι ἀπήντησεν·

«Ὀδυσσεῦ, μὴ φροντίζῃς περὶ ὁδηγοῦ, διότι ὁ βορρᾶς, ὡς θὰ καθίσῃς εἰς τὸ πλοῖόν σου, θὰ φέρῃ αὐτὸ εἰς τὸ ἄκρον τοῦ Ὠκεανοῦ. Ὡς δὲ φθάσῃς ἐκεῖ, νὰ ἀράξῃς τὸ πλοῖόν σου καὶ νὰ πορευθῇς εἰς τὸ μέρος, ἔνθα ἑνοῦνται οἱ ποταμοὶ Πυριφλεγέθων καὶ Κωκυτός. Ἐκεῖ νὰ σκάψῃς λάκκον ἑνὸς πήχεως τὸ πλάτος καὶ τὸ μῆκος καὶ νὰ κάμῃς σπονδὰς εἰς ὅλους τοὺς νεκροὺς χύνων γάλα, μέλι, οἶνον καὶ ὕδωρ. Ἔπειτα νὰ ἐπικαλεσθῇς τὴν βοήθειαν τῶν θεῶν τοῦ Ἅδου καὶ νὰ ὑποσχεθῇς εἰς ὅλους τοὺς νεκρούς, ὅτι ἐπανερχόμενος εἰς τὴν Ἰθάκην θὰ θυσιάσῃς τὴν ἀρίστην στεῖραν ἀγελάδα, εἰς δὲ τὸν Τειρεσίαν ἰδιαιτέρως μέλανα κριόν. Μετὰ ταῦτα ἀφ' οὗ θυσιάσῃς δύο πρόβατα, τὸ μὲν ἄρρεν, τὸ δὲ θῆλυ, νὰ δώσῃς αὐτὰ εἰς τοὺς συντρόφους σου, οἵτινες νὰ τὰ ἐκδάρωσι, νὰ τὰ καύσωσι καὶ νὰ παρακαλέσωσι τοὺς θεοὺς καὶ πρὸ πάντων τὸν Πλούτωνα καὶ τὴν Περσεφόνην. Εὐθὺς τότε θὰ ἔλθωσιν αἱ ψυχαὶ τῶν νεκρῶν νὰ πίωσιν αἷμα. Σὺ ὅμως νὰ σύρῃς τὸ ξίφος καὶ νὰ ἐμποδίζῃς αὐτὰς μέχρις οὗ ἔλθῃ ἡ ψυχὴ τοῦ Τειρεσίου καὶ πίῃ. Τότε αὕτη θά σου ὑποδείξῃ τὴν ὁδὸν καὶ τὸ μῆκος τοῦ ταξειδίου σου καὶ τὸν τρόπον, καθ' ὃν θὰ διαπλεύσῃς τὴν θάλασσαν.

Ἐν ᾧ ἔλεγε ταῦτα ἡ θεά, ἤρχισε νὰ φωτίζῃ ἡ ἡμέρα. Τότε

ἐγὼ μεταβὰς ἐξύπνισα τοὺς συντρόφους μου καὶ διέταξα αὐτοὺς νὰ ἑτοιμασθῶσι πρὸς ἀναχώρησιν. Ὅτε δὲ μετεβαίνομεν ἐκ τῶν ἀνακτόρων εἰς τὸ πλοῖόν μας, εἶπον εἰς αὐτοὺς ὅ, τι μοι διηγήθη ἡ θεά. Οὗτοι ἀκούσαντες ταῦτα ἤρχισαν νὰ κλαίωσι καὶ νὰ ὀδύρωνται καὶ νὰ μαδῶσι τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς των, ἀλλ' ἀνωφελῶς. Ὅτε δὲ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν παραλίαν μὲ τεθλιμμένην καρδίαν καὶ κλαίοντες, εὕρομεν εἰς τὸ πλοῖον δύο πρόβατα, τὸ μὲν ἄρρεν, τὸ δὲ θῆλυ καὶ μέλαν τὸ χρῶμα, τὰ ὁποῖα ἐλθοῦσα κρυφίως ἡ Κίρκη ἔδεσεν ἐκεῖ.

39. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐν τῷ Ἅδῃ. Συνομιλία αὐτοῦ μετὰ τοῦ Τειρεσίου.

Ἀφ' οὗ ἡτοιμάσθημεν ἐπέβημεν τοῦ πλοίου καὶ πλέοντες μὲ οὔριον ἄνεμον ἐφθάσαμεν ταχέως εἰς τὸ ὑπὸ τῆς θεᾶς ὑποδειχθὲν μέρος. Εὐθὺς τότε ἐξετέλεσα πάντα, ὅσα με διέταξεν ἡ Κίρκη. Μόλις δὲ εἰσέρρευσε τὸ μέλαν αἷμα εἰς τὸν λάκκον, ἦλθον ἀναρρίθμητοι ψυχαὶ νὰ πίωσιν αἷμα, ἐγὼ ὅμως ἠμπόδιζον αὐτὰς διὰ τοῦ ξίφους μου μέχρι οὗ ἔλθῃ ἡ ψυχὴ τοῦ Τειρεσίου. Ὅτε δὲ ἦλθεν αὕτη κρατοῦσα χρυσοῦν σκῆπτρον, μὲ ἀνεγνώρισε καὶ εἶπε· «Διατί, δυστυχῆ, ἀφῆκες τὸ φῶς τοῦ ἡλίου καὶ ἦλθες ἐδῶ, ἵνα ἴδῃς τοὺς νεκροὺς καὶ τὸν θλιβερὸν τοῦτον τόπον; Μακρύνθητι ἀπὸ τὸν λάκκον, ἀπόσυρον τὸ ξίφος σου καὶ ἄφησόν με νὰ πίω αἷμα, διὰ νὰ σοῦ εἴπω ἀληθῆ πράγματα».

Ταῦτα εἶπεν, ἐγὼ δὲ ἔπραξα ὡς διέταξεν. Ἀφ' οὗ δὲ ἔπιεν αἷμα, μοὶ εἶπεν· « Ἐπιθυμεῖς νὰ ἐπιστρέψῃς εἰς τὴν πατρίδα σου, Ἀλλ' ὁ Ποσειδῶν δυσκόλως θά σοι ἐπιτρέψῃ τοῦτο, διότι ἐτύφλωσας τὸν υἱόν του Πολύφημον. Ἀλλα καὶ πάλιν ἴσως σωθῆτε, ἂν δὲν βλάψητε τὰς βοῦς καὶ τὰ πρόβατα τοῦ Ἡλίου, ὅταν φθάσητε εἰς τὴν νῆσον Τρινακρίαν. Ἐὰν ὅμως βλάψητε ταῦτα, τότε σοι προλέγω, ὅτι οἱ σύντροφοί σου καὶ τὸ πλοῖόν

σου θὰ καταστραφῶσι, σὺ δέ, ἂν σωθῇς, θὰ ἐπιστρέψῃς ἐπὶ ξένου πλοίου βραδέως καὶ ἀφ᾽ οὗ πάθῃς πολλὰς συμφοράς. Εἰς δὲ τὸν οἶκόν σου θὰ εὕρῃς καὶ ἄλλας συμφοράς, ἀνθρώπους ἀλαζόνας, οἵτινες κατατρώγουσι τὴν περιουσίαν σου καὶ ζητοῦσι τὴν ἐνάρετον σύζυγόν σου εἰς γάμον. Ἐκείνους ἐπανελθὼν θὰ φονεύσῃς διὰ δόλου ἢ διὰ πάλης διὰ τὰς κακάς των πράξεις. Ἔπειτα θ᾽ ἀποθάνῃς θάνατον ἥσυχον μακρὰν τῆς θαλάσσης, ἀφ᾽ οὗ φθάσῃς εἰς βαθὺ καὶ εὐτυχὲς γῆρας. Ταῦτα, τὰ ὁποῖα σοὶ λέγω, εἶναι ἀληθῆ καὶ θὰ γείνωσιν ἀφεύκτως».

40. Ὁ Ὀδυσσεὺς συνδιαλέγεται μετὰ τῆς ψυχῆς τῆς μητρός του.

Ἀφ᾽ οὗ ἀπῆλθεν ἡ ψυχὴ τοῦ Τειρεσίου, ἦλθεν ἡ ψυχὴ τῆς μητρός μου, ἥτις, ἀφ᾽ οὗ ἔπιεν αἷμα, μὲ ἀνεγνώρισε καὶ εἶπεν· «Υἱέ μου, πῶς ἦλθες ἐνταῦθα ζῶν; Μήπως ἔφθασες ἐνταῦθα περιπλανηθεὶς κατὰ τὴν ἐκ τῆς Τροίας ἐπιστροφήν σου; Δὲν μετέβης ἀκόμη εἰς τὴν Ἰθάκην οὔτε εἶδες τὴν γυναῖκά σου;».

Πρὸς ταύτην ἐγὼ ἀπεκρίθην· «Μῆτέρ μου, κατῆλθον ἐδῶ, ἵνα ἐρωτήσω τὴν ψυχὴν τοῦ Τειρεσίου περὶ τῆς ἐπιστροφῆς μου, διότι ἀκόμη δὲν ἐπλησίασα εἰς ἑλληνικὴν γῆν, ἀλλὰ περιπλανῶμαι εἰς τὴν θάλασσαν ὑποφέρων πολλὰ δεινά. Ἀλλ᾽ εἰπέ μοι πῶς ἀπέθανες; Ὑπέφερες ἀπὸ χρονίαν ἀσθένειαν ἢ αἰφνιδίως ἀπέθανες; Εἰπέ μοι περὶ τοῦ πατρός μου καὶ τοῦ υἱοῦ μου. Ἔχουσιν ἀκόμη οὗτοι τὴν βασιλείαν ἢ ξένος τις κατέλαβεν αὐτήν; Ἡ Πηνελόπη μένει πλησίον τοῦ υἱοῦ της; φυλάττει πιστῶς τὰ πλούτη μου ἢ ὑπανδρεύθη ἄλλον;».

Ταῦτα εἶπον, ἐκείνη δέ μοι ἀπεκρίθη· «Τέκνον μου, ἡ Πηνελόπη μένει εἰς τὰ ἀνάκτορα κλαίουσα νύκτα καὶ ἡμέραν. Τὴν βασιλείαν οὐδεὶς ἔλαβεν, ἀλλ᾽ ὁ Τηλέμαχος νέμεται τὰ βασι-

λικὰ κτήματα ἡσύχως καὶ κάθηται εἰς τὰ δημόσια συμπόσια, εἰς τὰ ὁποῖα οἱ πολῖται τὸν προσκαλοῦσιν. Ὁ δὲ πατήρ σου μένει εἰς τὴν ἐξοχὴν καὶ δὲν καταβαίνει ποτὲ εἰς τὴν πόλιν, λυπούμενος διὰ τὴν ἀπουσίαν του, ἥτις ταχέως θὰ φέρῃ αὐτὸν ἐδῶ, ὡς ἔφερε καὶ ἐμέ».

Οὕτως ὡμίλησεν ἡ μήτηρ μου, ἐγὼ δὲ συγκινηθεὶς πολύ, προσεπάθησα τρὶς νὰ ἐναγκαλισθῶ αὐτήν, ἀλλὰ δὲν κατώρθωσα. Τότε τῆς εἶπον· Μῆτέρ μου, διατί δὲν μένεις ἀκίνητος, ὅταν ζητῶ νά σε ἐναγκαλισθῶ, ἵνα κλαύσωμεν καὶ ἀνακουφίσωμεν τὴν λύπην μας; Μήπως εἶσαι φάντασμα ἀποσταλὲν ὑπὸ τῆς Περσεφόνης, διὰ νά με κάμῃ νὰ κλαίω περισσότερον καὶ νὰ στενάζω;». Ταῦτα εἶπον, εὐθὺς δὲ ἡ μήτηρ μου ἀπεκρίθη· «Φεῦ, υἱέ μου, δυστυχέστατε ὅλων τῶν ἀνθρώπων! Ἡ Περσεφόνη δέν σε ἀπατᾷ, ἀλλὰ τοιαύτη εἶναι ἡ μοῖρα τῶν ἀνθρώπων, ὅταν ἀποθάνωσιν. Ὅταν ἡ ψυχὴ ἐκλείψῃ, τὰ νεῦρα δὲν ὑποστηρίζουσι πλέον οὔτε τὰ ὀστᾶ οὔτε τὰς σάρκας, ἡ δὲ ψυχὴ πετᾷ ὡς ὄνειρον. Ἀλλὰ σὺ σπεῦσον νὰ ἐπανίδῃς τὸ φῶς». Ταῦτα εἶπε καὶ ἐγένετο ἄφαντος.

---

41. Ὁ Ὀδυσσεὺς συνδιαλέγεται μὲ ἄλλας ψυχάς.

Ἀφ᾽ οὗ ἀπεμακρύνθη ἡ ψυχὴ τῆς μητρός μου, εἶδον τὰς ψυχὰς πολλῶν ἄλλων γυναικῶν. Ἔπειτα εἶδον τὴν ψυχὴν τοῦ Ἀγαμέμνονος, τὸν ὁποῖον ἐφόνευσεν ὁ κακὸς Αἴγισθος συνεργούσης καὶ τῆς κακῆς Κλυταιμνήστρας. Ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀγαμέμνονος μὲ ἠρώτησε περὶ τοῦ υἱοῦ του Ὀρέστου ἂν ζῇ ἢ ἀπέθανεν, ἀλλ᾽ ἐγὼ ἀπήντησα αὐτῷ, ὅτι οὐδὲν γνωρίζω, καὶ ὅτι δὲν εἶναι καλὸν νὰ εἴπω τι εἰς αὐτὸν περὶ πραγμάτων ἀγνώστων μοι. Ἔπειτα εἶδον τὴν ψυχὴν τοῦ Ἀχιλλέως, ἥτις με ἠρώτησε περὶ τοῦ υἱοῦ του Νεοπτολέμου. Ὡς δὲ ἐγὼ ἀπήντησα, ὅτι ὁ υἱός του ἔδειξε σοφίαν καὶ μεγίστην ἀνδρείαν, ὅτε εἴμεθα

23. Ὁμιλία τοῦ Ὀδυσσέως μετὰ τῶν ψυχῶν ἐν τῷ Ἅδῃ.

ἐν τῷ ξυλίνῳ ἵππῳ, ὁπότε ὄχι μόνον δὲν ὠχρίασεν ἐκ φόβου, ὡς οἱ ἄλλοι, ἀλλ' ἤθελε νὰ ἐξέλθῃ καὶ ἐπιπέσῃ κατὰ τῶν Τρώων, ἐπέστρεψεν αὕτη εἰς τὸν πλήρη ἀσφοδέλων λειμῶνα, χαίρουσα. Ἔπειτα ἦλθον καὶ ἄλλαι ψυχαὶ καὶ ἑκάστη μοι διηγεῖτο τὰς θλίψεις της. Μόνη ἡ ψυχὴ τοῦ Αἴαντος, τοῦ υἱοῦ τοῦ Τελαμῶνος, δέν με ἐπλησίασεν, ἂν καὶ ὡμίλησα αὐτῇ, διότι ἦτο ἀκόμη ὠργισμένη διὰ τὴν νίκην, τὴν ὁποίαν ἐνίκησα πλησίον τῶν πλοίων καὶ ἔλαβον ὡς βραβεῖον τὰ ὅπλα τοῦ Ἀχιλλέως. Εἴθε νὰ μὴ ἐκέρδιζον τὴν νίκην ἐκείνην, ἥτις ἔγεινεν αἰτία νὰ καταβῇ εἰς τὸν τάφον ὁ ἥρως οὗτος, ὅστις ἦτο ὁ ἀνδρειότατος καὶ ὡραιότατος τῶν Ἑλλήνων μετὰ τὸν Ἀχιλλέα. Μετὰ ταῦτα εἶδον τὸν Μίνωα, τὸν βασιλέα τῆς Κρήτης, ὅστις κρατῶν χρυσοῦν σκῆπτρον ἐδίκαζε τοὺς νεκρούς. Μετ' αὐτὸν εἶδον τὸν Τάνταλον, ὅστις ἐβασανίζετο ὑπὸ δίψης καὶ ὑπέφερε φοβερὰς βασάνους. Οὗτος ἦτο βεβυθισμένος μέχρι τοῦ λαιμοῦ ἐντὸς λίμνης, τῆς ὁποίας τὰ ὕδατα ἐχάνοντο ὁσάκις ἔκυπτε νὰ πίῃ. Μετ' αὐτὸν εἶδον τὸν Σίσυφον, ὅστις ἐκράτει τεράστιον λίθον καὶ ὤθει αὐτὸν μὲ ὅλας τὰς δυνάμεις του μέχρι τῆς κορυφῆς ὄρους. Ἀλλὰ μόλις ἔφθανεν εἰς τὴν κορυφήν, ὁ λίθος ἐστρέφετο πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ ἐκυλίετο πάλιν εἰς τὴν πεδιάδα. Τότε ὁ Σίσυφος ἤρχιζε πάλιν νὰ ὠθῇ τὸν λίθον, ἱδρὼς δὲ ἔρρεεν ἐκ τοῦ σώματός του καὶ κονιορτὸς ὑψοῦτο ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς του. Τέλος ἦλθε πλῆθος ψυχῶν μὲ πολὺν θόρυβον, ἐγὼ δὲ φοβηθεὶς ἔδραμον εἰς τὸ πλοῖον καὶ διέταξα τοὺς συντρόφους μου νὰ εἰσέλθωσιν εἰς αὐτὸ καὶ νὰ λύσωσι τὰ σχοινία. Οὗτοι δὲ εὐθὺς ὑπήκουσαν, καὶ κωπηλατοῦντες ἐξήλθομεν πάλιν εἰς τὸν ὠκεανόν, ὅτε οὔριος ἄνεμος μᾶς ἔφερε πρὸς τὴν νῆσον τῆς Κίρκης.

42. Ἐπάνοδος Ὀδυσσέως εἰς τὴν νῆσον τῆς Κίρκης.

Ἀφ' οὗ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν νῆσον τῆς Κίρκης, ἐσύρομεν τὸ πλοῖον ἐπὶ τῆς ἄμμου καὶ ἐξελθόντες ἐκοιμήθημεν ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τῆς θαλάσσης. Ὡς δὲ ἐξημέρωσεν, ἦλθεν ἡ Κίρκη πρὸς ἡμᾶς, ἀκολουθουμένη ὑπὸ τῶν ὑπηρετριῶν της, αἵτινες ἔφερον ἄρτον, ἄφθονα κρέατα καὶ ἐρυθρὸν οἶνον. Σταθεῖσα δὲ ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν εἶπε τὰ ἑξῆς· «Ἀτρόμητοι, οἵτινες κατέβητε ζῶντες εἰς τὸν Ἅδην. Οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι ἀποθνήσκουσιν ἅπαξ, σεῖς ὅμως θὰ ἀποθάνητε δίς. Ἀλλὰ τώρα ἔλθετε νὰ φάγητε καὶ νὰ πίητε, διότι αὔριον θὰ ἀποπλεύσητε, ἐγὼ δὲ θὰ σᾶς δείξω τὴν ὁδὸν καὶ θὰ σᾶς συμβουλεύσω τί νὰ πράξητε, ἵνα μὴ πάθητε κακόν τι».

Οὕτως εἶπεν· ἡμεῖς δὲ ἐκαθήμεθα τρώγοντες καὶ πίνοντες μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Ὡς δὲ ἐπῆλθε τὸ σκότος, οἱ μὲν σύντροφοί μου ἐκοιμήθησαν πλησίον τοῦ πλοίου, ἐμὲ δὲ λαβοῦσα ἡ Κίρκη ἐκ τῆς χειρὸς ὡδήγησε μακρὰν τῶν συντρόφων μου καί με ἠρώτησε περὶ τοῦ ταξειδίου μου εἰς τὸν Ἅδην. Ἐγὼ δὲ διηγήθην τὰ πάντα, χωρὶς νὰ παραλείψω τι. Τότε ἡ σεβασμία θεὰ μοὶ εἶπεν. «Ὀδυσσεῦ, ὅλα καλῶς ἕως τώρα ἐτελείωσαν. Πρόσεχε ὅμως εἰς αὐτό, τὸ ὁποῖον θά σοι εἴπω. Πλέων ἐντεῦθεν, πρῶτον μὲν θὰ συναντήσῃς τὰς Σειρῆνας, αἵτινες διὰ τῆς γλυκείας των φωνῆς μαγεύουσι πάντας τοὺς ἀνθρώπους, οἵτινες ἤθελον τὰς πλησιάσῃ. Ἀλλοίμονον δὲ εἰς ἐκεῖνον, ὅστις ἀνοήτως πλησιάσῃ διὰ νὰ ἀκούσῃ τὴν φωνήν των. Οὗτος δὲν θέλει πλέον ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του οὔτε θὰ ἴδῃ τὴν σύζυγόν του καὶ τὰ τέκνα του, διότι μαγεύεται ὑπὸ τοῦ ᾄσματος τῶν Σειρήνων. Σύ, ἂν θέλῃς νὰ τὰς ἀκούσῃς, νὰ φράξῃς τὰ ὦτα τῶν συντρόφων σου διὰ κηροῦ, ἀφ' οὗ προηγουμένως τοὺς διατάξῃς νά σε δέσωσιν ἰσχυρῶς εἰς τὸν ἱστόν. Ἔπειτα, ἐὰν τοὺς παρακαλέσῃς ἢ τοὺς διατάξῃς νά σε λύσωσιν, αὐταὶ νά σε δένωσι μὲ περισσότερα δεσμά.

«Μετὰ ταῦτα θὰ φθάσῃς εἰς τὸν πορθμὸν τῆς Σκύλλης καὶ τῆς Χαρύβδεως. Ἑκατέρωθεν τοῦ πορθμοῦ ὑψοῦνται βράχοι ὑψηλοὶ καὶ ἀπόκρημνοι, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ εἷς φθάνει μέχρι τοῦ οὐρανοῦ, ἔχει ὀξεῖαν τὴν κορυφὴν καὶ εἶναι κεκαλυμμένος πάντοτε ὑπὸ νεφέλης. Εἰς τὸν βράχον τοῦτον δὲν δύναται νὰ ἀναβῇ ἄνθρωπος καὶ ἂν ἔχῃ εἴκοσι πόδας καὶ εἴκοσι χεῖρας. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τοῦ βράχου τούτου ὑπάρχει σπήλαιον, ἐν τῷ ὁποίῳ κατοικεῖ ἡ Σκύλλα, φοβερὸν τέρας, ἔχον δώδεκα πόδας καὶ ἓξ κεφαλάς. Εἰς ἑκάστην κεφαλὴν ἔχει τρεῖς σειρὰς πυκνῶν ὀδόντων, διὰ τῶν ὁποίων κατατρώγει δελφῖνας, θαλασσίους κύνας, καὶ ὅ,τι ἄλλο δυνηθῇ νὰ συλλάβῃ. Οὐδέποτε διῆλθεν ἐκεῖθεν πλοῖον ἀβλαβές, διότι δι' ἑκάστης κεφαλῆς ἁρπάζει ἀνὰ ἕνα ἄνδρα.

«Ὁ ἄλλος βράχος εἶναι χαμηλότερος, ἀλλ' ἐπικινδυνότερος. Ἐπ' αὐτοῦ ὑπάρχει ἀγρία συκῆ, ὑπὸ τὰ φύλλα τῆς ὁποίας ἐνέδρεύει ἡ Χάρυβδις, ἥτις τρὶς τῆς ἡμέρας ἀπορροφᾷ τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης καὶ τρεῖς τὸ ἐξεμεῖ μετὰ φοβεροῦ κρότου. Ἐὰν τύχῃς ἐκεῖ κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, καθ' ἣν ἀπορροφᾷ τὸ ὕδωρ, τότε οὔτε ὁ Ποσειδῶν θὰ δυνηθῇ νά σε σώσῃ ἐκ τοῦ βεβαίου θανάτου. Προτιμότερον λοιπὸν εἶναι νὰ διέλθῃς πλησίον τῆς Σκύλλης καὶ νὰ θρηνήσῃς διὰ τὴν ἀπώλειαν ἓξ συντρόφων παρὰ νὰ ἀπολεσθῆτε ὅλοι συγχρόνως.

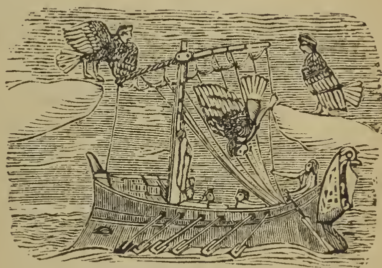
«Μετὰ ταῦτα θὰ φθάσητε εἰς τὴν νῆσον Τρινακρίαν, ἔνθα βόσκουσιν αἱ ἀγελάδες καὶ τὰ παχέα πρόβατα τοῦ Ἡλίου, τὰς ὁποίας ποιμαίνουσιν ἡ Φαέθουσα καὶ ἡ Λαμπετία, κόραι τοῦ Ἡλίου. Προσέξατε μὴ βλάψητε κανὲν τῶν ζῴων τούτων, διότι σοι προλέγω, ὅτι θὰ καταστραφῶσιν οἱ σύντροφοί σου καὶ τὸ πλοῖόν σου. Ἐὰν δὲ σὺ σωθῇς, θὰ ἐπιστρέψῃς βραδέως καὶ μετὰ πολλὰς ταλαιπωρίας εἰς τὴν πατρίδα σου».

Ταῦτα εἶχεν εἴπῃ ἡ θεά, ὁπότε ἐφώτισεν ἡ ἡμέρα. Τότε ἡ μὲν Κίρκη μετέβη εἰς τὰ ἀνάκτορά της, ἐγὼ δὲ εἰς τὸ πλοῖον καὶ διέταξα τοὺς συντρόφους μου νὰ ἑτοιμασθῶσι πρὸς ἀπόπλουν.

43. Ἀπόπλους τοῦ Ὀδυσσέως ἐκ τῆς νήσου τῆς Κίρκης

Ἀφ' οὗ ἀνεχωρήσαμεν, εἶπον εἰς τοὺς συντρόφους μου ὅσα περὶ τῶν Σειρήνων μοι διηγήθη ἡ θεά. Ἔπειτα ἔφραξα καλῶς τὰ ὦτά των καὶ διέταξα αὐτοὺς νά με δέσωσιν εἰς τὸν ἱστόν. Ὅτε δὲ ἐπλησιάσαμεν τόσον, ὅσον ἀκούεται ἡ φωνή, ἤρχισαν αἱ Σειρῆνες νὰ τραγῳδῶσι μὲ μελῳδικὴν φωνὴν τὰ ἑξῆς·

«Ἐλθὲ πρὸς ἡμᾶς, ἔνδοξε Ὀδυσσεῦ, καύχημα τῶν Ἑλλήνων, διὰ νὰ ἀκούσῃς τὴν φωνήν μας, διότι οὐδεὶς μέχρι τοῦδε διῆλθε χωρὶς νά μᾶς ἀκούσῃ. Ἐλθέ· θὰ σοῦ εἴπωμεν ὅλα, ὅσα ὑπέφερον ἐν Τροίᾳ, οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Τρῶες, διότι ἡμεῖς γνωρίζομεν ὅλα, ὅσα συμβαίνουσιν ἐπὶ τῆς γῆς».

24 Αἱ Σειρῆνες.

Ταῦτα ἐκεῖναι ἤρχισαν νὰ ᾄδωσι μελῳδικῶς, ἐγὼ δὲ εὐχαριστηθεὶς διέταξα τοὺς συντρόφους μου νά με λύσωσιν. ἐκεῖνοι ὅμως με ἔδεσαν διὰ περισσοτέρων δεσμῶν καί με ἔσφιγγον περισσότερον μέχρις ὅτου ἀπεμακρύνθημεν. Ὅτε δὲ δὲν ἤκουον πλέον τὰς φωνὰς τῶν Σειρήνων, τότε μὲ ἔλυσαν καὶ ἀφήρεσαν ἐκ τῶν ὤτων των τὸν κηρόν.

44. Σκύλλα καὶ Χάρυβδις.

Ὅτε ἀπεμακρύνθημεν τῶν Σειρήνων, εἴδομεν καπνὸν καὶ μεγάλα κύματα καὶ ἠκούσαμεν φοβερὸν κρότον. Οἱ σύντροφοί μου τοσοῦτον ἐφοβήθησαν, ὥστε αἱ κῶπαι ἔπεσον ἐκ τῶν χειρῶν των, τὸ δὲ πλοῖον ἐσταμάτησε, διότι οὐδεὶς ἐκωπηλάτει. Τότε ἐγὼ πλησιάζων ἕνα ἕκαστον ἐνεθάρρυνα αὐτοὺς διὰ τῶν ἑξῆς μειλιχίων λόγων·

« Ἀγαπητοί μου, δὲν εἴμεθα ἄπειροι τῶν κινδύνων. Μὴ φοβεῖσθε! Ὁ κίνδυνος οὗτος δὲν εἶναι μεγαλείτερος ἐκείνου, τὸν ὁποῖον ὑπέστημεν, ὅτε ὁ Κύκλωψ μᾶς ἐκράτει εἰς τὸ σπήλαιόν του. Ἡμεῖς, οἵτινες ἐσώθημεν ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ Κύκλωπος διὰ τῆς γενναιότητος καὶ τῆς φρονήσεως, δὲν θὰ ἀπολεσθῶμεν ἐνταῦθα. Τώρα ἔχετε θάρρος καὶ ἀκούσατε ὅ, τι θὰ σᾶς εἴπω. Σεῖς καθήμενοι εἰς τὰς ἕδρας σας νὰ κωπηλατῆτε μὲ ὅλας τὰς δυνάμεις σας, ὁ δὲ παδαλιοῦχος νὰ διευθύνῃ τὸ πλοῖον μακρὰν τοῦ καπνοῦ τούτου καὶ τῶν φοβερῶν κυμάτων καὶ νὰ μὴ πλησιάσῃ αὐτὸ πρὸς τὸ ἄλλο μέρος, διότι θὰ ἀπολεσθῶμεν».

Ταῦτα εἶπεν, ἐκεῖνοι δὲ προθύμως ὑπήκουσαν. Περὶ τῆς Σκύλλης ὅμως δὲν εἶπον εἰς αὐτοὺς τίποτε διὰ νὰ μὴ φοβηθῶσι καὶ ἀφήσωσι τὰς κώπας καὶ κρυβῶσιν εἰς τὸ βάρος τοῦ πλοίου. Οὕτως ἐπλέομεν μεταξὺ τῶν δύο βράχων. Ἐν ᾧ δὲ εἴχομεν τὰ βλέμματα ἐστραμμένα πρὸς τὴν Χάρυβδιν καὶ περιεμένομεν τὸν ὄλεθρόν μας, ἡ Σκύλλα ἥρπασεν ἐκ τοῦ πλοίου ἓξ τοὺς ἀνδρειοτέρους. Ὅτε δὲ ἔστρεψα τὸ βλέμμα μου πρὸς τὸ πλοῖον καὶ τοὺς συντρόφους μου, διέκρινα ὑπεράνω ἡμῶν κρεμαμένους ἐκ τοῦ στόματος τῆς Σκύλλης τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖράς των καὶ ἤκουσα τὰς σπαρακτικὰς φωνάς των, διὰ τῶν ὁποίων μου ἐζήτουν βοήθειαν. Ἔπειτα ἐκάθισε τὸ τέρας εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ σπηλαίου καὶ κατέτρωγεν αὐτούς, κράζοντας ἐλεεινῶς καὶ τείνοντας τὰς χεῖρας πρὸς ἐμέ. Οὐδέποτε δὲ ἀφ' ὅτου περιπλανῶμαι εἶδον μὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου οἰκτρότερον θέαμα.

45. Ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς τὴν νῆσον τοῦ Ἡλίου.

Ἀφ' οὗ διεφύγομεν τὴν φοβερὰν Χάρυβδιν καὶ Σκύλλαν ἐπλέομεν πρὸς τὴν ὡραίαν νῆσον Τριναχρίαν, ἔνθα ἔβοσκον αἱ ἀγελάδες καὶ τὰ παχέα πρόβατα τοῦ Ἡλίου. Ὡς δὲ ἐπλησιάσαμεν εἰς αὐτήν, ἤκουσα τὸν μυκηθμὸν τῶν βοῶν καὶ τὰ βελά-

25. Ἡ ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου (καὶ ἡ δύσις τῶν ἀστέρων).

σματα τῶν προβάτων καὶ ἐνεθυμήθην τοὺς λόγους τοῦ Τειρεσίου καὶ τῆς Κίρκης καὶ εἶπον εἰς τοὺς συντρόφους μου νὰ μὴ προσεγγίσωμεν εἰς αὐτήν. Ἐκεῖνοι ὅμως δέν με ἤκουσαν καί με ἠνάγκασαν νὰ προσεγγίσωμεν. Πρὶν ὅμως ἐξέλθωμεν, ὥρκισα αὐτούς, ὅτι δὲν θὰ βλάψωσιν οὔτε ἀγελάδα οὔτε πρόβατον. Ἔπειτα ἐξήλθομεν καί, ἀφ᾽ οὗ ἐφάγομεν καὶ ἐπίομεν, ἐνεθυμήθημεν τοὺς συντρόφους μας, τοὺς ὁποίους κατέφαγεν ἡ Σκύλλα, καὶ ἐκλαίομεν μέχρις οὗ μᾶς κατέλαβε γλυκὺς ὕπνος.

Ἐπὶ τῆς νήσου ταύτης ἐμείναμεν ἐπὶ ἕνα μῆνα, διότι σφοδροὶ ἐναντίοι ἄνεμοι μᾶς ἠμπόδιζον νὰ ἀναχωρήσωμεν. Καὶ ἐφ᾽ ὅσον μὲν εἴχομεν τροφάς, οἱ σύντροφοί μου δὲν ἔβλαπτον τὰς βοῦς. Ὅτε ὅμως αἱ τροφαὶ ἐξέλιπον, ἡλίευον ἰχθῦς ἢ ἐκυνήγουν πτηνά, διότι ἡ πεῖνα πολὺ ἐβασάνιζε τὴν κοιλίαν των. Ἡμέραν τινὰ ἀπῆλθον εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς νήσου, διὰ νὰ προσευχηθῶ εἰς τοὺς θεοὺς καὶ συμβουλευθῶ αὐτοὺς περὶ τῆς ἀναχωρήσεώς μας, ἐκεῖ δὲ καὶ ἀπεκοιμήθην.

Τότε ὁ Εὐρύλοχος εἶπεν εἰς τοὺς συντρόφους μου τὰ ἑξῆς· «Φίλοι, ὅλοι οἱ θάνατοι εἶναι πικροί, ἀλλ᾽ ὁ ἐκ τῆς πείνης θάνατος εἶναι πικρότερος ὅλων. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἂς ἐκλέξωμεν τὰς παχυτέρας βοῦς τοῦ Ἡλίου καὶ ἂς φάγωμεν αὐτάς. Ὅταν δὲ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν πατρίδα μας, τότε οἰκοδομοῦμεν πρὸς τιμὴν τοῦ Ἡλίου πλούσιον ναὸν καὶ καταθέτομεν πολλὰ καὶ καλὰ ἀφιερώματα. Ἐὰν δὲ πάλιν ὀργισθῇ διὰ τὰς βοῦς καὶ θελήσῃ νὰ καταστρέψῃ τὸ πλοῖόν μας, τότε προτιμῶ νὰ ἀποθάνω πνιγόμενος εἰς τὴν θάλασσαν παρὰ νὰ καταβασανίζωμαι ὑπὸ τῆς πείνης εἰς τὴν ἔρημον ταύτην νῆσον».

Οὕτως ὡμίλησεν ὁ Εὐρύλοχος, ὅλοι δὲ οἱ σύντροφοί μου παρεδέχθησαν τοὺς λόγους του καὶ ἐκλέξαντες τὰς παχυτέρας βοῦς παρεσκεύασαν τὸ φαγητόν των. Τότε ἐξυπνήσας ἐπορευόμην πρὸς τὸ πλοῖον. Ὅτε δὲ ἐπλησίασα, μοὶ ἦλθεν ἡ ὀσμὴ τῶν ψηνομένων κρεάτων καὶ ἀναστενάξας εἶπον πρὸς τοὺς θεούς·

«Ζεῦ πάτερ καὶ ἄλλοι ἀθάνατοι, μὲ ἀπεκοιμίσατε πρὸς καταστροφήν μου. Οἱ σύντροφοί μου μείναντες μόνοι ἔπραξαν μέγα ἀνοσιούργημα». Ἔπειτα ἔσπευσα πρὸς τοὺς συντρόφους μου καὶ ἐπέπληξα αὐτούς, ἀλλὰ δὲν ἠδυνάμεθα πλέον νὰ εὕρωμεν μέσον σωτηρίας, διότι τὸ κακὸν εἶχε γείνῃ.

Ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ ἡ Λαμπετία μετέβη εὐθὺς εἰς τὸν Ἥλιον καὶ ἀνήγγειλε τὰ συμβάντα. Οὗτος δὲ ὀργισθεὶς εἶπε πρὸς τοὺς ἄλλους θεοὺς τὰ ἑξῆς· «Ζεῦ πάτερ καὶ ἄλλοι μάκαρες θεοί, τιμωρήσατε τοὺς συντρόφους τοῦ Ὀδυσσέως, οἵτινες ἀσεβῶς ἔσφαξαν τὰς βοῦς μου, διὰ τὰς ὁποίας ἔχαιρον ὅτε ἀνέβαινον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ὅτε κατέβαινον εἰς τὴν γῆν. Ἐὰν δὲν τιμωρήσητε τούτους, τότε ἐγὼ θὰ καταβῶ εἰς τὸν Ἅδην καὶ θὰ φωτίζω εἰς τὸ ἑξῆς τοὺς νεκρούς». Τότε ἀπήντησε πρὸς αὐτὸν ὁ Ζεύς.

Ἥλιε, σὺ μὲν ἐξακολούθει νὰ φωτίζῃς τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐπὶ τῆς γῆς, ἐγὼ δὲ δὲν θὰ βραδύνω νὰ κτυπήσω μὲ κεραυνὸν τὸ πλοῖον τοῦ Ὀδυσσέως καὶ κατασυντρίψω αὐτὸ ἐν τῷ μέσῳ τῶν κυμάτων».

Ἐπὶ ἓξ ἡμέρας οἱ σύντροφοί μου ἔτρωγον τὰς βοῦς τοῦ Ἡλίου, τὴν δὲ ἑβδόμην, ἀφ' οὗ ἔπαυσεν ἡ τρικυμία, εἰσήλθομεν εἰς τὸ πλοῖον καὶ ἀπεπλεύσαμεν ἐκεῖθεν.

---

46. Ὄλεθρος τῶν συντρόφων τοῦ Ὀδυσσέως.

Ὅτε ἀπεμακρύνθημεν τῆς νήσου Τριναχρίας καὶ δὲν ἐβλέπομεν ἄλλο τι παρὰ οὐρανὸν καὶ θάλασσαν, τότε μεγάλα νέφη ἐκάλυπτον τὸν οὐρανὸν καὶ ἡ θάλασσα ἐκαλύφθη ὑπὸ σκότους. Ἔπειτα ἠγέρθη φοβερὰ θύελλα, ἡ δὲ ὁρμὴ τοῦ ἀνέμου ἔσχισε τὰ ἱστία καὶ κατέρριψε τὸν ἱστόν, ὅστις κτυπήσας ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὸν πηδαλιοῦχον ἐφόνευσεν αὐτόν. Συγχρόνως ὁ Ζεὺς ἐβρόντησε καὶ ἔρριψε κεραυνὸν ἐντὸς τοῦ πλοίου, τὸ ὁποῖον

ἐκλονίσθη καὶ ἐγέμισεν ἀπὸ ὀσμὴν θείου. Τότε οἱ σύντροφοί μου ἔπεσαν ὅλοι εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐπνίγησαν. Μόνον ἐγὼ ἐσώθην καὶ ἔτρεχον ἐντὸς τοῦ πλοίου μέχρις οὗ τὰ κύματα διέλυσαν αὐτό.

Τότε ἥρπασα σχοινίον καὶ δέσας τὴν τρόπιν μὲ τὸν ἱστὸν ἐκάθισα ἐπ' αὐτῶν καὶ ἀφέθην εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἀνέμων. Αἴφνης ὅμως ἔπαυσεν ὁ Ζέφυρος καὶ ἤρχισε νὰ πνέῃ ὁ Νότος, ὅστις με ἔφερε πάλιν πρὸς τὴν Χάρυβδιν, ἐκ τῆς ὁποίας ὡς ἐκ θαύματος ἐσώθην. Διότι, ὅτε αὕτη ἀπερρόφησε τὴν θάλασσαν μετὰ τῆς τρόπιδος καὶ τοῦ ἱστοῦ, ἐγὼ ἥρπασα μὲ τὰς χεῖράς μου τοὺς κλάδους τῆς συκῆς καὶ ἔμεινα ἐκεῖ προσκεκολλημένος ὡς νυκτερίς, διότι δὲν εἶχον ποῦ νὰ πατήσω τοὺς πόδας μου.

Ἐκεῖ ἐκρατούμην μέχρις ὅτου ἡ Χάρυβδις ἐξήμεσε τὴν τρόπιν καὶ τὸν ἱστόν. Ἔπειτα ἔπεσα ἐπ' αὐτῶν μετὰ κρότου καὶ καθίσας ἔπλεον διὰ τῶν χειρῶν μου, ὅπως ἀπομακρυνθῶ. Εὐτυχῶς ἡ Σκύλλα δέν με εἶδε, διότι ἄλλως δὲν θὰ ἀπέφευγον τὸν ὄλεθρον. Μετὰ ταῦτα περιεπλανήθην ἐπὶ ἐννέα ἡμέρας καὶ ἐννέα νύκτας, τὴν δὲ δεκάτην ἔφθασα εἰς τὴν νῆσον Ὠγυγίαν, ἔνθα κατοικεῖ ἡ εὐπλόκαμος Καλυψώ, ἥτις με ὑπεδέχθη καὶ περιεποιήθη ἐπὶ ἑπτὰ ἔτη, ὡς χθὲς σᾶς διηγήθην».

---

47. Ἀπόπλους Ὀδυσσέως ἐκ τῆς νήσου Σχερίας.

Ὅτε ὁ Ὀδυσσεὺς διηγεῖτο τὰς περιπλανήσεις του, ὅλοι οἱ συνδαιτυμόνες ἔμειναν σιωπῶντες καὶ ἐκστατικοί. Πρῶτος δὲ ὡμίλησε πρὸς αὐτὸν ὁ Ἀλκίνοος καὶ εἶπεν· «Ὀδυσσεῦ, ἀφ' οὗ ἦλθες εἰς τὰ ἀνάκτορά μου, πιστεύω ὅτι δὲν θὰ περιπλανηθῇς πλέον, ἀλλὰ θὰ ἐπιστρέψῃς εἰς τὴν πατρίδα σου. Σεῖς δέ, ὦ ἡγεμόνες τῶν Φαιάκων, μάθετε ὅτι τὰ διὰ τὸν ξένον ἐνδύματα, ὁ χρυσὸς καὶ ὅλα τὰ ἄλλα δῶρα, ὅσα προσεφέρατε, κεῖνται ἐντὸς ὡραίου κιβωτίου. Ἀλλ' ἔλθετε νὰ δώσωμεν εἰς αὐτὸν

ἕκαστος ἀκόμη ὡς δῶρον μέγαν τρίποδα μετὰ λέβητος». Οὕτως ὡμίλησεν ὁ Ἀλκίνοος, πάντες δὲ παρεδέχθησαν ταῦτα καὶ μετέβη ἕκαστος εἰς τὴν οἰκίαν του διὰ νὰ κοιμηθῇ.

Ὅτε δὲ ἐφώτισεν ἡ ἡμέρα, ἔφερον τὰ δῶρα εἰς τὸ πλοῖον, τὰ ὁποῖα ἐτοποθέτησε καλῶς αὐτὸς ὁ Ἀλκίνοος, καὶ εἶτα μετέβησαν εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ ἤρχισαν νὰ παρασκευάζωσι τὸ συμπόσιον. Ἀφ' οὗ δὲ ὁ Ἀλκίνοος ἐθυσίασε βοῦν εἰς τὸν Δία, ἐκάθισαν πάντες εἰς τὴν τράπεζαν καὶ διεσκέδαζον τρώγοντες καὶ πίνοντες καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν, συγχρόνως δὲ ὁ Δημόδοκος ἔψαλλεν ὡραῖα ᾄσματα. Ὁ Ὀδυσσεὺς ὅμως συχνάκις καὶ ἀνυπομόνως ἔστρεφε καὶ παρετήρει τὸν ἥλιον, ἐπιθυμῶν νὰ δύσῃ τὸ ταχύτερον, διὰ νὰ ἀναχωρήσῃ. Ὅτε δὲ ἔδυσεν ὁ ἥλιος, τότε ὁ Ὀδυσσεὺς ὡμίλησε πρὸς τὸν Ἀλκίνοον καὶ τοὺς ἄλλους ἡγεμόνας ὡς ἑξῆς·

«Βασιλεῦ Ἀλκίνοε, κάμετε τὴν τελευταίαν σπονδὴν καὶ ἀποστείλατέ με χαίροντα. Χαίρετε δὲ καὶ σεῖς οἱ ἴδιοι. Ἤδη ὅλα εἶναι ἕτοιμα ὅσα ἐπεθύμει ἡ ψυχή μου καὶ εἴθε οἱ θεοὶ νὰ ἐπιτρέψωσι νὰ ἀπολαύσω ταῦτα. Εἴθε κατὰ τὴν ἐπιστροφήν μου νὰ εὕρω εἰς τὰ ἀνάκτορά μου τοὺς οἰκείους μου καὶ τὴν σύζυγόν μου ὑγιεῖς. Σεῖς δὲ εἴθε νὰ ζῆτε εὐδαίμονες μὲ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα σας καὶ οἱ θεοὶ νὰ σᾶς δώσωσι πᾶσαν εὐδαιμονίαν, εἰς δὲ τὴν χώραν ταύτην νὰ μὴ ἐπέλθῃ μηδέποτε κακόν τι».

Ταῦτα εἶπε, πάντες δὲ ηὐχαριστήθησαν διὰ τοὺς φρονίμους λόγους τοῦ Ὀδυσσέως καὶ ἔκαμον τὴν τελευταίαν σπονδὴν καὶ ηὐχήθησαν εἰς τὸν Ὀδυσσέα καλὸν ταξείδιον. Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς σηκωθεὶς ἔθηκε ποτήριον εἰς τὰς χεῖρας τῆς Ἀρήτης καὶ εἶπε· «Χαῖρε καὶ εὐδαιμόνει, βασίλισσα, ἕως ὅτου ἐπέλθῃ τὸ γῆρας καὶ ὁ θάνατος, τὰ ὁποῖα δυστυχῶς δὲν δυνάμεθα ν' ἀποφύγωμεν. Ἐγὼ μὲν τώρα ἀναχωρῶ, σὺ δὲ εὐφραίνου εἰς τὴν

οἰκίαν ταύτην μὲ τὰ τέκνα σου, τὸν λαόν σου καὶ τὸν βασιλέα Ἀλκίνοον».

Ταῦτα εἶπε καὶ ἐξῆλθε τῶν Ἀνακτόρων. Ὁ δὲ Ἀλκίνοος ἔπεμψε κήρυκα, ἵνα ὁδηγήσῃ τὸν Ὀδυσσέα εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἡ Ἀρήτη ὑπηρετρίας διὰ νὰ φέρωσιν ἐπανωφόριον, χιτῶνα, τὸ κιβώτιον καὶ ἀφθόνους τροφὰς καὶ οἶνον. Ἀφ' οὗ δὲ ἔφθασαν εἰς τὸ πλοῖον, παρέλαβον οἱ ναῦται τὰ πράγματα καὶ ἐτοποθέτησαν αὐτά. Ἔπειτα ἔστρωσαν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τάπητα καὶ λινοῦν σκέπασμα διὰ νὰ κοιμηθῇ ἡσύχως ὁ Ὀδυσσεύς. Τέλος εἰσῆλθεν οὗτος καὶ κατεκλίθη σιωπῶν, οἱ δὲ ναῦται λύσαντες τὰ πρυμνήσια ἐκάθισαν εἰς τὰς ἕδρας καὶ ἤρχισαν νὰ κωπηλατῶσι. Τότε γλυκὺς ὕπνος κατέλαβε τὸν Ὀδυσσέα, τὸ δὲ πλοῖον διέσχιζε τὴν θάλασσαν τόσον ταχέως, ὥστε οὔτε ἱέραξ ἠδύνατο νὰ τὸ φθάσῃ.

---

48. Ἄφιξις Ὀδυσσέως εἰς Ἰθάκην.

Ὅτε ἐξημέρωσε, τὸ πλοῖον ἔφθασεν εἰς τὴν Ἰθάκην καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν λιμένα τοῦ Φόρκυνος. Ἀφ' οὗ δὲ οἱ ναῦται ἐπλησίασαν αὐτὸ εἰς τὴν ἀκτήν, τότε ἐξήγαγον τὸν Ὀδυσσέα ἐπὶ τοῦ τάπητος βαθέως κοιμώμενον καὶ ἀφῆκαν αὐτὸν ἐπὶ τῆς ἄμμου. Ἔπειτα μετέφερον καὶ τὰ δῶρα καὶ ἐτοποθέτησαν αὐτὰ καλῶς ὑποκάτω ἐλαίας τινὸς καὶ μακρὰν τῆς ὁδοῦ, ἵνα μὴ διέλθῃ τις καὶ ἀφαιρέσῃ ταῦτα πρὶν ἐξυπνήσῃ ὁ Ὀδυσσεύς.

Μετὰ πολλὴν ὥραν, ὅτε οἱ ναῦται εἶχον ἀναχωρήσῃ, ἐξύπνησεν ὁ Ὀδυσσεύς, ἀλλὰ δὲν ἀνεγνώρισε τὴν πατρίδα του, διότι ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἀπουσίασεν αὐτῆς καὶ διότι ἡ Ἀθηνᾶ εἶχε καλύψῃ αὐτὴν δι' ὁμίχλης. Τότε ἤρχισε νὰ κλαίῃ καὶ νὰ κτυπᾷ τοὺς μηρούς του νομίσας, ὅτι οἱ Φαίακες ἠπάτησαν αὐτὸν καὶ ἔφερον εἰς ἄλλην χώραν. Ἔπειτα, ἀφ' οὗ ἐμέτρησε τὰ δῶρα καὶ εὗρεν αὐτὰ ἀνελλιπῆ, ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς παραλίας καὶ

26. Ὁ Ὀδυσσεὺς κοιμώμενος.

ἐξηκολούθει νὰ κλαίῃ. Ἐν ᾧ δὲ ἔκλαιεν, εἶδε τὴν Ἀθηνᾶν, ἥτις ἔλαβε τὴν μορφὴν ἀνδρὸς ποιμένος, καὶ πλησιάσας αὐτὴν εἶπεν· »Ὦ φίλε, χαῖρε· ἐπειδὴ εἶμαι ξένος καὶ σὲ πρῶτον ἀπαντῶ εἰς τὸν τόπον τοῦτον, διὰ τοῦτο εἰπέ μοι, παρακαλῶ, ποία εἶναι ἡ χώρα αὕτη καὶ ποῖοι ἄνθρωποι κατοικοῦσιν αὐτήν;».

27. Ἄποψις τοῦ εἴσπλου εἰς Ἰθάκην.

Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησεν ἡ Ἀθηνᾶ· «Ὦ ξένε, ἢ ἀνόητος εἶσαι ἢ ἀπὸ πολὺ μακρὰν ἔρχεσαι, ἀφ' οὗ δὲν γνωρίζεις τὴν χώραν ταύτην, ἥτις εἶναι γνωστὴ εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Αὕτη εἶναι ἡ Ἰθάκη, τὸ δὲ ὄνομα αὐτῆς ἔχει ἀκουσθῇ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Τροίαν, ἥτις, ὡς λέγουσι, κεῖται πολὺ μακρὰν τῆς Ἑλλάδος».

49. Ἡ Ἀθηνᾶ φανεροῦται εἰς τὸν Ὀδυσσέα.

Ὁ Ὀδυσσεύς, ὡς ἤκουσε ταῦτα, ἐχάρη πολύ, ἀλλὰ δὲν ἐφανέρωσε τὸ ὄνομά του, ἀλλ' εἶπεν ὅτι ἤρχετο ἐκ τῆς Κρήτης, ὁπόθεν ἔφυγε, διότι ἐφόνευσε τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως, ὅστις ἥρπασε τὰ κτήματά του. Τότε ἡ Ἀθηνᾶ ἐμειδίασε καὶ λαβοῦσα τὴν μορφὴν ὡραίας καὶ μεγαλοπρεποῦς γυναικὸς ἐθώπευσεν αὐτὸν καὶ εἶπε· «Πολυμήχανε Ὀδυσσεῦ, ἄπληστε εἰς δόλους, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν πατρίδα σου ἀκόμη δὲν παύεις νὰ

λέγῃς πανούργους λόγους; Δὲν ἐγνώρισας ἐμὲ τὴν Ἀθηνᾶν, ἥτις πάντοτε εἰς ὅλους τοὺς κινδύνους ἤμην πλησίον σου καί σε προεφύλαττον; Καὶ τώρα ἦλθον ἐδῶ, ἵνα σε βοηθήσω νὰ κρύψῃς τοὺς θησαυρούς σου καί σοι εἴπω ὅτι πολλὰς βασάνους θὰ ὑποφέρῃς ἀκόμη εἰς τὰ ἀνάκτορά σου. Ἀλλὰ σὺ νὰ ὑπομείνῃς τὰ πάντα, καὶ μὴ φανερωθῇς εἰς κανένα εἴτε εἰς ἄνδρα εἴτε εἰς γυναῖκα».

Πρὸς αὐτὴν ἀπήντησεν ὁ Ὀδυσσεύς·

«Ὦ θεά, εἶναι πολὺ δύσκολον νά σε ἀναγνωρίσῃ τις, διότι λαμβάνεις διαφόρους μορφάς. Γνωρίζω ὅτι πάντοτε μὲ προστατεύεις. Τώρα δέ σε ἱκετεύω εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρός σου νά μου εἴπῃς ἂν ἀληθῶς ἔφθασα εἰς τὴν ἀγαπητήν μου πατρίδα».

Ταῦτα εἶπεν· ἡ δὲ Ἀθηνᾶ, ἀφ' οὗ ἔδειξεν εἰς αὐτὸν τὸν λιμένα τοῦ Φόρκυνος, εἰς τὴν ἄκραν τοῦ ὁποίου ἦτο ἐλαία, ὑπὸ τὸ φύλλωμα τῆς ὁποίας ἦτο τὸ ἄντρον τῶν νυμφῶν Ναϊάδων καὶ τὸ κατάφυτον ὄρος Νήριτον, διέλυσε τὴν ὁμίχλην. Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς ἀναγνωρίσας τὴν πατρίδα του ἐχάρη πολύ, ἐφίλησε τὴν γῆν καὶ ὑψώσας τὰς χεῖράς του εἶπε·

«Χαίρετε, ὦ κόραι τοῦ Διός, νύμφαι Ναϊάδες. Ἐνόμιζον ὅτι δὲν ἤθελον πλέον σᾶς ἐπανίδῃ. Τώρα ὅμως θά σας προσφέρω, ὡς ἄλλοτε, πλούσια δῶρα, ἂν ἡ Ἀθηνᾶ εὐδοκήσῃ νὰ διαφυλάξῃ ἐμὲ καὶ τὸν υἱόν μου ἀπὸ παντὸς κινδύνου». Μετὰ ταῦτα ὁ Ὀδυσσεὺς βοηθούμενος ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς ἔκρυψε τὰ πράγματά του εἰς τὸ σπήλαιον, ἡ δὲ Ἀθηνᾶ ἔθηκε λίθον πρὸ τῆς εἰσόδου. Ἔπειτα ἐκάθισαν εἰς τὴν ῥίζαν τῆς ἐλαίας καὶ ἐσκέπτοντο πῶς νὰ ἐξολοθρεύσωσι τοὺς μνηστῆρας. Ἡ δ' Ἀθηνᾶ διηγήθη εἰς τὸν Ὀδυσσέα ὅλα ὅσα οἱ μνηστῆρες πράττουσιν ἐν τῇ οἰκίᾳ του ἀπὸ τριῶν ἐτῶν καὶ ὅτι ζητοῦσι τὴν Πηνελόπην εἰς γάμον καὶ πῶς αὕτη ἀποπλανᾷ αὐτοὺς δι' ὑποσχέσεων καὶ ἐλπίδων περιμένουσα τὴν ἐπιστροφήν του.

Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς εἶπεν· «Ἀλλοίμονον! Ἂν δέν μοι ἔλεγες

πάντα ταῦτα, ὦ θεά, ἀναμφιβόλως θὰ εὕρισκον ἐν τῇ οἰκίᾳ μου οἰκτρὸν θάνατον, ὡς ὁ Ἀγαμέμνων. Ἐμπρὸς λοιπόν, εἰπέ μοι σχέδιόν τι διὰ νὰ τοὺς ἐκδικηθῶ καὶ μεῖνον πλησίον μου διὰ νά με ἐνθαρρύνῃς. Ἐὰν σύ με βοηθήσῃς, δὲν θὰ διστάσω νὰ πολεμήσω ἐναντίον τριακοσίων».

Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησεν ἡ Ἀθηνᾶ· «Βεβαίως, Ὀδυσσεῦ, θὰ εἶμαι πλησίον σου καὶ θά σε προστατεύσω νὰ τιμωρήσῃς τοὺς αὐθάδεις μνηστῆρας. Ἀλλὰ πρέπει πρῶτον νά σε μεταμορφώσω εἰς κυρτὸν γέροντα μὲ ῥάκη, ἵνα μηδείς σε γνωρίσῃ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ. Ἔπειτα νὰ μεταβῇς εἰς τὸν χοιροβοσκὸν Εὔμαιον, ὅστις μένει πάντοτε πιστὸς πρὸς σέ, ἀγαπᾷ δὲ τὸν υἱόν σου καὶ τὴν συνετὴν Πηνελόπην. Τοῦτον θὰ εὕρῃς πλησίον τοῦ βράχου Κόρακος καὶ τῆς κρήνης Ἀρεθούσης, βόσκοντας τοὺς χοίρους. Παρ' αὐτοῦ θὰ μάθῃς λεπτομερῶς ὅσα συμβαίνουσιν ἐν τῇ οἰκίᾳ σου Ἐγὼ δὲ θὰ μεταβῶ εἰς τὴν Σπάρτην, διὰ νὰ καλέσω τὸν Τηλέμαχον, ὅστις μετέβη ἐκεῖ ἵνα ἐρωτήσῃ περὶ σοῦ, νὰ ἐπιστρέψῃ ἐνταῦθα».

Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς εἶπε· «Διατί, ὦ θεά. ἀφ' οὗ ἐγνώριζες τὰ πάντα, δὲν ἔλεγες εἰς αὐτὸν νὰ μὴ ταξειδεύσῃ; Μήπως ἠθέλησας περιπλανώμενος καὶ αὐτὸς νὰ ὑποφέρῃ ταλαιπωρίας, καθ' ὃν χρόνον οἱ μνηστῆρες κατατρώγουσι τὴν περιουσίαν του;».

Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησεν ἡ Ἀθηνᾶ· «Μὴ φροντίζῃς πολὺ περὶ τοῦ υἱοῦ σου, διότι ἐγὼ ἡ ἰδία ὡδήγησα αὐτὸν διὰ να ἀποκτήσῃ φήμην. Τώρα κάθηται ἥσυχος εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Μενελάου καὶ ἔχει ὅλα ἄφθονα. Ναὶ μὲν οἱ μνηστῆρες ἐνεδρεύουσι μὲ πλοῖον νὰ φονεύσωσιν αὐτὸν ἐπιστρέφοντα, ἀλλὰ δὲν θὰ ἐπιτύχωσι».

Ταῦτα εἰποῦσα ἤγγισεν αὐτὸν διὰ τῆς μαγικῆς ῥάβδου καὶ μετεμόρφωσεν εἰς κυρτὸν γέροντα. Ἔπειτα ἐνέδυσεν αὐτὸν μὲ κατεσχισμένα καὶ ῥυπαρὰ ἐνδύματα, ἐκρέμασεν ἀπὸ τῶν ὤμων του κατεσχισμένην πήραν, τῷ ἔδωκε ῥάβδον καὶ τὸν ἔστειλεν εἰς τὸν Εὔμαιον, αὕτη δὲ ἀπῆλθεν εἰς τὴν Σπάρτην.

30. Ὁ Ὀδυσσεὺς παρὰ τῷ Εὐμαίῳ.

Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐκ τοῦ λιμένος μετέβη διὰ μιᾶς ἀτραποῦ εἰς τὸν Εὔμαιον, τὸν ὁποῖον εὗρε καθήμενον εἰς τὴν αὐλήν, τὴν ὁποίαν εἶχε κατασκευάσῃ ὁ ἴδιος καὶ εἶχε φράξῃ διὰ κλάδων ἀκανθωδῶν κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ κυρίου του. Ἐντὸς τῆς αὐλῆς εἶχε κατασκευάσῃ δώδεκα χοιρομάνδρια, εἰς ἕκαστον τῶν ὁποίων ἐκοιμῶντο πεντήκοντα χοῖροι θήλεις. Οἱ ἄρρενες χοῖροι ἐκοιμῶντο ἐκτός, καὶ ἦσαν μόλις τριακόσιοι ἑξήκοντα, διότι ὁ Εὔμαιος καθ' ἑκάστην ἀπέστελλε τὸν παχύτερον εἰς τοὺς μνηστῆρας. Τοὺς χοίρους ἐφύλαττον τέσσαρες μεγάλοι κύνες, ὡς θηρία, τοὺς ὁποίους εἶχε θρέψῃ ὁ Εὔμαιος. Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὁ Εὔμαιος ἔκοπτε βόειον δέρμα, ἵνα κατασκευάσῃ πέδιλα διὰ τὸν ἑαυτόν του, οἱ δὲ τρεῖς τῶν ὑπηρετῶν του ἔβοσκον τοὺς χοίρους ὁ δὲ τέταρτος εἶχε μεταφέρῃ εἰς τὴν πόλιν τὸν παχύτατον χοῖρον διὰ τοὺς μνηστῆρας.

Οἱ κύνες, ὡς εἶδον αἴφνης τὸν Ὀδυσσέα, ὥρμησαν κατ' αὐτοῦ, ἀλλ' οὗτος ἐκάθισε κατὰ γῆς καὶ ἀφῆκε τὴν ῥάβδον του. Ἤθελε πάθῃ δυστύχημά τι, ἂν μὴ ὁ Εὔμαιος ἔσπευδε νὰ ἀποδιώξῃ τοὺς κύνας μὲ φωνὰς καὶ λίθους.

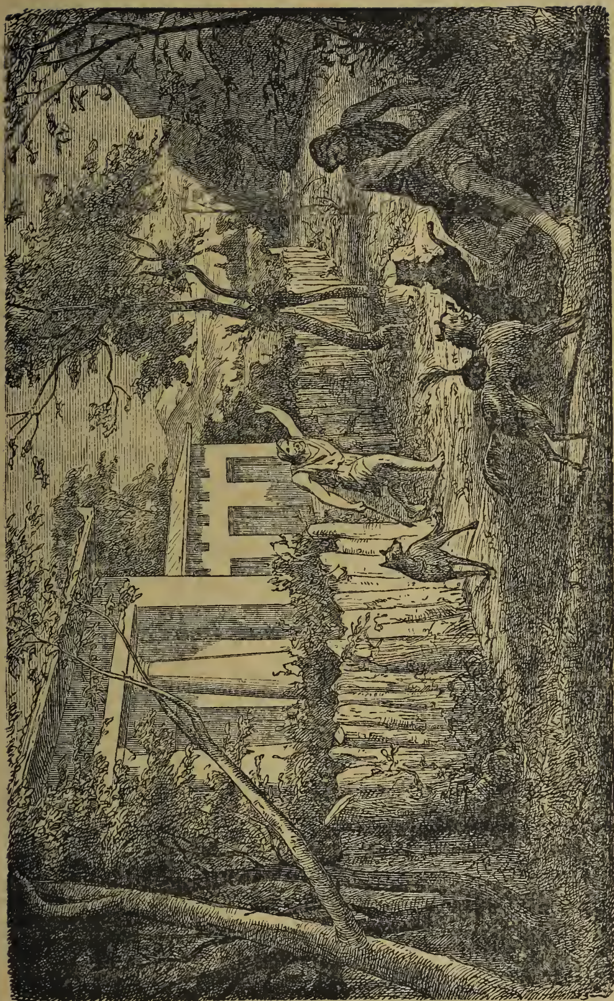
Τότε ὁ Εὔμαιος εἶπε πρὸς τὸν Ὀδυσσέα· «Ὦ γέρον, ὀλίγον ἔλειψε νά σε κατασπαράξωσιν οἱ κύνες, καὶ τοῦτο θὰ ἦτο μέγα ὄνειδος δι' ἐμέ. Ἀλλὰ καὶ ἄλλα βάσανα μοὶ ἔδωκαν οἱ θεοί. Κάθημαι ἐδῶ λυπούμενος δια τὸν κύριόν μου, τοὺς δὲ χοίρους τρέφω διὰ τοὺς ξένους, ἐνῷ ἐκεῖνος, ἂν ζῇ ἀκόμη καὶ βλέπῃ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, περιπλανᾶται πεινῶν εἰς πόλεις ἀλλογλώσσων ἀνθρώπων. Ἀλλ' ἀκολούθησόν με, γέρον, καὶ ἂς εἰσέλθωμεν εἰς τὴν καλύβην, ἵνα, ἀφ' οὗ φάγῃς καὶ πίῃς, μοῦ εἴπῃς πόθεν ἔρχεσαι καὶ πόσας συμφορὰς ὑπέφερες.

Ταῦτα εἰπὼν ὁ Εὔμαιος ὡδήγησε τὸν Ὀδυσσέα εἰς τὴν καλύβην του καὶ ἐκάθισεν αὐτὸν ἐπὶ πυκνῶν θάμνων, τοὺς ὁποίους ἐκάλυψε μὲ δέρμα δασυτρίχου αἰγός. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἐχάρη

διὰ τὴν τοιαύτην ὑποδοχὴν καὶ εἶπε· «Ὦ Ξένε, εἴθε ὁ Ζεὺς καὶ οἱ ἄλλοι ἀθάνατοι θεοὶ νά σου δώσωσιν ὅ,τι ἐπιθυμεῖς, διότι μὲ πολλὴν προθυμίαν μὲ ὑπεδέχθης. Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησεν ὁ Εὔμαιος· «Ξένε, δὲν συνηθίζω νὰ περιφρονῶ τὸν ξένον, ἔστω καὶ ἂν οὗτος εἶναι κατώτερός σου. Οἱ ξένοι καὶ οἱ ἐπαῖται στέλλονται ὑπὸ τοῦ Διός. Καὶ τὸ ὀλίγον, τὸ ὁποῖον δίδεται εἰς τοὺς ξένους, εἶναι ἀρεστόν, διότι οἱ ὑπηρέται ἔχουσιν ὀλίγα καὶ μάλιστα ὅταν ἔχωσι κυρίους νέους, ὡς ἐγώ. Φεῦ! οἱ θεοὶ ἠμπόδισαν νὰ ἐπιστρέψῃ ἐκεῖνος ὅστις με ἠγάπα πολὺ καὶ θά μοι ἔδιδε πολλὰ δῶρα, οἶκον καὶ κτήματα καὶ σύζυγον, ὁποῖα δίδει καλὸς κύριος πρὸς τὸν ὑπηρέτην του, ὁ ὁποῖος ἐργάζεται πιστῶς καὶ καλῶς, ὁ δὲ θεὸς εὐλογεῖ τὰς ἐργασίας του. Ἀλλ' ἐκεῖνος δὲν ὑπάρχει πλέον. Ἆ! εἴθε νὰ ἀπολεσθῇ ὅλον τὸ γένος τῆς Ἑλένης, ἥτις κατέστρεψε τόσους ἥρωας. Διότι καὶ ἐκεῖνος μετέβη μετὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος νὰ τιμωρήσῃ τοὺς Τρῶας».

Ταῦτα εἶπε καὶ μετέβη εἰς τὰ χοιρομάνδρια, ὁπόθεν ἔλαβε δύο χοιρίδια, τὰ ὁποῖα, ἀφ' οὗ ἔσφαξε καὶ ἔψησε, παρέθεσε ἔμπροσθεν τοῦ Ὀδυσσέως καὶ εἶπε· «Τρῶγε τώρα, ὦ ξένε, ἐκ τούτων, διότι τοὺς παχεῖς χοίρους τρώγουσιν οἱ μνηστῆρες, οἵτινες οὔτε τοὺς θεοὺς φοβοῦνται οὔτε τοὺς ἀνθρώπους εὐσπλαγχνίζονται. Ἐν τούτοις οἱ θεοὶ δὲν ἀγαπῶσι τὰ κακὰς πράξεις τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ τὰς δικαίας. Καὶ αὐτοὶ οἱ λῃσταί, ὅταν μεταβῶσιν εἰς ξένην γῆν καὶ ἁρπάσωσιν ὅ,τι εὕρωσι, φεύγουσι ταχέως, διότι φοβοῦνται τοὺς θεούς. Οὗτοι ὅμως οἱ μνηστῆρες μαθόντες, φαίνεται, ὅτι δὲν θὰ ἐπιστρέψῃ ὁ κύριός μου, κάθηνται ἀμέριμνοι καὶ κατατρώγουσιν αὐθαδῶς τὰ ὑπάρχοντά του. Δὲν τρώγουσι δὲ ἓν ἢ δύο τῶν θρεμμάτων καθ' ἑκάστην, ἀλλὰ πολὺ περισσότερα, καὶ ὅμως ὑπάρχουσιν ἀκόμη, διότι ὁ κύριός μου εἶναι πολὺ πλούσιος».

Ἐν ᾧ ὁ Εὔμαιος διηγεῖτο ταῦτα, ὁ Ὀδυσσεὺς ἔτρωγε καὶ

Ὁ Ὀδυσσεὺς παρὰ τῷ Εὐμαίῳ.

ἔπινε σκεπτόμενος πῶς νὰ φονεύσῃ τοὺς μνηστῆρας. Ἀφ᾽οὗ δὲ ἐτελείωσε τὸ δεῖπνόν του, τότε ὁ Εὔμαιος ἔλαβε ποτήριον πλῆρες οἴνου καὶ ἔδωκεν αὐτὸ εἰς τὸν Ὀδυσσέα. Οὗτος ἔλαβεν αὐτὸ καὶ εὐχαριστηθεὶς εἶπεν· «Ὦ φίλε, εἰπέ μοι ποῖος εἶνε ὁ τόσον πολὺ πλούσιος καὶ ἰσχυρὸς κύριός σου; Εἶπες ὅτι ἀπωλέσθη, ἕνεκα τῆς τιμῆς τοῦ Ἀγαμέμνονος. Εἰπέ μοι τὸ ὄνομά του, μήπως ἐγνώρισα αὐτόν που· διότι εἰς πολλὰς χώρας περιεπλανήθην».

Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησεν ὁ Εὔμαιος· «Ὦ γέρον, τίποτε πλέον δὲν πιστεύομεν, διότι πολλοὶ ἔχοντες ἀνάγκην περιποιήσεως μεταβαίνουσιν εἰς τὴν Πηνελόπην καὶ λέγουσι διάφορα ψεύδη περὶ τοῦ Ὀδυσσέως. Αὕτη δὲ ὑποδέχεται αὐτοὺς φιλοφρόνως καὶ ἐρωτᾷ λεπτομερῶς. Ἔπειτα δὲ κλαίει καὶ ἀναστενάζει. Καὶ σύ, ὦ γέρον, ἴσως ἐπινοήσῃς ψεύδη τινά, διὰ νὰ σοὶ δώσῃ χλαῖναν καὶ χιτῶνα. Φεῦ! ὁ κύριός μου δὲν ὑπάρχει πλέον! Ποῖος γνωρίζει ποῖοι κύνες καὶ ὄρνεα κατέφαγον αὐτὸν ἢ εἰς ποίαν ἀκτὴν ἐρρίφθησαν τὰ ὀστᾶ του καὶ ἐκαλύφθησαν ὑπὸ ἄμμου. Ἀπωλέσθη ὁ δυστυχὴς ἀφήσας μεγάλην λύπην εἰς τοὺς φίλους του καὶ πρὸ πάντων εἰς ἐμέ, διότι τοιοῦτον κύριον ἐγὼ δὲν θὰ εὕρω, ὅπου καὶ ἂν ὑπάγω. Μὲ ἠγάπα περισσότερον καὶ ἀπὸ τοὺς γονεῖς μου, οἵτινες μὲ ἐγέννησαν καὶ ἀνέθρεψαν».

Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησεν ὁ Ὀδυσσεύς· «Ἀγαπητὲ ξένε, ἐπειδὴ δὲν πιστεύεις εἰς τοὺς λόγους μου, διὰ τοῦτο σὲ βεβαιῶ μεθ᾽ ὅρκου, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς θὰ ἐπιστρέψῃ. Δὲν θέλω δὲ οὐδεμίαν ἀμοιβὴν πρὶν ἢ ἐπανέλθῃ ὁ Ὀδυσσεύς, ἂν καὶ ἔχω ἀνάγκην ἐνδυμάτων, διότι μισῶ ἐκεῖνον, ὅστις ψεύδεται διὰ νὰ οἰκονομήσῃ τὰς ἀνάγκας του. Μάρτυς μου ἂς εἶνε ὁ Ζεύς, ἡ φιλόξενος αὕτη τράπεζα καὶ ἡ ἑστία τοῦ Ὀδυσσέως, εἰς ἣν ἦλθον ἱκέτης, ὅτι πάντα ταῦτα θὰ ἐκτελεσθῶσιν. Εἰς τὸ τέλος τοῦ μηνὸς τούτου ἢ εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ ἄλλου ὁ Ὀδυσσεὺς θὰ ἐπιστρέψῃ καὶ θὰ τιμωρήσῃ ἐκεῖνον, ὅστις περιφρονεῖ τὴν σύζυγόν του ἢ τὸν υἱόν του».

Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησεν ὁ Εὔμαιος· «Ὦ γέρον, οὔτε ἐγὼ θά σοι δώσω τὴν ἀμοιβὴν τῆς καλῆς σου ἀγγελίας οὔτε ὁ Ὀδυσσεὺς θὰ ἐπανέλθῃ ποτὲ εἰς τὰ ἀνάκτορά του. Ἀλλὰ πῖνε

τώρα ἡσύχως καὶ ἂς ὁμιλήσωμεν περὶ ἄλλων πραγμάτων, διότι λυπεῖται ἡ καρδία μου. Εἴθε νὰ ἐπιστρέψῃ ὁ Ὀδυσσεὺς ὅπως ἐπιθυμῶ ἐγὼ καὶ ἡ Πηνελόπη καὶ ὁ Λαέρτης καὶ ὁ Τηλέμαχος. Τώρα ὅμως λυποῦμαι πολὺ διὰ τὸν Τηλέμαχον, ὅστις μετέβη εἰς τὴν Πύλον, ἵνα ἐρωτήσῃ περὶ τοῦ πατρός του, οἱ δὲ μνηστῆρες ἐνεδρεύουσι νὰ φονεύσωσιν αὐτὸν ἐπιστρέφοντα. Ἀλλ᾽ αὐτὸν ἂς διαφυλάττῃ ὁ Ζεύς, σὺ δέ, γέρον, εἰπέ μοι, ποῖος εἶσαι καὶ πόθεν ἔρχεσαι;».

Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησεν ὁ Ὀδυσσεύς· «Εἶμαι ἐκ Κρήτης, υἱὸς τοῦ πλουσίου Κάστορος, μετέβην δὲ μετὰ τοῦ Ἰδομενέως εἰς τὴν Τροίαν, ἔνθα ἐγνώρισα τὸν Ὀδυσσέα καὶ συνηγωνίσθην μετ᾽ αὐτοῦ. Μετὰ ταῦτα περιεπλανήθην εἰς πολλὰς χώρας καὶ τελευταῖον εἰς Θεσπρωτίαν, ἔνθα εἶδον τὰ πράγματα τοῦ Ὀδυσσέως καὶ ἔμαθον παρὰ τοῦ βασιλέως τῶν Θεσπρωτῶν, ὅστις ἐφιλοξένησε τὸν Ὀδυσσέα, ὅτι οὗτος εἶχε μεταβῇ εἰς τὸ μαντεῖον τῆς Δωδώνης, ἵνα ἐρωτήσῃ αὐτὸ ἂν πρέπει νὰ ἐπιστρέψῃ κρυφίως ἢ φανερῶς. Ἐκεῖθεν ἀνεχώρησα διὰ πλοίου, ἀλλ᾽ οἱ ναῦται καθ᾽ ὁδὸν μοῦ ἀφήρεσαν ὅλα ὅσα εἶχον καὶ μὲ ἐνέδυσαν τὰ ῥάκη ταῦτα, σκοπὸν ἔχοντες νὰ μὲ πωλήσωσιν ὡς δοῦλον· ἐγὼ ὅμως ἐννοήσας τοῦτο, ἔπεσα εἰς τὴν θάλασσαν καὶ κολυμβῶν ἔφθασα εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς χώρας σου, ἔνθα εὗρον τὴν φιλοξενίαν ταύτην».

Ἐν ᾧ διηγεῖτο ταῦτα ὁ Ὀδυσσεύς, ἔδυσεν ὁ ἥλιος, οἱ δὲ ὑπηρέται ἐπέστρεψαν μὲ τοὺς χοίρους. Τότε ὁ Εὔμαιος πρὸς τιμὴν τοῦ ξένου διέταξε καὶ ἔσφαξαν πενταετῆ παχὺν χοῖρον. Ἀφ᾽ οὗ δὲ τὸν ἔψησαν, τὸν διεμοίρασεν εἰς ἑπτὰ μερίδας καὶ τὴν μὲν μίαν ἀφιέρωσεν εἰς τὰς Νύμφας καὶ τὸν Ἑρμῆν, τὰς δὲ ἄλλας διένειμεν εἰς τοὺς συντρόφους του· εἰς δὲ τὸν Ὀδυσσέα προσέφερεν ὁλόκληρον ὠμοπλάτην. Ἀφ᾽ οὗ δὲ ἔφαγον καὶ ἔπιον, ὁ μὲν Ὀδυσσεὺς καὶ οἱ ὑπηρέται ἐκοιμήθησαν ἐντὸς τῆς καλύβης, ὁ δὲ Εὔμαιος ἔξω πλησίον τῶν χοίρων κάτωθεν σπηλαίου μὴ προσβαλλομένου ἀπὸ τὸν βορρᾶν.

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΤΑΞΕΙΔΙΟΝ ΤΗΛΕΜΑΧΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΙΘΑΚΗΝ

---

31. Ἡ Ἀθηνᾶ ἐν Ἰθάκῃ ὡς Μέντης.

Ὅτε ὁ Ἑρμῆς ἀπεστάλη εἰς τὴν νῆσον Ὠγυγίαν, ἵνα ἀγγείλῃ τὴν ἀπόφασιν τῶν θεῶν εἰς τὴν Καλυψὼ περὶ τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ Ὀδυσσέως, ἡ Ἀθηνᾶ ὑποδεθεῖσα τὰ χρυσᾶ πέδιλα καὶ λαβοῦσα τὸ βαρὺ καὶ στερεὸν δόρυ, ὥρμησε ταχέως ἐκ τῶν κορυφῶν τοῦ Ὀλύμπου, ὡς πνοὴ ἀνέμου, καὶ ἐστάθη εἰς τὰ πρόθυρα τῶν ἀνακτόρων τοῦ Ὀδυσσέως, λαβοῦσα τὴν μορφὴν τοῦ Μέντου, ἡγεμόνος τῶν Ταφίων καὶ φίλου τοῦ Ὀδυσσέως.

Μετέβη δὲ ἐκεῖ, ἵνα πείσῃ τὸν Τηλέμαχον νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Πύλον καὶ τὴν Σπάρτην, διὰ νὰ ἐρωτήσῃ περὶ τοῦ πατρός του καὶ διὰ νὰ καταστῇ ὀνομαστὸς μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν οἱ αὐθάδεις μνηστῆρες καθήμενοι ἐπὶ τῶν δερμάτων τῶν βοῶν, τοὺς ὁποίους αὐτοὶ εἶχον σφάξῃ καὶ φάγῃ, διεσκέδαζον, ἔπαιζον καὶ ἐθορύβουν. Ὑπηρέται δὲ πρόθυμοι ὑπηρέτουν αὐτούς, μιγνύοντες οἶνον καὶ ὕδωρ ἐντὸς κρατήρων καθαρίζοντες τὰς τραπέζας, κόπτοντες καὶ διανέμοντες τὰ κρέατα. Μεταξὺ δὲ τούτων ἐκάθητο καὶ ὁ Τηλέμαχος μὲ καρδίαν τεθλιμμένην. Οὗτος μόλις εἶδε τὴν Ἀθηνᾶν, ἔδραμε πρὸς αὐτὴν καὶ λαβὼν τὸ δόρυ ὡδήγησεν εἰς ἕτερον δωμάτιον, ἵνα μὴ ἐνοχληθῇ ἐκ τοῦ θορύβου τῶν μνηστήρων. Ἐκεῖ δὲ ἐκάθισεν αὐτὴν ἐπὶ ὡραίου θρόνου ἁπλώσας ὑπ' αὐτὸν ὡραῖον τάπητα καὶ θέσας ὑπὸ τοὺς πόδας της σκαμνίον, αὐτὸς δὲ ἐκάθισε πλησίον ἐπὶ καθέδρας. Ἔπειτα ὑπηρέτρια κρατοῦσα χρυσῆν πρόχουν ἔχυνεν εἰς τὸν ξένον ὕδωρ ἄνωθεν ἀργυρᾶς λεκάνης, διὰ νὰ νιφθῇ· ἡ δὲ οἰκονόμος παρέθηκε τράπεζαν μὲ ἄρτους καὶ

ἄφθονα φαγητὰ καὶ ὁ κῆρυξ ἐφρόντιζε νὰ γεμίζῃ οἴνου τὰ χρυσᾶ ποτήρια.

Ἀφ' οὗ δὲ ἔφαγον καὶ ἔπιον οἱ μνηστῆρες ἤρχισαν τὰ ᾄσματα καὶ τοὺς χορούς. Εἷς δὲ τούτων ἔθηκεν ὡραίαν κιθάραν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ περιφήμου ἀοιδοῦ Φημίου, ὅστις ἀκουσίως ἤρχισε να τραγῳδῇ ὡραῖον ᾆσμα. Τότε ὁ Τηλέμαχος κύψας πρὸς τὴν Ἀθηνᾶν, ἵνα μὴ ἀκούηται ὑπὸ τῶν ἄλλων, εἶπε·

«Φίλε ξένε, δὲν πιστεύω νὰ δυσαρεστηθῇς δι' ὅσα θά σοι εἴπω· Οὗτοι διασκεδάζουσιν ἀμερίμνως, ἐπειδὴ τρώγουσιν ἀτιμωρητὶ τὰ ὑπάρχοντα ἐκείνου, τοῦ ὁποίου τὰ ὀστᾶ ποῖος ἠξεύρει ποῦ σήπονται ἢ κυλίονται εἰς τὴν θάλασσαν. Ἄ ! ἂν ἔβλεπον αὐτὸν ἐπιστρέφοντα, θὰ ηὔχοντο νὰ εἶχον πόδας ἐλαφροὺς καὶ ταχεῖς μᾶλλον ἢ ὡραῖα καὶ πολυτελῆ ἐνδύματα. Τώρα ὅμως ἐκεῖνος ἀπωλέσθη, καὶ εἰς ἡμᾶς δὲν ἔμεινε πλέον ἐλπίς, ὅτι θὰ ἐπανίδωμεν αὐτόν. Ἀλλ' εἰπέ μοι εἰλικρινῶς τίς εἶσαι καὶ πόθεν ἔρχεσαι ;».

Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησεν ἡ Ἀθηνᾶ· «Εἶμαι ὁ Μέντης, ὁ υἱὸς τοῦ Ἀγχιάλου, βασιλεὺς τῶν Ταφίων. Ἦλθον ἐνταῦθα μὲ τὸ πλοῖόν μου καὶ τοὺς συντρόφους μου μεταβαίνων εἰς τὴν Τεμέσην, διὰ νὰ λάβω χαλκὸν καὶ νὰ δώσω λαμπρὸν σίδηρον. Ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ σου εἴμεθα παλαιοὶ φίλοι, ὡς δύνασαι νὰ μάθῃς τοῦτο παρὰ τοῦ γέροντος Λαέρτου, ὅστις ζῇ περίλυπος διὰ τὸν υἱόν του μακρὰν εἰς τὴν ἐξοχήν. Τώρα δὲ ἦλθον ἐνταῦθα, διότι μὲ ἐβεβαίωσαν, ὅτι ὁ πατήρ σου ἐπανῆλθεν. Ἀλλὰ φαίνεται, ὅτι οἱ θεοὶ ἀπεπλάνησαν αὐτὸν καθ' ὁδὸν εἴς τινα νῆσον, διότι βεβαίως ἀκόμη δὲν ἀπέθανεν. Ἐγὼ σοὶ προλέγω ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἐμπνέουσιν εἰς ἐμὲ οἱ θεοὶ καὶ τὸ ὁποῖον θὰ ἐκτελεσθῇ, ὡς φρονῶ, ἂν καὶ δὲν εἶμαι μάντις, ὅτι ὁ πατήρ σου δὲν θὰ βραδύνῃ νὰ ἐπανέλθῃ. Καὶ μὲ σιδηρᾶ δεσμὰ ἂν κρατῆται, αὐτὸς θὰ ἐπινοήσῃ τρόπον νὰ σωθῇ καὶ ἐπιστρέψῃ, διότι εἶνε πολυμήχανος. Ἀλλ' εἰπέ μοι τί συμπόσιον εἶνε τοῦτο καὶ ποῖοι εἶνε

οὗτοι; πανήγυρις εἶνε ἢ γάμος; διότι βεβαίως δὲν εἶνε συμπόσιον ἐξ ἐράνου. Πόσον οἱ ἄνθρωποι οὗτοι μοὶ φαίνονται αὐθάδεις καὶ ὑπερήφανοι διασκεδάζοντες εἰς τὴν οἰκίαν σου! Πᾶς φρόνιμος ἄνθρωπος βλέπων τὰ αἴσχη ταῦτα, πολὺ θὰ δυσηρεστεῖτο».

Πρὸς αὐτὴν ἀπήντησεν ὁ Τηλέμαχος· «Ὦ ξένε μου, μάθε ὅτι ἡ οἰκία αὕτη ἦτο ἄλλοτε πλουσία καὶ σεβαστὴ ἐν ὅσῳ ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος ἦτο ἐνταῦθα· ἀλλ' οἱ θεοὶ ἐξηφάνισαν αὐτὸν ὡς οὐδένα ἄλλον. Ὄχι· δὲν θὰ ἔκλαιον τόσον πικρῶς, ἂν ἐφονεύετο μετὰ τῶν συντρόφων του ἐν τῷ μέσῳ τῶν Τρώων ἢ ἂν ἀπέθνησκεν εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν φίλων του μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου, ὅσον τώρα, διότι ἀπωλέσθη ἀδόξως. Πρὸς δὲ οἱ θεοὶ ἔδωκαν εἰς ἐμὲ καὶ ἄλλα δεινά. Ὅλοι οἱ ἰσχυροὶ νέοι τῆς Ἰθάκης καὶ τῶν πέριξ νήσων συνήχθησαν ἐνταῦθα καὶ ζητοῦσι τὴν μητέρα μου εἰς γάμον καὶ καταστρέφουσι τὰ ὑπάρχοντά μου. Αὕτη δὲ οὔτε ἀρνεῖται τὸν γάμον οὔτε δίδει ἓν τέλος. Οἱ δὲ μνηστῆρες καταστρέφουσι τὴν περιουσίαν μου καὶ δὲν θὰ βραδύνωσι νὰ ἀφανίσωσι καὶ ἐμὲ τὸν ἴδιον».

---

32. Ἡ Ἀθηνᾶ συμβουλεύει τὸν Τηλέμαχον.

Μετὰ ταῦτα εἶπεν ἡ Ἀθηνᾶ· «Ὦ θεοί, ἔπρεπε νὰ εἶνε ἐδῶ ὁ Ὀδυσσεύς, διὰ νὰ τιμωρήσῃ τοὺς αὐθάδεις τούτους! Ἐὰν τώρα ἐπέστρεφεν ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ἵστατο πρὸ τῆς θύρας μὲ τὴν περικεφαλαίαν, τὴν ἀσπίδα καὶ τὰ δύο δόρατά του, τοιοῦτος, ὁποῖον ἐγὼ τὸν εἶδα κατὰ πρῶτον εἰς τὴν οἰκίαν μου πίνοντα καὶ διασκεδάζοντα, ποῖος ταχὺς θάνατος θὰ τοὺς εὕρισκε καὶ πόσον πικρὸς θὰ ἦτο ὁ γάμος των! Ἀλλά, ἐὰν πρέπῃ νὰ τιμωρήσῃ αὐτοὺς ἢ ὄχι, τοῦτο ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοὺς θεούς. Ἐγὼ ὅμως σὲ συμβουλεύω νὰ σκεφθῇς πῶς θὰ δυνηθῇς νὰ ἐκδιώξῃς ἐκ τῆς οἰκίας σου τοὺς μνηστῆρας. Ἐὰν θέλῃς λοιπόν, ἄκουσον

τὰς συμβουλάς μου. Προσκάλεσον αὔριον εἰς τὴν ἀγορὰν τὸν λαόν, ὁμίλησον πρὸς ὅλους δημοσίᾳ καὶ ἐπικαλέσθητι τὴν μαρτυρίαν τῶν θεῶν. Διάταξον τοὺς μὲν μνηστῆρας νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰς οἰκίας των, τὴν δὲ μητέρα σου, ἐὰν θέλῃ νὰ λάβῃ ἄλλον σύζυγον, νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός της· ἐκεῖ δὲ οἱ συγγενεῖς της ἂς τὴν ὑπανδρεύσωσι καὶ ἂς τῇ ἑτοιμάσωσι πλουσίαν προῖκα, ὅπως ἁρμόζει εἰς ἀγαπητὴν θυγατέρα. Σὺ δέ, ἀφ' οὗ ἐξοπλίσῃς τὸ κάλλιστον τῶν πλοίων σου μὲ εἴκοσι κωπηλάτας, νὰ ὑπάγῃς νὰ μάθῃς ἂν ὁ πατήρ σου ζῇ ἢ ἀπέθανε. Καὶ πρῶτον μὲν νὰ μεταβῇς εἰς τὴν Πύλον, πρὸς τὸν Νέστορα, ἔπειτα δὲ εἰς τὴν Σπάρτην πρὸς τὸν Μενέλαον, ὅστις ἐπέστρεψε τελευταῖος ἐκ τῆς Τροίας. Ἐὰν δὲ μάθῃς ὅτι ὁ πατήρ σου ζῇ καὶ μέλλει νὰ ἐπιστρέψῃ, τότε ὑπόμενε ἀκόμη ὀλίγον. Ἐὰν ὅμως βεβαιωθῇς ὅτι ἀπέθανε, τότε νὰ ἐπιστρέψῃς εἰς τὴν πατρίδα σου, νὰ κατασκευάσῃς κενοτάφιον εἰς αὐτὸν καὶ νὰ προσφέρῃς πολλὰς καὶ μεγαλοπρεπεῖς ἐπικηδείους θυσίας. Ἀφ' οὗ δὲ ἐκτελέσῃς ὅλα ταῦτα, τότε νὰ σκεφθῇς πῶς θὰ ἀπαλλαγῇς τῶν μνηστήρων, διότι δὲν ἁρμόζει εἰς σὲ νὰ ἐνασχολῆσαι εἰς μειρακιώδη πράγματα, ἐπειδὴ δὲν εἶσαι πλέον μειράκιον. Δὲν ἤκουσας ὁποίαν δόξαν ἀπέκτησεν ὁ Ὀρέστης, διότι ἐφόνευσε τὸν ἄπιστον Αἴγισθον; Οὕτω καὶ σύ, φίλε μου, τὸν ὁποῖον βλέπω μέγαν καὶ ὡραῖον, ἔσο ἀνδρεῖος, διὰ νὰ ὁμιλῶσι περὶ σοῦ οἱ μεταγενέστεροι. Ἐγὼ τώρα θὰ ἐπιστρέψω εἰς τὸ πλοῖόν μου καὶ τοὺς συντρόφους μου, οἵτινες βεβαίως ἀνυπομόνως μὲ περιμένουσι, σὺ δὲ ἐνθυμοῦ ὅσα σοῦ εἶπον καὶ σκέφθητι περὶ τῆς ἐκτελέσεως αὐτῶν».

Πρὸς αὐτὴν δὲ ἀπεκρίθη πάλιν ὁ Τηλέμαχος· Ὦ ξένε, βεβαίως μοὶ ὡμίλησας μετ' ἀγαθότητος ὡς πατὴρ πρὸς υἱόν. Ἀλλὰ μεῖνον ἀκόμη, ὅσον καὶ ἂν βιάζεσαι, διὰ νὰ λουσθῇς καὶ ἀναπαυθῇς, νά σοι δώσω δὲ καὶ δῶρον τοιοῦτον, ὁποῖον οἱ φίλοι δίδουσι πρὸς φίλους».

Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησεν ἡ Ἀθηνᾶ· «Τηλέμαχε, μή με ἐμποδίζῃς περισσότερον, διότι βιάζομαι νὰ ἀναχωρήσω. Τὸ δῶρον, τὸ ὁποῖον θέλεις νά μοι δώσῃς, μοὶ τὸ δίδεις ὅταν ἐπιστρέψω, διὰ νὰ τὸ φέρω εἰς τὴν οἰκίαν μου». Ταῦτα εἶπε καὶ ἐγένετο ἄφαντος, ἐνέπνευσε δὲ εἰς τὸν Τηλέμαχον ἀνδρείαν, τόλμην καὶ ἀνάμνησιν τοῦ πατρός του ζωηροτέραν. Τότε ἐνόησεν ὁ Τηλέμαχος, ὅτι συνωμίλησε μὲ θεὸν καὶ ἔμεινεν ἔκθαμβος.

Ἔπειτα δέ, ἀφ' οὗ ἐσκέφθη ὅσα εἶπεν εἰς αὐτὸν ἡ θεά, προεχώρησε πρὸς τοὺς μνηστῆρας. Εὗρε δὲ αὐτοὺς καθημένους ἐν σιωπῇ καὶ ἀκούοντας τὸν ἀοιδὸν Φήμιον, ὅστις ἔψαλλε τὴν πολύδακρυν ἐπιστροφὴν τῶν Ἑλλήνων ἐκ τῆς Τροίας.

---

33. Ὁ Τηλέμαχος ἐπιπλήττει τοὺς μνηστῆρας.

Τὸ ᾆσμα τοῦτο ἤκουσεν ἡ Πηνελόπη καὶ καταβᾶσα ἐκ τοῦ ὑπερῴου ἦλθε συνοδευομένη ὑπὸ δύο θεραπαινῶν καὶ ἔστη ἐπὶ τῆς εἰσόδου τῆς αἰθούσης καὶ εἶπε πρὸς τὸν ἀοιδόν· «Φήμιε, σὺ ἠξεύρεις πολλὰ ᾄσματα θέλγοντα τοὺς ἀνθρώπους. Ψάλλε λοιπὸν ἓν ἐξ αὐτῶν, καὶ παῦσον τὸ θλιβερὸν τοῦτο ᾆσμα, τὸ ὁποῖον πάντοτε κατασπαράσσει τὴν καρδίαν μου».

Τότε ὁ Τηλέμαχος εἶπε πρὸς αὐτήν· Ὦ μῆτέρ μου, δὲν πρέπει νὰ δυσαρεστῆσαι κατὰ τοῦ ἀοιδοῦ, ἐὰν ψάλλῃ τὴν κακὴν μοῖραν τῶν Ἑλλήνων, διότι οἱ ἄνθρωποι εὐχαριστοῦνται πάντοτε νὰ ἀκούωσι τὸ νεώτερον ᾆσμα. Ἂς ἀντέχῃ ἡ ψυχή σου νὰ τὸν ἀκούῃ, διότι δὲν εἶνε μόνος ὁ πατήρ μου, ὅστις δὲν ἐπέστρεψεν ἐκ τῆς Τροίας. Καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἥρωες ἀπωλέσθησαν! Ἐπίστρεψον λοιπὸν εἰς τὰ δωμάτιά σου, ἀσχολοῦ εἰς τὸν ἱστὸν καὶ τὴν ἠλακάτην καὶ διάταξον τὰς ὑπηρετρίας νὰ ἐκτελῶσι τὰς ὑπηρεσίας των. Αἱ δὲ ὁμιλίαι εἶνε φροντὶς τῶν ἀνδρῶν, καὶ πρὸ πάντων ἐμοῦ, ὅστις εἶμαι κύριος ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ».

Ἡ Πηνελόπη ἐκπλαγεῖσα ἐκ τῶν συνετῶν λόγων τοῦ υἱοῦ της, ἐπέστρεψε μὲ τὰς ἀκολούθους εἰς τὰ δωμάτιά της. Ἐκεῖ δὲ ἔκλαυσε τὸν προσφιλῆ σύζυγόν της μέχρις ὅτου ἀπεκοιμήθη.

Ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ οἱ μνηστῆρες ἤρχισαν νὰ κραυγάζωσι θορυβωδῶς καὶ νὰ φέρωνται ἀπρεπῶς. Τότε ὁ Τηλέμαχος ὡμίλησε πρὸς αὐτοὺς ὡς ἑξῆς· «Μνηστῆρες τῆς μητρός μου, ἡ ἀκολασία σας ὑπερέβη πᾶν ὅριον. Παύσατε τὰς φωνάς σας διὰ νὰ ἀκούσωμεν τὸ ᾆσμα τοῦ καλλιφώνου τούτου ἀοιδοῦ. Αὔριον δὲ τὴν πρωΐαν νὰ παρευρεθῆτε πάντες εἰς τὴν ἀγοράν, διὰ νὰ σᾶς εἴπω καθαρὰ τὴν θέλησίν μου. Νὰ ἐξέλθητε τῆς οἰκίας μου. Ὑπάγετε νὰ εὕρητε ἄλλα συμπόσια, φάγετε τὰ ἰδικά σας πλούτη, φιλοξενήσατε ἀλλήλους εἰς τὰς οἰκίας σας. Ἐὰν ὅμως νομίζητε συμφορώτερον καὶ δικαιότερον νὰ καταστρέφητε ξένην περιουσίαν, τότε ἐξακολουθήσατε· ἐγὼ δὲ θὰ ἐπικαλεσθῶ τὴν βοήθειαν τῶν θεῶν, οἵτινες πιστεύω νὰ σᾶς τιμωρήσωσι πρεπόντως».

Ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ μνηστῆρες δαγκάσαντες τὰ χείλη ἔμειναν ἔκπληκτοι διὰ τὴν τόλμην τοῦ Τηλεμάχου. Ἔπειτα δὲ ὁ μὲν Ἀντίνοος ἤρχισε νὰ χλευάζῃ αὐτὸν διὰ τοὺς λόγους του, ὁ δὲ Εὐρύμαχος νὰ συμβουλεύῃ αὐτὸν χλευαστικῶς, διὰ νὰ φυλάττῃ τὰ κτήματά του καὶ νὰ κυβερνᾷ τὴν οἰκίαν του. Μετὰ ταῦτα ἤρχισαν πάλιν τοὺς χοροὺς καὶ τὰ ᾄσματα μέχρις ὅτου ἐπῆλθεν ἡ νύξ. Τότε μετέβησαν εἰς τὰς κατοικίας των διὰ νὰ κοιμηθῶσιν, ὁ δὲ Τηλέμαχος μετέβη εἰς τὸν θάλαμόν του συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς συνετῆς γραίας Εὐρυκλείας, ἥτις ἐκράτει δᾷδας ἀνημμένας. Αὕτη ἐξ ὅλων τῶν ὑπηρετριῶν ἠγάπα πλειότερον τὸν Τηλέμαχον, διότι τὸν εἶχεν ἀναθρέψῃ νηπιόθεν. Εἰσελθὼν ὁ Τηλέμαχος εἰς τὸν θάλαμόν του ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς κλίνης του καὶ ἐξεδύθη τὸν μαλακὸν χιτῶνά του, τὸν ὁποῖον ἔδωκεν εἰς τὴν Εὐρύκλειαν. Αὕτη δὲ διπλώσασα τὸν χιτῶνα μετὰ προσοχῆς ἐκρέμασεν αὐτὸν ἀπὸ πασσάλου πλησίον τῆς κλίνης

καὶ ἐξῆλθεν. Ἔπειτα ὁ Τηλέμαχος κατεκλίθη, ἐσκεπάσθη μὲ λεπτὸν μάλλινον ὕφασμα καὶ ἐσκέπτετο καθ' ὅλην τὴν νύκτα περὶ τοῦ ταξειδίου, περὶ τοῦ ὁποίου ὡμίλησεν εἰς αὐτὸν ἡ Ἀθηνᾶ.

---

34. Συνέλευσις τῶν Ἰθακησίων.

Ὅτε ἐφάνη ἡ πρωΐα, ὁ Τηλέμαχος ἠγέρθη ἐκ τῆς κλίνης του, ἐνεδύθη, ἐκρέμασεν ἀπὸ τῶν ὤμων του τὸ ξίφος, ὑπεδέθη τὰ περικαλλῆ πέδιλά του καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ θαλάμου. Διέταξε δὲ τοὺς βροντοφώνους κήρυκας νὰ καλέσωσι τὸν λαὸν εἰς συνέλευσιν. Ὅτε δὲ ὅλοι οἱ πολῖται συνηθροίσθησαν, τότε ὁ Τηλέμαχος εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἀγορὰν κρατῶν χαλκοῦν δόρυ καὶ ἀκολουθούμενος ὑπὸ δύο ταχυπόδων κυνῶν. Ἐκάθισε δὲ εἰς τὴν θέσιν τοῦ πατρός του, τὴν ὁποίαν τῷ παρεχώρησαν οἱ γέροντες. Ἔπειτα σηκωθεὶς καὶ κρατῶν τὸ σκῆπτρον εἰς τὰς χεῖρας ὡμίλησεν ὡς ἑξῆς·

«Ἰθακήσιοι, ἐκάλεσα ὑμᾶς ἐνταῦθα οὐχὶ διὰ νὰ σᾶς ἀναγγείλω χαρμόσυνόν τινα εἴδησιν περὶ τοῦ στρατοῦ τοῦ συνεκστρατεύσαντος μετὰ τοῦ πατρός μου οὔτε νὰ σᾶς ὁμιλήσω περὶ κοινοῦ τινος συμφέροντος, ἀλλὰ περὶ τῶν ἰδικῶν μου ὑποθέσεων καὶ τῆς διπλῆς δυστυχίας, ἥτις εὗρε τὸν οἶκόν μου. Πρῶτον μὲν ἀπώλεσα τὸν πατέρα μου, ὅστις ἦτό ποτε βασιλεὺς ὑμῶν καὶ ἐφρόντιζε περὶ ὑμῶν ὡς πατήρ. Δεύτερον δέ, οἱ νέοι τῶν εὐγενῶν οἰκογενειῶν τῆς Ἰθάκης καὶ τῶν πέριξ νήσων ζητοῦσι τὴν μητέρα μου εἰς γάμον, ἐνῷ αὕτη δὲν θέλει τοῦτον, καὶ καταστρέφουσι τὴν περιουσίαν μου, διότι ὁ πατήρ μου, ὅστις θὰ ἠδύνατο νὰ ἀπομακρύνῃ τούτους δὲν ὑπάρχει ἐνταῦθα. Ἡμεῖς δὲ δὲν εἴμεθα ἱκανοὶ νὰ πράξωμεν τοῦτο. Ἐντραπῆτε λοιπόν, ὦ Ἰθακήσιοι, τοὺς πέριξ λαούς, οἵτινες θὰ σᾶς κατηγορήσωσιν, ἐπειδὴ δὲν προστατεύετε τὸν υἱὸν τοῦ βασιλέως σας.

καὶ φοβήθητε τὴν ὀργὴν τῶν θεῶν, μήπως ἐν τῇ ἀγανακτήσει των στρέψωσι τὸν ὄλεθρον ἐναντίον σας. Σᾶς ἐξορκίζω εἰς τὸν Δία νὰ ἐμποδίσητε τοὺς μνηστῆρας νὰ πράττωσι τοιαύτας πράξεις». Ταῦτα εἶπεν ὁ Τηλέμαχος μετ' ὀργῆς καὶ ἔρριψε χαμαὶ τὸ σκῆπτρον χύσας δάκρυα. Ὅλοι δὲ συνεκινήθησαν καὶ ἐσιώπησαν καὶ μόνον ὁ αὐθαδέστατος τῶν μνηστήρων Ἀντίνοος ἐτόλμησε νὰ ἀποκριθῇ καὶ εἶπε·

«Τηλέμαχε, διατί μᾶς κατηγορεῖς; Δὲν πταίομεν ἡμεῖς, ἀλλ' ἡ μήτηρ σου, ἥτις μᾶς ἠπάτα ἐπὶ τρία ἔτη λέγουσα, ὅτι τότε θὰ ἐκλέξῃ ἕνα ἐξ ἡμῶν ὡς σύζυγον, ὅταν θὰ ἀποτελειώσῃ τὸ πανίον τὸ ὁποῖον ὕφαινε διὰ σάβανον τοῦ Λαέρτου. Τὸ πανίον ὅμως τοῦτο δὲν θὰ ἐτελείωνε ποτέ, διότι ὅ,τι ὕφαινε τὴν ἡμέραν τὸ ἐξύφαινε τὴν νύκτα, ἂν μὴ δὲν ἀνεκαλύπτομεν, τῇ προδοσίᾳ μιᾶς ὑπηρετρίας τὸν δόλον της. Ἂν θέλῃς νὰ μὴ καταστρέφηται ἡ περιουσία σου καὶ νὰ μὴ λυπῆσαι διὰ τοῦτο, στεῖλε τὴν μητέρα σου εἰς τὸν πατέρα της καὶ παρακίνησον αὐτὴν νὰ ὑπανδρευθῇ ἕνα ἐξ ἡμῶν, ὅντινα θὰ ἐκλέξῃ ὁ πατήρ της. Ἄλλως ἡμεῖς δὲν θὰ ἐξέλθωμεν τῆς οἰκίας σου.

Πρὸς τοῦτον ἀπήντησε μετ' ἀγανακτήσεως ὁ Τηλέμαχος· «Ἀντίνοε, οὐδέποτε θὰ ἀποπέμψω ἐκείνην, ἥτις μὲ ἐγέννησε καὶ μὲ ἔθρεψε. Καὶ θεοὶ καὶ ἄνθρωποι θά με μισήσωσι πολὺ διὰ τοῦτο. Ἂν σεῖς θέλητε νὰ κατατρώγητε τὴν περιουσίαν μου, πράξατε τοῦτο. Ἐγὼ ὅμως θὰ παρακαλέσω τοὺς θεοὺς νὰ σᾶς τιμωρήσωσι». Μετὰ ταῦτα ὡμίλησεν ὁ σεβαστὸς γέρων Ἀλιθέρσης συμβουλεύσας τοὺς μνηστῆρας νὰ ἀπομακρυνθῶσι τῆς οἰκίας τοῦ Ὀδυσσέως, διότι οὗτος, εἶπε, δὲν θὰ βραδύνῃ νὰ ἔλθῃ, ὁπότε ὅλοι θὰ εὕρητε τὸν θάνατον». Τότε σηκωθεὶς ὁ Εὐρύμαχος εἶπεν·

«Ὦ γέρον, τὰς συμβουλὰς ταύτας νὰ τὰς φυλάξῃς διὰ τὰ τέκνα σου. Μὴ ἐξακολουθῇς νὰ ἐρεθίζῃς τὸν Τηλέμαχον διὰ νὰ μὴ πάθῃ περισσότερα. Ἡμεῖς δὲν θὰ ἀπομακρυνθῶμεν τῆς

οἰκίας του, ἐν ὅσῳ ἡ Πηνελόπη ἀναβάλλει νὰ ἐκλέξῃ ἕνα ἐξ ἡμῶν ὡς σύζυγον». Οἱ λόγοι οὗτοι ἠρέθισαν τὸν Μέντορα, ὅστις ἦτο φίλος τοῦ Ὀδυσσέως· διὸ καὶ ἀναχωρῶν οὗτος, εἰς αὐτὸν εἶχεν ἐμπιστευθῆ τὴν ἐπιστασίαν ὅλης τῆς οἰκίας του καὶ τὴν φύλαξιν τῶν κτημάτων του. Οὗτος λοιπὸν ὁ Μέντωρ ἔλαβε τότε τὸν λόγον καὶ εἶπε τὰ ἑξῆς·

«Ἰθακήσιοι, εἰς τὸ ἑξῆς οὐδεὶς τῶν βασιλέων πρέπει νὰ εἶνε ἀγαθός, ἐπιεικὴς καὶ δίκαιος, ἀλλ᾽ αὐστηρὸς καὶ ἄδικος, ἀφ᾽ οὗ κανεὶς πλέον ἐξ ὑμῶν δὲν ἐνθυμεῖται τὸν Ὀδυσσέα, ὅστις ἐβασίλευεν ὡς καλὸς πατήρ. Ὄχι· δὲν ἀγανακτῶ τόσον κατὰ τῶν αὐθάδων μνηστήρων, ὅσον καθ᾽ ὅλων ὑμῶν, οἵτινες κάθησθε ἐδῶ σιωπῶντες καὶ δὲν περιορίζετε τοὺς ὀλίγους τούτους, ἐνῷ εἶσθε τόσον πολλοί». Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπήντησεν ὁ Λεώκριτος· «Ἀνόητε Μέντορ, ποῖον λόγον εἶπες προκαλῶν τὸν λαὸν νὰ μᾶς περιορίσῃ; Τοῦτο οὐδεὶς θὰ δυνηθῇ νὰ πράξῃ. Καὶ αὐτὸς ὁ Ὀδυσσεὺς ἂν ἐπέστρεφε καὶ ἐπεχείρει τοῦτο μὲ τοὺς πολλοὺς στρατιώτας, θὰ εὕρισκεν οἰκτρὸν θάνατον. Ὅστις θέλει, ἂς δοκιμάσῃ».

Οὕτως ὡμίλησεν ὁ Λεώκριτος καὶ διελύθη ἡ συνέλευσις ἄπρακτος. Καὶ οἱ μὲν πολῖται μετέβησαν εἰς τὴν ἰδίαν του οἰκίαν ἕκαστος, οἱ δὲ μνηστῆρες ἐπέστρεψαν εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ὀδυσσέως.

---

35. Ταξείδιον Τηλεμάχου.

Ὁ Τηλέμαχος, ἀπομακρυνθεὶς τῆς ἀγορᾶς ἦλθε μόνος εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης, ἔνθα ἔνιψε τὰς χεῖράς του μὲ τὰ ἀφρίζοντα κύματα καὶ προσηυχήθη εἰς τὴν Ἀθηνᾶν ὡς ἑξῆς·

«Ἄκουσόν με, ὦ θεά, ἥτις χθὲς ἦλθες εἰς τὴν οἰκίαν μου καὶ μὲ συνεβούλευσας νὰ ταξειδεύσω διὰ νὰ πληροφορηθῶ περὶ τῆς ἐπανόδου τοῦ πατρός μου. Οὐδεὶς εἰς τοῦτο μὲ βοηθεῖ,

πρὸ πάντων δὲ οἱ αὐθάδεις μνηστῆρες ματαιώνουσιν ὅλα τὰ σχέδιά μου». Ἡ Ἀθηνᾶ λαβοῦσα τὴν μορφὴν καὶ τὴν φωνὴν τοῦ Μέντορος, ἦλθε πλησίον του καὶ εἶπε· «Τηλέμαχε, δὲν θὰ στερηθῇς οὐδενὸς μέσου. Περὶ τῶν σχεδίων τῶν ἀφρόνων μνηστήρων μὴ φροντίζῃς, διότι αὐτοὶ δὲν ἐννοοῦσι τὸν θάνατον, ὅστις εἶνε ἤδη ἐγγὺς αὐτῶν, ὁπότε πάντες ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ θὰ καταστραφῶσι. Σὺ νὰ μὴ ἀναβάλῃς τὸ ταξείδιον, ἀλλὰ νὰ ἐπιστρέψῃς εἰς τὸν οἶκόν σου καὶ νὰ φροντίσῃς διὰ τὰς ἀναγκαίας τροφάς. Ἐγὼ δὲ θά σοι προετοιμάσω ταχὺ πλοῖον, θὰ φροντίσω διὰ συντρόφους καὶ θὰ συμπλεύσω μετὰ σοῦ»

Οὕτως ὡμίλησεν ἡ Ἀθηνᾶ· ὁ δὲ Τηλέμαχος μετέβη ἀμέσως εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ προσκαλέσας τὴν Εὐρύκλειαν εἶπε· «Τροφέ μου, γέμισον δώδεκα ἀμφορεῖς οἴνου καὶ βάλε ἄλευρα ἐντὸς σάκκων. Ὅλα ταῦτα ἑτοίμασον ἀμέσως, θὰ τὰ παραλάβω δὲ τὴν ἑσπέραν, ὅτε ἡ μήτηρ μου θὰ κοιμηθῇ, διότι θὰ ἀναχωρήσω διὰ τὴν Πύλον καὶ τὴν Σπάρτην, διὰ νὰ πληροφορηθῶ περὶ τοῦ πατρός μου».

Ἡ γραῖα Εὐρύκλεια, ὡς ἤκουσε ταῦτα, ἤρχισε νὰ κλαίῃ καὶ εἶπεν· «Ὦ ἀγαπητόν μου τέκνον, πῶς ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν σου τοιαύτη σκέψις! Ποῦ θὰ ὑπάγῃς εἰς τὴν ἀπέραντον γῆν σὺ μονογενὴς καὶ πολυαγάπητος υἱός; Ὁ πατήρ σου ἀπωλέσθη μακρὰν τῆς πατρίδος του μεταξὺ ἀγνώστων λαῶν. Οἱ δὲ μνηστῆρες, ἅμα σὺ ἀναχωρήσῃς, θὰ σκεφθῶσι πῶς νά σε ἀφανίσωσι δολίως καὶ νὰ μοιρασθῶσι τὴν περιουσίαν σου. Ὢ μεῖνε ἐδῶ καὶ μὴ θέλῃς νὰ ὑποφέρῃς συμφορὰς πλανώμενος εἰς τὴν ἀπέραντον θάλασσαν».

Πρὸς ταύτην ἀπεκρίθη ὁ Τηλέμαχος· «Ὦ τροφέ μου, ἡσύχασον, διότι ἡ σκέψις αὕτη δὲν εἶνε ἰδική μου, ἀλλὰ θεοῦ τινος· Ἀλλὰ νὰ μοῦ ὁρκισθῇς, ὅτι δὲν θὰ φανερώσῃς τι ἐκ τούτων εἰς τὴν ἀγαπητήν μου μητέρα, πρὶν παρέλθωσιν ἕνδεκα ἢ δώδεκα ἡμέραι, διότι θὰ κλαίῃ καὶ θὰ ὀδύρηται». Ἡ γραῖα, ἀφ᾽ οὗ

ὡρκίσθη ὅτι θὰ τηρήσῃ τοῦτο μυστικόν, μετέβη νὰ ἑτοιμάσῃ ὅσα εἶπεν ὁ Τηλέμαχος, οὗτος δὲ μετέβη εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ ἐκάθισε μεταξὺ τῶν μνηστήρων.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ Ἀθηνᾶ λαβοῦσα τὴν μορφὴν τοῦ Τηλεμάχου περιήρχετο εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς πόλεως, διὰ νὰ ἑτοιμάσῃ πλοῖον καὶ κωπηλάτας. Τὴν ἑσπέραν δέ, ὅτε τὰ πάντα ἦσαν ἕτοιμα, ἔλαβε πάλιν τὴν μορφὴν τοῦ Μέντορος καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Ὀδυσσέως. Καὶ εἰς μὲν τοὺς μνηστῆρας ἔδωκεν ὕπνον καὶ μετέβησαν διὰ νὰ κοιμηθῶσι, τὸν δὲ Τηλέμαχον ἐκάλεσεν ἔξω καὶ εἶπε·

«Τηλέμαχε, ὅλοι οἱ γενναῖοι σύντροφοί σου κάθηνται πλησίον τῶν κωπῶν καί σε περιμένουσιν. Ἂς σπεύσωμεν λοιπὸν διὰ νὰ ἀναχωρήσωμεν».

Ταῦτα εἰποῦσα ἡ Ἀθηνᾶ προηγήθη, ἠκολούθει δὲ αὐτὴν ὁ Τηλέμαχος. Ὅταν δὲ ἔφθασαν εἰς τὸ πλοῖον καὶ εὗρον τοὺς συντρόφους ἑτοίμους, τότε ὁ Τηλέμαχος ἔπεμψε δύο κωπηλάτας, οἵτινες ἔφερον ἐκ τῶν ἀνακτόρων τὰς τροφὰς καὶ ἔθηκαν αὐτὰς ἐντὸς τοῦ πλοίου. Ἔπειτα εἰσῆλθε πρώτη ἡ Ἀθηνᾶ εἰς τὸ πλοῖον καὶ ἐκάθισεν εἰς τὴν πρύμναν, κατόπιν δὲ ὁ Τηλέμαχος, καθίσας πλησίον της. Οἱ δὲ ναῦται, ἀφ' οὗ ἔλυσαν τὰ πρυμνήσια σχοινία εἰσῆλθον εἰς τὸ πλοῖον, ἥπλωσαν τὰ ἱστία καὶ ἐκάθισαν εἰς τὰς θέσεις των. Τότε ἡ Ἀθηνᾶ ἀπέστειλεν οὔριον ἄνεμον, ὅστις ὤθει τὸ πλοῖον, οἱ δὲ ναῦται ἐγέμισαν κρατῆρας οἴνου καὶ ἔκαμον σπονδὰς εἰς τοὺς θεούς, πρὸ πάντων δὲ εἰς τὴν Ἀθηνᾶν. Οὕτω τὸ πλοῖον, φερόμενον ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, ἔπλεε καθ' ὅλην τὴν νύκτα καὶ τὴν πρωΐαν τῆς ἐπομένης ἡμέρας.

---

56. Ὁ Τηλέμαχος ἐν Πύλῳ.

Ὅτε ὁ ἥλιος ἀνέτειλε, τὸ πλοῖον ἔφθασεν εἰς τὴν Πύλον. Οἱ Πύλιοι κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἦσαν εἰς τὴν παραλίαν

προσφέροντες θυσίας ταύρων εἰς τὸν Ποσειδῶνα. Εἶχον δὲ ἤδη φάγῃ τὰ ἐντόσθια καὶ ἔκαιον τοὺς μηροὺς πρὸς τιμὴν τοῦ θεοῦ, ὅτε τὸ πλοῖον ἔφθασεν εἰς τὴν ἀκτήν. Τότε ἀπέβη εἰς τὴν ξηρὰν πρώτη ἡ Ἀθηνᾶ, κατόπιν δὲ αὐτῆς ὁ Τηλέμαχος, τὸν ὁποῖον συνεβούλευσεν αὕτη νὰ ἀποβάλῃ τὴν δειλίαν καὶ νὰ ὁμιλήσῃ μετὰ περισκέψεως. Ἔπειτα δέ, ἀφ' οὗ ἀφῆκαν τοὺς ἄλλους συντρόφους των εἰς τὸ πλοῖον, διηυθύνθησαν πρὸς τοὺς Πυλίους καὶ ἔφθασαν πρὸ αὐτῶν. Τότε ἐσηκώθησαν πάντες καὶ ἔδραμον εἰς προϋπάντησίν των· πρῶτος δὲ ὁ υἱὸς τοῦ Νέστορος Πεισίστρατος ἐπλησίασεν αὐτούς, ἔλαβεν ἐκ τῆς χειρὸς καὶ ἐτοποθέτησε παρὰ τὴν τράπεζαν πλησίον τοῦ πατρός του. Ἔπειτα δὲ ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς μερίδα ἐκ τῶν ἐντοσθίων καὶ πληρώσας οἴνου χρυσοῦν ποτήριον ἔδωκε πρῶτον πρὸς τὸν Μέντορα, πρὸς ὃν εἶπε τὰ ἑξῆς·

«Παρακάλεσον καὶ σύ, ξένε, τὸν Ποσειδῶνα, ἀφ' οὗ ἐφθάσατε καθ' ἣν στιγμὴν τελεῖται πρὸς αὐτὸν θυσία. Ἀφ' οὗ δεηθῇς, κάμνων σπονδάς, δός ἔπειτα τὸ ποτήριον καὶ εἰς τὸν σύντροφόν σου, διὰ νὰ κάμῃ καὶ οὗτος σπονδάς. Βεβαίως καὶ αὐτὸς θὰ προσεύχηται, διότι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἔχομεν ἀνάγκην θεοῦ. Ἔδωκα δὲ εἰς σὲ πρῶτον τὸ ποτήριον, διότι εἶσαι πρεσβύτερος τοῦ συντρόφου σου».

Ἡ Ἀθηνᾶ, εὐχαριστηθεῖσα διὰ τὴν σύνεσιν τοῦ Πεισιστράτου, ἀπέτεινε τὴν ἑξῆς ἔνθερμον δέησιν·

«Εἰσάκουσόν μου, ὦ Πόσειδον· εἰς μὲν τὸν Νέστορα καὶ τοὺς υἱούς του δὸς δόξαν καὶ ἰσχύν, εἰς δὲ τοὺς ἄλλους Πυλίους μεγάλην ἀμοιβὴν διὰ τὴν θυσίαν ταύτην, εἰς ἐμὲ δὲ καὶ εἰς τὸν Τηλέμαχον νὰ ἐπιστρέψωμεν αἰσίως εἰς τὴν πατρίδα μας, ἀφ' οὗ ἐπιτύχωμεν ἐκείνου, διὰ τὸ ὁποῖον ἤλθομεν ἐνταῦθα».

Οὕτως ηὐχήθη καὶ ἔδωκε τὸ ποτήριον εἰς τὸν Τηλέμαχον, ὅστις ηὐχήθη τὰ αὐτά. Ἀφ' οὗ δὲ ἔφαγον καὶ ἔπιον, ὁ Νέστωρ ἠρώτησεν αὐτοὺς ποῖοι εἶνε καὶ πόθεν ἔρχονται καὶ τίς ὁ σκο-

πὸς τοῦ ταξειδίου των. Τότε ὁ Τηλέμαχος ἀπεκρίθη θαρραλέως.
«Ὦ Νέστορ, υἱὲ τοῦ Νηλέως, μέγα καύχημα τῶν Ἑλλήνων· εἴμεθα ἐξ Ἰθάκης· ἤλθομεν δὲ ἐνταῦθα, ἵνα μάθωμεν περὶ τοῦ πατρός μου τοῦ δυστυχοῦς Ὀδυσσέως, ὅστις, ὡς λέγουσι, πολεμῶν μετὰ σοῦ ἐπόρθησε τὴν Τροίαν. Ἀκόμη δὲν γνωρίζομέν τι περὶ αὐτοῦ, ἂν καὶ παρῆλθον τόσα ἔτη. Διὰ τοῦτο, σὲ παρακαλῶ νὰ μοῦ διηγηθῇς λεπτομερῶς ὅ,τι εἶδες ἢ ἤκουσας περὶ αὐτοῦ, χωρὶς νὰ ἀποκρύψῃς τι ἐξ εὐσπλαγχνίας πρός με».

Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησεν ὁ γέρων Νέστωρ· «Ὦ φίλε μου, ὑπενθύμισας εἰς ἐμὲ τὰ δυστυχήματα, τὰ ὁποῖα ὑπέστημεν εἰς τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Τροίας. Πέντε ἢ ἓξ ἔτη δὲν ἐξαρκοῦσι νὰ σοῦ διηγηθῶ ταῦτα λεπτομερῶς. Τοῦτο μόνον σοὶ λέγω, ὅτι καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ πολέμου, ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ σου οὐδέποτε ἐφιλονικήσαμεν εἰς τὰ συμβούλια. Εἴμεθα πάντοτε σύμφωνοι καὶ ἐσκεπτόμεθα φρονίμως τί ἔπρεπε νὰ πράξωσιν οἱ Ἕλληνες πρὸς τὸ συμφέρον των. Μετὰ τὴν καταστροφὴν δὲ τῆς Τροίας ἀνεχωρήσαμεν πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων, ἐν οἷς καὶ ὁ Ὀδυσσεύς, καὶ ἐφθάσαμεν εἰς Τένεδον. Ἐκεῖθεν ὅμως ἐπέστρεψε πάλιν ὁ πατήρ σου εἰς τὴν Τροίαν, ἵνα ἀναχωρήσῃ μετὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὅστις εἶχε μείνῃ ἐκεῖ, ὅπως διὰ θυσιῶν καταπραΰνῃ τὴν ὀργὴν τῆς Ἀθηνᾶς, ὠργισμένης κατὰ τῶν Ἑλλήνων. Ἔκτοτε δὲν ἐπανεῖδον αὐτὸν πλέον. Ἡμεῖς ἐξηκολουθήσαμεν τὸν πλοῦν μας καὶ ἐφθάσαμεν ἀσφαλῶς εἰς τὰς πατρίδας μας, καὶ μόνον ὁ Μενέλαος, ἀφοῦ περιεπλανήθη εἰς πολλὰς χώρας, ἐπέστρεψε τελευταῖος. Εἰς τοῦτον λοιπὸν σὲ συμβουλεύω νὰ πορευθῇς, ἵνα πληροφορηθῇς περὶ τοῦ πατρός σου. Ἀναχώρησον λοιπὸν μὲ τὸ πλοῖόν σου καὶ τοὺς συντρόφους σου· ἐὰν ὅμως προτιμᾷς τὴν διὰ ξηρᾶς ὁδόν, ὑπάρχουσιν εἰς τὴν διάθεσίν σου καὶ δίφροι καὶ ἵπποι, προσέτι δὲ καὶ οἱ υἱοί μου θά σε συνοδεύσωσιν ἕως ἐκεῖ».

Ταῦτα εἶπεν ὁ γέρων, ὁ δὲ ἥλιος ἔδυσε. Τότε ἡ Ἀθηνᾶ εἶπεν·

29. Ὁ Τηλέμαχος ἐν Πύλῳ.

«Ὦ γέρον, οἱ λόγοι σου εἶνε ὀρθότατοι καὶ οὕτω πρέπει νὰ γείνῃ. Ἡμεῖς ὅμως τώρα πρέπει νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὸ πλοῖόν μας».

Ὁ Νέστωρ ὅμως ἀπήντησε· «Μὴ δώσῃ ὁ Ζεὺς καὶ οἱ ἄλλοι θεοὶ νὰ σᾶς ἀφήσω νὰ ἐπιστρέψητε εἰς τὸ πλοῖόν σας. Δὲν εἶμαι ὅλως διόλου πτωχός, ὥστε νὰ μὴ ἔχω ἐν τῇ οἰκίᾳ μου σκεπάσματα καὶ μανδύας, διὰ τῶν ὁποίων νὰ περιτυλίσσωνται καὶ νὰ κοιμῶνται οἱ ξένοι. Ἐγώ, ἐν ὅσῳ ζῶ, οὐδέποτε θὰ ἀφήσω τὸν προσφιλῆ υἱὸν ἥρωος, οἷος ἦτο ὁ Ὀδυσσεύς, νὰ ὑπάγῃ νὰ ἀναπαυθῇ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τοῦ πλοίου».

Πρὸς αὐτὸν πάλιν ἀπήντησεν ἡ Ἀθηνᾶ· «Ἀγαπητὲ γέρον, οἱ λόγοι σου εἶνε ὀρθοὶ καὶ πρέπει νὰ ὑπακούσῃ ὁ Τηλέμαχος, διότι οὕτως ἀπαιτεῖ ἡ εὐπρέπεια. Ἐγὼ ὅμως πρέπει νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὸ πλοῖόν μας καὶ δώσω τὰς αναγκαίας διαταγάς, διότι εἶμαι ὁ μόνος πρεσβύτερός των».

Ταῦτα εἶπεν ἡ Ἀθηνᾶ καὶ ἀπῆλθεν· ὁ δὲ Τηλέμαχος μετὰ τῶν Πυλίων, προπορευομένου τοῦ Νέστορος, διηυθύνθη πρὸς τὴν πόλιν. Ἀφ' οὗ δὲ ἔφθασαν ἐκεῖ, μετέβησαν εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ ἐκάθισαν κατὰ τάξιν ἐπὶ θρόνων καὶ καθεδρῶν. Ἐκεῖ δὲ παρετέθη αὐτοῖς οἶνος, ἐκ τοῦ ὁποίου ὁ Νέστωρ ἔκαμε σπονδάς, καὶ ἀπέτεινε πολλὰς προσευχὰς πρὸς τὴν Ἀθηνᾶν. Ἀφ' οὗ δὲ ἐτελείωσαν αἱ σπονδαὶ καὶ ἔπιεν ἕκαστος ὅσον ἐπεθύμει ἡ καρδία του, ἀπεσύρθησαν νὰ κοιμηθῶσιν.

---

37. Ὁ Τηλέμαχος ἐν Σπάρτῃ.

Ἅμα ἐξημέρωσεν, ἐσηκώθη ὁ Νέστωρ καὶ ἐξελθὼν τοῦ θαλάμου του, ἦλθε καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ πελεκητῶν λίθων, οἵτινες ἦσαν τεθειμένοι πρὸ τῶν ὑψηλῶν πυλῶν τοῦ μεγάρου στίλβοντες καὶ λευκοί. Περὶ αὐτὸν συνηθροίσθησαν καὶ ὅλοι οἱ υἱοί του ὁδηγήσαντες καὶ τὸν Τηλέμαχον, ὅστις ἐκάθισε πλησίον τοῦ βασιλέως.

Τότε ὁ Νέστωρ εἶπε· «Τέκνα μου, σπεύσατε νὰ ἐκτελέσητε τὴν ἐπιθυμίαν μου, ἵνα καὶ τὴν Ἀθηνᾶν εὐχαριστήσω καὶ τὸν ξένον φιλοξενήσω. Εἷς ἐξ ὑμῶν ἂς ὑπάγῃ εἰς τὸν ἀγρόν, διὰ νὰ ἐκλέξῃ μίαν καλὴν δάμαλιν, τὴν ὁποίαν νὰ φέρῃ ἐδῶ ταχέως ὁ βουκόλος· ἄλλος ἂς ὑπάγῃ εἰς τὸ πλοῖον, διὰ νὰ ὁδηγήσῃ ἐδῶ ὅλους τοὺς συντρόφους τοῦ Τηλεμάχου, ἐκτὸς δύο, τοὺς ὁποίους νὰ ἀφήσῃ εἰς τὸ πλοῖον· οἱ δὲ ἄλλοι μείνατε ἐδῶ καὶ εἴπατε εἰς τὰς ὑπηρετρίας νὰ ἑτοιμάσωσι λαμπρὸν γεῦμα».

Ταῦτα εἶπεν ὁ Νέστωρ, ἐκεῖνοι δὲ ἔσπευσαν καὶ ἐξετέλεσαν τὰ πάντα. Ἀφ' οὗ δὲ ἔκαμον τὴν θυσίαν καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον πάντες καλῶς, τότε ὁ Νέστωρ εἶπε πάλιν· «Τέκνα μου, ζεύξατε τώρα διὰ τὸν Τηλέμαχον εἰς τὸν δίφρον καλλίτριχας ἵππους, διὰ νὰ τελειώσῃ τὸ ταξείδιόν του». Ταῦτα εἶπεν οὗτος· ἐκεῖνοι δὲ προθύμως ὑπήκουσαν καὶ ἔζευξαν ἀμέσως εἰς τὸν δίφρον ἵππους ὡραίους καὶ ταχεῖς, ἡ δὲ οἰκονόμος ἐτοποθέτησεν ἐπὶ τοῦ δίφρου ἄρτον, οἶνον καὶ διάφορα φαγητά. Ἔπειτα ἀνέβη ἐπ' αὐτοῦ ὁ Τηλέμαχος καὶ πλησίον αὐτοῦ ὁ Πεισίστρατος, ὅστις ἔλαβε τὰ ἡνία καὶ τὴν μάστιγα καὶ ἐμάστιξε τοὺς ἵππους.

Οἱ ἵπποι εὐθὺς ὥρμησαν πρὸς τὰ ἐμπρὸς καὶ ἔτρεχον προθύμως καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν. Ὅτε δὲ ὁ ἥλιος ἔδυσεν, ἔφθασαν εἰς τὰς Φηράς, ἔνθα διενυκτέρευσαν, φιλοξενηθέντες ὑπὸ τοῦ βασιλέως Διοκλέους. Τὴν δὲ πρωίαν ἔζευξαν πάλιν τοὺς ἵππους καὶ ἀναβάντες εἰς τὸν δίφρον ἐξηκολούθησαν τὸν δρόμον των ἕως ὅτου ἔφθασαν περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου εἰς τὴν Σπάρτην. Ἐκεῖ φθάσαντες διηυθύνθησαν πρὸς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Μενελάου, ὅστις κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐτέλει τοὺς γάμους τῆς ὡραίας θυγατρός του Ἑρμιόνης μετὰ τοῦ Νεοπτολέμου, υἱοῦ τοῦ Ἀχιλλέως. Ἕνεκα τούτου πολλοὶ φίλοι καὶ γείτονες τοῦ Μενελάου ἦσαν συνηγμένοι εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ ἑώρταζον τοὺς γάμους.

Ἐν ᾧ ταῦτα ἐγένοντο ἐν τοῖς ἀνακτόροις τοῦ Μενελάου,

ὁ Τηλέμαχος καὶ ὁ Πεισίστρατος ἔφθασαν εἰς αὐτὰ καὶ ἐστάθησαν εἰς τὰ πρόθυρα. Τότε ὁ Ἐτεωνεύς, ὑπηρέτης τοῦ Μενελάου, ἀκούσας τὸν θόρυβον καὶ προσδραμὼν πρὸς τὴν θύραν, εἶδε τοὺς ξένους. Ἀφ' οὗ δὲ τοὺς εἶδεν, ἔσπευσε πρὸς τὸν Μενέλαον καὶ εἶπε· «Βασιλεῦ, δύο νέοι ξένοι εὐγενοῦς καταγωγῆς ἵστανται εἰς τὰ πρόθυρα· εἰπέ μοι ἐὰν πρέπῃ νὰ ἀποζεύξωμεν τοὺς ἵππους ἢ νὰ πέμψωμεν αὐτοὺς πρὸς ἄλλον, διὰ νὰ τοὺς φιλοξενήσῃ». Ὁ Μενέλαος ἀπήντησε τότε μετ' ἀγανακτήσεως πρὸς αὐτόν· «Ἐτεωνεῦ, μέχρι τῆς ἡμέρας ταύτης ἐδείκνυες φρόνησιν, τώρα ὅμως ὡμίλησας ὡς ἄφρον παιδίον. Ποσάκις ἡμεῖς πρὶν ἐπιστρέψωμεν ἐνταῦθα δὲν ἐφιλοξενήθημεν παρ' ἄλλων ἀνθρώπων; Εἴθε ὁ θεὸς νὰ μᾶς διαφυλάξῃ τοῦ λοιποῦ ἀπὸ ταλαιπωρίας. Σπεῦσον ἀμέσως νὰ ἀποζεύξῃς τοὺς ἵππους καὶ νὰ προσκαλέσῃς τοὺς ξένους εἰς τὸ συμπόσιον».

Ὁ Ἐτεωνεὺς ἐξελθὼν ἔσπευσε καὶ μετ' ἄλλων ὑπηρετῶν ἐξετέλεσε τὴν διαταγὴν τοῦ κυρίου του. Οἱ δὲ ξένοι εἰσελθόντες εἰς τὰ ἀνάκτορα παρετήρουν αὐτὰ μετὰ θαυμασμοῦ, διότι ἔλαμπον ὡς λάμπει ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη. Ἔπειτα, ἀφ' οὗ μετέβησαν εἰς τοὺς λουτρῶνας, ἔνθα ἐλούσθησαν, ἠλείφθησαν μὲ ἔλαιον καὶ ἐνεδύθησαν ὡραία ἐνδύματα, εἰσῆλθον εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ ἐκάθισαν πλησίον τοῦ Μενελάου. Τότε ὑπηρέτρια ἔφερε χρυσῆν πρόχουν καὶ ἀργυρᾶν λεκάνην, διὰ νὰ νιφθῶσιν· ἡ δὲ οἰκονόμος παρέθηκε τράπεζαν μὲ ἄρτον καὶ ἄφθονα φαγητά.

Μετὰ ταῦτα ὁ Μενέλαος ἔτεινε πρὸς αὐτοὺς τὴν δεξιὰν καὶ εἶπε· «Χαίρετε, ὦ ξένοι· φάγετε· ἀφ' οὗ δὲ τελειώσητε τὸ φαγητόν σας, τότε θὰ σᾶς ἐρωτήσω ποῖοι εἶσθε· Βεβαίως φαίνεσθε, ὅτι εἶσθε υἱοὶ βασιλέων». Ταῦτα εἶπε καὶ λαβὼν παχέα νῶτα ἐψημένης βοὸς προσέφερεν εἰς αὐτούς· ἐκεῖνοι δὲ ἥπλωνον τὰς χεῖρας εἰς τὰ προκείμενα φαγητὰ καὶ ἔτρωγον.

Ἀφ' οὗ δὲ ἔφαγον καὶ ἔπιον, ὁ Τηλέμαχος, θέλων νὰ τὸν ἀκούσῃ μόνον ὁ Πεισίστρατος, ἔκλινε πρὸς αὐτὸν τὴν κεφαλὴν

καὶ εἶπε. «Προσφιλέστατέ μοι φίλε, ἰδὲ ὁπόση λάμψις χαλκοῦ, χρυσοῦ, ἠλέκτρου καὶ ἐλέφαντος εἰς τὴν μεγάλην ταύτην αἴθουσαν! Βεβαίως ἡ κατοικία αὕτη θὰ εἶνε ὁμοία μὲ τὴν τοῦ Διός! Πόσον ὡραῖα πράγματα εἶνε ἐδῶ καὶ πόσον ἐκπλήττομαι, ἐν ᾧ τὰ βλέπω!».

Ὁ Μενέλαος ὅμως ἤκουσε τοὺς λόγους τούτους καὶ ἀμέσως ἀπήντησεν· «Ὦ ἀγαπητά μου τέκνα, οὐδεὶς τῶν θνητῶν δύναται νὰ παραβληθῇ μὲ τὸν Δία, διότι τὰ μέγαρα αὐτοῦ καὶ τὰ πλούτη εἶνε ἄφθαρτα. Μεταξὺ ὅμως τῶν ἀνθρώπων, ἐνδέχεται ἄλλος μὲν νὰ εἶνε ἴσος μὲ ἐμὲ κατὰ τὰ πλούτη, ἄλλος δὲ κατώτερος. Ἀλλὰ διὰ νὰ συναθροίσω τὰ πλούτη ταῦτα περιεπλανήθην καὶ ἐταλαιπωρήθην ἐπὶ ὀκτὼ ἔτη εἰς τὴν Κύπρον, εἰς τὴν Φοινίκην, εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ εἰς τὴν Λιβύην, ἔνθα τὰ ἀρνία γεννῶνται ἀμέσως μὲ κέρατα καὶ τὰ πρόβατα γεννῶσι τρὶς τοῦ ἔτους. Ἐν ᾧ δὲ περιεπλανώμην συναθροίζων τοὺς θησαυροὺς τούτους, κακοῦργός τις, βοηθούμενος ὑπὸ τῆς κακῆς Κλυταιμνήστρας, μοὶ ἐφόνευσε δολίως τὸν ἀδελφόν μου, καὶ διὰ τοῦτο οὐδεμίαν χαρὰν αἰσθάνομαι βασιλεύων μὲ τοσαῦτα ἀγαθά. Εἴθε νὰ εἶχον τὸ τρίτον ἢ τὸ τέταρτον τῶν θησαυρῶν τούτων καί νὰ ἔζων οἱ ἥρωες, οἵτινες ἐφονεύθησαν πρὸ τῆς Τροίας χάριν ἐμοῦ. Καὶ δι' ὅλους μὲν κλαίω, οὐχὶ ὅμως τόσον, ὅσον δι' ἕνα τὸν ὁποῖον ὁσάκις ἐνθυμοῦμαι δὲν δύναμαι οὔτε νὰ φάγω οὔτε νὰ κοιμηθῶ, διότι οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων προσέφερε τόσας ὑπηρεσίας καὶ ἐμόχθησε τόσον, ὅσον ἐκεῖνος, ὁ Ὀδυσσεύς. Εἰς αὐτὸν ἡ μοῖρα ἐπεφύλαξε πολλὰ παθήματα, διότι ἀποδημεῖ πρὸ πολλῶν ἐτῶν καὶ δὲν ἠξεύρει κανεὶς ἂν ζῇ ἢ ἀπέθανε. Θρηνοῦσι δὲ βεβαίως αὐτὸν ὁ γέρων πατήρ του Λαέρτης, ἡ συνετὴ Πηνελόπη καὶ ὁ Τηλέμαχος, τὸν ὁποῖον ἀφῆκε βρέφος εἰς τὸν οἶκόν του».

Οὕτως ὡμίλησεν ὁ Μενέλαος· εἰς δὲ τὸν Τηλέμαχον διηγέρθη ἡ ἐπιθυμία νὰ κλαύσῃ. Ὅτε δὲ ἤκουσε τὸ ὄνομα τοῦ πατρός

του, δάκρυα έπεσον κατά γῆς καὶ εὐθὺς ἐσήκωσε τὴν πορφυρᾶν χλαῖνάν του καὶ ἐκάλυψε τὸ πρόσωπόν του. Τότε ὁ Μενέλαος ἀνεγνώρισεν αὐτόν, καί, ἐν ᾧ ἐσκέπτετο ἂν ἔπρεπε νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ ὁμιλήσῃ μόνος του περὶ τοῦ πατρός του ἢ αὐτὸς πρῶτος νὰ τὸν ἐρωτήσῃ, κατέβη ἡ Ἑλένη, ὁμοία μὲ τὴν Ἄρτεμιν κατὰ τὴν ὡραιότητα, ἐκ τοῦ εὐώδους καὶ ὑψηλοῦ θαλάμου της καὶ ἦλθε καὶ ἐκάθισε πλησίον τοῦ Μενελάου. Παρατηρήσασα δὲ τοὺς ξένους εἶπεν·

«Ἠξεύρομεν, Μενέλαε, ποῖοι εἶνε οἱ ξένοι οὗτοι; Ἀπατῶμαι ἆρά γε ἢ εἶνε ἀληθὲς αὐτό, τὸ ὁποῖον θὰ εἴπω; Οὐδέποτε εἶδον γυναῖκα ἢ ἄνδρα νὰ ὁμοιάζῃ τόσον μὲ τὸν Ὀδυσσέα, ὅσον ὁ νέος οὗτος».

Πρὸς αὐτὴν ἀπήντησεν ὁ Μενέλαος· «Ἀληθῶς, Ἑλένη, καὶ εἰς ἐμὲ ἡ αὐτὴ σκέψις ἐπῆλθεν. Οἱ πόδες, αἱ χεῖρες, οἱ ἀστράπτοντες ὀφθαλμοί του, ἡ κεφαλή του καὶ ἡ κόμη του εἶνε πάντα ὅμοια πρὸς τὰ τοῦ Ὀδυσσέως. Καὶ πρὸ ὀλίγου, ἐν ᾧ διηγούμην περὶ τοῦ Ὀδυσσέως, ὁ νέος οὗτος ἔκλαυσε καὶ ἐκάλυψε τὸ πρόσωπόν του μὲ τὴν πορφυρᾶν χλαῖνάν του»,

Τότε εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Πεισίστρατος· «Μενέλαε, υἱὲ τοῦ Ἀτρέως, ἀληθῶς οὗτος εἶνε υἱὸς τοῦ Ὀδυσσέως, ὡς εἶπες. Ὁ πατήρ μου Νέστωρ μὲ ἔστειλε διὰ νὰ τὸν συνοδεύσω καὶ τῷ χρησιμεύσω ὡς ὁδηγός. Ἤλθομεν δ' ἐνταῦθα, διὰ νὰ σὲ ἐρωτήσωμεν περὶ τοῦ Ὀδυσσέως καὶ διὰ νὰ σὲ συμβουλευθῇ ὁ Τηλέμαχος τί νὰ πράξῃ, ἐπειδὴ ἐν τῇ οἰκίᾳ του ὑποφέρει πολλὰ δεινὰ καὶ οὐδεὶς τὸν προστατεύει».

Τότε εἶπεν ὁ Μενέλαος· «Ὦ θεοί! τῷ ὄντι λοιπὸν ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν μου ὁ υἱὸς τοῦ ἥρωος ὅστις ἦτο πολὺ ἀγαπητὸς εἰς ἐμὲ καὶ ὅστις ὑπέφερε χάριν ἐμοῦ τόσας ταλαιπωρίας! Ἀληθῶς εἶχον ὑποσχεθῆ νὰ τὸν τιμῶ περισσότερον ὅλων τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, ὅταν ἐπιστρέψῃ, καὶ νὰ παραχωρήσω εἰς αὐτὸν πόλιν ἐν Ἄργει, ἵνα μεταφέρῃ ἐκ τῆς Ἰθάκης ἐκεῖ τοὺς θη-

σαυρούς του, τὴν οἰκογένειάν του καὶ τὸν λαόν του. Καὶ τότε θὰ εἴμεθα πάντοτε μαζὶ ἀγαπώμενοι καὶ συνευφραινόμενοι μέχρι θανάτου, ἀλλ᾽ οἱ θεοὶ δὲν ἠθέλησαν βεβαίως νὰ γείνῃ τοῦτο» Ταῦτα εἶπε καὶ πάντες ἤρχισαν νὰ κλαίωσι. Τότε ὁ Πεισίστρατος ὡμίλησεν ὡς ἑξῆς·

«Μενέλαε, ὁ γέρων πατήρ μου πολλάκις μοὶ εἶπεν, ὅτι εἶσαι πολὺ συνετὸς ἀνήρ. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἄκουσόν μου. Δὲν εἶνε πρέπον, νομίζω, νὰ κλαίωμεν κατὰ τὸ δεῖπνον».

Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησεν ὁ Μενέλαος· «Ὦ φίλε μου, ὡμίλησας ὡς φρόνιμος ἄνθρωπος. Ναί, ἂς παύσωμεν τοὺς θρήνους καὶ ἂς φροντίσωμεν περὶ τοῦ δείπνου μας. Αὔριον δὲ τὴν πρωίαν δυνάμεθα πάλιν ἐγὼ καὶ ὁ Τηλέμαχος νὰ συνομιλήσωμεν». Ταῦτα εἶπε, πάντες δὲ ἤρχισαν να τρώγωσι.

Τότε ἡ Ἑλένη ἔβαλεν εἰς τὸν οἶνον, τὸν ὁποῖον ἔπινον, φάρμακόν τι, ὅπερ ἔδωκεν αὐτῇ ἡ βασίλισσα Πολυδάμνα, ἡ σύζυγος τοῦ Θῶνος, ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ τὸ ὁποῖον κατεπράϋνε πᾶσαν ὀργὴν καὶ θλῖψιν. Ἐκεῖνος δέ, ὅστις ἤθελε πίῃ ἐκ τοῦ ποτοῦ τούτου, δὲν ἔκλαιε πλέον καὶ ἂν ἤθελε χάσῃ τὸν πατερα του ἢ τὴν μητέρα του καὶ ἂν ἀκόμη ἔμπροσθέν του ἐφονεύετο ὁ ἀδελφός του ἢ ὁ υἱός του. Ἔπειτα δὲ διηγήθη πῶς ὁ Ὀδυσσεὺς εἰσῆλθεν εἰς τὴν Τροίαν ὡς ἐπαίτης, χωρὶς ἄλλος νὰ τὸν γνωρίσῃ, εἰμὴ μόνον αὐτή, ἥτις καὶ δὲν τὸ ἐφανέρωσε, καὶ πῶς ἐπανῆλθεν εἰς τὰ πλοῖα ἀβλαβής, ἀφ᾽ οὗ ἐφόνευσε πολλοὺς Τρῶας.

Πρὸς αὐτὴν εἶπεν ὁ Μενέλαος· «Γύναι, ὅλα ὅσα εἶπες εἶνε ὀρθά. Πολλοὺς ἀνθρώπους ἐγνώρισα καὶ εἰς πολλοὺς τόπους περιῆλθον, ἀλλὰ τοιαύτην φρόνησιν καὶ τόλμην, οἵα ἡ τοῦ Ὀδυσσέως, δὲν εἶδον ἀκόμη. Ὅτε ἦλθες πέριξ τοῦ ξυλίνου ἵππου καὶ ἐκάλεις ὀνομαστὶ τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν Ἑλλήνων, μιμουμένη τὴν φωνὴν τῆς συζύγου των, ἐγὼ ἠθέλησα νά σοι ἀποκριθῶ, ἀλλ᾽ ὁ Ὀδυσσεὺς μὲ ἠμπόδισε καὶ οὕτως ἐσώθημεν».

Τότε εἶπεν ὁ Τηλέμαχος· -«Υἱὲ τοῦ Ἀτρέως, ἡ λύπη μου

εἶνε πικροτέρα, διότι τὰ ἀνδραγαθήματα ταῦτα δὲν ἔσωσαν αὐτὸν ἀπὸ τὸν θλιβερὸν θάνατον, ἂν καὶ εἶχεν εἰς τὸ στῆθός του γενναίαν καρδίαν. Ἀλλὰ τώρα διάταξον νὰ μᾶς ὁδηγήσωσιν εἰς τὴν κλίνην μας, διὰ νὰ ἡσυχάσωμεν». Ταῦτα εἶπεν· ἡ δὲ Ἑλένη διέταξε τὰς ὑπηρετρίας καὶ ἡτοίμασαν κλίνας εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν ξένων, ὁ δὲ κῆρυξ τοὺς ὡδήγησεν ἐκεῖ. Κατόπιν δὲ ὁ Μενέλαος καὶ ἡ Ἑλένη μετέβησαν ἵνα κοιμηθῶσιν εἰς τὸν θάλαμόν των.

---

38. Μενέλαος καὶ Τηλέμαχος.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν, ἅμα ἐξημέρωσεν, ὁ Μενέλαος ἐσηκώθη ἐκ τῆς κλίνης του, ἐνεδύθη τὰ ἐνδύματά του καὶ ἐξελθὼν τοῦ θαλάμου του ἦλθε καὶ ἐκάθισε πλησίον τοῦ Τηλεμάχου, ὅστις εἶχεν ἤδη σηκωθῇ, καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν διατί ἦλθεν εἰς τὴν Λακεδαίμονα, πλεύσας τόσην ἀπέραντον θάλασσαν. Πρὸς αὐτὸν ὁ Τηλέμαχος ἀπεκρίθη· «Μενέλαε, ἡ οἰκία μου καταστρέφεται, τὰ κτήματά μου ἀφανίζονται, ἡ κατοικία μου εἶνε πλήρης ἐχθρῶν, τὰ παχέα πρόβατά μου καὶ οἱ βόες μου κατατρώγονται ὑπὸ τῶν αὐθάδων καὶ ὑβριστῶν μνηστήρων. Ἕνεκα τούτων ἦλθον ἐδῶ καὶ σὲ παρακαλῶ νὰ μὲ πληροφορήσῃς περὶ τῆς ἐπανόδου τοῦ πατρός μου, ἂν εἶδες ἢ ἤκουσάς τι παρ' ἄλλου. Μὴ ἀποκρύψῃς τίποτε ἐξ εὐσπλαγχνίας πρός με, ἀλλὰ νά μοι εἴπῃς τὴν ἀλήθειαν.

Τότε ὁ Μενέλαος στενάξας εἶπε· «Φεῦ! ἄνανδροι ἠθέλησαν νὰ κοιμηθῶσιν εἰς τὴν κλίνην τοῦ ἀτρομήτου ἀνδρός! Καθὼς ὁ λέων ἐπιστρέφων εἰς τὴν φωλεάν του κατασπαράσσει τὰ νεογνὰ ἐλάφου, τὰ ὁποῖα ἡ μήτηρ εἶχε θέσῃ ἐκεῖ, οὕτω καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς θὰ κατασπαράξῃ τοὺς ἀνάνδρους μνηστῆρας! Εἴθε, ὦ Ζεῦ καὶ Ἀθηνᾶ καὶ Ἄπολλον, νὰ ἐνεφανίζετο μεταξὺ τῶν μνηστήρων τοιοῦτος, οἷος ἐφάνη εἰς τὴν Λέσβον, ὅτε κατέβαλε τὸν

υἱὸν τοῦ Φιλομήλου πρὸς χαρὰν ὅλων τῶν Ἑλλήνων. Ἆ! τότε πῶς θὰ εὕρισκον ὅλοι ταχὺν θάνατον καὶ πικρὸν γάμον! Περὶ τοῦ πατρός σου οὐδὲν ἄλλο γνωρίζω, τέκνον μου ἢ ὅσα ἤκουσα παρὰ τοῦ φιλαλήθους γέροντος τῆς θαλάσσης Πρωτέως. Οὗτος μοὶ εἶπεν, ὅτι τὸν πατέρα σου κρατεῖ ἡ νύμφη Καλυψὼ ἐπὶ τῆς νήσου Ὠγυγίας καὶ δὲν τὸν ἀφίνει νὰ ἀναχωρήσῃ. Ὁ πατήρ σου πολὺ ἐπιθυμεῖ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του, ἀλλὰ δὲν ἔχει οὔτε πλοῖα οὔτε κωπηλάτας, οἵτινες νὰ τὸν μεταφέρωσιν. Ἀλλὰ σὺ μεῖνε ἐδῶ ἕνδεκα ἢ δώδεκα ἡμέρας καὶ τότε θά σε προπέμψω δίδων σοι ὡς δῶρα τρεῖς ἵππους, ὡραῖον ἅρμα καὶ πολυτελὲς ποτήριον, ἵνα, ὁσάκις κάμνῃς σπονδὰς εἰς τοὺς θεούς, μὲ ἐνθυμῆσαι».

Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησεν ὁ Τηλέμαχος· «Υἱὲ τοῦ Ἀτρέως, μή με ἐμποδίζῃς περισσότερον ἐνταῦθα. Βεβαίως καὶ ὁλόκληρον ἔτος θὰ διέμενον πλησίον σου, χωρὶς νὰ ἐπιθυμήσω νὰ ἐπανίδω τὴν οἰκίαν μου καὶ τοὺς συγγενεῖς μου. Τόσον πολὺ εὐχαριστοῦμαι ἀκούων τοὺς λόγους σου καὶ τὰς διηγήσεις σου! Ἀλλ' ἐν Πύλῳ οἱ σύντροφοί μου θὰ στενοχωρῶνται βεβαίως περιμένοντές με. Ὡς πρὸς τὰ δῶρα δὲ καὶ τοὺς ἵππους, ἂς μείνωσι καλλίτερον ἐδῶ, ἔνθα ἐπὶ τῆς πεδιάδος καὶ τριφύλλιον καὶ κριθὴ καὶ σῖτος φύονται ἐν ἀφθονίᾳ, ἐνῷ εἰς τὴν πατρίδα μου οὔτε δρόμοι πλατεῖς ὑπάρχουσιν οὔτε λειμῶνες».

Ταῦτα εἶπεν ὁ Τηλέμαχος· ὁ δὲ Μενέλαος ἐμειδίασε καὶ θωπεύσας αὐτὸν διὰ τῆς χειρὸς εἶπεν· «Ἀγαπητὸν τέκνον, οἱ λόγοι σου μαρτυροῦσιν ὅτι κατάγεσαι ἐξ εὐγενοῦς οἰκογενείας. Λοιπὸν καὶ ἐγὼ θὰ μεταβάλω τὸ δῶρον, διότι δύναμαι. Θά σοι δώσω κρατῆρα ὅλον ἀργυροῦν μὲ χρυσᾶ χείλη, τὸν ὁποῖον μοὶ ἐχάρισεν ὁ ἥρως Φαίδιμος, βασιλεὺς τῶν Σιδωνίων, ὅτε μὲ ἐφιλοξένησεν εἰς τὴν οἰκίαν του περιπλανηθέντα ἐκεῖ κατὰ τὴν εἰς τὴν πατρίδα μου ἐπιστροφήν».

59. Συνωμοσία μνηστήρων.

Ἐν ᾧ οὗτοι τοιαῦτα πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον, οἱ μνηστῆρες τῆς Πηνελόπης διεσκέδαζον πρὸ τῶν ἀνακτόρων ρίπτοντες δίσκους καὶ ἀκόντια. Ὁ Ἀντίνοος καὶ ὁ ὡραῖος Εὐρύμαχος, οἱ πρῶτοι τῶν μνηστήρων καὶ διακρινόμενοι διὰ τὴν ἀνδρείαν των, ἐκάθηντο κατὰ μέρος. Πλησιάσας τότε αὐτοὺς ὁ Νοήμων, ὁ υἱὸς τοῦ Φρονίου, εἶπε πρὸς τὸν Ἀντίνοον· «Ἀντίνοε, γνωρίζεις πότε θὰ ἐπιστρέψῃ ὁ Τηλέμαχος ἐκ τῆς Πύλου; Ἀνεχώρησε μὲ τὸ πλοῖόν μου, ἐγὼ δὲ ἔχω ἀνάγκην αὐτοῦ τώρα, διὰ νὰ μεταβῶ εἰς τὴν Ἤλιδα καὶ λάβω μίαν ἡμίονον καὶ μεταφέρω αὐτὴν ἐνταῦθα».

Ταῦτα εἶπεν ὁ Νοήμων, ἐκεῖνοι δὲ ἐξεπλάγησαν, διότι ἠγνόουν, ὅτι ὁ Τηλέμαχος ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Πύλον. Ἐνόμιζον δὲ αὐτὸν ἐκεῖ πλησίον εὑρισκόμενον εἰς τοὺς ἀγροὺς ἢ εἰς τὰ πρόβατα ἢ εἰς τὸν χοιροβοσκόν. Πρὸς τὸν Νοήμονα τότε εἶπεν ὁ Ἀντίνοος· «Εἰπέ μοι τὴν ἀλήθειαν, πότε ἀνεχώρησε καὶ ποῖοι νέοι τὸν ἠκολούθησαν; Ἔλαβε τὸ πλοῖόν σου διὰ τῆς βίας ἢ τὸ ἔδωκας ἑκουσίως εἰς αὐτόν;».

Πρὸς αὐτὸν ἀπεκρίθη ὁ Νοήμων· «Τὸ πλοῖον ἔδωκα ἑκουσίως. Καὶ τίς ἠδύνατο νὰ ἀρνηθῇ τὴν χάριν ταύτην εἰς ἄνθρωπον, ὅστις ἔχει πλείστας φροντίδας καὶ λύπας ἐν τῇ ψυχῇ του; Οἱ νέοι, οἵτινες τὸν ἠκολούθησαν, εἶνε οἱ ἄριστοι τῆς πόλεώς μας. Τὸ περίεργον ὅμως εἶνε ὅτι ἐν ᾧ εἶδον τὸν Μέντορα συμπλεύσαντα ὡς κυβερνήτην, χθὲς τὸν εἶδον ἐδῶ».

Ταῦτα εἶπεν ὁ Νοήμων καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν του, οἱ δὲ μνηστῆρες ἐξεπλάγησαν καὶ κατέπαυσαν τοὺς ἀγῶνας τοῦ δίσκου καὶ τοῦ ἀκοντίου. Τότε ὁ Ἀντίνοος εἶπεν· «Ὦ θεοί, βεβαίως τὸ ταξείδιον τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἐπεχείρησεν ὁ Τηλέμαχος, εἶνε μέγα ἔργον, ἡμεῖς ὅμως δὲν πιστεύομεν νὰ τὸ κατορθώσῃ. Τοιοῦτον παιδίον παρὰ τὴν θέλησιν ἡμῶν, οἱ ὁποῖοι εἴμεθα τοσοῦτοι, νὰ ρίψῃ πλοῖον εἰς τὴν θάλασσαν καὶ νὰ ἐκλέξῃ τοὺς ἀ-

ρίστους νέους, εἶνε κακὸς οἰωνὸς διὰ τὸ μέλλον μας! Εἴθε ὁ Ζεὺς νὰ τὸν ἀφανίσῃ πρὶν ἑτοιμάσῃ τὸν ὄλεθρόν μας! Ἐμπρὸς λοιπόν, δότε μοι ταχὺ πλοῖον καὶ εἴκοσι κωπηλάτας, ἵνα ἐνεδρεύσω μεταξὺ Ἰθάκης καὶ Σάμης καὶ φονεύσω αὐτόν».

Ταῦτα εἶπεν· ὅλοι δὲ ἐπήνεσαν αὐτόν, καί, ἀφ᾽ οὗ τὸν προέτρεψαν νὰ ἐκτελέσῃ τοῦτο, εἰσῆλθον εἰς τὰ ἀνάκτορα. Τὰ κακοῦργα ὅμως σχέδια τῶν μνηστήρων ἤκουσεν ὁ κῆρυξ Μέδων, ὅστις εὑρίσκετο ἐκτὸς τῆς αὐλῆς, καὶ δραμὼν προέδωκεν αὐτὰ εἰς τὴν Πηνελόπην. Αὕτη ὡς ἤκουσε ταῦτα κατελήφθη ὑπὸ μεγάλης λύπης καὶ καθίσασα εἰς τὸ κατώφλιον τοῦ θαλάμου της ἤρχισε νὰ κλαίῃ πικρῶς. Πέριξ δὲ αὐτῆς ἐστέναζον καὶ ἔκλαιον ὅλαι αἱ ὑπηρέτριαι, γραῖαι καὶ νέαι.

Τότε ἡ Πηνελόπη εἶπε πρὸς αὐτὰς θρηνοῦσα· «Ὁ Ζεὺς ἔδωκεν εἰς ἐμὲ τὰς μεγαλειτέρας συμφοράς. Πρῶτον ἀπώλεσα σύζυγον ἐξέχοντα ὅλων τῶν Ἑλλήνων διὰ τὰς ἀρετάς του· τώρα δὲ ἀνεχώρησεν ὁ υἱός μου, χωρὶς νὰ ἐννοήσω τὴν ἀναχώρησίν του! Σκληραί! διατὶ δὲν μοῦ τὸ ἐλέγατε ἵνα τὸν ἐμποδίσω; Τώρα προσκαλέσατε ἐδῶ τάχιστα τὸν γέροντα δοῦλον Δολίον, ἵνα μεταβῇ καὶ εἴπῃ τὰ πάντα εἰς τὸν γέροντα Λαέρτην, μήπως ἐκεῖνος τοὐλάχιστον ἐπινοήσῃ σωτηρίαν τινὰ διὰ τὸν Τηλέμαχον».

Τότε εἶπε πρὸς αὐτὴν ἡ πιστὴ τροφὸς Εὐρύκλεια· «Ἀγαπητή μου κόρη, κάμε με ὅ,τι ἂν θέλῃς, ἐγὼ δὲν θά σοι κρύψω τίποτε. Ἐγὼ ἐγνώριζον τὰ πάντα καὶ ἐγὼ ἔδωκα εἰς τὸν Τηλέμαχον ὅσα μοῦ ἐζήτησεν, ἄλευρον καὶ γλυκὺν οἶνον. Ἀλλὰ μὲ ὥρκισε νὰ μὴ φανερώσω εἰς σὲ τίποτε πρὶν παρέλθωσι δώδεκα ἡμέραι, διότι ἐφοβεῖτο μὴ κλαίῃς. Τώρα λούσθητι, φόρεσον καθαρὰ ἐνδύματα, ἀνάβα μὲ τὰς θαλαμηπόλους σου εἰς τὸ ὑπερῷον καὶ παρακάλεσον τὴν Ἀθηνᾶν, διότι αὕτη θὰ σώσῃ τὸν υἱόν σου ἐκ τοῦ θανάτου. Μὴ λυπῇς τεθλιμμένον γέροντα. Δὲν πιστεύω ἡ γενεὰ τοῦ Ἀρκεισίου νὰ μισῆται τόσον ὑπὸ τῶν θε-

ῶν, ὥστε νὰ μὴ ἐπιζήσῃ τις ἐξ αὐτῆς, διὰ νὰ ἀπολαύσῃ τὰ ὑψηλὰ μέγαρά του καὶ τὰς ἀπεράντους καὶ εὐφόρους γαίας του».

Οὕτως ὡμίλησεν ἡ Εὐρύκλεια· ἡ δὲ Πηνελόπη, ἀφ' οὗ ἐξετέλεσεν ὅλα ταῦτα, ἐκάθισε καὶ ἐσκέπτετο περὶ τοῦ υἱοῦ της. Καθημένη δὲ ἀπεκοιμήθη καὶ εἶδεν ὄνειρον, ὅπερ ἔστειλεν εἰς αὐτὴν ἡ Ἀθηνᾶ, τὸ ἑξῆς· Ἡ Ἰφθίμη, ἡ σύζυγος τοῦ Εὐμήλου ἐκ Φερῶν, ἦλθε καὶ ἔστη ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς της καὶ εἶπε· «Μὴ θλίβεσαι, Πηνελόπη, οἱ θεοὶ σοὶ ἀπαγορεύουσι νὰ κλαίῃς καὶ νὰ στενάζῃς. Ἀληθῶς θὰ ἐπανίδῃς τὸν υἱόν σου, ὅστις οὐδέποτε ἡμάρτησε πρὸς τοὺς θεούς».

Πρὸς αὐτὴν ἀπήντησεν ἡ Πηνελόπη βεβυθισμένη εἰς γλυκὺν ὕπνον· «Διατί, φιλτάτη ἀδελφή, ἦλθες εἰς τὰ ἀνάκτορα ταῦτα, τὰ ὁποῖα οὐδέποτε ἄλλοτε ἐπεσκέφθης, ἐπειδὴ κατοικεῖς μακράν ; Πῶς νὰ μὴ κλαίω καὶ στενάζω, ἀφ' οὗ ἀπώλεσα εὐγενῆ σύζυγον, τώρα δὲ ὁ ἀγαπητός μου υἱὸς ἀνεχώρησεν ἐπὶ πλοίου, ἐνῷ εἶνε ἀκόμη παιδίον ἄπειρον εἰς τὰς ταλαιπωρίας; Τρέμω καὶ φοβοῦμαι μὴ συμβῇ εἰς αὐτὸν δυστύχημά τι εἰς τὰ ξένα. Πολλοὶ δὲ ἐχθροὶ ἐπιβουλεύουσιν αὐτὸν καὶ θέλουσι νὰ τὸν φονεύσωσιν ἐπιστρέφοντα».

Τότε τὸ ὄνειρον ἀπήντησε πρὸς αὐτήν· «Θάρρει καὶ μὴ φοβοῦ, διότι ὁ υἱός σου ἔχει βοηθὸν τὴν Ἀθηνᾶν, ἥτις μὲ ἔστειλε νά σοι ἀναγγείλω ταῦτα».

Πρὸς αὐτὴν πάλιν ἀπήντησεν ἡ Πηνελόπη· «Ἐὰν εἶσαι θεότης, εἰπέ μοι καὶ διὰ τὸν ἀτυχῆ Ὀδυσσέα ἂν ζῇ ἢ ἀπέθανεν». Ἡ Ἰφθίμη ὅμως, χωρὶς νὰ ἀπαντήσῃ, ἐγένετο ἄφαντος· ἡ δὲ Πηνελόπη ἐξύπνησε καὶ ηὐχαριστήθη διὰ τὸ καλὸν τοῦτο ὄνειρον.

Ἐν τούτῳ δὲ τῷ μεταξὺ οἱ μνηστῆρες ἡτοίμασαν τὸ πλοῖον, ἐπέβη αὐτοῦ ὁ Ἀντίνοος μετὰ τῶν κωπηλατῶν καὶ ἀπέπλευσεν. Ὅτε δὲ ἔφθασεν εἰς τὴν μικρὰν καὶ πετρώδη νῆσον Ἀστερίδα, ἐνήδρευσεν ἐκεῖ περιμένων τὸν Τηλέμαχον.

60. Ἀναχώρησις τοῦ Τηλεμάχου ἐκ τῆς Σπάρτης.

Ἡ Ἀθηνᾶ ἀπελθοῦσα ἐκ τῆς Ἰθάκης, ἔνθα ἀφῆκε τὸν Ὀδυσσέα μεταμεμορφωμένον εἰς γέροντα μετέβη εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Μενελάου, ἔνθα εὗρε τὸν Τηλέμαχον ἄγρυπνον, ἕνεκα τῶν πολλῶν φροντίδων καὶ τῶν σκέψεων περὶ τοῦ πατρός του. Σταθεῖσα δὲ πλησίον του εἶπε·

«Τηλέμαχε, δὲν εἶνε καλὸν πλέον νὰ πλανᾶσαι περισσότερον μακρὰν τῆς οἰκίας σου, ἀφίνων τὴν περιουσίαν σου εἰς τὰς χεῖρας βιαίων καὶ παρανόμων ἀνθρώπων. Φοβοῦμαι μὴ οὗτοι καταφάγωσιν αὐτὴν καὶ μοιράσωσι τὰ κτήματά του, τὸ δὲ ταξείδιόν σου ἀποβῇ εἰς μάτην. Παρακίνησον λοιπὸν τὸν Μενέλαον νά σε ἀποστείλῃ τάχιστα εἰς τὴν πατρίδα σου, διὰ νὰ εὕρῃς ἀκόμη εἰς τὴν οἰκίαν σου τὴν ἐνάρετον μητέρα σου, διότι ὁ πατήρ της καὶ οἱ ἀδελφοί της στενοχωροῦσιν αὐτὴν νὰ συζευχθῇ τὸν Εὐρύμαχον, ὅστις διακρίνεται μεταξὺ τῶν ἄλλων μνηστήρων. Πρόσεχε δὲ μὴ παρὰ τὴν θέλησίν σου ἀφαιρέσωσιν ἐκ τῶν ἀνακτόρων καὶ μέρος τῶν θησαυρῶν σου. Θά σοι εἴπω δὲ καὶ ἄλλο τι καὶ πρόσεχε. Μεταξὺ τῆς Ἰθάκης καὶ τῆς Σάμης ἐνεδρεύουσιν οἱ ἀνδρειότεροι τῶν μνηστήρων, διὰ νὰ σὲ φονεύσωσι. Σὺ λοιπὸν νὰ διευθύνῃς τὸ πλοῖον μακρὰν τῶν νήσων καὶ νὰ πλέῃς τὴν νύκτα, ὁ Θεὸς δέ, ὅστις σὲ προστατεύει, θά σου στείλῃ οὔριον ἄνεμον. Ἅμα δὲ φθάσῃς εἰς τὴν πλησιεστέραν ἀκτὴν τῆς πατρίδος σου, τοὺς μὲν συντρόφους σου νὰ διατάξῃς νὰ φέρωσι τὸ πλοῖον εἰς τὴν πόλιν, σὺ δὲ νὰ μεταβῇς εἰς τὸν χοιροβοσκόν, ὅστις πολὺ σὲ ἀγαπᾷ. Ἐκεῖ νὰ μείνῃς τὴν νύκτα καὶ νὰ εἴπῃς εἰς αὐτὸν νὰ μεταβῇ ὁ ἴδιος εἰς τὴν πόλιν καὶ νὰ ἀναγγείλῃ εἰς τὴν μητέρα σου ὅτι ἐπανῆλθες σῶος ἐκ τῆς Πύλου».

Ταῦτα εἶπεν ἡ θεὰ καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὸν Ὄλυμπον· ὁ δὲ Τηλέμαχος, ἅμα ἐξημέρωσεν, ἐνεδύθη τὰ ἐνδύματά του καὶ ἐξελθὼν ἐκ τοῦ θαλάμου του ἦλθε καὶ ἐστάθη πλησίον τοῦ Μενε-

λάου καὶ εἶπεν· «Υἱὲ τοῦ Ἀτρέως, ἀπόστειλόν με, παρακαλῶ ταχέως εἰς τὴν πατρίδα μου, διότι ἡ καρδία μου ἐπιθυμεῖ τοῦτο».

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ὁ Μενέλαος· «Τηλέμαχε δὲν θά σε κρατήσω πολὺν χρόνον ἐνταῦθα, ἀφ' οὗ ἐπιθυμεῖς νὰ ἐπιστρέψῃς εἰς τὸν οἶκόν σου. Ἀλλὰ μένε ἐδῶ ἕως ὅτου φέρω καὶ θέσω ἐπὶ τοῦ δίφρου σου τὰ δῶρα καὶ διατάξω τὰς γυναῖκας νὰ ἑτοιμάσωσι τὸ πρωινὸν γεῦμα».

Πρὸς αὐτὸν δὲ πάλιν ἀπήντησεν ὁ Τηλέμαχος· «Υἱὲ τοῦ Ἀτρέως, ἐπιθυμῶ νὰ ἐπιστρέψω ταχέως, διότι ὅτε ἀνεχώρησα, δὲν ἀφῆκα φύλακα τῶν κτημάτων μου καὶ φοβοῦμαι μήπως ἀναζητῶν τὸν πατέρα μου ἀπολεσθῶ ὁ ἴδιος ἢ ἀπολέσω πολύτιμόν τι πρᾶγμα ἐκ τῆς οἰκίας μου».

Ἀφ' οὗ ἤκουσε ταῦτα ὁ Μενέλαος, ἀμέσως διέταξε τὴν σύζυγόν του καὶ τὰς ὑπηρετρίας νὰ ἑτοιμάσωσι τὸ γεῦμα μὲ ἄφθονα φαγητά. Ἔπειτα δὲ αὐτὸς ἔφερεν ὡραῖον ποτήριον καὶ ἀπέθεσεν ἐπὶ τοῦ δίφρου, ὁ δὲ υἱός του Μεγαπένθης ὡραῖον ἀργυροῦν κρατῆρα καὶ ἡ Ἑλένη ὁλοκέντητον ὡραιότατον πέπλον.

Ἀφ' οὗ δὲ ἔφαγον καὶ ἔπιον, ἀπεχαιρέτισαν αὐτοὺς οἱ ξένοι, ἀνέβησαν ἐπὶ τοῦ δίφρου καὶ ἐμάστιξαν τοὺς ἵππους. Οἱ δὲ ἵπποι ἔτρεχον ταχέως διὰ τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως καὶ τῆς πεδιάδος. Ὅτε δὲ ὁ ἥλιος ἔδυσεν, ἔφθασαν εἰς τὰς Φηράς, ἔνθα ἐφιλοξενήθησαν ὑπὸ τοῦ βασιλέως Διοκλέους. Τὴν δὲ πρωίαν ζεύξαντες τοὺς ἵππους, ἀπεχαιρέτισαν τὸν Διοκλέα καὶ ἀνεχώρησαν διευθυνόμενοι εἰς τὴν Πύλον.

---

61. Ἀναχώρησις τοῦ Τηλεμάχου ἐκ τῆς Πύλου.

Ὅτε ἔφθασαν εἰς τὴν Πύλον, ὁ Τηλέμαχος εἶπε πρὸς τὸν Πεισίστρατον· «Υἱὲ τοῦ Νέστορος, δύνασαι νὰ μοῦ κάμῃς μίαν χάριν; Εἴμεθα πατρικοὶ φίλοι, ἔτι δὲ καὶ ὁμήλικες, τὸ δὲ ταξείδιον τοῦτο ἀκόμη περισσότερον θὰ μᾶς συνδέσῃ διὰ φιλίας.

Νὰ μή με φέρῃς πέραν τοῦ πλοίου, ἀλλὰ νά με ἀφήσῃς νὰ καταβῶ ἐκεῖ, μήπως ὁ γέρων πατήρ σου, ἐπιθυμῶν νά με περιποιηθῇ, μὲ κρατήσῃ εἰς τὰ ἀνάκτορά του ἀκόμη, ἐν ᾧ ἐγὼ ἔχω ἀνάγκην νὰ ἀναχωρήσω ταχέως».

Ταῦτα εἶπεν ὁ Τηλέμαχος, ὁ δὲ Πεισίστρατος ἐσκέφθη τίνι τρόπῳ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν φίλον του. Ἐνόμισε δὲ καλὸν τὸ ἑξῆς, τὸ ὁποῖον ἔπραξε· διηύθυνε τοὺς ἵππους πρὸς τὴν ἀκτήν, ἔνθα ἦτο τὸ πλοῖον, ἔλαβεν ἐκ τοῦ δίφρου τὰ δῶρα, τὰ ὁποῖα ἔδωκεν ὁ Μενέλαος, ἐτοποθέτησεν αὐτὰ ἐντὸς τοῦ πλοίου καὶ εἶπε· «Σπεῦσον τώρα νὰ εἰσέλθῃς εἰς τὸ πλοῖον καὶ παρακίνησον καὶ τοὺς συντρόφους σου νὰ εἰσέλθωσι πρὶν ἐγὼ φθάσω εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ ἀναγγείλω τοῦτο εἰς τὸν πατέρα μου, διότι γνωρίζω καλῶς,ὅτι θὰ ἔλθῃ μόνος του ἐδῶ καὶ δὲν θά σε ἀφήσῃ νὰ ἀναχωρήσῃς».

Ταῦτα εἶπε καὶ ἐμάστιξε τοὺς ἵππους, οὗτοι δὲ ταχέως ἔφθασαν εἰς τὰ ἀνάκτορα. Ὁ δὲ Τηλέμαχος παρώτρυνε τοὺς συντρόφους του νὰ τακτοποιήσωσι τὰ τοῦ πλοίου καὶ νὰ εἰσέλθωσιν εἰς αὐτό. Ὅτε δὲ οὗτοι τὰ πάντα ἐτακτοποίησαν, ὁ Τηλέμαχος προσέφερε θυσίαν εἰς τὴν Ἀθηνᾶν παρὰ τὴν πρύμναν τοῦ πλοίου. Μετὰ ταῦτα εἰσῆλθον πάντες εἰς τὸ πλοῖον, ἔλυσαν τὰ πρυμνήσια σχοινία, ἥπλωσαν τὰ ἱστία καὶ ἔπλεον. Ἡ δὲ Ἀθηνᾶ ἔστειλεν οὔριον ἄνεμον, ἵνα ὅσον τάχιστα διαπλεύσῃ τὸ πλοῖον τὴν θάλασσαν. Ὅτε δὲ ἔφθασαν εἰς τὴν Ἰθάκην, χωρὶς ὁ Τηλέμαχος νὰ πάθῃ τι ὑπὸ τῶν ἐνεδρευόντων μνηστήρων τῇ βοηθείᾳ τῆς Ἀθηνᾶς, οὗτος εἶπεν εἰς τοὺς συντρόφους του·

«Σεῖς μὲν τώρα νὰ φέρητε τὸ πλοῖον εἰς τὴν πόλιν, ἐγὼ δὲ θὰ μεταβῶ εἰς τὴν ἐξοχὴν πρὸς τοὺς βοσκούς μου, ἵνα ἴδω τὰς ἐργασίας των. Αὔριον δὲ τὴν πρωίαν θὰ ἔλθω εἰς τὴν πόλιν καὶ θὰ προσφέρω εἰς ὑμᾶς ὡραῖον γεῦμα διὰ τὸ ταξείδιον».

Ταῦτα εἶπε καὶ οἱ σύντροφοί του ἔλυσαν τὰ πρυμνήσια καὶ ἀναχωρήσαντες ἔπλεον πρὸς τὴν πόλιν, ὁ δὲ Τηλέμαχος ἔδε-

σεν ὑπὸ τοὺς πόδας του τὰ πέδιλα καὶ λαβὼν τὸ δόρυ ἐβάδιζε μὲ βῆμα ταχὺ καὶ ἔφθασεν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ χοιροβοσκοῦ, ἔνθα ἦσαν πολλοὶ χοῖροι, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁποίων ἐκοιμᾶτο ὁ ἀγαθὸς καὶ πιστὸς χοιροβοσκὸς Εὔμαιος.

---

62. Ὁ Τηλέμαχος παρὰ τῷ Εὐμαίῳ.

Ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Εὔμαιος ἅμα ἐξημέρωσεν, ἔστειλαν τοὺς βοσκοὺς μὲ τὰς ἀγέλας τῶν χοίρων εἰς τὴν βοσκήν, αὐτοὶ δὲ ἀνάψαντες πῦρ ἡτοίμαζον τὸ πρόγευμα. Τότε ἐπλησίασεν ὁ Τηλέμαχος, οἱ δὲ κύνες δὲν ὑλάκτουν, ἀλλ' ἔσειον τὰς οὐράς των. Τοῦτο παρατηρήσας ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ἀκούσας κρότον ποδῶν εἶπε πρὸς τὸν Εὔμαιον·

«Εὔμαιε, βεβαίως σύντροφός τις ἢ ἄλλος γνώριμος ἔρχεται, διότι οἱ κύνες σείουσι τὰς οὐράς των ἀντὶ νὰ ὑλακτῶσι». Μόλις δὲ εἶπε ταῦτα ὁ Ὀδυσσεύς, ὁ ἀγαπητός του υἱὸς ἐνεφανίσθη εἰς τὰ πρόθυρα. Ἔκθαμβος τότε ὁ χοιροβοσκὸς ἐσηκώθη, ἔδραμεν εἰς προϋπάντησιν τοῦ κυρίου του καὶ κατεφίλησεν αὐτὸν χύνων ἄφθονα δάκρυα χαρᾶς. Ὅπως δὲ ὁ πατὴρ ὑποδέχεται περιπαθῶς προσφιλῆ υἱόν, μονογενῆ, ἐπιστρέφοντα ἀπὸ μακρυνὰς χώρας μετ' ἀποδημίαν δέκα ἐτῶν, οὕτω καὶ ὁ Εὔμαιος ἔσφιγγεν εἰς τὰς ἀγκάλας του τὸν Τηλέμαχον, ὡς διασωθέντα ἐκ τοῦ θανάτου, κλαίων δὲ εἶπε τὰ ἑξῆς·

«Ἦλθες λοιπόν, Τηλέμαχέ μου, γλυκύ μου φῶς! Δὲν ἤλπιζον νά σε ἐπανίδω πλέον. Ἀλλ' ἔλα εἴσελθε, ἀγαπητὸν τέκνον, διὰ νά σε ἴδω καὶ νὰ χαρῶ, ἀφ' οὗ ἐπέστρεψας πρὸ ὀλίγου ἀπὸ τὰ ξένα εἰς τὴν καλύβην μου. Δὲν ἔρχεσαι πλέον νὰ βλέπῃς τοὺς ἀγρούς σου καὶ τοὺς βοσκούς σου, ἀλλὰ μένεις πάντοτε εἰς τὴν πόλιν, διότι φαίνεται, ὅτι σοὶ ἀρέσκει νὰ βλέπῃς τὸ πλῆθος τῶν κατηραμένων μνηστήρων»· Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησεν ὁ Τηλέμαχος.

«Ἂς γείνῃ οὕτω, πάτερ, διότι ἐγὼ ἦλθον ἐπίτηδες, διὰ νὰ σε ἴδω καὶ διὰ νὰ μάθω περὶ σοῦ ἂν ἡ μήτηρ μου μένῃ ἀκόμη εἰς τὰ ἀνάκτορα ἢ ὑπανδρεύθη ἄλλον». Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησεν ὁ Εὔμαιος· «Ἡ μήτηρ σου μένει ἀκόμη εἰς τὰ ἀνάκτορα, ἔνθα διέρχεται θλιβερὰς νύκτας καὶ ἡμέρας χύνουσα ἄφθονα δάκρυα».

Οὕτως εἶπε καὶ ἔλαβε παρ' αὐτοῦ τὸ δόρυ, ὁ δὲ Τηλέμαχος εἰσῆλθεν εἰς τὴν καλύβην. Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς ἐσηκώθη καὶ ἠθέλησε νὰ τῷ παραχωρήσῃ τὸ κάθισμά του, ἀλλ' ὁ Τηλέμαχος ἐμποδίσας αὐτὸν εἶπε· «Κάθισον, ὦ ξενε, ἡμεῖς εὑρίσκομεν ἄλλο κάθισμα εἰς τὴν καλύβην μας, καὶ ἰδοὺ ὁ ἄνθρωπος, ὅστις θά μοί το ἑτοιμάσῃ». Ταῦτα εἶπε καὶ ὁ μὲν Ὀδυσσεὺς ἐπιστρέψας ἐκάθισε πάλιν εἰς τὴν θέσιν του, ὁ δὲ χοιροβοσκὸς ἔστρωσε χλωροὺς κλάδους καὶ ἐκάλυψεν αὐτοὺς μὲ δέρματα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐκάθισεν ὁ Τηλέμαχος. Ἔπειτα ἔθεσεν ὁ Εὔμαιος ἐνώπιόν του κρέατα ἐψημένα, ἅτινα εἶχον μείνῃ ἐκ τῆς προτεραίας ἡμέρας, ἄρτον, καὶ ἐκέρασεν ἐντὸς κρατῆρος οἶνον γλυκύτατον καὶ ἐκάθισεν ἀντικρὺ τοῦ Ὀδυσσέως. Ἀφ' οὗ δὲ ἔφαγον καὶ ἔπιον, ὁ Τηλέμαχος εἶπε πρὸς τὸν χοιροβοσκόν· Πάτερ, πόθεν ἦλθεν ὁ ξένος οὗτος καὶ ποῖος εἶναι; διὰ πλοίου ἦλθεν εἰς τὴν Ἰθάκην;».

Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησεν ὁ Εὔμαιος· «Τέκνον μου, ὁ ξένος λέγει, ὅτι κατάγεται ἐκ τῆς Κρήτης καὶ ὅτι περιεπλανήθη εἰς πολλὰς χώρας. Τώρα δὲ δραπετεύσας ἀπὸ πλοῖον Θεσπρωτικὸν ἦλθεν ἐνταῦθα. Σοὶ τὸν ἐμπιστεύομαι λοιπὸν καὶ κάμε ὅ,τι ἂν θέλῃς, διότι εἶναι ἱκέτης σου». Τότε ἀπήντησεν ὁ Τηλέμαχος· «Εὔμαιε, οἱ λόγοι σου μὲ ἐλύπησαν πολύ. Πῶς νὰ δεχθῶ ἐγὼ ξένον εἰς τὴν οἰκίαν μου, ἀφ' οὗ εἶμαι νέος καὶ δὲν δύναμαι νὰ ὑπερασπισθῶ αὐτόν, ὅταν τις τῶν μνηστήρων προσβάλῃ αὐτόν; Καλλίτερον ὁ ξένος νὰ μείνῃ ἐδῶ, ἀφοῦ ἦλθεν εἰς σέ, ἐγὼ δὲ θά τῳ στείλω ἐνδύματα καὶ φαγητὰ καὶ θά τον ἀπο-

στείλω όπου επιθυμεῖ. Εἰς τὰ ἀνάκτορά μου ὅμως, εἰς τοὺς αὐθάδεις μνηστῆρας, δὲν θὰ τὸν ἀφήσω νὰ ὑπάγῃ, διότι αὐτοὶ εἶναι παρὰ πολὺ ὑβρισταὶ καὶ φοβοῦμαι μὴ τὸν περιγελῶσι καὶ τότε θὰ λυπηθῶ πολὺ δι' αὐτόν».

Πρὸς αὐτὸν εἶπε τότε ὁ Ὀδυσσεύς· «Ὦ φίλε μου, ἐπιτρέπεις νὰ ὁμιλήσω καὶ ἐγώ; Τῷ ὄντι κατασπαράσσεται ἡ καρδία μου, ὅταν ἀκούω νὰ λέγῃς τὰ φοβερὰ ἀνοσιουργήματα, τὰ ὁποῖα οἱ μνηστῆρες τολμῶσι νὰ πράττωσιν εἰς τὰ ἀνάκτορά σου παρὰ τὴν θέλησίν σου, ἐν ᾧ εἶσαι τοιοῦτος νέος. Ἐὰν ἐγὼ ἤμουν ὡς σὺ νέος καὶ υἱὸς τοῦ Ὀδυσσέως, θὰ προετίμων νὰ ἀποθάνω παρὰ νὰ βλέπω τοὺς αὐθάδεις μνηστῆρας, πράττοντας τοιαῦτα ἀνοσιουργήματα εἰς τὸν οἶκόν μου».

Τότε ὁ Τηλέμαχος εἶπε· «Ξένε μου, δὲν γνωρίζεις τὰ πράγματα καὶ διὰ τοῦτο ὁμιλεῖς οὕτω. Τί νὰ κάμω ἐγὼ πρὸς τόσους μνηστῆρας, οἵτινες ζητοῦσι τὴν μητέρα μου εἰς γάμον καὶ κατατρώγουσι τὴν περιουσίαν μου, θὰ ἀφανίσωσι δὲ καὶ ἐμὲ τὸν ἴδιον;».

Ἔπειτα δὲ εἶπεν εἰς τὸν Εὔμαιον νὰ μεταβῇ εἰς τὴν πόλιν καὶ νὰ ἀναγγείλῃ εἰς τὴν μητέρα του, ὅτι ἐπανῆλθε σῶος ἐκ τῆς Πύλου, πρὸς δὲ νὰ πέμψῃ αὕτη τὴν οἰκονόμον εἰς τὸν γέροντα Λαέρτην, διὰ νὰ ἀναγγείλῃ τοῦτο. Ὁ Εὔμαιος εὐθὺς τότε ἔδεσε τὰ πέδιλά του καὶ ἀνεχώρησε.

ΜΕΡΟΣ Δ'.

Ο ΟΔΥΣΣΕΥΣ ΦΑΝΕΡΟΥΤΑΙ ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΗΛΕΜΑΧΟΝ, ΜΕΤΑΒΑΙΝΕΙ ΕΙΣ ΤΑ ΑΝΑΚΤΟΡΑ, ΦΟΝΕΥΕΙ ΤΟΥΣ ΜΝΗΣΤΗΡΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΕΤΑΙ ΥΠΟ ΤΗΣ ΠΗΝΕΛΟΠΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΛΑΕΡΤΟΥ

63. Ὁ Ὀδυσσεὺς φανεροῦται εἰς τὸν Τηλέμαχον.

Ἀμέσως μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Εὐμαίου ἡ Ἀθηνᾶ λαβοῦσα μορφὴν ὡραίας γυναικὸς ἦλθε καὶ ἔστη ἀπέναντι τῆς θύρας τῆς καλύβης. Τὴν Ἀθηνᾶν μόνον ὁ Ὀδυσσεὺς εἶδε καὶ οἱ κύνες, οἵτινες δὲν ὑλάκτησαν, ἀλλ' ἔφυγον κλαυθμυρίζοντες πρὸς τὸ ἄλλο μέρος τῆς αὐλῆς. Ὁ Τηλέμαχος οὔτε εἶδεν οὔτε ἐνόησεν αὐτήν, διότι οἱ θεοὶ δὲν γίνονται ὁρατοὶ εἰς πάντας. Ἡ Ἀθηνᾶ τότε ἔνευσε μὲ τὰς ὀφρῦς εἰς τὸν Ὀδυσσέα, ὅστις ἐνόησε καὶ ἐξελθὼν ἦλθε καὶ ἔστη ἔμπροσθεν αὐτῆς.

Αὕτη τότε τῷ εἶπεν· «Υἱὲ τοῦ Λαέρτου, πολυμήχανε Ὀδυσσεῦ, ὁμίλησον τώρα πρὸς τὸν υἱόν σου καὶ φανερώθητι εἰς αὐτόν, ἵνα, ἀφ' οὗ συνεννοηθῆτε περὶ τῆς καταστροφῆς τῶν μνηστήρων, μεταβῆτε εἰς τὴν πόλιν. Ἐγὼ δὲν θὰ λείψω πολὺν καιρὸν ἀπὸ πλησίον σας, διότι ἐπιθυμῶ νὰ σᾶς βοηθήσω».

Ταῦτα εἰποῦσα, ἤγγισεν αὐτὸν μὲ τὴν χρυσῆν της ῥάβδον καὶ τὸν μετέβαλεν εἰς νεώτερον καὶ μεγαλοπρεπέστερον μὲ ὡραῖα ἐνδύματα, καὶ ἀπῆλθε. Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπέστρεψεν εἰς τὴν καλύβην, ὁ δὲ υἱός του ἐξεπλάγη καὶ ἀπέστρεψε τοὺς ὀφθαλμοὺς μετὰ τρόμου, φοβηθεὶς μὴ εἶναι θεός τις, καὶ εἶπε·

«Μοὶ φαίνεσαι διαφορετικός τώρα, ὦ ξένε. Βεβαίως εἶσαι θεός τις ἐκ τῶν κατοικούντων τὸν εὐρὺν Ὄλυμπον. Ἀλλ' ἐλέησόν με καὶ διαφύλαξόν με ἀπὸ παντὸς κακοῦ· θά σοι προσφέρω δὲ εὐχαρίστους θυσίας καὶ χρυσᾶ ὡραῖα ἀφιερώματα».

Πρὸς τοῦτον ἀπήντησεν ὁ Ὀδυσσεύς· «Ὄχι· δὲν εἶμαι θεός, ἀλλ᾽ ὁ πατήρ σου διὰ τὸν ὁποῖον στενάζεις καὶ ὑποφέρεις τόσα δεινά». Ταῦτα εἰπὼν κατεφίλησε τὸν υἱόν του καὶ ἔκλαυσεν ἐκ τῆς χαρᾶς. Ὁ Τηλέμαχος ὅμως, ἐπειδὴ δὲν ἐπίστευεν, ἀπήντησε πάλιν· «Δὲν εἶσαι ὁ πατήρ μου, ἀλλὰ θεός τις, ὅστις μὲ ἀπατᾷς, διὰ νὰ στενάζω καὶ νὰ κλαίω περισσότερον. Οὐδεὶς θνητὸς δύναται νὰ κάμῃ μόνος του τοιαῦτα θαύματα, ἐκτὸς ἂν θεός τις ἔλθῃ καὶ θέλῃ νὰ κάμῃ τινὰ γέροντα ἢ νέον. Πρὸ ὀλίγου ἦσο γέρων καὶ ἐφόρεις ῥάκη, τώρα δὲ ὁμοιάζεις μὲ τοὺς θεούς».

Πρὸς αὐτὸν ἀπεκρίθη πάλιν ὁ Ὀδυσσεύς· «Τηλέμαχε, μὴ θαύμαζε καὶ ἐκπλήττου διὰ τὸν πατέρα σου, ὅστις τώρα ἐπέστρεψεν. Ἐγὼ εἶμαι ὁ πατήρ σου, ὅστις πολλὰ ὑπέφερον καὶ ἐπανῆλθον εἰς τὴν ἀγαπητήν μου πατρίδα μετὰ περιπλάνησιν εἴκοσιν ἐτῶν. Ὅλα ταῦτα εἶναι ἔργον τῆς Ἀθηνᾶς. Διότι εἶναι εὔκολον εἰς τοὺς θεοὺς νὰ μεταμορφῶσι τοὺς ἀνθρώπους».

Ἐκ τῶν λόγων τούτων ἐπείσθη ὁ Τηλέμαχος καὶ ἐνηγκαλίσθη τὸν πατέρα του καὶ ἔκλαιον ἀμφότεροι ἐκ τῆς χαρᾶς δυνατά, ὡς τὰ πτηνά, τῶν ὁποίων τοὺς νεοσσοὺς ἀφαιροῦσι πρὶν πετάξωσιν ἐκ τῆς φωλεᾶς. Ἐν ᾧ δὲ ἦσαν ἐνηγκαλισμένοι καὶ ἔκλαιον οὕτως, ὁ Τηλέμαχος ἠρώτησε τὸν πατέρα του μὲ ποῖον πλοῖον· ἦλθε καὶ ποῖοι ναῦται τὸν ἔφερον.

Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησεν ὁ Ὀδυσσεύς· «Τέκνον μου, Φαίακες ναυτικοὶ περίφημοι μὲ ἔφερον ἐπὶ πλοίου κοιμώμενον καὶ μὲ ἀπέθεσαν εἰς τὴν ἀκτήν. Μοὶ ἔδωκαν δὲ καὶ λαμπρὰ δῶρα, ἄφθονον χαλκόν, χρυσὸν καὶ πολυτελῆ ἐνδύματα, τὰ ὁποῖα ἔθηκα ἐντὸς σπηλαίου. Τώρα δὲ ἦλθον ἐνταῦθα κατὰ συμβουλὴν τῆς Ἀθηνᾶς, ἵνα σκεφθῶμεν περὶ τοῦ φόνου τῶν μνηστήρων. Εἰπέ μοι λοιπὸν ποῖοι εἶναι καὶ πόσοι, ἵνα σκεφθῶμεν ἂν θὰ δυνηθῶμεν ἡμεῖς μόνοι νὰ πολεμήσωμεν κατ᾽ αὐτῶν ἢ θὰ ζητήσωμεν τὴν βοήθειαν τῶν ἄλλων».

30. Ἀναγνώρισις Ὀδυσσέως καὶ Τηλεμάχου.

Πρὸς αὐτὸν ἀπεκρίθη ὁ Τηλέμαχος· «Ὦ πάτερ μου! πάντοτε ἤκουσα νὰ ὁμιλῶσι περὶ τῆς δόξης σου, περὶ τῆς ἀνδρείας σου καὶ περὶ τῆς φρονήσεώς σου, ἀλλὰ τώρα ὡμίλησας μεθ' ὑπερηφανείας. Δὲν εἶναι δυνατὸν δύο ἄνθρωποι νὰ πολεμήσωμεν ἐναντίον πολλῶν. Διότι οἱ μνηστῆρες δὲν εἶναι μόνον δέκα ἢ εἴκοσιν, ἀλλὰ πολὺ περισσότεροι. Πεντήκοντα δύο εἶναι ἐκ τοῦ Δουλιχίου, εἴκοσι τέσσαρες ἐκ τῆς Σάμης, εἴκοσιν ἐκ τῆς Ζακύνθου καὶ δώδεκα ἐκ τῆς Ἰθάκης, ἐκτὸς τῶν ὑπηρετῶν αὐτῶν. Ἐὰν τούτους προσβάλωμεν ὅλους ἡνωμένους, φοβοῦμαι μήπως, ἀντὶ νὰ ἐκδικηθῶμεν αὐτούς, πάθωμεν κακόν τι. Σκέφθητι λοιπὸν ἂν δύνασαι νὰ καλέσῃς ὑπερασπιστήν τινα, ὅστις νὰ μᾶς βοηθήσῃ προθύμως».

Πρὸς αὐτὸν ἀπεκρίθη πάλιν ὁ Ὀδυσσεύς· «Υἱέ μου, ἔχε θάρρος, διότι ἡ Ἀθηνᾶ καὶ ὁ πατήρ της Ζεὺς θὰ μᾶς βοηθήσωσιν. Ἀλλὰ σὺ ἅμα ἐξημερώσῃ νὰ μεταβῇς εἰς τὴν οἰκίαν σου καὶ νὰ καθίσῃς μεταξὺ τῶν μνηστήρων· ἐμὲ δὲ ὁ Εὔμαιος θά με ὁδηγήσῃ κατόπιν εἰς τὴν πόλιν ὡς ἐπαίτην. Ἐὰν δὲ εἰς τὰ ἀνάκτορα μὲ προσβάλωσι, σὺ νὰ μὴ ταραχθῇς. Καὶ ἂν ἀκόμη μὲ σύρωσιν ἐκ τῶν ποδῶν, διὰ νά με ῥίψωσιν ἐκτὸς τῆς οἰκίας ἢ με κτυπήσωσι μὲ βέλη, σὺ νὰ βλέπῃς ταῦτα μὲ ὑπομονὴν καὶ νὰ ὁμιλῇς ἠπίως πρὸς αὐτούς, διὰ νὰ παύσωσι τὰς ἀσχημίας των. Αὐτοὶ δὲν θά σε ἀκούσωσι, διότι πλησιάζει ἡ ἡμέρα τῆς καταστροφῆς των. Ὅταν δέ σοι νεύσω διὰ τῆς κεφαλῆς, τότε νὰ λάβῃς καὶ μεταφέρῃς εἰς τὰ ἄλλα δωμάτια ὅλα τὰ πολεμικὰ ὅπλα καὶ νὰ ἀφήσῃς μόνον δύο ξίφη, δύο ἀκόντια καὶ δύο ἀσπίδας, ἵνα τὰ λάβωμεν, ὅταν θὰ ἐπιτεθῶμεν κατ' αὐτῶν.

Ἐὰν δὲ οἱ μνηστῆρες θελήσωσι νὰ μάθωσι τὴν αἰτίαν τῆς μεταφορᾶς τῶν ὅπλων, εἰπὲ εἰς αὐτούς, ὅτι μετέφερες ταῦτα, διότι κατήντησαν ἀγνώριστα ὑπὸ τοῦ καπνοῦ τῆς ἑστίας. Πρόσεχε δὲ νὰ μὴ μάθῃ κανεὶς τὴν ἐπιστροφήν μου οὔτε ὁ πατήρ μου οὔτε ἡ Πηνελόπη οὔτε ὁ χοιροβοσκός».

Ὅτε οὗτοι συνωμίλουν οὕτω, τὸ πλοῖον, τὸ ὁποῖον ἐπανέφερεν ἐκ τῆς Πύλου τὸν Τηλέμαχον καὶ τοὺς συντρόφους του, ἔφθασεν εἰς τὸν λιμένα. Τότε οἱ ναῦται ἔπεμψαν κήρυκα, ἵνα ἀναγγείλῃ εἰς τὴν Πηνελόπην, ὅτι ὁ Τηλέμαχος εὑρίσκεται εἰς τὴν ἐξοχήν. Ὁ κῆρυξ καὶ ὁ Εὔμαιος συνηντήθησαν εἰς τὰ ἀνάκτορα. Ὅτε δὲ εἶδον τὴν Πηνελόπην, ὁ μὲν κῆρυξ ἀνήγγειλε τὴν ἐπάνοδον τοῦ Τηλεμάχου, ὁ δὲ Εὔμαιος εἶπε πάντα, ὅσα ὁ Τηλέμαχος τῷ παρήγγειλε. Μετὰ ταῦτα ὁ Εὔμαιος ἐπέστρεψεν εἰς τὴν καλύβην, ὅτε εὗρε τὸν Ὀδυσσέα καὶ τὸν Τηλέμαχον παρασκευάζοντας τὸ δεῖπνον καὶ θυσιάζοντας μονοετῆ χοῖρον. Πρότερον ὅμως ἡ Ἀθηνᾶ εἶχε μεταμορφώσῃ τὸν Ὀδυσσέα πάλιν εἰς γέροντα, ἵνα μὴ τὸν ἀναγνωρίσῃ ὁ Εὔμαιος. Ὅτε δ' ἦλθεν ὁ Εὔμαιος, διηγήθη εἰς τὸν Τηλέμαχον, ὅτι ἐπέστρεψαν οἱ μνηστῆρες ἐκ τῆς ἐνέδρας καὶ ὅτι ἔμαθον τὴν ἐπιστροφήν του. Μετ' ὀλίγον δέ, ἀφ' οὗ ἔφαγον καὶ ἔπιον, ἐκοιμήθησαν.

---

64. Ὁ Τηλέμαχος μεταβαίνει εἰς τὴν πόλιν.

Ὅτε δὲ ἐφάνη ἡ αὐγή, ἐσηκώθη ὁ Τηλέμαχος, ἔδεσεν ὑπὸ τοὺς πόδας του τὰ ὡραῖα πέδιλά του, ἔλαβε τὸ δόρυ καὶ εἶπε πρὸς τὸν Εὔμαιον· «Πάτερ μου, ἐγὼ μὲν θὰ ὑπάγω εἰς τὴν πόλιν, ἵνα με ἴδῃ ἡ μήτηρ μου, διότι νομίζω, ὅτι δὲν θὰ παύσῃ κλαίουσα καὶ στενάζουσα πρὶν με ἴδῃ· σὺ δὲ νὰ ὁδηγήσῃς τὸν ξένον εἰς τὴν πόλιν διὰ νὰ ἐπαιτήσῃ. Δὲν δύναμαι νὰ ὑποδέχωμαι ὅλους τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸν οἶκόν μου, διότι ἔχω πολλὰς λύπας. Ἐὰν τοῦτο δυσαρεστῇ τὸν ξένον, ἐγὼ ἀδιαφορῶ· διότι ἀγαπῶ νὰ λέγω πάντοτε τὴν ἀλήθειαν».

Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησεν ὁ Ὀδυσσεύς· «Ὦ ἀγαπητέ, καὶ ἐγὼ δὲν ἐπιθυμῶ νὰ μείνω ἐδῶ περισσότερον, διότι εἶναι ἐπικερδέστερον νὰ ἐπαιτῇ τις εἰς τὴν πόλιν ἢ εἰς ἐξοχήν. Ὕπαγε λοιπόν· ἐμὲ δὲ θὰ ὁδηγήσῃ ὁ ἀνὴρ οὗτος, ἀφ' οὗ θερμανθῶ καλῶς

καὶ προχωρήσῃ ἡ ἡμέρα, διότι μὲ τὰ ράκη, τὰ ὁποῖα φορῶ, φοβοῦμαι μή με βλάψῃ τὸ πρωινὸν ψῦχος».

Ταῦτα εἶπεν· ὁ δὲ Τηλέμαχος ἐξῆλθεν ἐκ τῆς καλύβης καὶ ἐβάδισε πρὸς τὴν πόλιν σκεπτόμενος τὸν ὄλεθρον τῶν μνηστήρων. Ὡς δὲ ἔφθασε καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὰ ἀνάκτορα, πρώτη τὸν εἶδεν ἡ Εὐρύκλεια, ἥτις ἔδραμε πρὸς αὐτὸν καὶ τὸν ἐφίλησε κλαίουσα· μετ' αὐτῆς δὲ ἔδραμον καὶ αἱ ἄλλαι ὑπηρέτριαι, αἵτινες τὸν ἐνηγκαλίσθησαν καὶ τὸν κατεφίλησαν εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ εἰς τοὺς ὤμους του. Κατόπιν ἐξελθοῦσα καὶ ἡ Πηνελόπη ἐκ τοῦ θαλάμου της ἐνηγκαλίσθη τὸν ἀγαπητόν της υἱόν, κατεφίλησε τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς ὡραίους ὀφθαλμούς του καὶ εἶπε τοὺς ἑξῆς λόγους, διακοπτομένους ὑπὸ θρήνων· «Ἦλθες, Τηλέμαχέ μου, γλυκύ μου φῶς! δὲν ἤλπιζον νά σε ἐπανίδω πλέον, ἀφ του ἀνεχώρησας κρυφίως παρὰ τὴν θέλησίν μου εἰς τὴν Πύλον, διὰ νὰ μάθῃς περὶ τοῦ ἀγαπητοῦ πατρός σου. Ἀλλ' ἔλα, εἰπέ μοι, τί ἔμαθες, τί εἶδες;».

Πρὸς αὐτὴν ἀπεκρίθη ὁ Τηλέμαχος· «Μῆτέρ μου, μὴ συγκινῇς καὶ θλίβῃς περισσότερον τὴν καρδίαν μου, ἀφ' οὗ μάλιστα ἐσώθην ἀπὸ θλιβερὸν ὄλεθρον. Ἀλλ' ἀφ' οὗ λουσθῇς καὶ ἐνδυθῇς καθαρὰ ἐνδύματα, ν' ἀναβῇς εἰς τὸ ὑπερῷον καὶ νὰ παρακαλέσῃς τοὺς θεούς, ὑπισχνουμένη πολλὰς θυσίας, νὰ ἐκδικηθῶμεν τοὺς μνηστῆρας».

Ἡ Πηνελόπη εὐθὺς ἐξετέλεσε τοὺς λόγους τοῦ Τηλεμάχου, αὐτὸς δὲ κρατῶν τὸ δόρυ του καὶ ἀκολουθούμενος ὑπὸ δύο ταχυπόδων κυνῶν ἐπορεύθη εἰς τὴν ἀγοράν. Ὡς δὲ ἔφθασεν ἐκεῖ, συνηθροίσθησαν πέριξ αὐτοῦ πολλοὶ τῶν μνηστήρων καὶ τῷ ὡμίλουν μειλιχίους λόγους, αὐτὸς ὅμως ὑπῆγε καὶ ἐκάθισε πλησίον τῶν πατρικῶν του φίλων Μέντορος, Ἀντίφου καὶ Ἀλιθέρσου, οἵτινες τὸν ἠρώτων περὶ τοῦ ταξειδίου του. Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι συνωμίλουν, ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Εὔμαιος εἰσήρχοντο εἰς τὴν πόλιν.

---

65. Ἄφιξις τοῦ Ὀδυσσέως εἰς τὰ ἀνάκτορα.

Ὡς ὁ Ὀδυσσεὺς ἔφθασεν εἰς τὰ ἀνάκτορα, εἶπε πρὸς τὸν Εὔμαιον· «Εὔμαιε, βεβαίως αὐτὸ εἶναι τὸ λαμπρὸν μέγαρον τοῦ Ὀδυσσέως. Εὐκόλως τὸ ἀναγνωρίζει τις ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πλήθους τῶν οἰκοδομῶν, διότι καὶ ἡ αὐλὴ φράσσεται διὰ τοίχου καὶ αἱ θύραι εἶναι στερεαὶ καὶ δίφυλλοι. Ὑποθέτω δὲ ὅτι πολλοὶ ἐντὸς ἑτοιμάζουσι δεῖπνον, διότι ὑψοῦται πολὺς καπνὸς ψηνομένων κρεάτων καὶ ἀκούεται ἦχος κιθάρας, τὴν ὁποίαν οἱ θεοὶ ὥρισαν σύντροφον εἰς τὰς εὐωχίας».

Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησεν ὁ Εὔμαιος· «Εὐκόλως τὸ διέκρινας, ὦ ξένε. Ἀλλὰ τώρα ἂς σκεφθῶμεν τί πρέπει νὰ πράξωμεν. Θέλεις νὰ εἰσέλθῃς πρῶτος εἰς τὴν οἰκίαν ταύτην καὶ νὰ ἀναμιχθῇς μετὰ τῶν μνηστήρων, ἐγὼ δὲ νὰ μείνω ἐνταῦθα, ἢ προτιμᾷς νὰ προπορευθῶ ἐγώ; Ἀλλὰ νὰ μὴ βραδύνῃς νά με ἀκολουθήσῃς, μήπως σε ἴδῃ τις ἔξω καί σε κτυπήσῃ ἢ σε ἀπωθήσῃ τῶν ἀνακτόρων. Σὲ προτρέπω νὰ σκεφθῇς καλῶς ταῦτα».

Πρὸς αὐτὸν ἀπεκρίθη τότε ὁ Ὀδυσσεύς· «Πήγαινε σὺ πρῶτος καὶ μετ' ὀλίγον ἔρχομαι καὶ ἐγώ».

Ἐν ᾧ δὲ οὕτω συνδιελέγοντο, κύων τις ἐξηπλωμένος ἐπὶ σωροῦ κόπρου ὕψωσε τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ ὦτα. Οὗτος ἦτο ὁ Ἄργος, ὁ κύων τοῦ Ὀδυσσέως, τὸν ὁποῖον ἀνέθρεψεν αὐτὸς ὁ ἴδιος, ἀλλὰ δὲν τὸν ἐχάρη ποσῶς, διότι ἀνεχώρησε διὰ τὴν Τροίαν. Ἄλλοτε τὸν κύνα τοῦτον οἱ νέοι θηρευταὶ ἀπέλυον κατὰ τῶν λαγωῶν, τῶν ἐλάφων καὶ τῶν ἀγρίων αἰγῶν. Τώρα ὅμως ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Ὀδυσσέως, κατάκειται ἐπὶ τῆς κόπρου ἄνευ οὐδεμιᾶς περιποιήσεως πλήρης ζωϋφίων. Ὅτε δὲ ἐνόησε τὸν Ὀδυσσέα πλησιάζοντα, ἐκίνησε τὴν οὐράν του καὶ κατεβίβασε τὰ ὦτα, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ἔλθῃ πλησίον τοῦ κυρίου του. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἰδὼν αὐτὸν τὸν ἀνεγνώρισε καὶ ἔκλαυσε, χωρὶς νὰ τὸν ἴδῃ ὁ Εὔμαιος.

Ἀμέσως δὲ εἶπε πρὸς τὸν Εὔμαιον· «Εὔμαιε, ὁ κύων οὗτος ἔχει ὡραῖον σῶμα, ἀλλὰ δὲν γνωρίζω ἂν ὑπῆρξε ταχὺς ἢ εἶναι ἐκ τῶν κυνῶν ἐκείνων, τοὺς ὁποίους ἀνατρέφουσιν οἱ πλούσιοι χάριν διασκεδάσεως καὶ μόνον χάριν τῆς ὡραιότητός των».

Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησεν ὁ Εὔμαιος· «Ὁ κύων οὗτος εἶναι τοῦ μακρὰν ἀποθανόντος κυρίου μου. Ἐὰν τὸν ἔβλεπες πρὶν ἀναχωρήσῃ ὁ Ὀδυσσεύς, θὰ τὸν ἐθαύμαζες διὰ τὴν δύναμιν καὶ τὴν ταχύτητά του. Ὁ κύων οὗτος δὲν ἄφινεν οὐδὲν ἄγριον θηρίον νὰ διαφύγῃ, ὅτε κατεδίωκεν αὐτὰ εἰς τὰς βαθείας κοιλάδας τοῦ δάσους, διότι ἐγνώριζε καλλίτερον παντὸς ἄλλου νὰ ἀνακαλύπτῃ τὰ ἴχνη. Τώρα ὅμως εὑρίσκεται εἰς αὐτὴν τὴν ἀθλίαν κατάστασιν, διότι ὁ κύριός του ἀπέθανε μακρὰν τῆς πατρίδος, αἱ δὲ ὀκνηραὶ ὑπηρέτριαι δὲν τὸν περιποιοῦνται. Οἱ δοῦλοι, ὦ ξένε, ὅταν δὲν ἄρχωσιν αὐτῶν πλέον οἱ κύριοί των, δὲν ἐκτελοῦσι τὰς ἐργασίας των κατὰ τὸ δίκαιον». Ταῦτα εἰπὼν εἰσῆλθεν εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ διηυθύνθη κατ' εὐθεῖαν εἰς τὴν αἴθουσαν, ἔνθα ἦσαν οἱ μνηστῆρες. Τὴν στιγμὴν δὲ ἐκείνην ἐξέπνευσε καὶ ὁ Ἄργος, ἀφ' οὗ εἶδε τὸν κύριόν του μετὰ εἴκοσιν ἔτη.

---

66. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐν τοῖς ἀνακτόροις του.

Ὁ Τηλέμαχος πρῶτος εἶδε τὸν Εὔμαιον καὶ τοῦ ἔνευσε διὰ νὰ πλησιάσῃ πρὸς αὐτόν. Ὁ δὲ Εὔμαιος ἔλαβε σκαμνίον καὶ ἦλθε πρὸ τῆς τραπέζης καὶ ἐκάθισεν ἀπέναντι τοῦ Τηλεμάχου. Ἀμέσως δὲ εἷς κῆρυξ προσέφερεν εἰς αὐτὸν φαγητὸν καὶ ἄρτον.

Μετ' ὀλίγον εἰσῆλθε καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς στηριζόμενος ἐπὶ τῆς βακτηρίας του, ὅμοιος μὲ ῥυπαρὸν ἐπαίτην καὶ γέροντα καὶ ἐκάθισεν εἰς τὸ κατώφλιον. Ὁ Τηλέμαχος καλέσας τότε τὸν χοιροβοσκὸν ἔδωκεν αὐτῷ ὁλόκληρον ἄρτον καὶ κρέατα ὅσα ἐχώρουν αἱ χεῖρές του καὶ εἶπε· «Φέρε καὶ δὸς ταῦτα εἰς τὸν ξένον

καὶ εἰπὲ εἰς αὐτὸν νὰ ἐπαιτήσῃ ἀπὸ ὅλους τοὺς μνηστῆρας, διότι ὁ ἐπαίτης δὲν πρέπει νὰ ἐντρέπηται».

Ὁ χοιροβοσκὸς ἐξετέλεσεν ὅ,τι διέταξεν ὁ Τηλέμαχος, ὁ δὲ Ὀδυσσεύς, ἀφ' οὗ ηὐχαρίστησε τὸν Τηλέμαχον καὶ ηὐχήθη εἰς τὸν Δία νὰ εὐτυχήσῃ ὁ Τηλέμαχος καὶ νὰ ἀπολαύσῃ ὅσα ποθεῖ, ἔλαβε τὰ φαγητά, ἔθεσε ταῦτα πρὸ τῶν ποδῶν του ἐπὶ τῆς ἀθλίας πήρας του καὶ ἔτρωγεν ἐν ὅσῳ ὁ Φήμιος ἔψαλλεν. Ὅτε δὲ ἔφαγε, καὶ ὁ Φήμιος ἐσιώπησε, καὶ οἱ μνηστῆρες ἤρχισαν νὰ συνομιλῶσι θορυβωδῶς, ἐσηκώθη καὶ ἤρχισε νὰ ἐπαιτῇ ἁπλώνων τὴν χεῖρά του εἰς ἕνα ἕκαστον, ὡς νὰ ἦτο ἀληθῶς ἐπαίτης. Οἱ δὲ μνηστῆρες εὐσπλαγχνιζόμενοι ἔδιδον αὐτῷ καὶ μετ' ἀπορίας τὸν παρετήρουν καὶ ἠρώτων ἀλλήλους ποῖος ἦτο καὶ πόθεν ἤρχετο. Ὅτε ὅμως ἔμαθον παρὰ τοῦ αἰγοβοσκοῦ Μελανθίου, ὅτι ὁ Εὔμαιος τὸν ὡδήγησε τὸν ἐπαίτην τοῦτον εἰς τὰ ἀνάκτορα, τότε ἐσηκώθη ὁ Ἀντίνοος καὶ ἐπέπληξε τὸν χοιροβοσκὸν εἰπών· «Ἀνόητε χοιροβοσκέ, διατί μᾶς ἔφερες τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ἐδῶ ; Δὲν μᾶς ἀρκοῦσι τόσοι τυχοδιῶκται καὶ ἄλλοι ὀχληροὶ καὶ ἐπαῖται ; Δὲν ἀρκοῦσιν ὅλοι οὗτοι διὰ νὰ καταφάγωσι τὴν περιουσίαν τοῦ κυρίου σου καὶ ἐκάλεσας καὶ τοῦτον ;».

Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησεν ὁ Εὔμαιος· «Ἀντίνοε, ἂν καὶ εἶσαι εὐγενής, δὲν ὡμίλησας ὅμως καλῶς. Ποῖος προσκαλεῖ ἄλλοθεν ξένον τινά, ἐκτὸς ἐκείνων, οἵτινες εἶναι χρήσιμοι διὰ τὰς τέχνας των, ὡς τὸν μάντιν, τὸν ἰατρόν, τὸν ξυλουργὸν ἢ τὸν ἀοιδόν ; Αὐτοὺς καλοῦσιν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι. Σὺ ὅμως ὑπῆρξας πάντοτε σκληρότατος πρὸς τοὺς ὑπηρέτας τοῦ Ὀδυσσέως καὶ πρὸ πάντων εἰς ἐμέ· ἀλλὰ δὲν ἀνησυχῶ περὶ τούτου ἐν ὅσῳ ἡ Πηνελόπη καὶ ὁ Τηλέμαχος ζῶσιν ἐν τῇ οἰκίᾳ ταύτῃ».

Τότε ὡμίλησεν ὁ Τηλέμαχος πρὸς τὸν Ἀντίνοον καὶ εἶπεν· «Ἀντίνοε, διατάσσεις τὸν ξένον τοῦτον δι' ἀπειλητικῶν λόγων νὰ ἐξέλθῃ τῶν ἀνακτόρων. Βεβαίως πράττεις τοῦτο ὄχι δι' ἄλ-

λον λόγον, ἀλλὰ διότι θέλεις νὰ καταφάγῃς σὺ ὁ ἴδιος ὅλα. Εἴθε ὅμως νὰ μὴ ἐκπληρώσῃ τοῦτο ὁ Θεός».

Πρὸς τοῦτον ἀπήντησεν ὁ Ἀντίνοος· «Τηλέμαχε, αὐθάδη καὶ παράφορε, τί λέγεις ; Ἐὰν ὅλοι οἱ μνηστῆρες ἔδιδον ὅσα καὶ ἐγώ, ὁ ἐπαίτης οὗτος δὲν θὰ ἐπανήρχετο εἰς τὸν οἶκόν σου».

Ταῦτα εἶπε καὶ ἔσυρε κάτωθεν τῆς τραπέζης σκαμνίον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐστήριξε τοὺς πόδας του. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Ὀδυσσεὺς ἦλθεν εἰς τοὺς ἄλλους μνηστῆρας, οἵτινες ἐγέμισαν τὴν πήραν του κρεάτων καὶ ἄρτου. Ὅτε δὲ ἐπέστρεφε διὰ νὰ καθίσῃ πάλιν εἰς τὸ κατώφλιον, ἦλθε καὶ πρὸς τὸν Ἀντίνοον, πρὸς ὃν, δὲν εἶχεν ἔλθῃ, καὶ σταθεὶς πλησίον του εἶπε· «Δός μοι καὶ σύ, φίλε, διότι μοι φαίνεσαι ὅτι εἶσαι ὁ ἄριστος πάντων καὶ ὅμοιος μὲ βασιλέα. Διὰ τοῦτο πρέπει νά μοι δώσῃς περισσότερα τῶν ἄλλων, διὰ νά σε ἐπαινῶ εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Καὶ ἐγὼ ἤμην ποτὲ εὐτυχής, κατῴκουν εἰς οἶκον πλούσιον μὲ πολλοὺς ὑπηρέτας καὶ ἔδιδον εἰς ἐπαίτην, ὅποιος δήποτε καὶ ἂν ἦτο. Ἀλλὰ τώρα ἀπώλεσα ὅλα ταῦτα, διότι ὁ Ζεὺς μὲ παρεκίνησε νὰ μεταβῶ εἰς τὴν Αἴγυπτον μετὰ πειρατῶν, ἔνθα πολλοὶ τῶν συντρόφων μου ἐφονεύθησαν, ἐγὼ δὲ ἐγενόμην δοῦλος εἰς Κύπριόν τινα, ὅστις μὲ μετέφερεν εἰς Κύπρον. Ἐκεῖθεν δὲ ἦλθον ἐνταῦθα.

Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησεν ὁ Ἀντίνοος· «Τίς δαίμων ὡδήγησε τὸν ὀχληρὸν τοῦτον ἐπαίτην ἐνταῦθα πρὸς διατάραξιν τοῦ συμποσίου ; Φύγε ταχέως ἀπ' ἐδῶ, διὰ μή σε στείλω κακῶς εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν Κύπρον σου. Πόσον θρασὺς καὶ ἀναιδὴς ἐπαίτης εἶσαι ! Κατὰ σειρὰν ὅλους ἐνοχλεῖς καί σοι δίδουσιν οὗτοι ἄνευ φειδοῦς, διότι εἶναι ξένα.»

Πρὸς τοῦτον εἶπεν ὁ Ὀδυσσεὺς ἀναχωρῶν· «Φεῦ ! πόσον διαφέρει ἡ ψυχή σου ἀπὸ τὴν μορφήν σου. Σὺ δὲν θὰ ἔδιδες ἐκ τῶν ἰδίων σου οὐδὲ κόκκον ἅλατος εἰς ἐπαιτοῦντα, ἀφ' οὗ τώρα καθήμενος εἰς τὴν τράπεζαν ἄλλου δὲν δίδεις οὐδὲ τεμάχιον ἄρτου». Ταῦτα εἶπεν· ὁ δὲ Ἀντίνοος ὀργισθεὶς πολὺ

παρετήρησε μὲ βλέμμα βλοσυρὸν τὸν Ὀδυσσέα καὶ εἶπε· «Τώρα βεβαίως δὲν θ' ἀναχωρήσῃς ἀβλαβὴς ἐκ τῆς αἰθούσης ταύτης, ἀφ' οὗ μᾶς ὑβρίζεις».

Ταῦτα εἶπε, καὶ λαβὼν τὸ σκαμνίον ἔρριψέν αὐτὸ κατὰ τοῦ Ὀδυσσέως καὶ τὸν ἐκτύπησεν εἰς τὸν δεξιὸν ὦμον. Ὁ Ὀδυσσεὺς ὅμως ἐστάθη ἀκλόνητος ὡς βράχος καὶ δὲν ὑπεχώρησεν εἰς τὸ κτύπημα τοῦ Ἀντινόου, ἀλλ' ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν καὶ ἐσκέφθη ἐκδίκησιν. Ἔπειτα ἦλθε καὶ ἐκάθισε πάλιν εἰς τὸ κατώφλιον καὶ θέσας χαμαὶ τὴν πεπληρωμένην πήραν του εἶπε πρὸς τοὺς μνηστῆρας· «Μνηστῆρες τῆς περιφανοῦς βασιλίσσης, ἀκούσατέ με προσεκτικῶς, διὰ νὰ σᾶς εἴπω ὅ,τι αἰσθάνομαι. Ὁ ἀνήρ, ὅστις ἤθελε πληγωθῇ μαχόμενος διὰ τὰ κτήματα του, τοὺς βοῦς του καὶ τὰ πρόβατά του δὲν λυπεῖται οὔτε πενθεῖ. Ἐμὲ ὅμως ὁ Ἀντίνοος μὲ ἐκτύπησε χάριν τῆς κατηραμένης κοιλίας, ἥτις πολλὰ κακὰ προξενεῖ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἀλλ' ἂν ὑπάρχωσι θεοὶ διὰ τοὺς ἐπαίτας, ἃς δώσωσι νὰ ἀποθάνῃ οὗτος πρὶν νυμφευθῇ».

Τότε εἶπεν ὁ Ἀντίνοος· «Ξένε, ἢ τρῶγε ἡσύχως ἢ ἔξελθε διὰ νὰ μή σε σύρωσιν ἐκ τῶν ποδῶν ἢ ἐκ τῶν χειρῶν οἱ ὑπηρέται καί σε διαμελίσωσι». Ταῦτα εἶπεν· ὅλοι ὅμως οἱ μνηστῆρες δυσηρεστήθησαν, καὶ εἷς ἐκ τούτων εἶπεν· Ἀντίνοε, δὲν ἔπρεπε νὰ κτυπήσῃς τὸν ξένον. Ἴσως εἶναι θεός τις· διότι οἱ θεοὶ πολλάκις λαμβάνουσι τὴν μορφὴν ἀνθρώπων καὶ διατρέχουσι τὰς πόλεις διὰ νὰ γνωρίσωσι τὴν δικαιοσύνην ἢ τὰς ἀδικίας τῶν ἀνθρώπων».

Οὕτως ὡμίλησεν οὗτος· ὁ Ἀντίνοος ὅμως οὐδεμίαν προσοχὴν ἔδιδεν εἰς τοὺς λόγους του. Ὁ δὲ Τηλέμαχος ἐλυπήθη πολὺ διὰ τὸ κτύπημα τοῦ πατρός του, ἀλλὰ χωρὶς νὰ ὁμιλήσῃ ἐκίνησε τὴν κεφαλήν του καὶ ἐμελέτησεν ἐκδίκησιν. Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ Πηνελόπη, ὡς ἔμαθεν ὅτι ὁ ξένος ἐκτυπήθη, ἐλυπήθη πολὺ καὶ εἶπεν· «Εἴθε οὕτω νὰ κτυπήσῃ καὶ τὸν Ἀντίνοον ὁ

'Απόλλων». Προσκαλέσασα δὲ ἔπειτα τὸν Εὔμαιον, τὸν διέταξε νὰ καλέσῃ τὸν ξένον νὰ ἔλθῃ πρὸς αὐτήν, ἵνα τὸν ἐρωτήσῃ ἂν ἤκουσέ τι περὶ τοῦ Ὀδυσσέως. Ὁ Εὔμαιος ἐξετέλεσεν εὐθὺς τὴν διαταγὴν τῆς Πηνελόπης. Ὁ Ὀδυσσεὺς ὅμως ἀπήντησεν, ὅτι θὰ μεταβῇ εἰς τὴν βασίλισσαν μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, διότι φοβεῖται τοὺς ἀναιδεῖς μνηστῆρας καὶ διότι εἶναι ἐνδεδυμένος μὲ ἄθλια ἐνδύματα. Ἡ Πηνελόπη ἀκούσασα ταῦτα ἐχάρη, διότι ἐνόησεν ὅτι ὁ ξένος ἦτο συνετός. Ἔπειτα ὁ Εὔμαιος, ἐπειδὴ ἤρχισε νὰ νυκτώνῃ, ἀνεχώρησε διὰ τὴν ἐξοχήν, ἀφ' οὗ προηγουμένως ἔλαβε παρὰ τοῦ Τηλεμάχου τὴν ἄδειαν καὶ τὴν διαταγὴν νὰ φέρῃ τὴν ἐπομένην πρωίαν παχεῖς χοίρους.

---

67. Συνομιλία Ὀδυσσέως καὶ Πηνελόπης.

Ὅτε ἐνύκτωσεν, οἱ μὲν μνηστῆρες μετέβησαν ἵνα κοιμηθῶσιν, ὁ δὲ Τηλέμαχος, ἀφ' οὗ ἔκρυψε τὰ ὅπλα, ὡς διέταξεν ὁ πατήρ του, μετέβη καὶ οὗτος νὰ κοιμηθῇ. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἔμεινεν ἐν τοῖς ἀνακτόροις καὶ περιέμενε τὴν βασίλισσαν. Ὅτε δὲ ἦλθεν αὕτη, ἐκάθισε πλησίον τῆς ἑστίας καὶ διέταξε νὰ θέσωσι κάθισμα πλησίον της καὶ διὰ τὸν Ὀδυσσέα· Τότε αἱ μὲν ἄλλαι ὑπηρέτριαι ἐκαθάριζον τὰς τραπέζας καὶ ἐτοποθέτουν τὰ σκεύη, ἡ δὲ Μελανθώ, αὐθάδης ὑπηρέτρια, ἐπέπληξε τὸν Ὀδυσσέα καὶ εἶπε·

«Ξένε, θέλεις νὰ μᾶς ἐνοχλῇς περιφερόμενος δι' ὅλης τῆς νυκτὸς εἰς τὰ ἀνάκτορα; Ἔξελθε, ἄθλιε, καὶ εὐχαριστήθητι εἰς αὐτά, τὰ ὁποῖα ἔλαβες, διότι ἄλλως θά σε ἐκδιώξω μὲ τὸν δαυλόν».

Πρὸς αὐτὴν ἀπήντησεν ὁ Ὀδυσσεύς· «Κακή! διατί φέρεσαι τόσον σκληρῶς πρὸς ἐμέ; Μήπως διότι εἶμαι ἀκάθαρτος, ῥακένδυτος καὶ ἐπαίτης; Ἡ δυστυχία με κατήντησε τοιοῦτον. Τοιαύτη εἶναι ἡ τύχη τῶν ἐπαιτῶν! Καὶ ἐγὼ ἄλλοτε ἤμην πλούσιος, ἀλλ' ἰδοὺ πῶς κατήντησα τώρα. Πρόσεχε μὴ ἡ κυ-

ρία σου ὀργισθεῖσα σε τιμωρήσῃ ὁ Ὀδυσσεύς, ὅστις δὲν θὰ βραδύνῃ νὰ ἐπανέλθῃ, ἢ ὁ Τηλέμαχος, ὅστις δὲν εἶναι ἤδη μικρός».

Ἡ Πηνελόπη ἀκούσασα τοὺς λόγους τούτους ἐπέπληξε τὴν αὐθάδη ὑπηρέτριαν καὶ στραφεῖσα πρὸς τὸν Ὀδυσσέα εἶπε· «Ξένε, ποῖος εἶσαι καὶ πόθεν ἔρχεσαι;». Ὁ Ὀδυσσεὺς τότε ἀπήντησεν· «Ὦ σεβαστὴ γύναι τοῦ Ὀδυσσέως, εἶμαι υἱὸς τοῦ Δευκαλίωνος, τοῦ υἱοῦ τοῦ Μίνωος, ἐκ τῆς Κρήτης. Ἐκεῖ εἶδον τὸν Ὀδυσσέα καὶ τὸν ἐφιλοξένησα, διότι σφοδροὶ ἄνεμοι ἔφερον αὐτὸν ἐκεῖ ἀπὸ τῆς Μαλέας, ὅτε μετέβαινεν εἰς τὴν Τροίαν».

Ἡ Πηνελόπη ἀκούσασα ταῦτα ἤρχισε νὰ κλαίῃ· διὰ νὰ δοκιμάσῃ δὲ ἂν ὁ ξένος λέγῃ τὴν ἀλήθειαν, εἶπε· «Ξένε, εἰπέ μοι ποῖα ἐνδύματα ἐφόρει καὶ ποῖοι ἦσαν οἱ σύντροφοί του;».

Ὁ Ὀδυσσεὺς τότε ἀπήντησε· «Σεβαστὴ βασίλισσα, δύσκολον εἶναι νὰ ἐνθυμηθῶ μετὰ τοσοῦτον χρόνον, διότι ἔκτοτε παρῆλθον εἴκοσιν ἔτη, οὐχ ἧττον ὅμως θά σοι εἴπω ὅσα ἐνθυμοῦμαι. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐφόρει πορφυρᾶν μαλλίνην χλαῖναν, τὴν ὁποίαν συνεῖχε χρυσῆ περόνη μὲ δύο ὀπάς. Ἡ περόνη εἶχε τὸ ἑξῆς τεχνούργημα· κύων ἐκράτει ἀπὸ τὸν λαιμὸν μικρὰν ἔλαφον, αὕτη δὲ προσπαθοῦσα νὰ φύγῃ ἤσπαιρε διὰ τῶν ποδῶν της. Πρὸς δὲ ἐφόρει καὶ λαμπρὸν χιτῶνα λεπτοφυῆ, ὅμοιον μὲ ξηρὸν φλοιὸν κρομμύου. Δὲν γνωρίζω ὅμως ἂν τὰ ἐνδύματα ταῦτα εἶχε λάβῃ ἐκ τῆς οἰκίας του ἢ τὰ εἶχε δώσῃ κανεὶς ἐκ τῶν συντρόφων του. Συνώδευε δὲ αὐτὸν εἷς κῆρυξ, ὅστις ἦτο πρεσβύτερος τοῦ Ὀδυσσέως, μελαγχροινός, καὶ εἶχε τοὺς ὤμους κυρτοὺς καὶ τὴν κόμην οὔλην. Ἐκαλεῖτο δὲ Εὐρυβάτης καὶ ἐτιμᾶτο πολὺ ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως, διότι ἦτο πολὺ συνετός».

Ταῦτα εἶπεν· ἡ δὲ Πηνελόπη ἔκλαιε, διότι ἀνεγνώρισε τὰ σημεῖα, τὰ ὁποῖα ὁ Ὀδυσσεὺς εἶπεν εἰς αὐτὴν ὅπως πραγματικῶς ἦσαν. Ἔπειτα δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν· «Ξένε μου, καὶ πρότερον σὲ ἐλυπήθην, ἀλλὰ τώρα θὰ εἶσαι ἀγαπητὸς ἐν τῷ οἴκῳ

μου καὶ θὰ τιμᾶσαι. Τὰ ἐνδύματα τοῦ Ὀδυσσέως ἐγὼ ἡ ἰδία τὰ ἔδωκα καὶ ἐγὼ ἔθεσα εἰς τὴν χλαῖναν τὴν πόρπην ἐκείνην πρὸς στολισμόν. Κλαίω δέ, διότι δὲν θὰ τὸν ὑποδεχθῶ πλέον ἐπιστρέφοντα εἰς τὴν οἰκίαν του».

Πρὸς αὐτὴν ἀπήντησε τότε ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεύς· «Ὦ βασίλισσα, μὴ κλαίῃς καὶ φθείρῃς τὴν ὑγείαν σου. Ὁ Ὀδυσσεὺς ζῇ καὶ εἶναι εἰς τὴν χώραν τῶν Θεσπρωτῶν. Θὰ ἦτο τώρα ἐδῶ, ἐὰν δὲν μετέβαινεν εἰς τὸ μαντεῖον τῆς Δωδώνης, διὰ νὰ ἐρωτήσῃ ἂν πρέπει νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του φανερῶς ἢ κρυφίως. Ταῦτα μοὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῶν Θεσπρωτῶν, ὅστις μοὶ ἔδειξε καὶ τοὺς θησαυρούς, τοὺς ὁποίους εἶχε συναθροίσῃ ὁ Ὀδυσσεύς. Εἰς τὸ τέλος τοῦ μηνὸς τούτου ἢ εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ ἄλλου θὰ εἶναι ἐδῶ. Περὶ τούτου σοὶ ὁρκίζομαι εἰς τὸν Δία».

Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησεν ἡ Πηνελόπη· «Εἴθε νὰ ἐγίνετο ὁ λόγος σου, ὦ ξένε, καὶ τότε θὰ ἔβλεπες ὁπόσα δῶρα θά σοι ἔδιδον. Ἀλλ᾽ ἡ ψυχή μου προαισθάνεται, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν θὰ ἐπιστρέψῃ». Ἔπειτα διέταξε τὰς ὑπηρετρίας νὰ πλύνωσι τοὺς πόδας τοῦ ξένου καὶ νὰ ἑτοιμάσωσι κλίνην μὲ λαμπρὰ σκεπάσματα, ἵνα θερμανθῇ καὶ κοιμηθῇ ὁ ξένος μέχρι τῆς πρωίας. Τὴν δὲ πρωίαν νὰ λούσωσι καὶ ἀλείψωσιν αὐτὸν δι᾽ ἐλαίου, ἵνα καθίσῃ πλησίον τοῦ Τηλεμάχου ἐντὸς τῆς αἰθούσης καὶ φάγῃ.

Πρὸς αὐτὴν ἀπεκρίθη τότε ὁ Ὀδυσσεύς· «Βασίλισσα, μισῶ τὰ λαμπρὰ σκεπάσματα, ἀφ᾽ ὅτου ἀπεμακρύνθην ἀπὸ τὰ χιονοσκεπῆ ὄρη τῆς Κρήτης. Θὰ κοιμηθῶ ἐπὶ τραχείας στρωμνῆς, ὅπως ἔπραττον καθ᾽ ὅλας τὰς ἄλλας νύκτας. Οὔτε τοὺς πόδας μου ἐπιθυμῶ νὰ πλύνωσι. Δὲν θέλω νά με ἐγγίσῃ γυνή τις ἐκ τῶν εὑρισκομένων καὶ ἐργαζομένων ἐν τῷ οἴκῳ σου, ἐκτὸς ἂν ὑπάρχῃ γραῖά τις φρόνιμος, ἥτις νὰ ὑπέστη ὅσα καὶ ἐγώ. Εἰς ταύτην μόνην θὰ ἐπιτρέψω νὰ ἐγγίσῃ τοὺς πόδας μου.

———

31. Ἡ Εὐρύκλεια ἀναγωρίζει τὸν Ὀδυσσέα.

68. Ἡ Εὐρύκλεια ἀναγνωρίζει τὸν Ὀδυσσέα.

Πρὸς τὸν Ὀδυσσέα ἀπήντησεν ἡ συνετὴ Πηνελόπη· «Ἀγαπητὲ ξένε, οὐδεὶς μέχρι τοῦδε ἐξ ὅσων ξένων καὶ φίλων ἦλθον εἰς τὸν οἶκόν μου ὡμίλησε φρονιμώτερον σοῦ. Ἔχω γραῖάν τινα πολὺ φρόνιμον, ἥτις ἀνέθρεψε τὸν δυστυχῆ ἐκεῖνον. Αὐτὴ θά σου πλύνῃ τοὺς πόδας, ἂν καὶ εἶναι ἀδύνατος».

Ἔπειτα καλέσασα τὴν Εὐρύκλειαν εἶπεν· «Ἐλθέ, καλή μου γραῖα, καὶ πλῦνον τὸν συνομήλικα τοῦ κυρίου σου. Ἴσως καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς τώρα τοιούτους πόδας ἔχει καὶ τοιαύτας χεῖρας, διότι οἱ ἄνθρωποι ταχέως γηράσκουσιν ἐκ τῆς δυστυχίας».

Ταῦτα εἶπεν ἡ Πηνελόπη· ἡ δὲ γραῖα καλύψασα τὸ πρόσωπόν της διὰ τῶν χειρῶν καὶ κλαίουσα τὸν Ὀδυσσέα εἶπε· «Ναί, ξένε, θὰ πλύνω τοὺς πόδας σου καὶ χάριν τῆς Πηνελόπης καὶ χάριν σοῦ τοῦ ἰδίου, διότι σὲ λυποῦμαι. Καλῶς ἔπραξας καὶ δὲν ἐδέχθης τὰς ἄλλας ὑπηρετρίας νά σε πλύνωσι, διότι θά σε περιεγέλων. Ἀλλ' ἄκουσον, ὦ ξένε· πολλοὶ ξένοι ἦλθεν ἐδῶ ἕως τώρα, δὲν εἶδον ὅμως ἄλλον νὰ ὁμοιάζῃ τόσον μὲ τὸν Ὀδυσσέα, ὅσον σύ».

Πρὸς αὐτὴν ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς· «Ὦ καλή μου γραῖα, ὅσοι μᾶς εἶδον καὶ τοὺς δύο λέγουσιν, ὅτι ὁμοιάζομεν πολὺ πρὸς ἀλλήλους, ὅπως καὶ σὺ λέγεις τώρα». Ἔπειτα ἡ γραῖα ἔλαβε λαμπρὰν λεκάνην, ἐν ᾗ ἔπλυνε τοὺς πόδας, ἔχυσεν ἐντὸς αὐτῆς ὕδωρ ψυχρὸν καὶ ἔπειτα θερμόν. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς καθήμενος πρὸ τῆς ἑστίας ἐστράφη πρὸς σκοτεινὸν μέρος, ἵνα μὴ ἡ Εὐρύκλεια παρατηρήσῃ τὴν πληγήν, τὴν ὁποίαν τῷ ἐπροξένησεν ἀγριόχοιρος, ὅτε ἐκυνήγει εἰς τὸν Παρνασὸν μὲ τοὺς υἱοὺς τοῦ Αὐτολύκου, πατρὸς τῆς μητρός του. Ὅτε λοιπὸν ἡ γραῖα ἤρχισε νὰ πλύνῃ τοὺς πόδας τοῦ Ὀδυσσέως, ἡ χείρ της ἔψαυσε τὴν πληγὴν καὶ εὐθὺς ἀνεγνώρισε τὸν κύριόν της· ἀμέσως δὲ ἀφῆκε τὸν πόδα καὶ ἔπεσεν ἐντὸς τῆς λεκάνης, ἥτις ἀνετράπη,

καὶ ἐχύθη τὸ ὕδωρ εἰς τὸ ἔδαφος. Χαρὰ καὶ λύπη κατέλαβον τὴν Εὐρύκλειαν· οἱ ὀφθαλμοί της ἐγέμισαν ἀπὸ δάκρυα, ἡ φωνή της ἐκόπη ὑπὸ τῶν λυγμῶν, καὶ ψαύουσα τὴν σιαγόνα του εἶπε· «Σὺ εἶσαι λοιπόν, Ὀδυσσεῦ, ἀγαπητόν μου τέκνον, καὶ ἐγὼ δέν σε ἀνεγνώρισα, πρίν σε ψηλαφήσω;».

Ταῦτα εἶπε καὶ ἔστρεψε τὸ βλέμμα της πρὸς τὴν Πηνελόπην ἵνα φανερώσῃ εἰς αὐτήν, ὅτι ὁ σύζυγός της ἦτο εἰς τὴν οἰκίαν. Ἀλλ' ὁ Ὀδυσσεὺς ἀμέσως διὰ τῆς μιᾶς χειρός του ἔκλεισε τὸ στόμα της, διὰ δὲ τῆς ἄλλης τὴν ἔσυρε πλησίον του καὶ τῇ εἶπε·

«Τροφέ μου, διατί θέλεις νά με καταστρέψῃς σύ, ἥτις μὲ ἐθήλασας; Ἀφ' οὗ με ἐγνώρισας, σιώπησον· οὐδεὶς ἄλλος πρέπει νὰ μάθῃ ὅτι ἐπέστρεψα, διότι θὰ καταστραφῶμεν». Τότε ἡ Εὐρύκλεια ἐσιώπησε καὶ ὑπεσχέθη ὅτι θὰ τηρήσῃ τοῦτο μυστικόν. Ἔπειτα δὲ ἔφερεν ἄλλο ὕδωρ, ἔπλυνε τοὺς πόδας του καὶ τὸν ἤλειψε μὲ ἔλαιον. Κατόπιν ὁ Ὀδυσσεὺς ἔσυρε τὸ κάθισμά του πλησίον τοῦ πυρός, διὰ νὰ θερμανθῇ, καὶ μὲ τὰ ῥάκη ἔκρυψε τὴν πληγήν του. Μετὰ ταῦτα ἡ Πηνελόπη ἤρχισε νὰ διηγῆται εἰς τὸν Ὀδυσσέα τὰς θλίψεις καὶ τὰς συμφοράς, ἃς ὑποφέρει καὶ τέλος παρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ ἐξηγήσῃ τὸ ἑξῆς ὄνειρον, ὅπερ εἶδε τὴν παρελθοῦσαν νύκτα.

---

69. Τὸ ὄνειρον τῆς Πηνελόπης.

Εἶδον καθ' ὕπνον, εἶπεν ἡ Πηνελόπη, ὅτι εἴκοσι χῆνες εἰς τὴν αὐλήν μου, ἐξερχόμεναι τοῦ ὕδατος, ἔτρωγον σῖτον καὶ ἡ θέα των μοὶ ἐπροξένει εὐχαρίστησιν, ὅτε μέγας ἀετὸς μὲ κυρτὸν ῥάμφος κατέβη ἐκ τοῦ ὄρους καὶ τὰς ἐφόνευσεν. Ὁ ἀετὸς ἔπειτα ἐπέταξεν· ἐγὼ δὲ ἔκλαιον πικρῶς διὰ τὰς χῆνας. Συνηθροίσθησαν τότε πέριξ μου πολλαὶ γυναῖκες, αἵτινες μὲ παρηγόρουν.

Αἴφνης ἐπανῆλθεν ὁ ἀετός, ἐστάθη ἐπὶ τῆς στέγης τῆς οἰκίας μου καὶ μὲ ἀνθρωπίνην φωνὴν μοὶ εἶπεν·

«Ἡσύχασον, κόρη τοῦ ἐνδόξου Ἰκαρίου· αὐτὸ δὲν εἶναι ὄνειρον, ἀλλ' ἀλήθεια, ἥτις θὰ πραγματοποιηθῇ. Χῆνες εἶναι οἱ μνηστῆρες καὶ ἐγώ, ὁ πρὸ ὀλίγου ἀετός, ὁ σύζυγός σου, ὅστις ἐπέστρεψα τώρα διὰ νὰ φονεύσω τοὺς μνηστῆρας». Ταῦτα εἶπε τὸ ὄνειρον· ἐγὼ δὲ ἐξύπνησα καὶ εἶδον τὰς χῆνας εἰς τὴν αὐλὴν νὰ τρώγωσι σῖτον».

Πρὸς αὐτὴν ἀπεκρίθη ὁ Ὀδυσσεύς· Ὦ βασίλισσα, τὸ ὄνειρον σοὶ τὸ ἐξήγησεν αὐτὸς ὁ Ὀδυσσεύς. Ἡ καταστροφὴ τῶν μνηστήρων ἐπλησίασε καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν θὰ σωθῇ». Πρὸς τοῦτον πάλιν ἀπήντησεν ἡ Πηνελόπη· «Ὦ ξένε μου, ἐκ τῶν ὀνείρων ἄλλα μὲν εἶναι ἀπατηλά, ἄλλα δὲ πραγματοποιοῦνται· τὸ ἰδικόν μου νομίζω, ὅτι δὲν θὰ πραγματοποιηθῇ. Εἴθε νὰ πραγματοποιηθῇ, καὶ τότε θὰ εἶναι μεγάλη χαρὰ καὶ εἰς ἐμὲ καὶ εἰς τὸν υἱόν μου. Ἀλλ' ἔχω νά σοι εἴπω καὶ ἄλλο τι καὶ πρόσεχε. Αὔριον εἶναι ἡ κατηραμένη καὶ ἀπαισία ἡμέρα, καθ' ἣν θὰ ἀποχωρισθῶ τῆς οἰκίας ταύτης. Θέλω λοιπὸν προτείνει εἰς τοὺς μνηστῆρας τὸ ἑξῆς ἀγώνισμα· νὰ στήσωσι τοὺς δώδεκα πελέκεις, τοὺς ὁποίους ἐκεῖνος ἔστηνεν· ὅστις δὲ τῶν μνηστήρων ἤθελε τανύσῃ τὸ τόξον καὶ διαπεράσῃ μὲ τὸ βέλος καὶ τοὺς δώδεκα, ἐκεῖνον θὰ συζευχθῶ.

Πρὸς αὐτὴν ἀπήντησεν ὁ Ὀδυσσεύς· «Ὦ βασίλισσα, μὴ ἀναβάλῃς νὰ προτείνῃς τὸ ἀγώνισμα τοῦτο, διότι ὁ σύζυγός σου θὰ εἶναι ἐδῶ πρὶν οἱ μνηστῆρες τανύσωσι τὸ τόξον καὶ διαπεράσωσι τοὺς πέλεκεις».

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίθη ἡ Πηνελόπη· «Ὦ ξένε μου, οἱ λόγοι σου μὲ εὐχαριστοῦσι πολύ· ἤθελον προτιμήσῃ νὰ μείνω ἄϋπνος καὶ νὰ σὲ ἀκούω. Ἀλλὰ δὲν εἶναι δυνατὸν οἱ ἄνθρωποι νὰ μένωσιν ἄϋπνοι· οὕτως οἱ θεοὶ ἐκανόνισαν τὰ πράγματα. Τώρα λοιπὸν θὰ μεταβῶ νὰ κατακλιθῶ ἐπὶ τῆς πολυστενάκτου κλίνης μου, τὴν ὁποίαν τοσάκις ἔβρεξα μὲ δάκρυα, ἀφ' ὅτου

ἀνεχώρησεν ὁ Ὀδυσσεὺς διὰ τὴν κατηραμένην Τροίαν. Σὺ δὲ δύνασαι νὰ κατακλιθῇς εἰς τὴν αἴθουσαν ταύτην εἴτε χαμαὶ εἴτε ἐπὶ κλίνης τὴν ὁποίαν θά σοι ἑτοιμάσωσι».

70. Ἡ Ἀθηνᾶ ἐνθαρρύνει τὸν Ὀδυσσέα.

Μετὰ ταῦτα ἡ μὲν Πηνελόπη μετέβη καὶ κατεκλίθη, ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἔστρωσε δέρμα βοὸς ἀκατέργαστον, ἔρριψεν ἐπ᾽ αὐτοῦ καὶ ἄλλα ἐκ προβάτων καὶ κατεκλίθη σκεπασθεὶς ὑπὸ τῆς ὑπηρετρίας Εὐρυνόμης διὰ μαλλίνου σκεπάσματος. Ἀλλ᾽ ἔμεινεν ἄϋπνος, σκεπτόμενος πῶς νὰ ἐξολοθρεύσῃ τοὺς μνηστῆρας. Ἐν ᾧ δὲ ἐκυλίετο ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἐπὶ τῆς στρωμνῆς του, αἴφνης ἐνεφανίσθη ἡ Ἀθηνᾶ, καὶ τῷ εἶπεν· «Ὦ πολυπαθέστατε τῶν ἀνθρώπων, διατί δὲν κοιμᾶσαι ; Δὲν εἶσαι εἰς τὸν οἶκόν σου πλησίον τῆς συζύγου σου καὶ τοῦ υἱοῦ σου ;»

Πρὸς αὐτὴν ἀπήντησεν ὁ Ὀδυσσεύς·«Ὅλα ταῦτα εἶναι ἀληθῆ, ὦ θεά. Ἀλλὰ σκέπτομαι πῶς νὰ φονεύσω τοὺς μνηστῆρας καὶ ποῦ νὰ καταφύγω. Ταῦτα σὲ παρακαλῶ νά μοι εἴπῃς».

Πρὸς τοῦτον ἀπήντησεν ἡ Ἀθηνᾶ· Μὴ φοβοῦ, ἀφ᾽ οὗ ἐγώ σε προστατεύω. Καὶ πεντήκοντα στίφη ἀνθρώπων ἂν σε περικυκλώσωσι καὶ θελήσωσι νά σε φονεύσωσι, δὲν θὰ δυνηθῶσιν. Ἀλλὰ κοιμήθητι, διότι εἶναι κοπιῶδες νὰ μείνῃ τις ἄϋπνος δι᾽ ὅλης τῆς νυκτός· τώρα δὲ ἦλθεν ἡ ὥρα νὰ παύσωσι τὰ δεινά σου».

Ταῦτα εἰποῦσα ἐπέχυσεν ἐπὶ τῶν βλεφάρων του ὕπνον καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὸν Ὄλυμπον· ὅτε δὲ κατελάμβανεν ὁ ὕπνος τὸν Ὀδυσσέα, ἐξύπνησεν ἡ Πηνελόπη καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ. Ἔπειτα δὲ προσηυχήθη πρὸς τὴν Ἄρτεμιν καὶ εἶπε. «Κάλλιον νά με ἐφόνευες, ὦ θεά, καὶ νὰ κατέβαινον εἰς τὸν Ἅδην, ἔνθα θὰ ἔβλεπον τὸν Ὀδυσσέα, παρὰ νὰ ζῶ καὶ νὰ γείνω σύζυγος

ἀνδρὸς κατωτέρου τοῦ Ὀδυσσέως. Δὲν ἡσυχάζω οὔτε ἡμέραν οὔτε νύκτα. Τώρα μάλισσα εἶδον εἰς τὸν ὕπνον μου, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἦτο πλησίον μου τοιοῦτος, ὁποῖος ἦτο ὅτε ἀνεχώρησεν· ἐχάρην δὲ πολύ, διότι ἐνόμισα ὅτι δὲν ἦτο ὄνειρον ἀλλ' ἀλήθεια».

Μετὰ ταῦτα ἤρχισε νὰ φωτίζῃ ἡ ἡμέρα· ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἀφυπνισθεὶς ἐκ τῶν θρήνων τῆς Πηνελόπης ἐσηκώθη, ἐδίπλωσε τὰ σκεπάσματα καὶ προσηυχήθη εἰς τὸν Δία, ἵνα τῷ δώσῃ σημεῖόν τι ἂν ἔπαυσαν τὰ βάσανά του. Ὁ Ζεὺς ἤκουσε τῆς εὐχῆς του καὶ ἐβρόντησε. Τότε ὑπηρέτριά τις ἀλέθουσα σῖτον ἐσταμάτησε τὸν μύλον καὶ εἶπε· «Ζεῦ πάτερ, ἐβρόντησας ἰσχυρῶς, ἐν ᾧ ὁ οὐρανὸς εἶναι αἴθριος καὶ τὰ ἄστρα φαίνονται. Βεβαίως τοῦτο εἶναι σημεῖον πρός τινα θνητόν. Ἀλλ' ἄκουσον καὶ τῆς εὐχῆς μου, ἣν θά σοι εἴπω ἐγὼ ἡ δυστυχής. Εἴθε, ὦ πάτερ, ἡ σήμερον νὰ εἶναι ἡ τελευταία ἡμέρα τῶν μνηστήρων, διὰ νὰ παύσωσι καὶ ἐμοῦ τὰ δεινά, τὰ ὁποῖα ὑποφέρω ἀλέθουσα. Εἴθε τὸ σημερινὸν φαγητόν των νὰ εἶναι τὸ τελευταῖον».

Ταῦτα εἶπεν ἡ ὑπηρέτρια· ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἐχάρη καὶ διὰ τὸ σημεῖον καὶ διὰ τοὺς καλοὺς λόγους τῆς ὑπηρετρίας.

71. Τὰ πρὸ τῆς μνηστηροφονίας.

Ὅτε ἐφώτισε καλῶς ἡ ἡμέρα, ἐσηκώθη ὁ Τηλέμαχος, ἐνεδύθη καὶ λαβὼν τὸ δόρυ του ἐπορεύθη εἰς τὴν ἀγοράν. Ἡ δὲ Εὐρύκλεια διέταξε τὰς ὑπηρετρίας νὰ ἐκτελέσωσι τὰς ἀνατεθειμένας εἰς ἑκάστην ὑπηρεσίας. Ἐν ᾧ δὲ αἱ ὑπηρέτριαι εἰργάζοντο, ἦλθον καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν μνηστήρων καὶ ἤρχισαν νὰ σχίζωσι ξύλα. Κατόπιν δὲ ἦλθε καὶ ὁ Εὔμαιος φέρων τρεῖς παχεῖς χοίρους, τοὺς ὁποίους ἀφῆκεν εἰς τὴν αὐλήν. Ἰδὼν δὲ τὸν Ὀδυσσέα εἶπεν· «Ὦ ξένε μου, σὲ περιποιοῦνται τώρα καλλίτερον οἱ μνηστῆρες ἢ σε περιφρονοῦσιν ὡς πρότερον;»

Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησεν ὁ Ὀδυσσεύς· «Εὔμαιε, εἴθε οἱ θεοὶ νὰ τιμωρήσωσι τοὺς αὐθάδεις τούτους διὰ τὰ ἀνοσιουργήματα, τὰ ὁποῖα πράττουσιν εἰς τὸν ξένον οἶκον. Δὲν ἔχουσι πλέον οὐδὲ ἴχνος ἐντροπῆς».

Ἐν ᾧ οὗτοι συνωμίλουν, ἦλθεν ὁ Μελάνθιος φέρων διὰ τὸ γεῦμα τῶν μνηστήρων τὰς ἀρίστας αἶγας τοῦ ποιμνίου. Οὗτος ἰδὼν τὸν Ὀδυσσέα· ἤρχιζε νὰ ὑβρίζῃ αὐτὸν διὰ τῶν ἑξῆς λόγων· «Ἀκόμη ἐδῶ εἶσαι, ἐπαῖτα, καὶ μᾶς ἐνοχλεῖς; Νομίζω ὅτι δὲν θὰ φύγῃς, πρὶν δαρῇς. Δὲν ἔχουσι φαγητὸν καὶ ἄλλοι Ἕλληνες;».

Ταῦτα εἶπεν· ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς δὲν ἀπήντησεν, ἀλλ᾽ ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν σκεπτόμενος νὰ τὸν τιμωρήσῃ. Κατόπιν ἦλθε καὶ ὁ βουκόλος Φιλοίτιος φέρων παχεῖαν καὶ στεῖραν ἀγελάδα, πλησιάσας δὲ τὸν Εὔμαιον εἶπε· «Ποῖος εἶναι ὁ ξένος, ὅστις ἦλθε τώρα εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ ποία εἶναι ἡ πατρίς του; Ὁ δυστυχής! ὁμοιάζει κατὰ τὴν μορφὴν μὲ βασιλέα». Ταῦτα εἰπὼν ἐχαιρέτισε διὰ τῆς δεξιᾶς τὸν Ὀδυσσέα καὶ εἶπε· «Χαῖρε, ὦ ξένε· εἴθε εἰς τὸ μέλλον νὰ εὐτυχήσῃς, διότι τώρα βλέπω ὅτι δυστυχεῖς. Ἄχ! Ζεῦ, πόσον σκληρὸς εἶσαι, ἀφ᾽ οὗ δὲν λυπεῖσαι νὰ βλέπῃς τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους σὺ ἔπλασας, νὰ περιπίπτωσιν εἰς δυστυχίας καὶ μεγάλας συμφοράς. Ὅταν σε εἶδον, ξένε, οἱ ὀφθαλμοί μου ἐδάκρυσαν, διότι ἐνεθυμήθην τὸν Ὀδυσσέα, ὅστις, ἂν ζῇ ἀκόμη καὶ πλανᾶται μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, θὰ φορῇ τοιαῦτα ῥάκη. Ἡ δὲ περιουσία του κατατρώγεται ὑπὸ τῶν ἀναιδῶν μνηστήρων Ἀλλ᾽ ἐλπίζω πάντοτε ὅτι ὁ δυστυχὴς ἐκεῖνος θὰ ἐπιστρέψῃ καὶ θὰ τιμωρήσῃ τοὺς αὐθάδεις τούτους».

Πρὸς τοῦτον ἀπήντησεν ὁ Ὀδυσσεύς· Βουκόλε, ἐπειδή μοι φαίνεσαι ὅτι εἶσαι καλὸς καὶ συνετός, διὰ τοῦτό σοι λέγω, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς θὰ ἐπιστρέψῃ ταχέως καὶ θὰ ἴδῃς μὲ τοὺς ὀφθαλμούς σου, ἂν τοῦτο ἐπιθυμῇς, νὰ φονεύῃ τοὺς μνηστῆρας, οἵτι-

νες διατάττουσιν ἐδῶ». Πρὸς τὸν Ὀδυσσέα εἶπε πάλιν ὁ βουκόλος· «Ὦ ξένε, εἴθε νὰ ἐγίνετο τοῦτο, καὶ τότε θὰ ἔβλεπες ποία εἶναι ἡ δύναμις τῶν χειρῶν μου».

---

72. Συμπόσιον τῶν μνηστήρων.

Μετ' ὀλίγον ἦλθον οἱ μνηστῆρες ἐκ τῆς ἀγορᾶς εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ παρασκευάσαντες τὸ συμπόσιον ἐκάθισαν εἰς τὴν τράπεζαν. Τότε οἱ ὑπηρέται παρέθεσαν ἄρτον, ὁ δὲ Μελάνθιος ἐγέμιζε τὰ ποτήρια οἴνου. Ὁ Τηλέμαχος ἐτοποθέτησε τὸν πατέρα του ἐντὸς τῆς αἰθούσης παρὰ τὸ κατώφλιον ἐπὶ καθέδρας καὶ ἔθεσε πρὸ αὐτοῦ ἐπὶ μικρᾶς τραπέζης μέρος τῶν ἐντοσθίων· γεμίσας δὲ οἴνου χρυσοῦν ποτήριον, εἶπε·

«Κάθου ἐδῶ, τρῶγε καὶ πῖνε, ἐγὼ δὲ δὲν θὰ ἐπιτρέψω νά σε κτυπήσωσι καὶ νά σε ὑβρίσωσι. Σεῖς δέ, μνηστῆρες, προσέχετε εἰς τοὺς λόγους σας, ἵνα μὴ ἔχωμεν φιλονικίας».

Τότε εἷς τῶν μνηστήρων, ὁ Κτήσιππος, ἀνὴρ πλούσιος, ἀλλ' ἄδικος, ἔλαβεν ἐκ τοῦ κανίστρου πόδα βοὸς καὶ ἐσφενδόνησεν αὐτὸν κατὰ τοῦ Ὀδυσσέως. Οὗτος κλίνας τὴν κεφαλὴν ἀπέφυγε τὸ κτύπημα, ὁ δὲ ποὺς ἐκτύπησεν ἐπὶ τοῦ τοίχου. Τότε ὁ Τηλέμαχος ἐπέπληξε τὸν Κτήσιππον, εἰπών·

«Κτήσιππε, ἔχε χάριν, ὅτι δὲν ἐκτύπησας τὸν ξένον, διότι αὐτὸς ἀπέφυγε τὸ κτύπημα, ἄλλως θά σε διεπέρων διὰ τοῦ δόρατός μου, καὶ τότε ὁ πατήρ σου θὰ ἐτέλει τὴν κηδείαν σου ἀντὶ τοῦ γάμου σου». Ταῦτα· εἶπε· πάντες δὲ οἱ μνηστῆρες ἐσιώπησαν. Τέλος δὲ ἔλαβε τὸν λόγον ὁ Ἀγέλαος καὶ εἶπεν·

«Ὦ φίλοι, οὐδεὶς πρέπει νὰ ὀργίζηται καὶ νὰ ὑβρίζῃ τὸν Τηλέμαχον, ὅστις ὡμίλησε δικαιότατα. Δὲν πρέπει νὰ κακομεταχειρίζησθε τὸν ξένον τοῦτον ἢ ἄλλον τινὰ ἐκ τῶν ὑπηρετῶν του. Εἰς τὸν Τηλέμαχον ὅμως καὶ εἰς τὴν μητέρα του θὰ ὁμιλήσω ἠπίως καὶ φιλικῶς καὶ εἴθε νὰ τοὺς εὐχαριστήσω. Ἐπειδὴ εἶναι

φανερὸν πλέον, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν θὰ ἐπιστρέψῃ, καλὸν εἶναι ὁ Τηλέμαχος νὰ εἴπῃ ὁριστικῶς εἰς τὴν μητέρα του νὰ ὑπανδρευθῇ ἐκεῖνον, ὅστις εἶναι ὁ ἄριστος τῶν μνηστήρων· Τότε καὶ αὐτὸς θὰ ἀπολαύῃ χαίρων τὴν πατρικήν του περιουσίαν».

Πρὸς τοῦτον ἀπήντησεν ὁ Τηλέμαχος· «Ἀγέλαε, ἐγὼ δὲν ἀναβάλλω τὸν γάμον τῆς μητρός μου, ἀλλὰ τοὐναντίον προτρέπω αὐτὴν νὰ ὑπανδρευθῇ ὅντινα θέλει. Ἐντρέπομαι ὅμως νὰ ἐκδιώξω αὐτήν, χωρὶς νὰ θέλῃ, ἐκ τῶν ἀνακτόρων. Τοῦτο ποτὲ νὰ μὴ τὸ δώσῃ ὁ θεός».

Κατόπιν οἱ ἄλλοι μνηστῆρες ἤρχισαν νὰ περιγελῶσι θορυβωδῶς τὸν Τηλέμαχον καὶ νὰ ἀσχημονῶσιν. Ὁ δὲ Τηλέμαχος περιεφρόνει αὐτοὺς καὶ παρετήρει τὸν πατέρα του σιωπῶν καὶ ἀνυπομονῶν νὰ τὸν ἴδῃ ἐπιτιθέμενον κατὰ τῶν αὐθάδων μνηστήρων.

---

73. Ἡ θέσις τοῦ τόξου.

Μετὰ ταῦτα ἡ Πηνελόπη, ἀναβᾶσα εἰς τὸν θάλαμον τοῦ Ὀδυσσέως, ἔλαβε τὸ τόξον καὶ τὴν φαρέτραν, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἦσαν τὰ βέλη. Ἠκολούθουν δὲ αὐτὴν ὑπηρέτριαι φέρουσαι τὸ κιβώτιον, ἐν τῷ ὁποίῳ ἦσαν οἱ πελέκεις. Ὅτε δὲ ἦλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν, ἐστάθη εἰς τὸ κατώφλιον καὶ εἶπεν·

«Ἀκούσατε μετὰ προσοχῆς, μνηστῆρες, οἵτινες συναθροίζεσθε εἰς τὸν οἶκόν μου, διὰ νὰ τρώγητε καὶ πίνητε μὲ τὴν πρόφασιν νὰ λάβητε ἐμὲ ὡς σύζυγον. Ὅστις ἐξ ὑμῶν τανύσῃ τὸ τόξον καὶ διαπεράσῃ διὰ τοῦ βέλους τοὺς δώδεκα τούτους πελέκεις, ἐκεῖνον ἐγὼ θὰ λάβω σύζυγον».

Ταῦτα εἶπε καὶ διέταξε τὸν Εὔμαιον νὰ θέσῃ ἐνώπιον τῶν μνηστήρων τὸ τόξον καὶ τοὺς πελέκεις· ὁ δὲ Εὔμαιος κλαίων ἐξετέλεσε τὴν διαταγήν της. Κατόπιν ὁ Τηλέμαχος ἔστησε τοὺς πελέκεις καὶ ἔλαβε τὸ τόξον, ἵνα καὶ αὐτὸς τὸ τανύσῃ. Ἀλλὰ τρὶς ἐδοκίμασε καὶ ἀπέτυχε. Τὴν τετάρτην ὅμως φορὰν

θὰ ἐπετύγχανε τοῦτο, διότι κατέβαλεν ὅλας τὰς δυνάμεις του, ἀλλ' ὁ 'Οδυσσεὺς τοῦ ἔνευσε νὰ παύσῃ τὴν δοκιμήν.

Τότε ὁ Τηλέμαχος ἔθεσε χαμαὶ τὸ τόξον καὶ εἶπε· «Φεῦ! ἢ θὰ εἶμαι καὶ εἰς τὸ μέλλον ἀνίσχυρος καὶ ἄνανδρος ἢ τώρα εἶμαι πολὺ νέος καὶ δὲν ἔχω πεποίθησιν εἰς τὰς χεῖράς μου. 'Αλλ' ἐμπρός, δοκιμάσατε ὑμεῖς, οἵτινες μὲ ὑπερβαίνετε κατὰ τὴν δύναμιν καὶ ἂς τελειώσωμεν τὸν ἀγῶνα». Ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ μνηστῆρες ἤρχισαν ἐκ δεξιῶν κατὰ σειρὰν τὸν ἀγῶνα, ἀλλ' οὐδεὶς κατώρθωσε νὰ τανύσῃ τὸ τόξον. Τελευταῖοι δὲ ἔμειναν οἱ ἀρχηγοὶ τῶν μνηστήρων Εὐρύμαχος καὶ 'Αντίνοος.

75. Ὁ Ὀδυσσεὺς φανεροῦται εἰς τὸν Εὔμαιον καὶ τὸν Φιλοίτιον.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὁ βουκόλος καὶ ὁ χοιροβοσκὸς ἐξῆλθον τῆς αἰθούσης, κατόπιν δ' ἐξῆλθε καὶ ὁ 'Οδυσσεύς. Ὅτε δὲ ἦσαν ἐκτὸς τῆς αὐλῆς καὶ τῶν θυρῶν, ὡμίλησε πρὸς αὐτοὺς ὁ 'Οδυσσεὺς ταῦτα· «Βουκόλε καὶ χοιροβοσκέ, ἂν αἴφνης ἐπέστρεφεν ὁ 'Οδυσσεύς, ὑμεῖς ποῖον θὰ ἐβοηθεῖτε, αὐτὸν ἢ τοὺς μνηστῆρας; Εἴπατε ὅ,τι λέγει ἡ ψυχή σας».

Πρὸς αὐτὸν εἶπεν ὁ Φιλοίτιος· «Εἴθε νὰ ἐπέστρεφεν ὁ 'Οδυσσεὺς καὶ τότε θὰ ἔβλεπες, ὦ ξένε, τὴν ἀξίαν τῆς δυνάμεώς μου καὶ τῶν χειρῶν μου». Τὰ αὐτὰ ἐπανέλαβε καὶ ὁ Εὔμαιος.

'Αφ' οὗ ὁ 'Οδυσσεὺς ἐγνώρισε τὴν εἰλικρίνειαν τῆς ψυχῆς των, εἶπε πάλιν πρὸς αὐτούς· «'Εγὼ εἶμαι ὁ 'Οδυσσεύς. Ἔφθασα τέλος εἰς τὴν πατρίδα μου μετὰ εἴκοσιν ἔτη, ἀφ' οὗ ὑπέφερα πολλὰς ταλαιπωρίας. 'Αναγνωρίζω δέ, ὅτι ἐξ ὅλων τῶν ὑπηρετῶν μου ὑμεῖς μόνοι ἐπιθυμεῖτε τὴν ἐπιστροφήν μου. Θὰ σᾶς εἴπω λοιπὸν ὅσα μέλλουσι νὰ ἐκτελεσθῶσιν. 'Εάν, μὲ τὴν βοήθειαν θεοῦ τινος, φονεύσω τοὺς μνηστῆρας, θὰ σᾶς δώσω συζύγους, πλούτη καὶ θὰ κτίσω καὶ οἴκους πλησίον τῶν ἀνακτό-

ρων μου καὶ μὲ τὸν Τηλέμαχον θὰ εἶσθε σύντροφοι καὶ ἀδελφοί. Ἀλλ' ἔλθετε νὰ σᾶς δείξω καὶ τὴν πληγήν, τὴν ὁποίαν μοῦ ἐπροξένησεν ὁ ἀγριοχοιρος, ἵνα βεβαιωθῆτε καλλίτερον, ὅτι ἐγὼ εἶμαι ὁ Ὀδυσσεύς».

Ταῦτα εἰπὼν ἀπεμάκρυνε τὰ ῥάκη ἀπὸ τὴν πληγήν, ἐκεῖνοι δέ, ἀφ' οὗ παρετήρησαν μετὰ προσοχῆς, ἀνεγνώρισαν τὸν κύριόν των καὶ ἐναγκαλισθέντες αὐτὸν κατεφίλουν τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς ὤμους του. Καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπίσης ἐφίλησε τὰς χεῖρας καὶ τὰς κεφαλάς των. Καὶ θὰ ἔμενον οὕτω κλαίοντες μέχρι τῆς ἑσπέρας, ἂν ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν διέκοπτεν αὐτούς, λέγων·

«Παύσατε πλέον τοὺς θρήνους, μήπως ἐξέλθῃ κανεὶς καὶ μᾶς ἴδῃ καὶ τὸ εἴπῃ ἐντός. Ἂς εἰσέλθωμεν τώρα χωριστά, πρῶτος ἐγώ, κατόπιν δὲ ὑμεῖς. Τοῦτο δὲ ἂς εἶναι τὸ σημεῖον τοῦ ἀγῶνος· οἱ μνηστῆρες δὲν θὰ ἀφήσωσι νά μοι δώσωσι τὸ τόξον καὶ τὴν φαρέτραν. Ἀλλὰ σύ, Εὔμαιε, νὰ λάβῃς καὶ φέρῃς αὐτά, ἔπειτα δὲ νὰ διατάξῃς τὰς ὑπηρετρίας νὰ κλείσωσι καλῶς τὰς θύρας τοῦ οἴκου. Ἐὰν δὲ καμμία ἀκούσῃ στεναγμοὺς ἢ κτύπους ἀνδρῶν ἐντὸς τῆς αἰθούσης, νὰ μὴ ἐξέλθῃ, ἀλλὰ νὰ μένῃ εἰς τὴν ἐργασίαν της. Σὺ δέ, Φιλοίτιε, νὰ κλείσῃς καλῶς τὰς θύρας τῆς αὐλῆς καὶ νὰ τὰς δέσῃς στερεῶς διὰ σχοινίου».

Ταῦτα εἰπὼν εἰσῆλθεν εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ ἐκάθισε πάλιν εἰς τὴν θέσιν του. Κατόπιν δὲ εἰσῆλθον καὶ οἱ δύο ὑπηρέται καὶ ἐκάθισαν εἰς τὰς θέσεις των. Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν προσεπάθει ὁ Εὐρύμαχος νὰ τανύσῃ τὸ τόξον, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο. Τότε ὁ Ἀντίνοος προέτεινε νὰ κάμωσι σπονδὰς εἰς τὸν Ἀπόλλωνα, ἐπειδὴ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἦτο ἡ ἑορτὴ αὐτοῦ, τὸν δὲ ἀγῶνα νὰ ἀναβάλωσι διὰ τὴν ἐπομένην ἡμέραν. Τοῦτο παρεδέχθησαν πάντες εὐχαρίστως καὶ ἤρχισαν νὰ κάμνωσι σπονδάς.

---

75. Ὁ Ὀδυσσεὺς τανύει τὸ τόξον.

Ἀφ' οὗ οἱ μνηστῆρες ἔκαμον τὰς σπονδάς, ὁ Ὀδυσσεὺς ἐσηκώθη καὶ εἶπεν· «Ὦ μνηστῆρες, δότε καὶ εἰς ἐμὲ τὸ λαμπρὸν τοῦτο τόξον, ἵνα δοκιμάσω καὶ ἐγὼ ἂν αἱ δυνάμεις μου μὲ ἐγκατέλιπον ἕνεκα τῶν ταλαιπωριῶν ἢ ὄχι».

Οἱ μνηστῆρες ὡς ἤκουσαν ταῦτα ὠργίσθησαν σφόδρα, διότι ἐφοβήθησαν μὴ τανύσῃ τὸ τόξον καὶ ἤρχισαν νὰ χλευάζωσι τὸν Ὀδυσσέα. Τότε ἡ Πηνελόπη εἶπεν εἰς αὐτούς, ὅτι δὲν εἶναι δίκαιον νὰ ὑβρίζωσι τὸν ξένον καὶ νὰ φοβῶνται μήπως ὑπανδρευθῇ αὐτόν, ἂν οὗτος ἤθελε τανύσῃ τὸ τόξον. Κατόπιν ὁ Τηλέμαχος τὴν μὲν μητέρα του παρεκάλεσε νὰ ἀναβῇ εἰς τὸ ὑπερῷον, ὅπερ καὶ ἐγένετο, τὸν δὲ Εὔμαιον διέταξε νὰ λάβῃ καὶ φέρῃ τὸ τόξον εἰς τὸν ξένον. Ὁ Εὔμαιος ἐξετέλεσεν εὐθὺς τὴν διαταγὴν τοῦ Τηλεμάχου, ἂν καὶ οἱ μνηστῆρες τὸν ὕβριζον καὶ τὸν ἠμπόδιζον. Ἔπειτα δὲ καλέσας ἔξω τὴν Εὐρύκλειαν εἶπεν·

«Ὁ Τηλέμαχος σὲ διατάττει, συνετὴ γραῖα, νὰ κλείσῃς τὰς θύρας τοῦ μεγάρου. Ἐὰν δὲ καμμία τῶν ὑπηρετριῶν ἀκούσῃ ἐντὸς τῆς αἰθούσης μας στεναγμοὺς ἢ κτύπους ἀνδρῶν, ἂς μὴ ἐξέλθῃ, ἀλλ' ἂς ἐξακολουθήσῃ ἐν σιωπῇ τὸ ἔργον της».

Ταῦτα εἶπεν· ἡ δὲ Εὐρύκλεια ἔκλεισεν ἀμέσως τὰς θύρας τοῦ μεγάρου. Τότε καὶ ὁ Φιλοίτιος ἐξῆλθε σιωπηλῶς τῆς αἰθούσης, ἔκλεισε καλῶς τὰς θύρας τῆς αὐλῆς, δέσας μὲ σχοινίον πλοίου, καὶ ἐπανῆλθε καὶ ἐκάθισε εἰς τὴν θέσιν του, προσέχων τὸν Ὀδυσσέα. Οὗτος δέ, ἀφ' οὗ παρετήρησε καλῶς πανταχόθεν τὸ τόξον, ἐτάνυσεν αὐτό, σύρας διὰ τῆς δεξιᾶς χειρός του τὴν νευράν, ἥτις ἐξέβαλεν ὡραῖον ἦχον, ὅμοιον μὲ φωνὴν χελιδόνος. Ἔπειτα λαβὼν βέλος ἐτόξευσε καὶ διεπέρασε πάντας τοὺς πελέκεις.

Τότε εἶπε πρὸς τὸν Τηλέμαχον· «Τηλέμαχε, νομίζω ὅτι

δέν σε καταισχύνει ὁ ξένος, ὁ καθήμενος εἰς τὸν οἶκόν σου. Καὶ τὸ τόξον εὐκόλως ἐτάνυσα καὶ τοῦ σκοποῦ ἐπέτυχον, διότι αἱ δυνάμεις μου εἶναι ἀκόμη ἀκμαῖαι. Τώρα δὲ εἶναι καιρὸς νὰ προετοιμάσωμεν, ἐν ὅσῳ εἶναι ἀκόμη ἡμέρα δεῖπνον διὰ τοὺς μνηστῆρας. Ἀκολούθως δὲ θέλομεν διασκεδάσει διὰ τῆς κιθάρας καὶ τῶν ᾀσμάτων».

Ταῦτα εἶπε· καὶ ἔνευσε διὰ τῶν ὀφρύων εἰς τὸν Τηλέμαχον· οὗτος δὲ εὐθὺς ἐζώσθη τὸ ξίφος του καὶ κρατῶν εἰς τὰς χεῖράς του τὸ ἀκόντιον ἐστάθη ὡπλισμένος πλησίον τοῦ πατρός του.

76. Μνηστηροφονία.

Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς ἔρριψε μακρὰν τὰ ῥάκη, ἐπήδησεν εἰς τὸ ὑψηλὸν κατώφλιον, κρατῶν τὸ τόξον καὶ τὴν πλήρη βελῶν φαρέτραν, διεσκόρπισε πρὸ τῶν ποδῶν του τὰ βέλη καὶ εἶπε πρὸς τοὺς μνηστῆρας·

«Ὁ ἀβλαβὴς οὗτος ἀγὼν ἐτελείωσε· τώρα θὰ ἐκλέξω ἄλλο σημεῖον, τὸ ὁποῖον οὐδεὶς μέχρι τοῦδε ἐκτύπησεν. Εἴθε δὲ νὰ ἐπιτύχω καὶ νά μου δώσῃ δόξαν ὁ Ἀπόλλων».

Ταῦτα εἶπε, καὶ διηύθυνε πικρὸν βέλος κατὰ τοῦ Ἀντινόου, ὅστις τότε ἐσήκωνε χρυσοῦν ποτήριον, ἵνα πίῃ οἶνον. Τὸ βέλος ἀφῆκεν αὐτὸν νεκρόν, πάντες δὲ οἱ μνηστῆρες φοβηθέντες ἔτρεχον ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἐντὸς τῆς αἰθούσης, ἵνα εὕρωσιν ὅπλα καὶ ὕβριζον τὸν Ὀδυσσέα λέγοντες.

«Ξένε, ἀνεπιτηδείως τοξεύεις. Εἰς ἄλλους ἀγῶνας δὲν θὰ λάβῃς πλέον μέρος, διότι τώρα θὰ φονευθῇς καὶ γῦπες θά σε καταφάγωσιν, ἐπειδὴ ἐφόνευσας τὸν ἄριστον τῶν νέων τῆς Ἰθάκης», Ὡμίλησαν οὕτω, διότι ἐνόμιζον ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς ἀκουσίως ἐφόνευσε τὸν Ἀντίνοον καὶ δὲν ἐνόησαν ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς καταστροφῆς των.

Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς ἰδὼν ἀγρίως αὐτοὺς εἶπε· «Κύνες, ἐνομί-

ζετε ὅτι δὲν θὰ ἐπανέλθω πλέον εἰς τὸν οἶκόν μου καὶ διὰ τοῦτο καταστρέφετε τὴν περιουσίαν μου καὶ ἐζητεῖτε νὰ νυμφευθῆτε τὴν σύζυγόν μου, ἐν ᾧ ἐγὼ ἀκόμη ἔζων, χωρὶς νὰ φοβῆσθε τοὺς θεοὺς καὶ νὰ ἐντρέπησθε τοὺς ἀνθρώπους! Τώρα ἦλθεν ἡ ὥρα τοῦ ὀλέθρου σας».

Ταῦτα εἶπεν· ἐκεῖνοι δὲ ἐφοβήθησαν πολὺ καὶ ἐσκέπτοντο πῶς νὰ διαφύγωσι τὸν θάνατόν των. Μόνος δὲ ὁ Εὐρύμαχος εἶπε πρὸς αὐτόν· «Ἐὰν ἀληθῶς εἶσαι ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ἐπέστρεψας εἰς τὴν οἰκίαν σου, ἔχεις πολὺ δίκαιον δι᾽ ὅσα εἶπες. Ἀλλ᾽ ὁ αἴτιος ὅλων τούτων κεῖται ἤδη νεκρός, ὁ Ἀντίνοος. Διότι οὗτος διέπραξεν ὅλα ταῦτα, ὄχι διότι ἐπεθύμει διακαῶς τὸν γάμον τοῦτον, ἀλλὰ διότι ἤθελε νὰ φονεύσῃ τὸν υἱόν σου δι᾽ ἐνέδρας καὶ νὰ βασιλεύσῃ. Τώρα ὅμως αὐτὸς δικαίως ἐτιμωρήθη, σὺ δὲ εὐσπλαγχνίσθητι ἡμᾶς καὶ ὑπισχνούμεθα νά σε ἀποζημιώσωμεν δι᾽ ὅσα ἐφάγομεν καὶ ἐπίομεν ἐν τῷ μεγάρῳ σου».

Πρὸς τοῦτον ἀπήντησεν ὁ Ὀδυσσεύς· «Εὐρύμαχε, καὶ ἂν ὅλην τὴν πατρικήν σας περιουσίαν ὡς ἀποζημίωσιν ἠθέλετέ μοι μοὶ δώσῃ καὶ ἄλλην προσθέσητε, ἐγὼ δὲν θὰ παύσω τὸν φόνον πρὶν σᾶς τιμωρήσω ὅλους διὰ τὰ κακουργήματά σας. Τώρα δὲ δύνασθε νὰ ἐκλέξητε ἓν ἐκ τῶν δύο, ἢ νά με πολεμήσητε ἢ νὰ φύγητε, ἂν δύνασθε· νομίζω ὅμως ὅτι οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν θὰ διαφύγῃ τὸν ὄλεθρον».

Ταῦτα εἶπε· τῶν δὲ μνηστήρων ἐλύθησαν τὰ γόνατα ἐκ τοῦ φόβου. Τότε ὁ Εὐρύμαχος εἶπε πρὸς αὐτούς· «Φίλοι, ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ἀφ᾽ οὗ ἅπαξ ἔλαβε τὸ τόξον καὶ τὴν φαρέτραν εἰς τὰς χεῖρας του, δὲν θὰ παύσῃ τοξεύων πρὶν ἢ μᾶς φονεύσῃ ὅλους. Ἄς σύρωμεν λοιπὸν τὰ ξίφη μας καὶ ἂς ἐπιτεθῶμεν κατ᾽ αὐτοῦ, ἵνα δυνηθῶμεν καὶ τὸν ἀπωθήσωμεν τοῦ κατωφλίου καὶ τῶν θυρῶν καὶ ἐξέλθωμεν εἰς τὴν πόλιν, ἔνθα θὰ ζητήσωμεν βοήθειαν».

Ταῦτα εἰπὼν ἔσυρε τὸ ξίφος καὶ ὥρμησε κραυγάζων κατὰ

τοῦ Ὀδυσσέως, ἀλλ᾽ οὗτος ἀμέσως τὸν ἐκτύπησε μὲ τὸ βέλος εἰς τὸ στῆθος καὶ τὸν ἀφῆκε νεκρόν. Τότε ὥρμησε καὶ ὁ Ἀμφίνομος νὰ ἐξέλθῃ, ἀλλ᾽ ὁ Τηλέμαχος προλαβὼν ἐκτύπησεν αὐτὸν ἐκ τῶν ὄπισθεν μὲ τὸ ἀκόντιον καὶ τὸν ἐφόνευσεν. Ὁ Ὀδυσσεὺς τότε εἶπε πρὸς τὸν Τηλέμαχον, πλησίον του ὄντα. «Τρέξε καὶ φέρε ὅπλα ἐν ὅσῳ ἔχω βέλη νὰ ἀγωνίζωμαι, μήπως με ἐκτοπίσωσιν ἐκ τῆς θύρας, ἐπειδὴ εἶμαι μόνος».

Ταῦτα εἶπεν, ὁ δὲ Τηλέμαχος ἔδραμεν εὐθὺς εἰς τὸν θάλαμον, ἔνθα ἔκειντο τὰ ὅπλα, ἔλαβεν ἀσπίδας, δόρατα καὶ περικεφαλαίας καὶ ἔφερεν αὐτὰ ἔμπροσθεν τοῦ πατρός του. Πρῶτος ἐνεδύθη τὰ ὅπλα ὁ Τηλέμαχος, ἔπειτα δὲ οἱ δύο ὑπηρέται καὶ ἐστάθησαν πλησίον τοῦ Ὀδυσσέως. Οὗτος δὲ ἐνεδύθη τελευταῖος, ἀφ᾽ οὗ ἐξήντλησεν ὅλα τὰ βέλη καὶ ἐφόνευσε πολλοὺς μνηστῆρας.

77. Ὁ Μελάνθιος φέρει ὅπλα εἰς τοὺς μνηστῆρας.

Ἐν ᾧ ἐγίνοντο ταῦτα, ὁ Μελάνθιος ἔδραμεν εἰς τὸν θάλαμον, οὗτινος τὴν θύραν ὁ Τηλέμαχος ἐλησμόνησεν ἀνοικτήν, καὶ λαβὼν ἔφερε δώδεκα ἀσπίδας, ἄλλα τόσα δόρατα καὶ περικεφαλαίας εἰς τοὺς μνηστῆρας. Ταῦτα ἰδὼν ὁ Ὀδυσσεὺς ἐταράχθη, διότι ἐνόησεν, ὅτι ὁ ἀγὼν θὰ εἶναι ἄνισος, καὶ εὐθὺς εἶπε πρὸς τὸν υἱόν του· «Τηλέμαχε, βεβαίως καμμία ἐκ τῶν ὑπηρετριῶν ἢ ὁ ἄπιστος Μελάνθιος ἔφερε τὰ ὅπλα ταῦτα εἰς τοὺς μνηστῆρας».

Πρὸς αὐτὸν ἀπεκρίθη ὁ Τηλέμαχος. «Ὦ πάτερ μου, ἐγὼ πταίω, διότι ἀφῆκα τὴν θύραν τοῦ θαλάμου ἀνοικτήν. Ἀλλὰ πήγαινε σύ, Εὔμαιε, νὰ κλείσῃς τὴν θύραν καὶ παρατήρησον καλῶς ἂν ὑπηρέτρια ἔπραξε ταῦτα ἢ ὁ Μελάνθιος, ὃν ὑποπτεύω».

Ἐν ᾧ τοιαῦτα ἐκεῖνοι πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον, ὁ Εὔμαιος

εἶδε τὸν Μελάνθιον μεταβαίνοντα καὶ ἐκ δευτέρου εἰς τὸν θάλαμον καὶ εἶπε πρὸς τὸν Ὀδυσσέα· «Πολυμήχανε Ὀδυσσεῦ, ἐκεῖνος πάλιν μεταβαίνει εἰς τὸν θάλαμον. Εἰπέ μοι λοιπὸν καθαρὰ νὰ τὸν φονεύσω ἢ νὰ τὸν φέρω ἐδῶ, διὰ νὰ τὸν τιμωρήσῃς σὺ ὁ ἴδιος».

Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς ἀπήντησε· «Πηγαίνετε καὶ οἱ δύο καί, ἀφ' οὗ τὸν συλλάβητε, νὰ τὸν δέσητε καὶ τὸν κρεμάσητε ἐντὸς τοῦ θαλάμου».

Ταῦτα εἶπεν· ἐκεῖνοι δὲ ἀμέσως μετέβησαν εἰς τὸν θάλαμον καί, ἀφ' οὗ ἐξετέλεσαν ὅ,τι εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ὀδυσσεύς, ἐπέστρεψαν πάλιν εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ ἐστάθησαν πλησίον τοῦ κυρίου των.

78. Ἡ Ἀθηνᾶ ἐνθαρρύνει τὸν Ὀδυσσέα. Φόνος τῶν λοιπῶν μνηστήρων.

Ἐν ᾧ ὁ Ὀδυσσεύς, ὁ Τηλέμαχος καὶ οἱ δύο ὑπηρέται των ἵσταντο ἐπὶ τοῦ κατωφλίου πνέοντες ἐκδίκησιν, οἱ δὲ μνηστῆρες ἐντὸς τῆς αἰθούσης, ἦλθεν ἡ Ἀθηνᾶ, λαβοῦσα τὴν μορφὴν τοῦ Μέντορος, καὶ ἐστάθη πλησίον τοῦ Ὀδυσσέως. Ἰδὼν δὲ ταύτην ὁ Ὀδυσσεὺς ἐχάρη καὶ εἶπε· «Μέντορ, ἀπομάκρυνον ἀφ' ἡμῶν τὸν κίνδυνον· ἐνθυμήθητι τὸν ἀγαπητὸν σύντροφόν σου, ὅστις πολλὰ καλὰ σοῦ ἔκαμε».

Ταῦτα εἶπε, διότι ὑπώπτευεν ὅτι ἦτο ἡ Ἀθηνᾶ. Ἀφ' ἑτέρου ὅμως οἱ μνηστῆρες ἐφώναζον, ὁ δὲ Ἀγέλαος ἠπείλησεν αὐτὴν εἰπών· «Μέντορ, μὴ βοηθήσῃς τὸν Ὀδυσσέα, διότι μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ καὶ τοῦ υἱοῦ του θὰ φονεύσωμεν καὶ σὲ καὶ τὴν σύζυγόν του καὶ τὰ τέκνα σου».

Ταῦτα παρώργισαν ἔτι περισσότερον τὴν Ἀθηνᾶν, ἥτις εἶπε πρὸς τὸν Ὀδυσσέα· «Ὀδυσσεῦ, δὲν ἔχεις πλέον τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀνδρείαν, τὴν ὁποίαν εἶχες, ὅτε ἐπὶ ἐννέα ἔτη ἀδιακόπως ἐπολέμεις εἰς τὰ πεδία τῆς Τροίας χάριν τῆς Ἑλένης, ἐφόνευ-

σας δὲ πολλοὺς ἄνδρας κοτὰ τὰς τρομερὰς ἐκείνας μάχας; Πῶς λοιπὸν τώρα, ὅτε ἔφθασας εἰς τὴν οἰκίαν σου, διστάζεις νὰ φανῇς γενναῖος ἀπέναντι τῶν μνηστήρων; Ἀλλ' ἐλθὲ πλησίον μου, ὦ φίλε, ἵνα γνωρίσῃς πῶς ἀπέναντι τῶν ἐχθρῶν σου ὁ Μέντωρ ἠξεύρει νὰ βοηθῇ τοὺς εὐεργέτας του.

Ταῦτα εἶπε καὶ λαβοῦσα μορφὴν χελιδόνος ἐπέταξε καὶ ἐκάθισεν ἐπί τινος δοκοῦ τῆς ὀροφῆς τῆς αἰθούσης. Τότε οἱ μνηστῆρες ἤρχισαν νὰ ἐνθαρρύνωσιν ἀλλήλους, ὁ δὲ Ἀγέλαος εἶπεν· «Ὦ φίλοι, βεβαίως ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἀπέκαμεν, ὁ δὲ Μέντωρ ἀνεχώρησεν ἤδη, ἀφ' οὗ ματαίως ἐκαυχήθη. Ἐμπρὸς λοιπὸν ἀκοντίσατε πρῶτον οἱ ἓξ καὶ ἴσως ὁ Ζεὺς δώσῃ καὶ κτυπηθῇ ὁ Ὀδυσσεύς. Ἅμα οὗτος φονευθῇ, τότε μὴ σᾶς μέλῃ διὰ τοὺς ἄλλους».

Ταῦτα εἶπεν· ἐκεῖνοι δὲ προθύμως ἔρριψαν τὰ ἀκόντια, ἀλλά, τῇ ἐνεργείᾳ τῆς Ἀθηνᾶς, ταῦτα ἀπέτυχον τοῦ σκοποῦ των.

Τότε καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς μετὰ τοῦ Τηλεμάχου καὶ τῶν δύο ὑπηρετῶν του ἔρριψαν τὰ ἀκόντια καὶ οὐδὲν τούτων ἀπέτυχε τοῦ σκοποῦ του. Ἀφῆκαν νεκροὺς τέσσαρας ἐκ τῶν μνηστήρων, οἱ δὲ λοιποὶ φοβηθέντες κατέφυγον εἰς τὴν ἄκραν τῆς αἰθούσης.

Ἔπειτα οἱ νικηταὶ ὥρμησαν καὶ ἔλαβον τὰ ἀκόντια ἀπὸ τὰ πτώματα. Μετ' ὀλίγον οἱ μνηστῆρες ὥρμησαν πάλιν καὶ ἔρριψαν τὰ ἀκόντια, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἡ Ἀθηνᾶ κατέστησεν αὐτὰ ἀβλαβῆ καὶ μόνον τὸ τοῦ Ἀμφιμέδοντος ἀπέξεσεν ὀλίγον τὸν καρπὸν τῆς χειρὸς τοῦ Τηλεμάχου καὶ τὸ τοῦ Κτησίππου ἐκτύπησεν ἐλαφρῶς τὸν ὦμον τοῦ Εὐμαίου.

Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ οἱ σύντροφοί του ἠκόντισαν πάλιν καὶ ἐφόνευσαν ἄλλους τέσσαρας, ἐν οἷς τὸν Ἀμφιμέδοντα καὶ τὸν Κτήσιππον, πρὸς τὸν ὁποῖον ὁ Εὔμαιος εἶπεν·

«Αὐθάδη φιλοκατήγορε! Λάβε τώρα τὸ δῶρον τοῦτο διὰ τὸν βόειον πόδα, τὸν ὁποῖον ἔρριψας κατὰ τοῦ Ὀδυσσέως, ὅτε οὗτος περιήρχετο τὴν αἴθουσαν ἐπαιτῶν».

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Τηλέμαχος ἐφόνευσαν ἄλλους δύο. Τότε ἡ Ἀθηνᾶ ἔσεισεν ἐκ τῆς ὀροφῆς τὴν φοβερὰν αὐτῆς αἰγίδα, οἱ δὲ μνηστῆρες φοβηθέντες ἔτρεχον ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ὡς οἱ βόες τοὺς ὁποίους κατὰ τὸ ἔαρ καταδιώκει ὁ οἶστρος.

Ὁ Ὀδυσσεὺς μετὰ τῶν συντρόφων του τότε ὥρμησε καὶ ἐφόνευσεν ὅλους τοὺς μνηστῆρας, τὸ δὲ ἔδαφος τῆς αἰθούσης ἐπλημμύρησε ἀπὸ αἷμα. Μόνον τὸν ἀοιδὸν Φήμιον δὲν ἐφόνευσε, διότι οὗτος ἀναγκαστικῶς ἔψαλλεν εἰς τοὺς μνηστῆρας, καὶ τὸν κήρυκα Μέδοντα κατὰ παράκλησιν τοῦ Τηλεμάχου, ὅστις εἶπε· «Πάτερ μου, μὴ φονεύσῃς τὸν Μέδοντα, διότι οὗτος μὲ περιεποιεῖτο καὶ συνεβούλευεν ὡς πατήρ».

Πρὸς τὸν Μέδοντα εἶπε τότε ὁ Ὀδυσσεύς· «Ἔχε θάρρος, ἐπειδὴ ἤδη ὁ υἱός μου σὲ ἔσωσεν, ἵνα μάθῃς καὶ εἴπῃς καὶ εἰς ἄλλον, ὅτι αἱ καλαὶ πράξεις εἶναι πολὺ προτιμότεραι ἀπὸ τὰς κακάς».

Ταῦτα εἶπε, καὶ ὁ μὲν Φήμιος καὶ ὁ Μέδων ἐξῆλθον τῆς αἰθούσης, αὐτὸς δὲ περιῆλθε τὴν αἴθουσαν καὶ παρετήρησε μὴ ἐκρύπτετό τις τῶν μνηστήρων ζῶν. Ἀφ' οὗ δὲ εἶδεν, ὅτι ὅλοι ἦσαν φονευμένοι, εἶπε πρὸς τὸν Τηλέμαχον νὰ καλέσῃ τὴν γραῖαν Εὐρύκλειαν νὰ ἔλθῃ. Ὅτε δὲ αὕτη εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ εἶδε τοὺς μνηστῆρας φονευμένους, ἤρχιζε νὰ φωνάζῃ ἐκ χαρᾶς, ἀλλ' ὁ Ὀδυσσεὺς ἠμπόδισεν αὐτὴν καὶ εἶπε·

«Τροφέ μου, χαῖρε μὲν ἐν τῇ ψυχῇ σου, ἀλλὰ μὴ φώναζε, διότι δὲν εἶναι καλὸν νὰ φωνάζωμεν καὶ νὰ χαίρωμεν διὰ τοὺς φονευμένους. Ἡ θέλησις τῶν θεῶν καὶ αἱ κακαὶ πράξεις των ἐτιμώρησαν αὐτούς. Τώρα φέρε ἐνώπιόν μου τὰς ἀπίστους ὑπηρετρίας».

Ἡ Εὐρύκλεια εὐθὺς ἐξετέλεσε τὴν διαταγήν του, αἱ δὲ ἄπιστοι ὑπηρέτριαι εἰσῆλθον ὅλαι ὁμοῦ κλαίουσαι. Ἀφ' οὗ δὲ μετέφερον τοὺς φονευμένους εἰς τὴν αὐλήν, ἐκαθάρισαν μὲ ὕδωρ καὶ μὲ σπόγγους τὸ ἔδαφος καὶ τοὺς θρόνους. Ἔπειτα ὡδήγησεν

αὐτὰς εἰς τὴν αὐλὴν ὁ Τηλέμαχος μετὰ τῶν ὑπηρετῶν καὶ τὰς ἐκρέμασεν.

Ἔπειτα ἔφερον καὶ τὸν Μελάνθιον εἰς τὴν αὐλήν, ἔνθα διεμέλισαν αὐτὸν ἀνηλεῶς καὶ τὰ μέλη του ἔρριψαν εἰς τοὺς κύνας.

Μετὰ ταῦτα ἡ Εὐρύκλεια, ἀφ' οὗ ἔφερε πῦρ καὶ θεῖον, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ Ὀδυσσεὺς ἐκάπνισε τὴν αἴθουσαν καὶ τὴν αὐλήν, ἐξῆλθε νὰ καλέσῃ τὰς πιστὰς ὑπηρετρίας. Αὗται μετ' ὀλίγον εἰσῆλθον κρατοῦσαι δᾷδας, περιεκύκλωσαν τὸν κύριόν των, ἔσφιγξαν τὰς χεῖράς του καὶ κατεφίλησαν τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς ὤμους του. Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς ἤρχισε νὰ κλαίῃ, διότι ἐγνώρισεν ὅλας καὶ εἶδε τὴν πίστιν αὐτῶν.

---

79. Ἡ Εὐρύκλεια ἀγγέλλει εἰς τὴν Πηνελόπην τὴν ἐπάνοδον τοῦ Ὀδυσσέως.

Ἡ γραῖα Εὐρύκλεια ἀνέβη εὐθὺς εἰς τὸ ὑπερῷον, διὰ νὰ ἀναγγείλῃ εἰς τὴν κυρίαν της ὅτι ὁ σύζυγός της ἦτο εἰς τὴν οἰκίαν. Σταθεῖσα δὲ ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς τῆς Πηνελόπης εἶπεν·

«Ἐγέρθητι, ἀγαπητή μου κόρη, καὶ ἐλθὲ ἵνα ἴδῃς ὅ,τι ἐπεθύμεις καθ' ἑκάστην. Ἦλθεν ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ εἶναι ἐν τῇ οἰκίᾳ του, ἐφόνευσε δὲ ὅλους τοὺς μνηστῆρας».

Πρὸς αὐτὴν ἀπεκρίθη ἡ Πηνελόπη· «Ἀγαπητή μου Εὐρύκλεια, σὲ ἐμώραναν οἱ θεοί ; Διατί μὲ περιπαίζεις, λέγουσα τοιαῦτα ψεύδη, καὶ δέν με ἀφίνεις νὰ κοιμηθῶ ; Ποτὲ δὲν ἐκοιμήθην τόσον καλῶς ἀφ' ὅτου ἀνεχώρησεν ὁ Ὀδυσσεύς, ὅσον τώρα. Ἀλλ' ἔλα πήγαινε, διότι, ἂν ἦτο ἄλλη, θὰ τὴν ἐδίωκον ἐλεεινῶς· σὺ ὅμως ἔχε χάριν εἰς τὸ γῆράς σου».

Πρὸς αὐτὴν ἀπήντησεν ἡ Εὐρύκλεια· «Δέν σε περιπαίζω, ἀγαπητή μου κόρη, ἀλλὰ τῷ ὄντι ἦλθεν ὁ Ὀδυσσεύς. Εἶναι ὁ ξένος, τὸν ὁποῖον ὅλοι περιεφρόνουν εἰς τὴν αἴθουσαν. Ὁ Τηλέμαχος τὸ ἐγνώριζεν, ἀλλὰ τὸ ἔκρυπτε, φρονίμως ποιῶν, μέχρις οὗ τιμωρήσῃ τοὺς μνηστῆρας».

Ταῦτα εἶπεν· ἡ δὲ Πηνελόπη ἐχάρη καὶ σηκωθεῖσα ἀπὸ τῆς κλίνης ἐνηγκαλίσθη τὴν γραῖαν, ἔχυσε θερμὰ δάκρυα καὶ εἶπεν· «Ἀγαπητή μου γραῖα, εἰπέ, ἦλθε τῷ ὄντι ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ πῶς ἠδυνήθη μόνος του νὰ φονεύσῃ τόσους μνηστῆρας ;».

Πρὸς αὐτὴν ἀπήντησεν ἡ Εὐρύκλεια· «Οὔτε εἶδον οὔτε ἔμαθον, ἀλλὰ μόνον τοὺς στεναγμοὺς τῶν φονευομένων ἤκουσα. Ἡμεῖς ἐκαθήμεθα ὅλαι εἰς τὸ βάθος τῶν θαλάμων πεφοβισμέναι μὲ κλειστὰς τὰς θύρας, μέχρις ὅτου ἦλθεν ὁ Τηλέμαχος, κατὰ διαταγὴν τοῦ πατρός του, καὶ μὲ ἐκάλεσεν. Ὅτε εἰσῆλθον εἰς τὴν αἴθουσαν εὗρον τὸν Ὀδυσσέα κοταιματωμένον καὶ ἱστάμενον μεταξὺ τῶν φονευθέντων. Ἀφ' οὗ ἔρριψαν τὰ πτώματα εἰς τὴν αὐλήν, ὁ Ὀδυσσεὺς ἐκάπνισε τὴν αἴθουσαν μὲ θεῖον, ἐμὲ δὲ ἔστειλε νά σε καλέσω. Ἐλθὲ τώρα νὰ ἴδῃς καὶ εὐχαριστηθῇς, ἀφ' οὗ τόσα δεινὰ ὑπέφερες».

Πρὸς αὐτὴν πάλιν εἶπεν ἡ Πηνελόπη· «Ἀγαπητή μου Εὐρύκλεια, μὴ καυχᾶσαι χαίρουσα πολύ. Γνωρίζεις καλῶς μὲ πόσην χαρὰν θὰ ἐβλέπομεν ὅλοι τὸν Ὀδυσσέα ἐπιστρέφοντα, πρὸ πάντων δὲ ἐγὼ καὶ ὁ υἱός μας. Δὲν πιστεύω νὰ ἦλθεν ὁ Ὀδυσσεύς, ἀλλὰ ἴσως θεός τις ἀγανακτήσας διὰ τὴν αὐθάδειαν καὶ τὰς κακὰς πράξεις τῶν μνηστήρων ἐφόνευσεν αὐτούς. Ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν θὰ ἐπιστρέψῃ πλέον».

Πρὸς αὐτὴν ἀπήντησε πάλιν ἡ Εὐρύκλεια· «Τί λέγεις, τέκνον μου ; Δὲν πιστεύεις ἀκόμη ; Ἐγὼ τὸν ἀνεγνώρισα ἀπὸ τὴν πληγήν, ὅτε ἔπλυνον τοὺς πόδας του, ἤθελον δὲ νὰ σοὶ τὸ εἴπω τότε, ἀλλὰ μοῦ ἔκλεισε τὸ στόμα διὰ τῆς χειρός του καὶ μὲ ἠμπόδισεν. Ἐλθέ, καὶ ἂν σὲ ἀπατῶ, φόνευσόν με».

Πρὸς αὐτὴν ἀπήντησεν ἡ Πηνελόπη· «Εὐρύκλεια, εἶναι δύσκολον νὰ ἐννοήσῃς τὰς σκέψεις τῶν θεῶν. Ἐν τούτοις, ἂς ὑπάγωμεν πρὸς τὸν υἱόν μου, ἵνα ἴδωμεν τοὺς φονευθέντας μνηστῆρας καὶ ἐκεῖνον, ὅστις ἐφόνευσεν αὐτούς».

32. Ἡ Εὐρύκλεια ὁδηγεῖ τὴν Πηνελόπην πρὸς τὸν Ὀδυσσέα.

80. Ἡ Πηνελόπη ἀμφιβάλλει περὶ τοῦ Ὀδυσσέως· ὁ δὲ Τηλέμαχος ἐπιπλήττει αὐτήν.

Ἀφ' οὗ εἶπε ταῦτα, κατέβη ἀπὸ τοῦ ὑπερῴου καὶ ἦλθε καὶ ἐκάθισεν ἀντικρὺ τοῦ Ὀδυσσέως· οὗτος δὲ ἵστατο πλησίον ὑψηλῆς στήλης, βλέπων χαμαὶ καὶ περιμένων νὰ τῷ ὁμιλήσῃ ἡ σύζυγός του. Ἀλλ' αὕτη ἔμενεν ἀκίνητος καὶ σιωπηλή, διότι ἔκπληξις κατέλαβε τὴν ψυχήν της. Καὶ ἄλλοτε μὲν ἐπίστευεν ὅτι ἦτο αὐτός, ἄλλοτε δὲ δὲν τὸν ἀνεγνώριζεν, ἕνεκα τῆς ἀθλίας ἐνδυμασίας του.

Τότε ὁ Τηλέμαχος ἐπέπληξεν αὐτὴν εἰπών· «Μῆτέρ μου σκληρόκαρδος, διατί δὲν κάθησαι πλησίον τοῦ πατρός μου, διὰ νὰ τῷ ὁμιλήσῃς; Οὐδεμία ἄλλη γυνὴ θὰ ἀπεμακρύνετο τοῦ ἀνδρός της, ὅστις πολλὰ παθὼν ἐπανῆλθε μετὰ εἴκοσιν ἔτη».

Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησεν ἡ μήτηρ του· «Τέκνον μου, ἡ ψυχή μου κατέχεται ὑπὸ ἐκπλήξεως· δὲν δύναμαι νὰ εἴπω λέξιν οὐδὲ νὰ τὸν ἐρωτήσω οὐδὲ νὰ τὸν ἴδω κατὰ πρόσωπον».

Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς ἐμειδίασε καὶ εἶπε· «Τηλέμαχε, ἄφες τὴν μητέρα σου νά με δοκιμάσῃ ἀκόμη. Τώρα, ἐπειδὴ εἶμαι ῥυπαρὸς καὶ φορῶ ἄθλια ἐνδύματα, μὲ καταφρονεῖ καὶ δὲν θέλει νὰ πιστεύσῃ, ὅτι εἶμαι ὁ σύζυγός της. Ἀλλὰ τώρα ἂς σκεφθῶμεν τί νὰ πράξωμεν, ἵνα μὴ οἱ συγγενεῖς τῶν φονευθέντων μᾶς βλάψωσι».

Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησεν ὁ Τηλέμαχος· «Πάτερ μου, σκέφθητι σύ, διότι, ὡς λέγουσιν, εἶσαι ὁ συνετώτερος τῶν ἀνθρώπων, ἡμεῖς δὲ θὰ ὑπακούσωμεν εὐχαρίστως».

Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς ἀπήντησε· «Νομίζω ὅτι καλὸν εἶναι, ἀφοῦ λουσθῆτε καὶ φορέσητε καθαρὰ ἐνδύματα, ὡς καὶ αἱ ὑπηρέτριαι, νὰ διατάξητε τὸν ἀοιδὸν νὰ παίζῃ διὰ τῆς κιθάρας ᾄσματα τοῦ χοροῦ, ἵνα οἱ διερχόμενοι καὶ οἱ γείτονες νομίζωσιν ὅτι γίνεται γάμος. Ἡμεῖς δέ, πρὶν διαδοθῇ εἰς τὴν πόλιν

ὁ φόνος τῶν μνηστήρων νὰ μεταβῶμεν εἰς τὴν ἐξοχὴν καὶ ἐκεῖ νὰ σκεφθῶμεν τί θὰ πράξωμεν».

Ταῦτα εἶπεν· ἐκεῖνοι δὲ εὐθὺς ὑπήκουσαν. Ἀφ' οὗ δὲ ἐλούσθησαν καὶ ἐνεδύθησαν καθαρὰ ἐνδύματα καὶ αἱ ὑπηρέτριαι ἐκαλλωπίσθησαν, ὁ δὲ ἀοιδὸς ἤρχισε τὸ ᾆσμα, ἤρχισεν ὁ χορός. Τὸ ἀνάκτορον ἀντήχει ὅλον ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν χορευόντων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. Ὅσοι δὲ τοὺς ἤκουον ἔξωθεν ἔλεγον· «Βεβαίως ἐκ τῶν μνηστήρων τις θὰ ἔλαβεν ὡς σύζυγον τὴν βασίλισσαν. Ἡ ἀθλία δὲν ἠδυνήθη νὰ περιμείνῃ ἕως ὅτου ἐπιστρέψῃ ὁ σύζυγός της».

---

81. Ἡ Πηνελόπη ἀναγνωρίζει τὸν Ὀδυσσέα.

Οὕτως ὡμίλουν οἱ πολῖται, διότι δὲν ἐγνώριζον τί συνέβη. Ὁ Ὀδυσσεὺς ὅμως ἐν τῷ μεταξὺ ἐλούσθη, ἠλείφθη μὲ ἔλαιον καὶ ἐνεδύθη καθαρὰ ἐνδύματα, ἡ δὲ Ἀθηνᾶ τὸν ἔκαμε μεγαλοπρεπέστερον καὶ ὡραιότερον. Κατόπιν ἦλθεν οὗτος εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ καθίσας ἀντικρὺ τῆς Πηνελόπης εἶπε· «Παράδοξον πρᾶγμα! Οἱ θεοὶ σοὶ ἔδωκαν καρδίαν σκληροτέραν πάσης ἄλλης γυναικός. Καμμία ἄλλη γυνὴ δὲν θὰ ἵστατο οὕτως ἀτάραχος μακρὰν τοῦ συζύγου της, ὅστις, ἀφ' οὗ ὑπέφερε τόσα δεινά, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα του μετὰ εἴκοσιν ἔτη. Ἀλλὰ σύ, Εὐρύκλεια, ἑτοίμασον τὴν κλίνην μου, διὰ νὰ ἀναπαυθῶ».

Τότε ἡ Πηνελόπη ἤρχισε νὰ τὸν ἐρωτᾷ περὶ διαφόρων πραγμάτων, τὰ ὁποῖα εἰς αὐτὸν μόνον καὶ εἰς τὴν Πηνελόπην ἦσαν γνωστά. Ἀφ' οὗ δὲ ἐβεβαιώθη ἐκ τῶν ἀπαντήσεών του, ὅτι αὐτὸς ἦτο ὁ σύζυγός της, ἀμέσως δακρύσασα ἔδραμε πρὸς αὐτόν, τὸν ἐνηγκαλίσθη, κατεφίλησε τὴν κεφαλήν του καὶ εἶπε· «Μὴ ἀγανακτῇς, Ὀδυσσεῦ, ἐὰν δέν σε ὑπεδέχθην μὲ ἀγάπην ἅμα σὲ εἶδον. Ἐφοβούμην μὴ ἄλλος τις ἐλθὼν μὲ ἀπατήσῃ διὰ τῶν λόγων του, διότι ὑπάρχουσι πολλοί, οἵτινες μηχανῶνται κακὰ

τεχνάσματα. Τώρα, ἀφ' οὗ μοι περιέγραψας πολλὰ πράγματα ἄγνωστα εἰς ἄλλους, ἔπεισας τὴν καρδίαν μου».

Οἱ λόγοι οὗτοι διήγειραν εἰς τὸν Ὀδυσσέα τὴν ἐπιθυμίαν νὰ κλαύσῃ· ἔκλαιε δὲ κρατῶν εἰς τὰς ἀγκάλας του τὴν πιστὴν καὶ ἐνάρετον σύζυγόν του. Οὕτως ἐνηγκαλισμένοι καὶ κλαίοντες διηγοῦντο τὰ παθήματά των μέχρι βαθείας νυκτός Τέλος δὲ κεκμηκότες μετέβησαν νὰ ἀναπαυθῶσιν εἰς τὸν θάλαμόν των. Τὸ αὐτὸ ἔπραξαν καὶ πάντες οἱ ἄλλοι οἱ ἐν τοῖς ἀνακτόροις.

---

82. Ὁ Ὀδυσσεὺς μεταβαίνει εἰς τὸν Λαέρτην.

Τὴν πρωίαν τῆς ἐπομένης ἡμέρας ἠγέρθη ὁ Ὀδυσσεὺς ἐκ τῆς κλίνης καὶ εἶπε πρὸς τὴν σύζυγόν του· Ἀγαπητή μου γύναι, ἐγὼ θὰ μεταβῶ εἰς τὴν ἐξοχὴν, ἵνα ἴδω τὸν πατέρα μου· σὺ δὲ ν' ἀναβῇς εἰς τὸ ὑπερῷον μετὰ τῶν ὑπηρετριῶν, χωρὶς νὰ ἴδῃς καὶ ὁμιλήσῃς κανένα, διότι μετ' ὀλίγον θὰ διαδοθῇ εἰς τὴν πόλιν ὁ φόνος τῶν μνηστήρων».

Ταῦτα εἰπὼν ἐνεδύθη τὰ ὅπλα του καὶ ἐλθὼν ἐξύπνισε τὸν Τηλέμαχον καὶ τοὺς δύο βοσκοὺς καὶ εἶπεν αὐτοῖς νὰ ἐνδυθῶσι τὰ ὅπλα των. Ἀφ' οὗ δὲ καὶ οὗτοι ἐνεδύθησαν τὰ ὅπλα των, ἐξεκίνησαν πορευόμενοι εἰς τὴν ἐξοχήν. Ὅτε δὲ ἔφθασαν ἐκεῖ, ὁ μὲν Ὀδυσσεὺς εἶπεν εἰς τοὺς ἄλλους, παραδοὺς καὶ τὰ ὅπλα του, νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ νὰ ἑτοιμάσωσι τὸ γεῦμα· αὐτὸς δὲ μετέβη πρὸς τὸν πατέρα του, ἵνα τὸν δοκιμάσῃ. Εὗρε δὲ αὐτὸν ἐν τῷ κήπῳ σκαλίζοντα δένδρον τι. Ἰδὼν ὁ Ὀδυσσεὺς τὸν πατέρα του κεκυρτωμένον ὑπὸ τοῦ γήρατος, ἐνδεδυμένον μὲ ρυπαρὰ καὶ ρακώδη ἐνδύματα καὶ κατεχόμενον ὑπὸ μεγίστης λύπης, ἐστάθη ὑποκάτω ἀπιδέας καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ· Ἔπειτα δὲ ἐπλησίασεν αὐτὸν καὶ ἤρχισε νὰ τὸν ἐρωτᾷ ἂν εἶναι δοῦλος καὶ ἂν ἡ χώρα, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκεται, εἶναι ἡ Ἰθάκη, ὡς τῷ εἶπέ τις, τὸν ὁποῖον συνήντησε καθ' ὁδόν. Πρὸς

33. Ὁ Ὀδυσσεὺς παρὰ τῷ Λαέρτῃ.

δὲ εἶπεν εἰς τὸν πατέρα του, ὅτι ἐφιλοξένησε νέον τινά, ὅστις τῷ εἶπεν ὅτι ἦτο Ἰθακήσιος καὶ εἶχε πατέρα τὸν Λαέρτην.

Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησεν ὁ Λαέρτης· «Ἀληθῶς, ξένε, εὑρίσκεσαι εἰς τὴν Ἰθάκην. Ἐὰν εὕρισκες ἐδῶ τὸν νέον ἐκεῖνον,δὲν θά σε ἀπέστελλε, χωρὶς νά σε φιλοξενήσῃ καί σοι δώσῃ πλούσια δῶρα. Ἀλλ' εἰπέ μοι πρὸ πόσων ἐτῶν ἐφιλοξένησας τὸν δυστυχῆ ἐκεῖνον νέον, τὸν υἱόν μου ; Ποῖος εἶσαι καὶ πόθεν ἔρχεσαι ;».

Πρὸς τοῦτον ἀποκριθεὶς εἶπεν ὁ Ὀδυσσεύς· «Εἶμαι ὁ Ἐπήριτος, ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Σικανίας. Τὸ ἔτος τοῦτο εἶναι τὸ πέμπτον, ἀφ' ὅτου ἐφιλοξένησα εἰς τὸν οἶκόν μου τὸν Ὀδυσσέα».

Ταῦτα εἶπεν· ὁ δὲ Λαέρτης ἐλυπήθη πολὺ καὶ λαβὼν χῶμα ἔρριψεν αὐτὸ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του καὶ ἐστέναξε βαθέως. Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς συνεκινήθη καὶ ὁρμήσας ἐνηγκαλίσθη τὸν πατέρα του, κατεφίλησεν αὐτὸν καὶ εἶπεν· Ὦ πάτερ μου, ἐγὼ εἶμαι ὁ Ὀδυσσεύς, διὰ τὸν ὁποῖον ἐρωτᾷς. Ἦλθον εἰς τὴν ἀγαπητήν μου πατρίδα μετὰ εἴκοσιν ἔτη.Παῦσον τὰ δάκρυα καὶ τοὺς στεναγμούς· ἐφόνευσα δὲ ὅλους τοὺς μνηστῆρας».

Πρὸς αὐτὸν ἀπήντησεν ὁ Λαέρτης· «Ἐὰν εἶσαι ὁ υἱός μου, εἰπὲ σημεῖόν τι διὰ νὰ πεισθῶ».

Τότε εἶπεν ὁ Ὀδυσσεύς· «Ἰδὲ τὴν πληγήν, τὴν ὁποίαν μοι ἐπροξένησεν ὁ ἀγριόχοιρος εἰς τὸν Παρνασσόν. Πρὸς δὲ ἄκουσον νά σοι περιγράψω καὶ τὰ δένδρα τοῦ κήπου, τὰ ὁποῖα ἄλλοτε μοὶ εἶχες χαρίσῃ, ὅτε ἤμην παιδίον καί σε παρηκολούθουν ἐνταῦθα. Μοὶ ἔδωκας δέκα ἀπιδέας, δέκα μηλέας καὶ τεσσαράκοντα συκᾶς. Μοὶ ὑπεσχέθης δὲ νά μοι χαρίσῃς καὶ πεντήκοντα σειρὰς κλημάτων, τὰ ὁποῖα ἐτρυγῶντο κατὰ διαφόρους ἐποχὰς καὶ ἐκαρποφόρουν παντὸς εἴδους σταφυλάς».

Ταῦτα εἶπεν· ὁ δὲ γέρων ἐλιποθύμησε, διότι ἀνεγνώρισε τὰ σημεῖα, τὰ ὁποῖα ὁ Ὀδυσσεὺς τῷ εἶπεν. Ὅτε δὲ συνῆλθεν εἰς ἑαυτόν, ἐνηγκαλίσθη τὸν υἱόν του καὶ κατεφίλησεν αὐτόν.

Ἔπειτα δὲ μετέβησαν εἰς τὴν οἰκίαν ἔνθα εὗρον τὸν Τηλέμαχον καὶ τοὺς ἄλλους δύο προετοιμάζοντας τὸ γεῦμα. Εὐθὺς τότε ἡ πιστὴ ὑπηρέτρια Σικελὴ ἔλουσε τὸν Λαέρτην, τὸν ἤλειψε μὲ ἔλαιον καὶ τὸν ἐνέδυσε μὲ ὡραῖα ἐνδύματα, ἡ δὲ Ἀθηνᾶ ἔκαμεν αὐτὸν ὡραιότερον καὶ μεγαλείτερον, ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ Ὀδυσσεὺς τὸν ἐθαύμαζεν. Ἔπειτα δὲ ἐκάθισαν πάντες εἰς τὴν τράπεζαν καὶ ἔτρωγον.

---

83. Συνέλευσις τῶν Ἰθακησίων.

Ἐν ᾧ ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ οἱ ἄλλοι ἔτρωγον, διεδόθη ἀνὰ πᾶσαν τὴν πόλιν ἡ εἴδησις περὶ τοῦ φόνου τῶν μνηστήρων. Τότε συνηθροίσθησαν πανταχόθεν πρὸ τῆς οἰκίας τοῦ Ὀδυσσέως οἱ Ἰθακήσιοι, καὶ ἄλλοι μὲν ἐλάμβανον τὰ πτώματα τῶν ἐξ Ἰθάκης καταγομένων καὶ ἔθαπτον, ἄλλοι δὲ ἀπέθετον τὰ πτώματα ἐκείνων, οἵτινες ἦσαν ἀπὸ ἄλλας πόλεις, εἰς πλοιάρια καὶ τὰ ἔστελλον εἰς τὰς οἰκίας των. Ἔπειτα συνηθροίσθησαν πάντες εἰς τὴν ἀγοράν, ἔνθα ὡμίλησεν ὁ Εὐπείθης, ὁ πατὴρ τοῦ Ἀντινόου, ὡς ἑξῆς· «Ὦ φίλοι, ὁ Ὀδυσσεὺς ἔπραξε καθ' ἡμῶν μέγα κακόν. Πρῶτον μὲν κατέστρεψε πολλοὺς καὶ γενναίους Ἰθακησίους, ὁδηγήσας αὐτοὺς ἐπὶ πλοίων, τὰ ὁποῖα καὶ ἀπώλεσε. Τώρα δὲ ἐπανελθὼν ἐφόνευσε τοὺς ἀρίστους τῶν νέων μας. Διὰ τοῦτο ἂς σπεύσωμεν κατ' αὐτοῦ, πρὶν φύγῃ εἰς τὴν Πύλον ἢ εἰς τὴν Ἤλιδα.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐλθὼν καὶ ὁ Μέδων ἐκ τῶν ἀνακτόρων ἐστάθη εἰς τὸ μέσον καὶ εἶπεν· «Ἰθακήσιοι, ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν ἐξετέλεσε ταῦτα ἄνευ τῆς θελήσεως τῶν θεῶν. Ἐγὼ ὁ ἴδιος εἶδον θεόν τινα, ὅστις ὑπὸ τὴν μορφὴν τοῦ Μέντορος ἵστατο πλησίον του. Ὁ θεὸς οὗτος ἄλλοτε μὲν ἐνεθάρρυνε τὸν Ὀδυσσέα, ἄλλοτε δὲ ἔτρεχεν ἐντὸς τῆς αἰθούσης καὶ ἐφόβιζε

τοὺς μνηστῆρας, οἵτινες ἔπιπτον σωρηδόν». Ταῦτα εἶπε, φοβερὸς δὲ τρόμος κατέλαβε τοὺς πάντας.

Ἔπειτα ὡμίλησε καὶ ὁ σεβαστὸς γέρων Ἀλιβέρσης καὶ εἶπεν· «Ἰθακήσιοι, ταῦτα συνέβησαν ἕνεκα τῆς κακίας σας, διότι δὲν ἐπείθεσθε εἰς ἐμὲ οὔτε εἰς τὸν Μέντορα νὰ περιστείλητε τὴν αὐθάδειαν τῶν υἱῶν σας, οἱ ὁποῖοι διέπραττον φοβερὰ ἀνοσιουργήματα ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ ἀνδρός, τὸν ὁποῖον ἐνόμιζον, ὅτι δὲν θὰ ἐπανέβλεπον. Τώρα νὰ μὴ μεταβῆτε κατ' αὐτοῦ, ἵνα μὴ πάθητε χειρότερα».

---

84. Ὁ Ὀδυσσεὺς καταβάλλει τοὺς στασιαστάς. Ὁ Μέντωρ συνδιαλλάττει τοὺς διαμαχομένους.

Ταῦτα εἶπεν ὁ Ἀλιβέρσης· καὶ οἱ μὲν περισσότεροι φοβηθέντες ἀπῆλθον εἰς τὰς οἰκίας των, οἱ ἄλλοι ὅμως, ἀφ' οὗ ἔλαβον τὰ ὅπλα των, ἐπορεύθησαν κατὰ τοῦ Ὀδυσσέως, ἔχοντες ὁδηγὸν τὸν Εὐπείθη. Ὅτε δὲ ἐπλησίασαν, εἶδε τούτους ὁ υἱὸς τοῦ Δολίου, ὑπηρέτου τοῦ Λαέρτου, καὶ ἀνήγγειλε τοῦτο εὐθὺς εἰς τὸν Ὀδυσσέα. Οὗτος ἀμέσως τότε ὡπλίσθη, ὡς καὶ πάντες οἱ ἄλλοι. Τότε ἦλθε πλησίον των καὶ ἡ Ἀθηνᾶ, λαβοῦσα τὴν μορφὴν τοῦ Μέντορος.

Ταύτην ἰδὼν ὁ Ὀδυσσεὺς ἐχάρη πολὺ καὶ εἶπε πρὸς τὸν υἱόν του· «Τηλέμαχε, ἰδοὺ ἡ στιγμή, καθ' ἣν θὰ δείξῃς ἂν εἶσαι ἀνδρεῖος. Πρόσεχε μὴ καταισχύνῃς τὸ γένος τῶν πατέρων σου, οἱ ὁποῖοι ἐδοξάσθησαν διὰ τὴν ἀνδρείαν των».

Πρὸς τοῦτον ἀπήντησεν ὁ Τηλέμαχος· «Ἀγαπητέ μοι πάτερ, θὰ ἴδῃς ὅτι δὲν θὰ καταισχύνω τὴν δόξαν τοῦ γένους σου, ὡς φοβεῖσαι».

Ταῦτα εἶπεν, ὁ δὲ Λαέρτης ἐχάρη καὶ εἶπεν· «Ὦ ἀγαπητοὶ θεοί, ὁποία εὐτυχὴς ἡμέρα εἶναι αὕτη! Πόσον χαίρω, διότι ὁ υἱός μου καὶ ὁ ἔγγονός μου φιλονικοῦσι περὶ ἀνδρείας».

Τότε πλησιάσασα αὐτὸν ἡ Ἀθηνᾶ εἶπεν· «Ὦ υἱὲ τοῦ Ἀρκεισίου, ἐπικαλέσθητι τὴν βοήθειαν τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τοῦ Διὸς καὶ ρῖψον εὐθὺς τὸ μέγα ἀκόντιόν σου».

Ὁ Λαέρτης εὐχηθεὶς ἔρριψε τὸ ἀκόντιόν του καὶ ἐκτύπησε τὸν Εὐπείθη καὶ τὸν ἐφόνευσε. Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ὁ Τηλέμαχος ὥρμησαν κατὰ τῶν προπορευομένων Ἰθακησίων καὶ ἐκτύπων αὐτοὺς μὲ τὰ ξίφη των καὶ τὰ δόρατά των. Θὰ ἐφόνευον δὲ ὅλους, ἂν ἡ Ἀθηνᾶ δὲν ἐφώναζε μεγαλοφώνως νὰ παύσωσι τὸν καταστρεπτικὸν πόλεμον καὶ νὰ ἀποχωρισθῶσιν ἀμέσως. Οἱ Ἰθακήσιοι μετὰ τοὺς λόγους τῆς Ἀθηνᾶς φοβηθέντες ἔρριψαν τὰ ὅπλα χαμαὶ καὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὴν πόλιν, ἵνα σωθῶσι.

Τότε ὁ Ὀδυσσεὺς ἐφώναξε μεγαλοφώνως καὶ ὥρμησε κατ' αὐτῶν ὡς ἀετός. Ἀλλ' ὁ Ζεὺς ἔρριψε φλογερὸν κεραυνὸν πρὸ τῆς Ἀθηνᾶς. Ἀμέσως δὲ αὕτη εἶπε πρὸς τὸν Ὀδυσσέα· «Υἱὲ τοῦ Λαέρτου, πολυμήχανε Ὀδυσσεῦ, παῦσον πλέον τὸν ἐμφύλιον τοῦτον πόλεμον καὶ φοβήθητι μὴ ὀργισθῇ ἐναντίον σου ὁ Ζεύς».

Ὁ Ὀδυσσεὺς εὐθὺς ὑπήκουσε καὶ ἔπαυσε τὸν πόλεμον. Μετὰ ταῦτα ἡ Ἀθηνᾶ λαβοῦσα τὴν μορφὴν τοῦ Μέντορος, συνῆψε συνθήκην φιλίας μεταξὺ τῶν διαμαχομένων μερῶν, μετὰ τὴν ὁποίαν ὁ Ὀδυσσεὺς ἔζησεν εἰς τὰ ἀνάκτορά του τὸν ἐπίλοιπον βίον του τιμώμενος καὶ ἀγαπώμενος ὡς πατὴρ ὑπὸ τῶν ὑπηκόων του.

34. Ἡ κεφαλὴ τῆς Ἀθηνᾶς

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

1. Προσευχή.

Ὦ Θεὲ τοῦ παντός, ὁ ἀφθόνως
τἀγαθὰ εἰς τὸν κόσμον σου χύσας,
ὁ τὰ ἄνθη μὲ μύρον ἐνδύσας
καὶ τὰ ἄστρα ἐνδύσας μὲ φῶς,
ὃν ὑμνεῖ τῶν πτηνῶν ἡ χορεία
καὶ ὁ φλοῖσβος τοῦ ρύακος ψάλλει,
ὃν τῆς φύσεως ψάλλουν τὰ κάλλη,
Πλάστα, σὺ ὁ τῶν χρόνων τροφός!

Χείλη παίδων ταλμοῦν νὰ σ' ὑμνήσουν·
εὐμενὲς οὖς, ὦ Ὕψιστε, τεῖνε!
ἀσθενὴς ἡ φωνή των ἂν εἶναι,
εἶναι ὅμως φωνὴ τῆς ψυχῆς.
Φώτισόν μας εἰς τὸ θέλημά σου.
Σὺ γενοῦ ποδηγέτης μας θεῖος,
να ὅλος μας οὕτως ὁ βίος
ὕμνος γείνῃ πρὸς Σὲ συνεχής.

Ἄγ. Βλάχος

2. Ἡ ἀγάπη τῆς πατρίδος.

Σὲ ἀγαπῶ, πατρίς μου,
Ἡ τέρψις τῆς ψυχῆς μου.
Σὲ ἀγαπῶ!

Μακράν σου πῶς νὰ ζήσω;
Πῶς νὰ σὲ λησμονήσω!
Σὲ ἀγαπῶ!

Πρὸς σέ, πατρίς, λατρείαν
Θὰ φέρω αἰωνίαν·
Σὲ ἀγαπῶ!

Πατρὶς τὸ καύχημά μου
Καὶ δόξα καὶ χαρά μου.
Σὲ ἀγαπῶ.

Α. Κατακουζηνός

Ἀνάμνησις τῆς πατρίδος.

. . . .

Ἐδῶ ᾿πίσω ᾿ς τὴν κοιλάδα
  Ἕνα ποταμάκι τρέχει·
τῶν ἀγρῶν τὴν πρασινάδα
  τὸ νερό του δροσοβρέχει.
Καὶ κατρακυλᾷ ἡσύχως
  καὶ μὲ γλύκα μουρμουρίζει·
ὁ γλυκύς του ὅμως ἦχος
  τὴν καρδιά μου δὲν γεμίζει.
Ὦ ! ποῦ εἶσαι ποταμάκι;
  πὤτρεχες εἰς τὸ χωριό μου,
ὅτον ἤμουνα παιδάκι ;
  Ποταμάκι ἀγαπητό μου.
Ἄχ ! τὰ δένδρα ἐκεῖνα ποῦναι,
  ᾿ποῦ σκιάζουν τὰ νερά σου ;
ποῦ τἀηδόνια, ᾿ποῦ λαλοῦνε,
  βράδυ, βράδυ ᾿ς τὴ δροσιά σου ;
Τέτοια δένδρα κι᾿ ἀλλοῦ ἔχει·
  κελαϊδοῦν κι᾿ ἀλλοῦ πουλάκια,
ποταμάκι κι᾿ ἀλλοῦ τρέχει,
  καὶ κυλᾷ τὰ πετραδάκια.
πλὴν τὰ ᾿μάτια τὰ ᾿δικά μου
  τίποτε δὲν τὰ εὐφραίνει . . .
ἐμαράθηκε ἡ καρδιά μου,
  ἀφ᾿ οὗ εἶμαι εἰς γῆ ξένη.

Δ. Βικέλας

---

4. Προτρεπτικὸν πρὸς τοὺς Ἕλληνας

Λαοί, ἀκολουθήσωμεν —τῆς δόξης τὴν σημαίαν·
πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ὁρμήσωμεν —βαρεῖς καὶ τολμηροί.
Ὁ ἥρως δὲν ταράσσεται —εἰς τοῦ ἐχθροῦ τὴν θέαν,
ἀνδρείως ἀντιτάσσεται —ἀτρόμως προχωρεῖ.
Ἐμπρὸς νὰ ἐκδικήσωμεν —τὰ ἔτη τῶν βασάνων
μηδόλως λησμονήσωμεν —τί ἦτο ἡ Ἑλλάς !
Μακρὰν ἡμῶν ἐξώσωμεν —τὰ στίφη τῶν τυράννων,
καὶ τρόπαια ὑψώσωμεν —βαρβάρων κεφαλάς.
Ἐμπρός ! σκιαὶ μᾶς βλέπουσιν —ἀπὸ τοῦ Μαραθῶνος·
σκιαὶ ἡμᾶς προτρέπουσι —Μυκάλης, Πλαταιῶν.

Ἐλπίζοντες ἀρξώμεθα — τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος·
εἰς μόνον στηριζώμεθα — προστάτην τὸν Θεόν.

Ἀ. Κατακουζηνός.

5. Ἡ ἑλληνικὴ ἐπανάστασις.

Ἄνοιξις εἶνε· 'λυώσανε εἰς τὰ βουνὰ τὰ χιόνια
κ' ἐλυώσανε τὰ σκοτεινὰ τὰ τετρακόσια χρόνια !
Τοῦ οὐρανοῦ τὰ ῥόδινα χαμογελοῦνε χείλη
καὶ ῥίχνει τὰ διαμάντια του 'ς τὸ πράσινο τριφύλλι.
'Σ τοῦ Μάρτη ψάλλουν τὸ φιλὶ ὁλόχαρα τἀηδόνια,
καὶ πότ' ἐκεῖνα τραγῳδοῦν καὶ πότε τὰ μηλιόνια.
Χίλια καντήλι' ἀνάβουνε 'ς τὴ Λαύρα τὴν Ἁγία,
καὶ 'ς ἕνα λειτουργοῦν βωμό, Θεὸ κι Ἐλευθερία.
Παπάδες καὶ ἁρματωλοὶ ψάλλουν μαζί· καπνίζει
ἐδῶ τουφέκι, παρεκεῖ λιβάνι θυμιατίζει . . . . .
Ποιός εἶν' ἐκεῖνος ὁ Παπᾶς 'ποῦ μ' ὄψι ἀναμμένη
'σὰν φῶς ἀπὸ τῆς Ἐκκλησιᾶς τὸ ἱερὸ προβαίνει ;
Σκύψε, Τουρκιά· 'ς τοῦ Γερμανοῦ τὸ λάβαρο ἀστράφτει
σταυρὸς 'ς τὰ μαῦρα στήθια του, τὸ 'μάτι του ἀνάφτει.
Καὶ μέσα 'ς ἅρματα, κεριὰ κι ὁλόχρυσα τσαπράζια
ἄσπρη 'σὰν κύκνου φτερωσιά, 'σὰν οὐρανὸ γαλάζια
Σημαί' ἀνασηκώνει,
καὶ ἀνοιγμένη 'ς τὰ φιλιὰ τῆς αὔρας τὴν ἁπλώνει !
Τοῦ Γερμανοῦ σαλεύουνε ἀμίλητα τὰ χείλη·
μαζὶ μὲ τὴ σημαία του τὸ ῥάσο κυματίζει
καὶ κράζει ἔξαφνα 'μπροστὰ εἰς τὴν ὡραία Πύλη·
«Ποιὸς θέλει τὴ σημαία μου ; ποιὸ χέρι τὴν ἀξίζει ;»
Τὸ χέρι ἁπλώνει ὁ Μορηᾶς, ἡ Ῥούμελη τὴν πιάνει,
Τὸ Σοῦλι τὴν ἀναζητᾷ, τηνὲ ζηλεύει ἡ Μάνη,
Ὕδρα καὶ Σπέτσαι καὶ Ψαρὰ ἐπάνω της ἁπλώνουν,
σπαθιά, μηλιόνια μονομιᾶς καὶ ῥάσα τὴν κυκλώνουν.
Κι ὁ Ὑψηλάντης ἄρρωστος ἀπὸ τὴ φυλακή του
μὲ δάκρυα τὴν εὐλογεῖ καὶ σβένετ' ἡ ψυχή του !
Καὶ νά, βογγᾷ ἡ θάλασσα καὶ ἡ στεριὰ σαλεύει
καὶ ἡ σημαία 'ς τὰ φτερὰ τῆς νίκης ταξειδεύει.
Στήνετ' ἐδῶ, στήνετ' ἐκεῖ, τὰ τείχη ἀναβαίνει,
'ς τὰ κύματα δροσίζεται, 'ς ταῖς χώραις μέσα 'μπαίνει !
Τὴ νίκη ἔχει συντροφιά, πετοῦνε πλάϊ, πλάϊ
κι ὅλα τὰ κάνει γαλανὰ 'ς τὸ δρόμο 'ποῦ περνάει.

Ταξείδευε, ταξείδευε, Ἑλληνοπούλα, πάλι
ὅλος ὁ κόσμος νὰ ἰδῇ τὰ γαλανά σου κάλλη!
Λαγκάδια πέρνα καὶ βουνὰ μὲ τὸν Καραϊσκάκη
κυμάτιζε, κυμάτιζε, τοῦ οὐρανοῦ πανάκι.
Ἐ τὴν βάρκα τοῦ Κανάρη σου ὅπου τὸ κῦμ' ἀνάβει,
καὶ τοῦ Μιαούλη 'φτέρωνε τὁλόμαυρο καράβι!

Ἀ. Παράσχος

6. Πολεμιστήριον ᾆσμα τοῦ Τυρταίου.

Τί τιμὴ 'ς τὸ παλληκάρι, ὅταν πρῶτο 'ς τὴ φωτιὰ
σκοτωθῇ γιὰ τὴν πατρίδα μὲ τὴ σπάθα 'ς τὴ δεξιά!
Πόσο λυπηρὸ ν' ἀφίνῃ τὴν πατρίδα τὴ γλυκειά·
τὰ καλά του τὰ χωράφια καὶ νὰ ζῇ μὲ διακονιά·
μὲ γονηὸ νὰ παραδέρνῃ μὲ γυναῖκ' ὡμορφονιά,
μὲ γερόντισσα μητέρα καὶ μ' ἀνήλικα παιδιά!
Κι ἀπ' τὴ στέρησι καὶ φτώχεια ὅπου πάει, ὅπου σταθῇ,
νὰ γνωρίζ' ὅτι εἶναι 'ς ὅλους ἡ ζωή του μισητή!
Νὰ 'ντροπιάζῃ τὴ γενιά του, νὰ 'ντροπιάζεται κι αὐτός,
καὶ ποτὲ νὰ μὴν τοῦ λείπῃ ἀπ' τὰ χείλη ὁ στεναγμός!
Τέτοιον ἄνθρωπο καθένας ζωντανὸ καταφρονᾷ,
μηδ' ἀφοῦ 'ς τὸν τάφο πέσῃ τὄνομά του μελετᾷ.
Εἰς τὴ μάχη ἂς χυθοῦμε ὅλοι μ' ἄφοβη καρδιά!
ὁ καθένας ἂς 'πεθάνῃ γιὰ πατρίδα, γιὰ παιδιά.
Ἐ τὴ φωτιά, παλληκαράδες, γενῆτ' ὅλοι ἕνα κορμί.
Ἐ τὴ φωτιά, μὴ 'ντροπιασθῆτε, 'σὰν φυγάδες, 'σὰν δειλοί.
Λεοντόκαρδο τὸ στῆθος καθενός σας ἂς φανῇ,
τοὺς ἐχθρούς σας πολεμοῦντες μὴν ψηφᾶτε τὴ ζωή.
Ἐντροπή σας, ἐντροπή σας ἀπὸ 'πίσω νᾶν' ὁ νηός,
κι ὁ ἀδύνατος ὁ γέρος νὰ πεθαίνῃ 'μπροστινός,
πὤχει κάτασπρα τὰ γένεια, κάτασπρη τὴν κεφαλὴ
κ' εἰς τὰ χώματα ν' ἀφίνῃ τὴν ἀδούλωτη ψυχή!
Ὅλ' οἱ κίνδυν', οἱ πολέμοι, ὅλοι πρέπουνε 'ς τὸ νηό,
εἰς τὸ νηὸ πολέμοι πρέπουν 'ποῦ τὸ σῶμ' ἔχει ἀνθηρό.
Ἂς ριφθῇ 'μπροστὰ 'ς τὸ γέρο κι ἄσειστος ἂς στυλωθῇ,
καὶ τὰ 'δόντια του ἂς σφίξῃ, μέσ' 'ς τὸ αἷμ' ἂς κυλισθῇ.

Σ. Τρικούπης

7. Αἱ τέσσαρες ὧραι τοῦ ἔτους.

Ἄνθη εὔμορφα μοιράζει
τῆς ἀνοίξεως ἡ ὥρα,
ὅλ' ἡ γῆ εὐωδιάζει
καὶ γελοῦν οἱ οὐρανοί!
Τὸ καλὸ τὸ καλοκαῖρι
ἔχει πλούσια τὰ δῶρα
καὶ γλυκεῖς καρποὺς προσφέ- [ρει
καὶ χαρὰν μᾶς προξενεῖ.

Φθινοπώρου ὥρα φθάνει,
ἡ βροχὴ τὸ δάσος ῥαίνει
βαθμηδὸν τὸ δένδρον χάνει
τὴν προτέραν του μορφήν.
Ὁ χειμὼν βαρὺς ἐνσκήπτει
ἡ χιὼν τὴν γῆν λευκαίνει
καὶ πυκνὴ ὁμίχλη κρύπτει
τοῦ βουνοῦ τὴν κορυφήν.

'Α. Κατακουζηνός.

8. Ἡ ἄνοιξις.

Νά, ἡ ἄνοιξις ἀρχίζει
καὶ τὸ δένδρον πρασινίζει.
Τί χαρά, τί χαρά!
Ὅλα εἶναι ἀνθηρά.
Οὐρανὸς καὶ γῆ γελοῦνε,
τὰ πουλάκια κελαδοῦνε.
Τί χαρά, τί χαρά!
ὅλα εἶναι ἀνθηρά.
Τὰ παιδιὰ μὲ τὰ τραγούδια
κόπτουν κόκκινα λουλούδια
Τί χαρά, τί χαρά!
ὅλα εἶναι ἀνθηρά.

Ελαφρὰ πτερὰ 'ξαπλώνει
καὶ πετᾷ τὸ χελιδόνι.
Τί χαρά, τί χαρά!
ὅλα εἶναι ἀνθηρά.
Ὅλ' ἡ γῆ εὐωδιάζει,
καὶ ἡ χλόη τὴν σκεπάζει.
Τί χαρά, τί χαρά!
ὅλα εἶναι ἀνθηρά.
Καὶ ἡμεῖς χειροκροτοῦμεν
καὶ τὸν Πλάστην εὐλογοῦμεν.
Τί χαρά, τί χαρά!
ὅλα εἶναι ἀνθηρά.

'Α. Κατακουζηνός.

9. Τὸ θέρος.

Ἦλθες, ἦλθες, καλοκαῖρι,
κι ὁ Θεὸς πολλὰ
μὲ τὸ ἅγιό του χέρι
'σκόρπισε καλά.
'Σ ταὶς μυρτιαὶς κρυμμέν' ἀηδόνια
ψάλλουν λιγυρά,
καὶ πετοῦν τὰ χελιδόνια
μ' ἐλαφρὰ πτερά.
Τὰ μελίσσια μὲ φροντίδες
'δῶ κ' ἐκεῖ πετοῦν.
καὶ μὲ χάρι αἱ χρυσαλλίδες
τἄνθη χαιρετοῦν.

Είς τοὺς κάμπους πρασινίζουν
χόρτα δροσερά·
Είς τοὺς λόφους ψιθυρίζουν
τὰ γοργὰ νερά.
Εὔμορφ' ἄνθη 'ς τοὺς ἀέρας
χύνουν μυρωδιά,
κι ἀνθοδέσμας 'ς τὰς μητέρας
φέρουν τὰ παιδιά.

Γ. Βιζυηνός.

10. Τὸ φθινόπωρον.

Τὸ βουρκωμένο σύννεφο τὸν οὐρανὸ μαυρίζει·
ψιλή, ψιλὴ ἀρχίνησε βροχὴ νὰ ψιχαλίζῃ·
εἶναι ἡ φύσις 'ποῦ θρηνεῖ.
Τὰ δάκρυά της εἶν' αὐτὰ ὁποῦ πυκνοσταλάζουν·
τὰ σύννεφα ὁποῦ βογγοῦν καὶ βαρυαναστενάζουν
εἶν' ἡ θλιμμένη της φωνή.
Καὶ τὸ ξερὸ ἐβράχηκε τῆς ἐρημιᾶς ποτάμι·
ἀκοῦς τί κρότο τὸ νερὸ μέσ' ς τὰ χαλίκια κάμει ;
Βλέπεις τὸν ἄσπρο τὸν ἀφρό ;
'Σ ταὶς λυγαριαὶς ἀνάμεσα ἦταν πουλιὰ κρυμμένα·
τὸν κρότο μόλις ἄκουσαν ἐφύγαν τρομαγμένα
μ' ἕνα τους πέταγμ' ἐλαφρό.

'Ι. Καραδούτσας.

11. Ὁ χειμών.

Παρῆλθον τοῦ ἔαρος τἄνθη,
πενθοῦσιν οἱ κῆποι γυμνοί,
ἡ χλόη τῆς γῆς ἐμαράνθη,
σιγᾷ τῶν πτηνῶν ἡ φωνή.
Ψυχρὸς ὁ βορέας συρίζει,
ψυχρὰ καταπίπτ' ἡ βροχή·
τὸ πῦρ πανταχοῦ σπινθηρίζει,
πλὴν τρέμουν γυμνοὶ οἱ πτω-[χοί.

Ὤ ! δότε, υἱοὶ τῶν πλουσίων.
Ὤ ! δότε τοις ἄρτον καὶ πῦρ.
ἀρκεῖ ἕν σας μόνον ψιχίον
καὶ εἰς τοῦ πυρός σας σπιν-[θήρ.
Ἡ τύχη πολλὰ μεταβάλλει.
τίς οἶδε! μὴ ἔλθῃ χειμών,
καθ' ὃν νὰ σᾶς δίδῃ χεὶρ ἄλλη,
ὡς τώρα ἡ χεὶρ δίδ' ὑμῶν.

'Α. Βλάχος

12. Ἡ ὡραιότης τῆς φύσεως.

Ὁ Πλάστης μὲ σοφίαν,
ὁ Πλάστης μὲ στοργήν,
ὡραίαν, θαυμασίαν
ἐποίησε τὴν γῆν.
Καὶ τίς νὰ μὴ θαυμάσῃ
θαλάσσας, ποταμούς,
λειμῶνας, λίμνας, δάση,
κοιλάδας καὶ δρυμούς;

Τὰς ἄκρας τῶν ὀρέων
κοσμεῖ χιὼν λευκή·
τῶν δένδρων, τῶν ἀνθέων
ἡ ὄψις θελκτική.
Ἀνατολὴ καὶ δύσις,
ἀστέρες εὔλαμπεῖς,
εἰκὼν λαμπρὰ ἐπίσης
καὶ μεγαλοπρεπής.

Ἀ. Κατακουζηνός.

13. Τὸ φίλεργον κοράσιον.

Ὦ ζωὴ εὐτυχισμένη!
τὸν Θεὸν δοξολογῶ,
ὅτι εἶμαι μαθημένη
νὰ ἐργάζωμαι κ' ἐγώ.
Ἀθυμεῖ, στενοχωρεῖται,
ὅστις ῥάθυμος ἀργεῖ
καὶ τὰ θέλγητρα στερεῖται
ὅσ' αὐτῷ προσφέρ' ἡ γῆ.
Μῆτέρ μου, ἀπὸ καρδίας
καὶ ψυχῆς σ' εὐχαριστῶ.

Τἀγαθὰ τῆς ἐργασίας
σοὶ εὐγνώμων χρεωστῶ.
Συμβουλὴ μητρὸς φρονίμου
καὶ παράδειγμα καλὸν
λυπηρῶν ἐν τῇ ζωῇ μου
μὲ ἀπήλλαξαν πολλῶν.
Εἰς τὸ ἔργον, τέκνον, μεῖνε.
Μὴ φυγόπονον ἀργῆς.
Ὁ ἐχθρὸς τοῦ ἔργου εἶναι
ἄχθος μάταιον τῆς γῆς.

14. Ἐλεημοσύνη.

Ἔ! σεῖς ὁποῦ σκορπίζετε τὰ πλούτη 'ς τὸν ἀέρα,
τὸ χέρι σας τὸ ἄσωτο καὶ σφαλιστὸ ἁπλῶστε,
καὶ δῶστε καὶ 'ς τὸν ἄρρωστο καὶ 'ς τὴ φτωχὴ μητέρα·
ἐλεημοσύνη, χριστιανοί, ἐλεημοσύνη δῶστε!
Ποιὸς λέει, ποιός, πῶς ὅλ' αὐτὰ 'ποῦ τώρα σεῖς πετᾶτε
εἶνε 'δικά σας; . . . Δύστυχοι, αὐτὸ 'ποῦ περισσεύει
εἶναι τῆς χήρας, τὀρφανοῦ, καὶ μὴ τὸ σπαταλᾶτε.
Ὅποιος τὰ πλούτη του σκορπᾷ, ἀπ' τοὺς πτωχοὺς τὰ κλέβει!
ἐλεημοσύνη, χριστιανοί· ἀδέρφια, ἐλεημοσύνη·
'λίγο ψωμὶ γιὰ τὸ φτωχὸ καὶ 'λίγη καλωσύνη!
Συλλογισθῆτε εἰς αὐτὴ τὴν ὥρα γυμνωμένα
πόσα παιδιὰ κρυώνουνε, πόσα μικρὰ πεινοῦνε,
πόσα δὲν ἔχουνε γιατρὸ καὶ γιατρικὸ κανένα!

. . . .

Ἄχ! δῶστε ἕνα φόρεμα 'ς τὸ γέρο 'ποῦ κρυώνει,
'λίγο ψωμὶ μ' ἕνα γλυκὸ χαμόγελο 'ς τὸν ξένο,
μιὰ βακτηρία 'ς τὸν τυφλὸ 'ποῦ 'ς τὸ σκοτάδι λυώνει,
κι ἕνα παιγνίδι 'ς τὸ παιδὶ τὸ παραπονεμένο! ....
Ἐλεημοσύνη, χριστιανοί, ἀδέρφια, ἐλεημοσύνη·
χαρὰ 'ς ἐκείνη τὴν καρδιὰ 'ποῦ τὸ ψωμάκι δίνει!
Τὰ ἐλαφρὰ μεταξωτὰ καὶ τὸ μαργαριτάρι,
ὁποῦ ὁ πλοῦτος σήμερα καὶ ἡ σπατάλη δίνει,
δὲν ἔχουν τόσην εὐμορφιά, δὲν ἔχουν τόση χάρι,
δὲν εἶναι τόσον εὔμορφα 'σὰν τὴν ἐλεημοσύνη.....
Ἐλεημοσύνη, χριστιανοί· ἀδέρφια, ἐλεημοσύνη·
Πολλὰ χαρίζει ὁ Θεὸς 'ς ἐκεῖνον ὅπου δίνει!

Ἀ. Παράσχος.

ΑΙΣΜΑΤΙΑ

15. Προσευχή.

Ὁ ἀθάνατος πατήρ,
τῆς σοφίας ὁ δοτήρ,
δέξαι παίδων προσευχήν,
φώτισόν μας τὴν ψυχήν.
Δι' ἡμᾶς ὁ σταυρωθεὶς
κ' ἐκ τοῦ τάφου ἐγερθείς,
δέξαι παίδων προσευχήν,
φώτισόν μας τὴν ψυχήν.
Ἡ παρθένος ἡ σεμνή,
ἣν ὁ κόσμος ἀνυμνεῖ,
δέξαι παίδων προσευχήν,
φώτισόν μας τὴν ψυχήν.

Ἀ. Κατακουζηνός.

16. Ἐθνικὸς ὕμνος.

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψι
τοῦ σπαθιοῦ τὴν τρομερή,
σὲ γνωρίζ' ἀπὸ τὴν ὄψι
'ποῦ μὲ βιὰ μετράει τὴ γῆ.
Ἀπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερὰ
καὶ 'σὰν πρῶτ' ἀνδρειωμένη
χαῖρε, ὦ χαῖρ', Ἐλευθεριά.
Ἐκεῖ μέσα 'κατοικοῦσες
πικραμμένη, 'ντροπαλὴ
κ' ἕνα στόμα 'καρτεροῦσες
«ἔλα πάλι» νὰ σοῦ 'πῇ.
Ἄργειε νἄρθ' ἐκείν' ἡ' μέρα
κ' ἦσαν ὅλα σιωπηλά,
γιατὶ τἄσκιαζ' ἡ φοβέρα
καὶ τὰ 'πλάκων' ἡ σκλαβιά.
Δυστυχής! παρηγορία
μόνη σοὔμενε νὰ λὲς
περασμένα μεγαλεῖα
καὶ διηγῶντάς τα νὰ κλαῖς.
Κι ἀκαρτέρει κι ἀκαρτέρει
φιλελεύθερη λαλιά,
τὤνα ἐκτύπαε τἄλλο χέρι
ἀπὸ τὴν ἀπελπισιά.....

Δ. Σολωμός.

17. Αὐτάρκεια.

Τὴν ζωήν σου ἂν ποθῇς
εὐτυχὴς νὰ ζήσῃς,
μὴ ζητῇς νὰ δοξασθῇς
μήτε νὰ πλουτήσῃς.
Ἂς σοῦ εἶναι ἀρκετὰ
μόνον ὅσα ἔχεις·
μὴ ζητῇς τὰ περιττά,
μὴ κατόπιν τρέχῃς.

Κύτταξε πῶς τὰ πτηνὰ
τρέχουν εἰς τὰ νέφη·
δι' αὐτὰ τίς μεριμνᾷ ;
ὁ Θεὸς τὰ τρέφει !
Ὁ Θεὸς καὶ δι' ἡμᾶς
μεριμνᾷ· ἡσύχει !
Δίχως πλούτη καὶ τιμὰς
ζῆσε καὶ εὐτύχει.

18. Πρὸς τοὺς Μακεδόνας.

Ἀκοῦστε, Μακεδόνες, τὴν χώραν μας ζητοῦν
εἰς ἄλλον νὰ τὴν δώσουν καὶ Βουλγαριὰ καλοῦν.
Ὤ ! τοῦτο δὲν θὰ γείνῃ ἐν ὅσ' ὁ Ἕλλην ζῇ
ν' ἀφήσῃ τὴν πατρίδα ἐχθρὸς νὰ διοικῇ.

19. Ἡ γῆ τῆς Ἑλλάδος.

'Ξεύρεις τὴν χώραν 'ποῦ ἀνθεῖ
φαιδρὰ πορτοκαλλέα,
'ποῦ κοκκινίζ' ἡ σταφυλὴ
καὶ θάλλει ἡ ἐλαία ;
Ὤ, δὲν τὴν ἀγνοεῖ κανείς !
Εἶναι ἡ γῆ ἡ Ἑλληνίς.
'Ξεύρεις τὴν γῆν, ἥτις παντοῦ
μὲ αἵματα ἐβάφη ;
ὅπου κοιλάδες καὶ βουνὰ
εἶνε τυράννων τάφοι·
Ὤ, δὲν τὴν ἀγνοεῖ κανείς !
Εἶναι ἡ γῆ ἡ Ἑλληνίς.
Γῆ, μήτηρ παλαιῶν θεῶν
καὶ νέων ἡμιθέων,
γῆ ἀναμνήσεων κλεινῶν
καὶ γῆ ἐλπίδων νέων
εἶναι ἡ γῆ ἡ Ἑλληνίς.
Ἂς μὴν τὴν ἀγνοῇ κανείς.

Ἀ. Βλάχος.

20. Ἤπειρος καὶ Μακεδονία.

'Σ τὰ βουνά, 'ς τὰ λαγκάδια, 'ς τὰ δάση
τῆς Ἠπείρου κινῆστε παιδιά.
Ἡ πατρὶς εἰς τὰ ὅπλα σᾶς κράζει,
ἦλθ' ἡ ὥρα νὰ παύσ' ἡ σκλαβιά.
Μακεδόνες, μὲ τἀδέρφια 'νωμένοι
ξεγυμνῶστε καὶ σεῖς τὰ σπαθιά·

πυροβόλα, βροντᾶτε· τί ἀργεῖτε ;
ῥῖχτε βόλια γιὰ τὴν Ἐλευθεριά.
Ἦλθε τέλος, ἐπρόβαλ' ἡμέρα
τοῦ πολέμου ν' ἀνάψ' ἡ φωτιά·
πεταχτῆτε μὲ λόγχας, μὲ ξίφη,
καὶ σπαράξτε τὴν ἄγρια Τουρκιά.
Τὰ χορτάρια κ' ἡ πέτραις νὰ βάψουν
ἀπὸ τούρκικον αἷμα παντοῦ
καὶ ψηλὰ ν' ἀπλωθῇ 'ς τὸν ἀέρα
ἡ γαλάζια σημαία τοῦ Σταυροῦ.

21. Ὁ νεαρὸς στρατιώτης.

Μητέρα, δός μου μιὰ εὐχὴ
κ' ἔλα νὰ σὲ φιλήσω·
μισεύω αὔριον ταχὺ
καὶ πάω νὰ πολεμήσω.
Θὰ πᾶμε ὅλα τὰ παιδιά,
ὅλα μὲ μιὰν ἐλπίδα,
γιατ' ἔχομ' ὅλα μιὰ καρδιὰ
καὶ ὅλα μιὰ πατρίδα.

Φέρ' τοῦ πατέρα τὸ σπαθί,
'ποῦ κρέμετ' ἐκεῖ 'πάνω,
ἡ μέση μου νὰ τὸ ζωσθῇ,
μαζί του ν' ἀποθάνω.
Μὴν κλαῖς καὶ μὲ κρατῇς σφικτὸ
εἰς τὴ γλυκειά σου ἀγκάλη·
εἶν' ἡ εὐχή σου φυλαχτὸ
καὶ θἄρθω 'πίσω πάλι.

Ἀ. Βλάχος.

22. Ἐκ τοῦ μελοδράματος Κάρμεν.

Ἔχω καρδιὰ λεονταριοῦ καὶ σιδερένιο χέρι
καὶ τὸ σπαθί μου κτύπημα βαρὺ θὰ καταφέρῃ
μ' ἀθάνατη καρδιά, χρυσᾶ παιδιά,
ζωσθῆτε τὰ σπαθιά,
μ' ἀθάνατη καρδιά, παιδιά,
ζωσθῆτε τὰ σπαθιά.
Καὶ μὴ φοβεῖσθε θάνατο καὶ μὴ φοβεῖσθε πόνο·
γιὰ τὴν πατρίδα τὴ γλυκειά, γιὰ τὴν πατρίδα μόνο
ζωσθῆτε τὸ σπαθί χρυσὸ σπαθί,
ζωσθῆτε τὸ σπαθί,
ζωσθῆτε τὸ σπαθί, παιδιά,
ζωσθῆτε τὸ σπαθί.

ΤΕΛΟΣ

Πρωτ. 8488
Διεκπ. 5765

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 22 Ἰουλίου 1897

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ
ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τὸν κ. Ἀλέξ. Γ. Μακρυναῖον.

(Περίληψις). Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὸν νόμον ͵ΒΤΓ' κλπ. τὸ σχετικὸν Β. Διάταγμα κλπ. τὰς προκηρύξεις περὶ διαγωνισμοῦ κλπ. καὶ τὴν ἔκθεσιν τῆς οἰκείας Ἐπιτροπείας, δηλοῦμεν ὑμῖν ὅτι ἐγκρίνομεν τὴν ὑφ' ὑμῶν εἰς τὸν διαγωνισμὸν ὑποβληθεῖσαν ΟΔΥΣΣΕΙΑΝ, ὅπως εἰσαχθῇ ἐπὶ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑΝ κλπ. ὡς διδακτικὸν βιβλίον διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Γ' τάξεως τῶν δημοτ. σχολείων, δημοσίων, δημοσυντηρήτων καὶ ἰδιωτικῶν κλπ. κλπ.

Ὁ Ὑπουργός
Ἀθ. Εὐταξίας